In noīe dñi nr̄i ieſu xp̄i. Ex h̄ no. q̄ xp̄ian⁹ fuit als nō poſſet imꝑare .i. iꝑiū iuriſditiōez exercere vt in auc. iuſiur. q̄d p̄ſtaꝶ in p̄n. ibi ⁊ cōicator eccl'ie col. ij. vbi d̄r q̄ qlibet admiſtrator dȝ iurare ſe eē cōicatorē ſancte ⁊ catholice eccl'ie. ſic ⁊ als incipit. vt. C. de offi. p̄. p̄. aff. l. in noīe dñi. ⁊ in auc. d̄ armis in p̄n. col. vj. et h̄ eiꝰ ſequitꝰ bonū initiū meli⁹ mediū ⁊ optim⁹ finis. vt in auc. quō opteat epi. in p̄n. col. j.

b Imꝑator. ceſar a ceſare auguſto q̄ regnabat tpe natiuitatis xp̄i. vñ illud Exigit edictū a ceſare auguſto vt deſcriberet vniuerſus orbis. i. vt q̄libet extimaret bōa ſua. ⁊ exinde q̄libet imꝑator dic⁹ eſt ceſar. q̄ȝ fuit ceſus de vētre.

c Flau⁹. q̄ȝ tal' erat colorꝭ. nā rube⁹.

d Iuſtinianus. q̄ȝ fuit fili⁹ iuſtini. vt. ꝭ. d̄ dona. §. ē aliud. ⁊ ꝭ. q̄. nō c̄pmiſ. fa. te. §. pe. ſȝ i decre. di. xvj. c. habeo librꝝ. d̄r q̄ fuit fili⁹ ꝯſtātini. ſȝ forte ſibi loq̄ꝶ de alio iuſtiniano q̄z h̄. vel dic q̄ fuit fili⁹ ꝯſtātini q̄ȝ ſucceſſit ei in regno. vl' d̄r a iuſticia quā ſemꝑ coluit ⁊ ſubditꝭ iniūxit colendā. vt. C. de ſum. tri. ⁊ fi. catho. l. j.

e Alemanic⁹. h̄ nomē ⁊ oīa ſeq̄ntia noīa ſunt ab euētu ſibi impoſita. vtputa q̄ȝ vicit affricos. ⁊ ſic de alijs. vt in auc. d̄ here. ⁊ falci. in p̄n. colla. j.

f Germanic⁹. hec ſūt noīa ꝓuinciaꝝ q̄s deuicit.

g Pi⁹. a pio antonio vt i auc. vt liber. de ce. col. vj. §. ſi q̄s aūt. als eſt. §. facim⁹.

h Ac felix. a virtute animi. vl' felix. i. ꝓſper. q̄ȝ oīa ſibi ad votū ſuccedebāt.

i Inclit⁹. a geſtis magnificis. Accur.

k Victor. in fugādo hoſtes. Accur.

l Triūphator. p⁹ victoriaȝ. gl'ioſus eē erat in magnificis geſtꝭ ſuis.

m Semꝑ auguſt⁹. q̄ȝ h⁹ dȝ eē ꝓpoſitū q̄libȝ iꝑator vt augeat. licȝ h̄ ſemꝑ nō faꝶ. ſic in diffinitōe mr̄imonij. vt. ꝭ. d̄ pa. po. in p̄n. lȝ interdū diu daꝶ. vt. C. de ep̄u. l. ꝯſenſu. ⁊ ſic in diffinitōe iuſticie. vt. ꝭ. d̄ iuſti. ⁊ iur. in p̄n. ſc̄m Io.

n Cupide. ſ. mittit ſuā gr̄am ⁊ hūc librū.

o Incipit. more rectē ſcribētiū p̄mittit i ꝓemiū in q̄ reddit lectorē attētū docilē ⁊ beniuolū. attētū cū dicit ſūmis vigilijs. nā p h̄ q̄ ipſe vigilauit reddit nos attētos vt vigilare debeam⁹. nā ius ciuile vigilātib⁹ ſcp̄tū ē vt. ff. q̄ i frau. cre. l. pupil. ⁊ ibi ſūma ꝓuidētia vt. ꝭ. ꝓxi. §. docilē. cū dic. ⁊ cū ſacratiſſimas ꝯſti. antea cō. ⁊c̄. vt. ꝭ. e. §. oēs. docilē. n. faꝶ q̄ ſūmā rei breuiter cōp̄hēdit. nā p h̄ q̄ ipſe abbreuiauit poterūt ꝯmodo facili⁹ edoceri. Beniuolū. i. bone volūtatꝭ ad addiſcēdū. vbi dicit ⁊ q̄ in priori tpe ⁊c̄. ⁊ ibi ſūma itaq̄ ope. vt. ꝭ. e. §. cūq̄. ⁊. §. ſūma itaq̄ ⁊c̄.

p Imꝑatoriā maieſtatē. i. imꝑatorē q̄ eſt i maieſtate. vt. C. d̄ l. g. ⁊ cō. l. digna. ſilio ē loq̄ndi ornat⁹. ꝭ. q̄. mo. ius. pa. po. ſol. §. fili⁹ ibi imꝑatori celſitudinē. ⁊ no. q̄ antipophorizat rñdēdo ad tacitam q̄ōnē hāc. ſ. q̄re imꝑator nō facꝭ q̄d ſuū ē. ſ. armis intēdere cū miles magꝭ arma ſcire q̄z iura optet. vt. C. d̄ iur. deli. ſcim⁹. ad q̄ rñdet imꝑatoriā maieſtatē ⁊c̄.

q Decoratā. q̄riꝶ q̄re q̄d erat armatorꝝ attribuit legib⁹ et ecōtra rñdet vt oñderet alteꝝ alteri⁹ auxilio ſꝑ egere. vt. C. d̄ no. co. ꝯfir. i p̄n. vl' dic ꝓp̄e ponit. nā arma ſūt ad decorē leges ad armādū. vñ d̄r militāt nanq̄ ⁊c̄. vt. C. d̄ aduo. diuer. iudi. l. aduocati. vel id ſic poſuit vt euitetur mal⁹ ſon⁹ verboꝝ. ſ. cacephaton. i. turpis ſon⁹.

r Opꝫ. id ē optunum eſt.

s Armatā. ſ. ad hāc vtilitatē q̄ ſeq̄ꝶ. Ac.

t Et belloꝝ. ⁊ ſic q̄ ad vſū armoꝝ.

v Et pacꝭ. ſic q̄ ad vſum legū.

x Gubnari. alterū cū legib⁹. ſ. tpe pacꝭ alterū armis. ſ. tpe belli.

y Et p̄nceps. ſ. imꝑator.

z In hoſtilib⁹ q̄ ſe hoſtes d̄r. ff. d̄ ca. et poſtli. re. hoſtes.

a Per legitīos tramite. ſ. i. leges q̄ ſūt via ꝯdicēdi ſic tramites edidi ſc̄m Io. bñ dico calūniātes puniri p leges. nā in crimib⁹ ſiue ordinarijs ſiue extraor. ad ſilitudinē ſupplicij puniꝶ calūniator. vt. C. d̄ accu. l. fi. ⁊. ff. ad turpil. l. j. ⁊ in p̄uatꝭ ⁊ in extraordinarijs crimib⁹ oēs calūnioſi ꝓ q̄litate admiſſi plectūꝶ. itē in ciuilib⁹ mō pecūiaria pena mō ſacro calūnie. mō nota infamie vt. ꝭ. de pe. te. l. ij. p totū. ⁊. ꝭ. d̄ ac. §. ſi q̄s agēs. ⁊. C. d̄ pl⁹ pe. l. vnica. ⁊ d̄ iudi. ꝓperādū. §. ⁊ ſi q̄dē. vbi puniꝶ ꝯtiaꝝ i expēſis. Vl' dic q̄ ſeptē genera penaꝝ vocat legitios tramites. vt. ff. d̄ penis. l. vj. in fi. ⁊. l. vij. ⁊. viij. Vl' dic q̄ mḡrat⁹ vocat tramites illos p q̄s iura reddūꝶ. nā paꝝ valēt iura in ciuitate niſi eēnt q̄ executōi mandarēt. vt. ff. de origꝭ. iur. l. ij. §. p⁹ originē. q̄ puniūt in criminalib⁹ puniūt ⁊ in ciuilib⁹ ⁊ in expēſis ⁊ in viatico. vt. ff. de iudi. cū quē. q̄ vltima verior eſt. Accur.

b Calūniātiū. calūniator ē q̄ falſa cri ſcienꝶ intēdit. vt. ff. ad tur. l. j. i p̄n. ⁊ fa. ad h̄. ff. d̄ his q̄ no. infa. athletas. §. calūniator. q̄d āt ſit p̄uaricator ⁊ tergiuerſator d̄r i p̄dictꝭ legib⁹.

c Religioſiſſim⁹. no. quē fieri religioſū p leges. nā ipe ſūt ſacre. vt. C. d̄ le. ⁊ cō. l. leges. Itē no. h̄ q̄ttuor ꝓportōabilia ſ. arma. vſus armorū. victoria. triūph⁹. itē leges. vſus legū calūnie pulſio. ⁊ iuris religio.

d Quoꝝ. vtrāq̄ ſi iſta dūt eē in p̄ncipe tu iuſtiniane q̄d feciſti. Rn. q̄rū vtrāq̄.

e Sūmis. i. cū ſūmo labore.

f Vigilijs. q̄ ad leges. nā ius ciuile vigilātib⁹ ⁊ nō dormientib⁹ ſcp̄tū ē. vt. ff. q̄ i frau. cre. pupill⁹ in fi. Accur.

g Prouidētia. ſ. q̄ ad arma. Et no. tres bois ſtat⁹. memoria p̄teritoꝝ. ſcia p̄ſentiū. ꝓuidētia futuroꝝ.

h Annuēte deo. deo gr̄as refert c⁹ adiutorio triūphū meruit obtinere. vt. C. de offi. p̄. p̄. affri. l. j. in p̄n.

i Et bellicos. q̄d ꝯiūcti dixerat dicēdo vtrāq̄ viā. ⁊c̄. nūc diuidit dicēdo p̄mo q̄l'r ſe habuit circa arma. Accur.

a Barbarice. barbari ſūt q̄ ex romanū impiū ſunt ⁊ maxime hoſtes.

b Deducte de nouo.

c Tā affrica. ſub qua multe ꝓuincie ꝯtinenꝶ q̄ erat vandalis p centum quinq̄ annos occupata licet ⁊ roma ab ipſis

In nomine[a] domini noſtri ieſu chriſti Imperator ceſar[b] flauus[c] iuſtinianus[d] alemanicus[e] gotticus francus germanicus[f] attic⁹ alanicus vandalicus affricanus pius[g] felix[h] inclit⁹[i] victor[k] ac triūphator[l] ſemper auguſtus[m] cupide[n] legum iuuētuti. Incipit[o] proemium.

Imperatoriam[p] maieſtatē non ſolum armis decoratam[q] ſed etiam legibus oportet eſſe armatam[r] vt vtrūq̄ tempus[s] ⁊ bellorum[t] ⁊ pacis[v] recte poſſit gubernari[x] ⁊ princeps[y] romanus victor exiſtat non ſolum in hoſtilibus[z] p̄lijs ſed etiam per[a] legitimos tramites calumniantiū[b] iniquitatem expellat ⁊ fiat tam iuriſ religioſiſſimus[c] q̄z victis hoſtibus triumphator magnific⁹. Quorum[d] vtrāq̄ viā cum ſummis[e] vigilijs[f] ſummaq̄ ꝓuidentia[g] annuente[h] deo perfecimus. Et bellicos[i] quidem ſudores noſtros barbarice[a] gentes ſub iuga noſtra deducte[b] cognoſcunt. et tam affrica[c] q̄z alie innumeroſe prouincie poſt tanta temporum ſpatia noſtris victorijs a celeſti numine preſtitis iterum di/

vandaliſ erat capta. ⁊ ornamēta imperialia exinde in affricā tranſlata. vt. C. de offi. pfec. pre affri. l. j. circa prin.
d ¶ Prouincie. ſic ꝯſtrue. tā affrica q̄ alie innūerabiles pro
e ¶ Jteꝝ addite. i. adiūcte ditōe romane. i. iuriſdictioni nostroq; imperio poſt ⁊c.

f ¶ Proteſtāt. nr̄is victorijſ a ce. mu. p̄. nā iſte ꝓuincie p⁹ fuerūt ꝺ romano imperio p⁹ deſierūt et p⁹ centū quinq; annos redierūt. vt hic innuit. qn̄ dicit. iteꝝ ⁊ p⁹ tanta tpoꝝ ſpatia ⁊c. vt. C. de offi. p̄. pre. affri. l. j. Acc.
g ¶ Oēs vero. vſq; huc dixit qliter bellicā curā habuit nūc qliter legalē.
h ¶ Promulgatis. ſ. a nobis ⁊ dic ꝺ nouo. ⁊ ꝓmulgare eſt eq̄ta: ē rudē ⁊ naturē occultā iuris laq̄is inodare in cō ponendo. ſec⁹ in ꝓmulgando. cōponere āt eſt difficile ꝓmulgata in ordinē cōpēdio ſe redigere.
i ¶ Cōpoſitiſ. ſ. ab alijs q̄ſ reformauim⁹ in meli⁹ vel dic cōpoſitis a nobis. q. d. cōpilatis a nob̄ q̄ſi ſimul poſitis a nobis. q̄les ſūt leges. ff. ⁊ C. ⁊ alioꝝ imparatoꝝ ſuas. n. ⁊ ꝓmulgauit ⁊ ꝯpoſuit. k ¶ Cōfuſas. ſ. i trib⁹ codicib⁹ poſitas gregoriano theodoſiano et hermogeniano. vt. C. de no. C. ꝯfir. l. iij p̄n. l ¶ Conſonātiā. ſ. in vnū codicē quē nō habem⁹ ſ; ex eo facto fact⁹ ē iſte quē habem⁹.
m Tūc. ſ. tpib⁹ releuati ad ſūmā iuris emādatiōe; properam⁹. vt. C. de iure enu. circa prin. n ¶ Tūc nr̄am extēdim⁹ i. ſtati p⁹ ꝯpoſitōē illi⁹ codicis fecim⁹ digeſta. o ¶ Curā. vt nulla cōtrarietas poſſit repiri. nullaq; ſupuacua ſimitudo. vt C. de ve. iur. enu. circa prin. p ¶ Uolumina. nā erāt decies centena milia verſuu; ⁊ duo milia libroꝝ ⁊ alie multe leges. vt. C. de ve iur. enu l. ij. §. ſ; cū oia. ⁊ in ꝓhemio. ff. §. ⁊
q ¶ Et op⁹ deſperatū. ſ. a cōſtātino. nā ⁊ ꝯſtātin⁹ voluit h̄ facere ſ; n̄ potuit. r ¶ Profundu;. repit eñ oīm legi tramitē q̄ ab vrbe ro. cōdita ⁊ romuleis deſcēdit tpibus ita eē cōfuſu; vt i infinitū extēdat. ⁊ nulli⁹ hūane nature capacitate ꝯcluderet. C. de ve. iu. enu. l. j. in prin.
s ¶ Celeſti. ſubaudi deo celeſti mediante.
s ¶ Adimpleuim⁹. p⁹ digeſta ergo ⁊ p⁹ primā cōpoſitōne; C. fact⁹ fuit h̄ liber. vñ qđ h̄ dicit qñq; p codicē corrigit. vt facit de anno vtili q̄ obtinet ſm̄ hūc librū etiā in reſtitutōne minoꝝ ⁊ maiorū. vt. j. de ac. §. rurſus. ſecus eſt per codicem in dictis reſtōnib⁹. vt in. C. de tēp. in inte. reſti. l. fi. Jtē in ſecūda eius cōpoſitōe facit mētiōnē inſtitutionū iā cōpoſitaꝝ vt. C. de emē iuſti. co. ⁊ ſecūda eius editōe. l. fi. Ac.
t ¶ Cumq; h̄. ſ. volumen digeſtorum ⁊ codicis.
v ¶ Propitio. i. deo adiuuāte. v ¶ Peractū. i. cōpletum
x ¶ Tribuniano. h̄ nomē ⁊ ſequētia ſūt datiui caſus. ⁊ etia; dictio cōuocatis. ⁊ ꝯſtruit cū illo v̄bo inferi⁹ mādauim⁹.
y ¶ Exqueſtori. p ſuo ſimplici ponit. ſ. q̄ſtore. No. q̄ tribus modis dicit queſtor. primo ille q̄ querebat pecunias tributoꝝ p mūdū ⁊ ſuabat. ſcđo ille q̄ q̄rerat capitalib⁹ cāis. tertio q̄ ſtabat vt legeret libroſ principales q̄ cādidat⁹ pncipiſ dicebat. ⁊ ita h̄ tertio mō accipio h̄. vt. ff. de offi. queſtoris.

tioni romane noſtroq; addite imperio proteſtāt.[f] Omnes[g] vero populi legibus tam a nobis promulgatis[h] q̄ compoſitis[i] reguntur. Et cum ſacratiſſimas conſtitutiones antea confuſas[k] in luculentā ereximus conſonantiā[l] tunc[m] noſtrā[n] extendim⁹ curā[o] ad imēſa veteris prudentie volumina[p] et opus[q] deſperatū quaſi per medium profundū[r] euntes celeſti[s] fauore iam adimpleuimus[s]. Cumq;[t] hoc deo ppitio[v] peccatū eſt. tribuniano[x] viro magnifico magiſtro exqueſtori[y] ſacri palatij noſtri. necnon[z] Theophilo et Dorotheo viris illuſtribus[a] antecesſoribus[b] noſtris quoꝝ[c] oīm

peractū

l. in fi. ⁊ de orig. iu. l. ij. §. deinde. cū errariu;. vel dic ſm̄ Jo. q̄ iā fuit in illo officio ſ; nunc nō eſt. iudex exqueſtor. i. extra queſturā poſit⁹. vel dicas tertio eſſe nomē dignitatis. vt cōſul. vt. C. de aduo. d iuer. iu. l. petitōe;. ⁊ ibi egredientem.
z Necnon. nota due negationes faciunt vnam affirmationem. vt hic. et. ff. de verbo. ſigni. l. ex duobus.

ſolerciam ⁊ legum ſcientiā et circa noſtras iuſſiones fidē iā ex multis rerum argumētis[d] accepim⁹[e] cōuocatis his mādauim⁹ ſpecialiter vt ipſi noſtra auctoritate noſtriſq; ſuaſionibus[f] inſtitutiones[g] componerent vt liceat[h] vobis prima legū cunabula[i] non ab antiquis fabulis[k] diſcere. ſed ab[l] imperiali ſplendore appetere ⁊ tā ad aures q̄ animi vr̄i nihil inutile[m] nihilq; pperā[n] poſitū. ſed quod in ipſis[o] reꝝ obtinet argumentiſ accipiant. Et quod i priori tempore vix p⁹ quadriennium prioribus cōtingebat. vt tunc conſtitutiones imperatorias legerent[p] hoc vos a primordio[q] igredia

a ¶ Jlluſtribus. q̄tuor ſūt ordines dignitatū. maximi vt ſupillustres. magni vt illuſtres. mediū vt ſpectabiles. minimi vt clariſſimi q̄s ſpecifica. vt i auc. de ap. §. j. ij. iij. ⁊. iiij col. iiij. ⁊ in auc. ⁊ ab illuſtribus. ⁊ q̄. ē. coſ ſūt col. v. ſūt ⁊ infimi. vt defenſores ciuitatu; et mgr̄at⁹ municipales ⁊ iſti nō h̄nt meꝝ imperiū ſed ſuperioris ſic. ꝓatorib⁹.
b ¶ Antecesſorib⁹. ſcia vel etate vel q̄ fuerāt cū p̄cedētib⁹ im
c ¶ Quoꝝ. h̄ ē intpoſitio vſq; illuc cōuocatis ⁊c. ⁊ no. q̄ i trib⁹ h̄ cōmendāt q̄ ſūt huic arti intēti. eligēd⁹ eſt eñ talis magiſter q̄ in ſe laudabilē vitā ꝓbis morib⁹ mōſtrabit ⁊ docēdi peritiā faciendā dicēdi interpretandiq; ſubtilitatē copiā diſcernendi ſe h̄re patefecerit. vt. C. de ꝓfeſſo. q̄ in ciui. cō. l. j. li. xij. itē in fidelitate. nā ex q̄ hacten⁹ fideles extiterūt p̄ſumitur ꝓ eis. ff. de re mili. l. nō oēs. §. a barbariſ. de pteritis eñ ſumim⁹ ꝯiecturā ad futura. ff. de accu. l. ſi cui. §. hiſdē. ⁊ qñq; occultā ꝯiecturā ſumim⁹ ad pteritum. vt. C. ad. l. iuliā. ꝺ adul. l. ſi hi qui. nā ſolers a ſolō dicit qđ ē totū ⁊ ars artis. Jtē legē magiſter a ſcientia ⁊ fidelitate.
d ¶ Argumētis. i. ex multis reb⁹ vel negatōis q̄ ſūt argumēta. vñ dic ꝓuerbiū. Q p⁹ laudat mgr̄m. ſ. e i auc. ꝺ mōachis §. ſcim⁹. col. j. e ¶ Accepim⁹. i. recepim⁹. Mandam⁹. i. p̄cepim⁹. f ¶ Suaſionib⁹ in bona prec eſs in mala. vt. ff. de ſer. cor. l. j. §. ſuadere ⁊. C. de fur. ⁊ ſer. cor. l. ſiq̄s pſuaſerit.
g ¶ Jnſtōes. nō ſic dictas. q̄ i ſtatū romani iuris nr̄a; erigūt itelligētiā. vt. j. t. j. §. is q̄. h Ut liceat vob̄ loq̄t iuuenib⁹
i ¶ Cunabula p ſimile loq̄t. q̄ ſicut in cunabulis infantes p̄mo morant ita iuris acceptor inſtituta primo legere debet. ſic. ff. de offi. pre. pre. l. j. §. his cunabulis.
k ¶ Fabulis. q̄ in antiq̄s inſtitutionib⁹ erāt fabule q̄ fabule nec vera nec veriſil̄ a cōtinebāt ſm̄ Tulium.
l ¶ Ab imperiali. i. ab imperatore qui ſplendet.
m ¶ Jnutile. quo ad animū. vel nihil inutile. i. inuſitatum. vt patet ex eo q̄ đ dicit. j. ꝓxi. ſ; qđ ⁊c. n ¶ Perpera. q̄ ad; aures. vel dic. i. male poſitū et ꝯtra ius.
o ¶ Jn ipſis. i. in ip̄a rei veritate vel in his q̄ quotidie emergere poſſunt nō aūt inueniunt hic ea que nō poſſunt euenire q̄ de his nō curant legiſlatores. vt in auctē. vt ſine. ꝓhibi. ma. ⁊ debi. ⁊ cre. §. quia vero. coll. vj. ⁊. ff. de lega. ⁊ ſe. con. l. iura. ⁊. l. ſequen. Accur.
p ¶ Legerēt. nā ⁊ oli ā p̄ncipio legebāt impiales cōſtitutio

nes. ſ. inſtitutōes antiq̄s vt in ꝓemio. ff. §. diſcipuli.
q Primordio. i. tātū p̄mo āno ꝓficietis quātū ꝓficiebatis in q̄tuor. ⁊ no. q̄ adulat̄ nobis imperator.
r Ut initiū. ſ. liber iſte.
s Finis. i. codex. nā p̄mo āno inſtitutōes legi debēt in q̄n to legit̄ codex. vt in ꝓemio. ff. §. p̄ rūſis ſibi quibꝰ ſi bn̄.
t Principali. i. p̄n cipis. ⁊ no. q̄ hec ſcientia caput hꝫ ⁊ finē ſꝫ in alijs artibꝰ hoc n̄ ſit. lꝫ vtiliſſime ſint vt i ꝓemio. ff. §. ſꝫ q̄
v Igit̄. ita ꝯtinua ſm̄ Jo. q̄ p̄dictoꝝ virorꝫ ſciāꝫ ⁊ auctoritatē ꝓbamꝰ nec ꝑ alios poterāt cōmodiꝰ expediri. igit̄ mādat ꝑ eos diuidi. vl̄ q̄ ab imperiali ſplēdore apperit̄. Et iō mādat diuidi. vt meliꝰ poſſit intelligi. ff. de verb. ſig. l. ij. §. q̄buſdā.
x Quinq̄gita. q̄ cōprehendūt̄ in ff. vetꝰ ⁊ infortiatū. ⁊ tres ptes. ⁊ ff. nouū.
o Oſtēdite. i. ita ꝓficite in h̄ libro vl̄ ita moribꝰ informati ſitis. nā boni mores plꝰ q̄ diuitie opant̄. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his ſcire. §. j. ⁊ ff. de v̄. obli. ſi q̄s ſti. in fi.
p Ut ſpes. ⁊ hec ſpes ſit de vobis noſtrā rē publicā poſſe gubernari.
q Perfecto. i. lectis alijs libris.
r Nrām. al's vr̄aꝫ
s Eius reipub.

mini. digni tāto honore. tāta que repti felicitate. vt initiū vobis ⁊ finis legū eruditōis a voce principali procedat.

Igit̄ poſt libros q̄nquaginta digeſtoꝝ ſeu pādectaꝝ in quibꝰ omne ius antiquū collectū ē quos ꝑ eūdē viꝝ excelſū tribunianū. necnō ⁊ ceteros viros illuſtres ⁊ facūdiſſimos ꝯfecimꝰ i hos quattuor libros eaſdē inſtitutōes ptiri iuſſimꝰ vt ſint toti legitie ſciē tie prima elementa q̄bꝰ breuiter expoſitū ē. ⁊ qđ antea obtinebat ⁊ qđ poſtea diſſuetudine inūbratū ab imperiali remedio illuminatū ē. Quas ex oībꝰ antiquoꝝ inſtōibꝰ. et p̄cipue ex cōmentarijs Caij noſtri tam inſtitutionum q̄ rerū quotidianaꝝ alijſq; multis cōmētarijs cōpoſitas cū tres viri prudētes p̄dicti nobis obtulerūt. ⁊ legimus ⁊ cognouimꝰ. ⁊ pleniſſimū nr̄arū ꝯſtitutōnū robur eis accōmodauimꝰ. Sūma itaq; ope ⁊ alacri ſtudio has leges nr̄as accipite ⁊ voſmetipos ſic eruditos oſtēdite. vt ſpes vos pulcherrima foueat toto legitimo ope pfecto poſſe etiā noſtrā rēpublicā i ptibꝰ eiꝰ vobis credendā gubernari.

x Digeſtoꝝ. iō dr̄ digeſtoꝝ. q̄ oīa ibi decidēda dirigunt̄. ⁊ ſoluunt̄. Accur.
y Seu pādectaꝝ. a pan qđ eſt totū. ⁊ decten qđ ē doctrina. q̄ ibi ē doctrina oīm iuriſcōſultoꝝ. vt. C. de vete. iure enu. l. ij. §. ſꝫ cū oīa. in fi. ⁊ vt h̄ ſeq̄t̄.
z Quos. ſ. q̄nq̄ginta libros digeſtoꝝ.
a Et ceteros. ſ. xv. ex p̄miſſu iuſtiniani electos. vt. C. de vete. iu. enu. l. j. §. ij. ⁊ l. ij. §. que oīa.
b Eaſdē inſtitutōes. i. eadē inſtituta. vn̄ collige hūc librū ſūptū ex volumie. ff. vel ꝓprie dicit inſtōes q̄s mādauit fieri. nūc mādat ptiri. nā ptitio aīm legētis incitat. mentem intelligētis p̄parat. memoriā artificioſe reformat. vt. j. de leg. §. ſed nō vſq;. ⁊ ff. de excep. doli. l. j.
c Prima elimēta. q̄ ſic ex q̄tuor elimētis oīa corpa ꝯficiunt̄. vt t̄ra. ⁊ aqua. ⁊ igne. ⁊ aere. id ē ex viribꝰ hoꝝ q̄tuor elemētoꝝ totꝰ mūdꝰ gubernat̄. ita h̄ liber cōprehēdit oīa iura. Et no. q̄ t̄ra eſt frigida ⁊ ſicca aq̄ frigida ⁊ humida. ignis calidꝰ ⁊ ſiccus. aer calidꝰ ⁊ humidꝰ. p̄mū hꝫ naturā melācolie ſm̄ ſcꝫ aq̄ fleume. ignis colere. ſanguis r̄ndet aeri.
d In q̄bus. ſcꝫ ꝯſtitutōibꝰ. Accur.
e Obtinebat. idē erat in vſu ⁊ nūc deſijt.
f Diſſuetudīe. no. legē tolli ꝑ diſſuetudinē vl̄ ꝑ ꝯtrā ꝯſuetudinē ⁊ iteꝝ eādē ꝯſuetudinē ꝑ ſupueniētē legē tolli. ſic. ff. de ſepul. vi. l. iij. §. diuꝰ. ⁊ i auc. de here. ⁊ fal. §. j. al's. §. ſꝫ q̄m. ⁊ ſubijcit. ab ipali ⁊c̄. ⁊ ē optimū exēplū. C. de iud. rē n̄ nouā
g Quas. ſ. inſtitōes ⁊ accipe legimꝰ ⁊ cognouimꝰ ſcꝫ eſſe cōpoſitas ex omnibꝰ. Accur.
h Caij. nr̄i cōmētatoris. dico factis ſup libros inſti. antiq̄ꝝ.
i Quotidianaꝝ. liber erat ſic appellatꝰ. eo q̄ i ſingul̄ diebus gerēda a magr̄atibꝰ ꝯtinebat q̄liter iudicarēt.
k Cū tres. interpoſitio eſt.
l Sūma ope. q̄ntū ad corpꝰ. vn̄ pamphilus al's oratiꝰ. labor improbus oīa vincit.
m Et alacri. affectio eīm opi tuo nomen imponit. vt. C. ad l. cor. de ſich. l. j. ff. de fur. l. q̄ iniurie.
n Leges. ſcꝫ inſtitutionū.

De iuſticia et iure.

Iuſticia eſt conſtans et perpetua voluntas ius ſuum vnicuiq; tri-

t Uobis. i. a vobꝫ credēdis lectis etiam alijs libris. vel ſi habes credendaꝫ. i. cōmittēdā. vobꝫ datiue legit̄. ⁊ h̄ dico legitio ope pfecto. i. cū q̄nquennio legeritis. nā tūc opꝰ ꝯſūmat̄. vt in ꝓemio. ff. §. q̄ q̄ ſolutū. ⁊ qđ dicit in ptibꝰ eiꝰ iō eſt. q̄ multe ſunt ptes eiꝰ. vt p̄fectura ꝯſulatꝰ ⁊ alie m̄lte vt ptꝫ ex tractatibꝰ. C. de offi. iudi. ⁊ in. ff. eo. ti. colligit̄.
v Credēdis. i. q̄ credit̄ ſm̄ p̄mā expoſitōeꝫ. vel ſi habetis credendā. dic vt in glo. ſupra.
x De iuſticia ⁊ iure. Juſtinianꝰ tractaturꝰ iura ppl̄i romani. p̄mittit de iuſticia ⁊ iur̄ q̄ eſt mater iuris. ⁊ iō ab ea incipit ſic obligatio mr̄ eſt actōis. vt. ff. de ꝓcu. l. lꝫ. §. ea obligatio. ⁊ iō p̄mittit̄ i tractatu vt. j. de ob. in prin. ⁊ de ac. in prin.
y Et iure. ſ. q̄ iuſticiā ꝓſeq̄t̄. vt mr̄ tret vel filiꝰ. ſꝫ q̄re de h̄ ponit̄ in rubrica cū nihil i textu dicat̄ diffiniēdo lꝫ diuidēdo ſic r̄ndent quidā ideo nō ponit in textu de iure. ne grauaret rudes animos ſm̄ Py. qđ nihil eſt. vl̄ dic h̄ plurimūq; fieri vt aliq̄d ponat̄ in rubrica qđ in textu nō ponit̄. vt. C. de reli. nā nihil in textu ibi dr̄ de ludo alee. vel dic qđ eſt verꝰ vt diffiniat̄. vt dicemꝰ. j. e. ti. §. iure p̄cepta in glo.

z Iuſticia. hec iuſticie diffinitio pōt intelligi de diuina iuſticia quaſi diceret diuina iuſticia eſt voluntas ꝯſtās ⁊ ppetuo ⁊ cetera ſed hec verba i ea poſita ſunt plana. ſed nōne iniuſtū fuit q̄ tantū datū fuit mercēnario in ſero venienti quantū illi q̄ mane venerat. qđ tn̄ dei iuſticia laudat vt. ff. de an. leg. l. ij. ⁊ de v̄. ſig. §. cuiuſcuq;. R̄nſio. illud diuinū myſtice dicit̄. q. d. tantū habebit de paradiſo ille qui decedit in h̄ vltimo ſeculo ſi faciat bonū. quantum ⁊ ille qui deceſſerit in p̄mo ſeculo. Uel dic ſm̄ Jo. q̄ de fragili hominis iuſticia loquit̄ quaſi diceret iuſticia humana vel que eſt in hoīe eſt volūtas conſtans ⁊c̄. ⁊ ſm̄ hoc illa duo verba ꝯſtans ⁊ ppetua abijciūt̄ extra quia homini nō poſſūt ꝯuenire cū ſcriptū ſit q̄ ſepties in die cadit iuſtus. ⁊ ideo nunq; in eodeꝫ ſtatu p̄manet vt in auc̄. de non alie. aut p̄mu. §. vt autē. Itē qđ in fine dicit. ius ſuū vnicuiq; tribuēs. intellige quantū ad affectionem. quia

ad actũ nõ põt.q.d.hñs effectũ tribuendi.ſic.ſ.in rubrica ꝓhemij dicit̃ de auguſto.ſic.ꝛ de n ꝑmo :ſo quod ẽ indiuiduum.vt.j.de pa.po.in pn̄.lʒ interdũ diuidat̃.vt patʒ.C.d̃ re pu.l.ꝯſenſu.vel tertio expone.vt in ſũma huiꝰ ti.vt volũtas ſ.meus cõſtans.i.bona.q̃ſi habitꝰ mentis bonꝰ.Sʒ tullius ſic diffinit.Juſticia eſt hitꝰ animi cõi vtilitate ſuata ſuã cuilibʒ tribuẽs dignitatem.ſm ꝓla.Juſticia ẽ virtꝰ q̃ p̄rimuʒ p̄t i his q̃ nimiũ p̄nt vl' prout ego credo Juſticia ẽ animi cõgrua diſpoſitio i ſingul' reb' recte diiudicans.

buens[a] Juris prudentia ẽ diuinarum atq̧ humanaꝝ rerũ noticia[b] iuſti atq̧ iniuſti ſciẽtia. His[c] ergo gñaliter cognitis[d].ꝛ incipiẽtibꝰ[e] nobis[f] exponere iura populi romañi ita maxime videt̃ poſſe tradi[g] cõmodiſſime.ſi p̄mo leui[h] ac ſimplici[i] via.poſt deinde dilgẽtiſſima[k] atq̧[l] exactiſſima interp̄tatione[m] ſingula tradantur. Alioquin ſi ſtati ab initio rudẽ adhuc ꝛ īfirmũ aĩm ſtudioſi m̃titudine ac varietate rerũ onerauerimꝰ.duoꝝ alterũ aut deſertorẽ ſtudioꝝ efficiemꝰ aut cũ magno labore eiꝰ ſepe

a Tribuẽs. vt honeſte viuat ſibi ꝛ ſic alteꝝ non ledat imo ꝓficiat.vel dic ius ſuũ.i.hois merituʒ.

b Noticia.põt recte legi vt illa dictio ſcientia ſit ablatiui caſus.vel ecõtra ſit noiatiui caſꝰ.ꝛ hec dictio noticia ſit ablatiui caſus.ſic.j.ti.j.in prin. Sʒ nũq̃d ſm h̃ oportʒ q̧ q̃cũq̧ vult iuriſprudẽs vl' iuriſcõſultꝰ cẽ debeat theologiã legere ꝶñ.nõ.in corpe iuris hec oĩa inueniũt̃.vt.C.de ſũ.tri.et fi.ca.ꝛ.C.de ſacroſan.eccl.de epiſ.ꝛ cle.auc.d̃ multis.vbi ſpecialiter de diuinis tractat̃.Jtẽ q̃ ẽ differẽtia inter iuſticiã et ius ꝛ iuris prudentiã. ꝶñ.Juſticia eſt virtus.Jus ẽ eiꝰ virtutis executiuũ.Juriſprudentia eſt ſciẽtia illiꝰ iuris.itẽ iuſticia ẽ ſũmũ bonũ.ius mediũ.iuriſprudentia infimũ.Jtẽ iuſticia vult tribuere vnicuiq̧ ius ſuũ.ius vero coadiuuat. Juriſprudẽtia docet q̃liter illud faciat.

c His ergo.nũc vult dicere q̃liter leges ſunt docende.

d Cognitis.i.poſita diffinitiõe iuſticie iuris.ꝛ iuriſprudẽtie

e Et incipiẽtibꝰ.datiue p̄nt legi cũ v̄bo.j.videt̃ vel ablatiue vt ſupius reſpiciat.ꝛ hec verior.

f Nob.loqũt̃ cõpilatores huiꝰ libri in pſona Juſtiniani qui dʒ exponere p eos.

g Tradi.ſ.iura ppl'i romani.

h Leui.q̃ ad v̄ba.

i Simplici.q̃ ad ſniam.

k Diligentiſſima.q̃ ad ſubtilia verba.

l Atq̧ exactiſſima.q̃ ad ſubtilẽ materiã ꝛ ſniam.

m Interp̄tatõe.i.facili ſnia.

n Que.ſ.differentia.

o Auertit.no.ꝯ inconſtantiã.ſic.ff.de ꝓcur.in cãe in prin. vñ Salomon.tria ſũt mihi incognita.ꝛ quartũ q̧ penitꝰ ignoro.via colubris ſup lapidẽ.via auiſ volãtis i aere.via nauis in medio maris.quartũ difficiliꝰ via iuuenis in adoleſcẽtia ſua.vñ dant̃ in inte.reſti.coꝝ facultatibꝰ.vt.j.de here.q̃li.ꝛ diff.§.ſciendum.Accur.

p Maturiꝰ.h̃ no.ꝓuerbiũ.Qui vadit plane vadit ſane

q Juriſprecepta.id ẽ iura precipientia p̄cipiunt aliquid quod pertinet ad aliquod iſtorum triũ.nam non omne ius precipit.immo quoddam punit.quoddam vetat.quoddã permittit.vt.ff.de le.ꝛ ſena.con.l.legis.quoddam conſuluit.vt.ff.d̃ rei vẽ.l.is q̃.qͦdã hortat̃.vt.C.d̃ trãſac.l.age.

r Honeſte.ſ.q̃tum ad ſe.que honeſtas ꝛ circa m̃rimonia eſt.vt.ff.de ritu.nup.l.ſp.ꝛ circa mores ſeruat̃.vt.ff.de tuto.ꝛ cura.da.ab his.l.ſcire oportet.§.pe.Accu.

t Alteꝝ.vñ illud.quod tibi nõ vis fieri aliȷ̃ nõ feceris.vt.l.

decre.in prin.

s Suum ius.vt non ſolum non ledat̃.ſed etiã adiuuet.nã nõ ſufficit abſtinere a malo niſi fiat qͦ bonũ ẽ.vt ar.in dec.lx.xvj.di.c.non ſatis.Sed nõne hec verba accipiunt̃ h̃ ſic ſ.in diffinitione iuſticie.in fi.ꝶñ.nõ imo ibi hec tria cõprehendit.hic aũt illud ſolũ qͦ extra duo p̄ma relinq̇t̃.Et nota q̧ i h̃ reprobo opi.Py.ꝛ alioꝝ q̃ dixerunt q̧ in hoc ti.non diffiniebat̃ ius q̧ eſt ars boni ꝛ equi cuiꝰ merito quis nos ſacerdotes appellat.nã dico q̧ hec v̄ba q̃ hic ſunt tantundẽ p̄ſtant.naʒ qͦ hic dicit precepta iuris p hoc dicit ars.cuʒ ars ſit collectio p̄ceptorũ.Jteʒ per hoc q̧ dicit honeſte viuere alteꝝ ñ ledere.valet tm̃ quantũ boni ꝛ equi.Jtem p hoc q̧ dicit ius ſuũ vnicuiq̧ tribuere.colligo cuiꝰ merito quis nos ſacerdotes ap.id eſt ſacra vel iura ſua cuilibet miniſtrãtes.vt hic.ꝛ.ff.e.l.j.ij.rñ.

ꝛcũ diffidẽtia q̃[n] pleruq̧ iuuenes auertit[o].ſerius ad id p̄duceꝰ.ad qͦ leuiori via ductꝰ ſine magno labore eiꝰ.et ſine vlla diffidẽtia maturius[p] perduci potuiſſet. Juris[q] p̄cepta ſunt hec.honeſte[r] viuere.alterũ[t] nõ ledere.ius ſuũ[s] cuiq̧ tribuere. Huiꝰ[s] ſtudij due[t] ſũt põnes.publicũ ꝛ p̄uatũ. Publicũ ius ẽ qͦ ad ſtatuʒ rei[v] romãe ſpectat[x] Priuatũ ẽ qͦ ad ſingulorꝝ vtilitatẽ p̄tinet[y]. Dicẽdũ ẽ igit̃ d̃ iur̃ p̄uato[z] q̧ ẽ triptite[3] collectũ.ẽ.n.ex naturalibꝰ[a] p̄ceptiſ aut gẽtiũ[b] aut ciuilibus[c] collectum.

s Huius ſtudij.id eſt artis adipiſcende per ſtudium.

t Due ſunt poſitiones.i.ſpecies ſm Py.ſed ſm Azo.ſic id eſt ſuper duobꝰ generibus non ſpeciebus ponit̃ hec ars ſtudio diſcenda.nec enim placet q̧ ex multitudine rerũ multa dicant̃ iura.ſic enim diceret̃ ius aliquod equinuʒ quod ſuper equo tractaret.aliud aſinum.ꝛ ſic de ſingulis.ſʒ ego credo q̧ iſte nõ fuit Py.intellectus.ſed ille qui eſt p̄ceptoris mei.

v Rei romane.ꝛ conſiſtit in ſacerdotibus ꝛ magiſtratibꝰ vt.ff.e.l.j.§.publicam.ꝛ in aucten.vt li.ma.ꝛ aui.§.qʒ vero collatio.viij.ꝛ.C.de ſũma trinita.ꝛ fide catholica inter claras.ꝛ.ff.de origi.iuris.l.ij.§.poſt originem.

x Spectat.ſcilicet principaliter.nã ꝛ ſingulorum eſt vtilitas rempublicam conſeruat.Accur.

y Pertinet.ſcilicet principaliter.ſecundario autem ad publicam vtilitatem pertinet.expedit enim reipublice ꝛc̃.vt.j.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.§.pe.

z Priuato.ſed quid de publico.ꝶñ.non dicet in hoc libro.ſed.ff.de iure fiſ.ꝛ.C.eo.ti.et in alijs ti.ſequentibus.et fere per omnes tres libros codicis.vbi de iure publico tractatur.Et nunq̃d illd̃ eſt tripartite collectum.ꝶñ.ſic vt ſtatim dicam ꝛ ex eiſdem preceptis.Cum ergo eadem ſint exempla pub.ꝛ pri.quare de priuato tantum dixit q̧ eſt tripertite collectũ erat.ꝶñ.quia plure d̃ eo priuato dicturꝰ.Jtẽ cum feciſſet hunc librum cauſa rudium.nolebat eos multũ aggrauare.quod feciſſet ſi tractaſſet de iure publico in hoc libro.

3 Tripartite.in iure enim priuato et in ſuo toto tripartita ſunt precepta naturalia vt hic neminẽ cũ alteriꝰ damno fieri locupletẽ.vt.ff.d̃ cõdi.inde.nã natura.itẽ gentiũ vt qͦd quiſq̧ ob tutelã ſui corporis fecerit iure feciſſe extimet̃.vt ff.e.l.j.ij.ꝛ.iij.itẽ ſũt p̄cepta ciuilia.vt p̄cepta d̃ vſuc.d̃ p̄uata vtilitate ẽ vſucapio.vt.j.de vſuca.in p̄n.ibi de dñã ꝛc̃.et ſic publicum eſt ex eiſdem exemplis.ꝛ pone eadẽ exẽpla.vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ecce a iure naturali vt nō locupletē cū iactura alteri⁹ reſpublica a iuregē. vt li. reipub. ꝓpulſare iniuriā. Jtē a iure ciuili. vt reſpublica vſucapiat ſicut priuat⁹ ꝗ exponet infra ſtatim in iure priuato. Accur.

a Naturalib⁹. id eſt iure naturali.

b Aut gentiū. i. ꝑceptis iuriſgen.

c Aut ciuilibus. ꝑceptis. Accurſi⁹.

d De iure naturali. dictuȝ eſt ſupra ꝙ ius priuatū eſt collectū ex naturalib⁹ ꝑceptis gentiū ⁊ ciuilibuſ. nūc de eis dicꝫ ⁊ primo de iure naturali.

De iure naturali.

Jus[e] naturale ē qđ natura omnia animalia docuit. Nā[f] ius iſtud nō ſolum humani[g] generis ꝓprium eſt. ſed ⁊ oīm animaliū que in celo[h] que in[i] terra. que[k] in mari naſcunt. Hinc[l] deſcēdit maris[m] atq; femine coniugatio[n] quā nos mrimoniū appellam⁹[o]. Hinc[p] liberoꝝ ꝓcreatio ⁊ eductio[q]. Videm⁹ etenim cetera[r] animalia iſti⁹ iuris[s] peritia cenſeri. Jus[t] aūt ciuile vel gentiū ita diuiditur. Omnes populi qui legib⁹ vel moribus[v] reguntur. parti ſuo proprio. partim cōmune[x] iur omnium hominū vtunt. Nā quod quiſq; populus ipſe ſibi ius conſtituit. id ipſius ꝓprium ciuitatis eſt. vocaturq; ius ciuile[y]. quaſi ius ꝓprium ipi⁹ ciuitatis. Quod[z] vero naturalis ratio inter omnes gentes conſtituit. id apđ omnes pereq; cuſtoditur. vocaturq; ius gentiū. quaſi quo iur oēs gentes vtuntur[a]. Et popul⁹[b] itaq; romanus partim ſuo ꝓprio. partiȝ cōmuni iure oīm hoīm vtit que[c] ſingula qualia ſunt ſuis locis ꝓponemus[d]. Sed[e] ius quidē ciuile ex vnaquaq; ciuitate appellat[f] veluti athenienſium. Nam ſi quis velit ſolonis[g] vel draconis leges appellare ius ciuile atheníenſium. non[h] errauerit. ſic[i] enim et ius quo romanus populus vtitur. ius ciuile romanoꝝ.

e Jus. naturale ē qđ natura id eſt de⁹ ⁊ noīatiue ⁊ ablatiue pōt legi ſic. ſ. ti. j. Et no. ꝙ q̄ttuoꝛ modis ius naturale ponit. quīq; ꝑ iure gētium. vt. j. đ reꝝ diui. §. ſinguloꝝ. quīq; ꝑ iure pactoꝝ. ⁊ ſic ꝑ iure ꝑtorio. vt. ff. de pact. l. j. quīq; ꝑ eius ꝯtrario. ſ. ꝑ eo qđ reſcindit pacta. vt reſtitutione minoꝝ. vt. ff. đ mino. l. j. Quīq; ꝑ inſtinctu nature. vt h. ⁊. ff. e. l. j. §. ius aūt naturale. Sed ſm cano. ius naturale đr qđ in lege moſayca vel in euāgelio ꝯtinet. vt in prin. decr. ⁊ iſtud qđ hic eſt noīatiui caſus qñ hec dictio natura eſt ablatiui caſus. ⁊ ecōtra eſt accuſatiui qñ natura ē noīatiui. ⁊ tūc dic natura. i. deus.

f Nā ius. bñ dico oīa aīalia. nā ius iſtud ⁊c̄. nō ſolū eſt hominū. ſed cōe oīm aīaliuȝ.

g Humani. i. hoīm.

h In celo. i. in aere. vt aues ꝗ in arboꝛib⁹ ⁊ aere naſcunt. vt. j. de reꝝ diui. §. apium.

i In terra. vt fere beſtie ꝗ ſuis luſtris. i. cubicul naſcūt. et etiā quedā aues.

k Que in mari. vt piſces. idē dico ⁊ ſi in qualibet alia aq̄ naſcuntur.

l Hinc. i. ab hoc iure naturali. ſ. deo ꝗ primo adā eue coniuxit ⁊ i paradiſo deliciaꝝ poſuit.

m Maris. i. maſculini.

n Cōiūctio. i. aīoꝝ nō corpoꝝ. vt. ff. de reg. iur. nup.

o Appellam⁹ mrimoniū. i. affectum mrimonij. ⁊ ſic no. ꝙ mrimoniū ꝗ ad originē eſt đ iure naturali. ſ. deo vt h dicit. De iuregē. etiā dici pōt. qꝛ ab eo receptuȝ eſt. De iure ciuili etiā dici pōt qꝛ formā ei adiūxit ⁊ ſolēnitatē vt pꝫ. j. đ nup. ꝑ totū ti. cū dicā qb⁹ nuptijs ſit abſtinēdū. ⁊. ff. đ ritu nup. ꝑ totū. vñ dꝫ dici đ iur ciuili vt. ff. de inſti. ⁊ iur. l. ius ciuile.

p Hinc liberoꝝ. nā de⁹ opat ad liberoꝝ ꝓcreatōem ⁊ naturalis inſtinctus.

q Educatō. nā h iur. ſ. naturali mouet parēs ad educatōeȝ filioꝝ ſuoꝝ poti⁹ ꝗ alienoꝝ. vt. ff. vñ liberi. ſcꝑto in fi.

r Cetera. ſ. aīalia nedū homines.

s Juris. ſ. naturalis de quo loquimur. ex eo enim ꝙ auis volat. piſcis natat. gallina oua calefacit. mouentur iſto iure naturali.

t Jus aūt diuidit. ſ. vnū ab altero ſic cognoſcit.

v Vel moꝛib⁹. nā ꝗdā ſūt ꝗ regūt tm̄. moꝛib⁹ ⁊ etiā ꝗuidā ꝗ nec moꝛib⁹ nec legib⁹. vt hoīes ſilueſtres. ⁊ etiā quidam legibus tm̄ ⁊ nō moꝛibus.

x Cōmuni. i. eo iure qđ eſt in cōmuni apud oēs ſiue ſcꝑtū ſit ſiue non.

y Jus ciuile. vt ſūt ſtatuta terraꝝ ꝗ iura municipalia dicunt. vt. C. de emā. li. l. j. ⁊ ſic đr ad drīā iuris natural ⁊ iuris gētiū ⁊ ita accipit h. Scđo mō đr ius ciuile lex. ꝯ. ta. vt. ff. đ iuſti. ⁊ iure. l. ius ciuile. §. h igit. Tertio đr ius ciuile oīne ius qđ non eſt ꝑtoriū. et ſic accipit. ff. đ iuſti. ⁊ iure. l. ius ciuile. i ꝑn. §. ius ꝑto. Quarto đr diſputatio prudentū ꝗ fuit facta ſuper. l. xij. ta. vt. ff. de ori. iuris. l. xij. §. hec diſputatio ſm Jo. Quito ꝗcꝗd ſcꝑtuȝ habem⁹ đ iur đr ius ciuile. vt cū đr ē em̄ ſctiſſima res ciuilis ſapiētia ꝗ ꝑcio nummario nō eſt eſtimata. vt. ff. de var. cog. l. j. §. ꝓinde. Sexto dicit ꝗtiens adijcit aliꝗd iuri naturali. vt in mrimonio mō diximus. vel detrahit iuri naturali. vt in vſucapiōib⁹. vt. j. de vſuca. in ꝑn. vel addit iurigē. vt in tutela inuēta a iure ciuili originaliter. vt. j. de tutelis. in ꝑn. §. j. vel detrahit. vt in poteſtate ſeruoꝝ reſtricta. vt. j. de his ꝗ ſui vel alie. iuris ſūt. §. ſed h tpe h em̄ ius ciuile đr. vt. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. ius ciuile. j. Rñ. Et hec exēpla ſūt ibi notata.

z Quod vero natural. no. ꝙ iuſgentiū naturali rōne eſt inductū vt hic ⁊. j. de reꝝ diui. §. ſingloꝝ. vñ eſt ius imutabile. vt. j. e. §. ſed naturalia.

a Vtunt. vt eſt religio erga deū. vt parentib⁹ ⁊ patrie paream⁹. vt ꝯtra violentiam reſiſtam⁹. vt. ff. đ iuſti. ⁊ iure. l. j. in fi. ⁊. l. ij. Jtem conuentiones ſiue pacta que apud omnes gentes valent. vt. j. e. §. ius aūt gentium. ⁊. ff. de pact. l. iuris gen. in prin.

b Et ppl's itaq;. qꝛ oīs ppl's vtit partim iure cōmuni ⁊c̄. Jtaq; ppl's romanus ⁊c̄.

c Que ſingl'a. ſ. iura gentiū ⁊ ciuilia ꝗb⁹ vtūt ciues romani ⁊ effectus coꝝ iuriū dicet. j. de rerū diuiſi. §. ſingloꝝ. vſq; ad fi. ti. vbi dicit qualiter acquirūt dominia iuregen. Jtem. j. de vſucapi. ⁊ in ti. ſe. quib⁹ dicit qualiter acquirunt dominia iure ciuili. ⁊ ſm hoc refert ad ꝓmū dictū ⁊ illud intelligas de iure ciuili romanoꝝ generali. vel aliter dic ꝓponem⁹. j. e. ti. §. penul. vbi dicit alterū variabile vt ciuile. alterū nō vt gentiū. ⁊ ſcđm hoc nō fert ad ꝓmū dictū. ſed ad id quod dixit ſup. nā. ⁊c̄. ⁊ etiā quod vero ⁊c̄.

d Proponem⁹. ſed vbi. Rñ. forte. j. de rerū diui. §. ſinguloꝝ. ⁊ refert nō ad ꝓmū dictū ſed ad id qđ dictū eſt. nam quod quiſq; ⁊c̄. ⁊ ibi quod vero.

e Sed ius ꝗdē ⁊c̄. dixim⁹ aūt ppl'os cōmune ⁊ ꝓprium ius habere. ſed ius quidē ciuile.

f Appellat. i. nomen illi⁹ ciuitatis vbi factū eſt ius ciuile debet ei imponi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

g ¶ Solonis. noĩa ſunt cõpoſitoꝝ ſtatutoꝝ in illis ciuitatib⁹. ſic ſi appellat q̃s ius ciuile bonoñ. ſtatutũ a ↄpoſitorib⁹ inuẽtũ ⁊ cõcilio ↄfirmatũ. h ¶ Non errauerit. imo bñ dixerit. i ¶ Sic eñ ius. q̃d. p ſe tm̃ cõpoſuerũt. ãlr̃ eſſet generalis lex. vt. j. e. §. lex eſt. ⁊ de hoc. ſ. de iure ciuili gñali ẽ hic loqui.

a ¶ Ius q̃ritũ pro codẽ. lȝ noĩa mutet.
b ¶ A quirino. q̃ fuit eoꝝ rex. dict⁹ a q̃ris qd̃ ẽ haſta. quia magna haſta in bello vtebat.
c ¶ Ciuitatis. ſȝ ſimpliciter dicit ius ciuile.
d ¶ Noſtrũ. ſ. romanoꝝ. p excellentiã.
e ¶ Ius. ſ. ciuile romanoꝝ. ꝓprinȝ ſi eſt ꝓpriũ. vel generale ſi eſt factũ vt ſit generale.

maioꝝ appellam⁹. vel ius[a] quiritum quo quirites vtunt. Romani. n. a romulo. quirites a quirino[b] appellant. Sȝ quotiens ñ addimus nomen cuius ſit ciuitatis[c] nr̃m[d] ius[e] ſignificamus. ſicuti cuȝ poetaꝝ dicim⁹ nõ addim⁹ ei nomen ſubaudit apud grecos egregius homerus, apud nos virgilius[f] ¶ Ius[g] autẽ gentium omni humano[h] generi cõe eſt Nam[i] vſu exigente ⁊ hũanis neceſſitatibus gentes humane iura quedã ſibi ↄſtiterunt bella[k] etenim orta ſunt. et captiuitates ſecute ⁊ ſeruitutes. q̃ ſunt naturali iuri cõtrarie.

¶ Iure eñ naturali oẽs homines ab[l] initio liberi naſcebant. ¶ Et ex hoc iuregentium oẽs pene[m] cõtract⁹ introducti ſunt. vt emptio vel venditio. locatio ⁊ cõductio. ſocietas. depoſituȝ. mutuũ. ⁊ alij innumerabiles[n]. ¶ Conſtat[o] eñ ius nr̃m quo vtimur aut

f ¶ Virgili⁹. Idem in ap̃lo. nã paul⁹ in diuina ſcriptura intelligit. Itẽ vbi dicitur ſapiens. intelligitur ſalomon.
g ¶ Ius aũt. aũt ꝓ ſed ⁊ repetit de iuregen. vt aliquid addat.
h ¶ Humano. ſȝ nũquid plura humana genera ſunt. Rñ. ñ expone ergo. i. oĩb⁹ hoĩb⁹. i ¶ Nã vſu. ab initio eñ pauci erant homines. ⁊ indiguerũt in aliq̃ cõi vſu. ⁊ qñ plures fuerũt tũc magis ſuas ↄſuetudines hẽbãt ⁊ ſtatuta. puta vt null⁹ vineã vel ortũ alteri⁹ intraret. ⁊ h̃ ſequit. ⁊ ꝓbat. ff. d̃ iuſti. ⁊ iu. l. ex hoc iure.
k ¶ Bella. ſȝ quõ a iure deſcendit bellũ cũ ſit a iure ꝓhibitũ vt. ff. de vſur. l. equiſſimũ. Rñ. loq̃t de eo qd̃ a ppl̃o romano ẽ indictũ hoſtib⁹. vt. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. l. hoſtes. §. i bello. Itẽ pulſare violentiã qd̃ ẽ licitũ. vt. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. vt vim. ⁊. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. vim vi cũ moderamine tñ. vt. C. vñ vi. l. j. ⁊. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. iure. Accur.
l ¶ Ab initio. Sȝ nũq̃d hodie. Quidã dicũt ſic. nos ꝯ. nã ſeruus naſcit. vt. j. de iure pſo. §. ſerui. ⁊ de na. reſti. l. interduȝ.
m ¶ Pene. pene dic̃ ꝓpt̃ q̃tuor ꝯct⁹. vt ſtipulatõeȝ. vt. j. de act. §. ↄſtituta. itẽ lr̃aꝝ obli. vt. j. de lr̃aꝝ obli. Itẽ ꝓpt̃ ꝯcṫuȝ emphiteoticũ. vt. j. lo. §. adeo. itẽ ꝓpt̃ ſpõ. lar. j. de dona. ꝓpter nup. vt in auctẽ. vt ſpõ. lar. §. j. ⁊. ij. coll. x. Et no. q̧ hic d̃r oẽs ꝯct⁹ eẽ d̃ iuregẽtiũ. ſȝ ñ oẽs obligatões. nã q̃ ex maleficio vel q̃ſi ſũt. nõ ſũt d̃ iuregẽtiũ. ſȝ vel a lege. xij. ta. vl̃ alia lege. n ¶ Innumerabiles. i. nõ facile ad nũerandũ abiles vt. j. de reb⁹ corꝑalib⁹. ⁊ incor. in p̃n. o ¶ Conſtat eñ ius nr̃m. i. ciuile. ro. de q̃ dixim⁹. ſ. e. §. ſȝ ius. Large vocat ius ciuile ius q̃cq̃d ſcriptũ habem⁹ de iure naturali vt dixim⁹. ſ. e. in glo. vt ſunt ſtatuta terraꝝ ⁊c̃. ibi q̃nto ⁊c̃. itẽ q̃cq̃d habem⁹ de maiorib⁹ h̃ cõp̃hendit. ſ. generalib⁹. vt patet ex infe

rioribus. p ¶ Ex ſcripto. de hoc dicit vſq꜒ ad. §. j. ex non ſcripto. ⁊ de nõ ſcripto. ibi dicit Accur. q ¶ Ut ꝓ ſicut. r ¶ Apud grecos. nã ⁊ greci vtebant iure ſcripto ⁊ nõ ſcripto. vt. j. e. §. ⁊ nõ ineleganter. s ¶ Lex eſt. hec diffinitio q̃ ad ſniam ↄcordat cũ ea que eſt. ff. de le. ⁊ ſe. con. l. j. lȝ q̃ ad v̾ba diſſentiat. Diffinit ⁊ alio mõ. Lex ẽ ſanctio ſancta. iubẽs honeſta. ꝓhibẽs ꝯ̃ria. q̃ ſumit ex lege greca. ff. de le. ⁊ ſen. cõ. l. ij. itẽ diffinit tertio mõ vt i alia lege greca colligit. i. e. ti.
t ¶ Veluti. exẽplificatiue ponit. naȝ facta cõuocatiõe ppl̃i ro. magiſtrat⁹. ſ. ſenat⁹ nõ tot⁹ ſȝ q̃ maior erat oĩb⁹ interrogat pplm. ſ. ↄſul. an ſic placeret. ⁊ ſic ad libitũ ppl̃i fiebat. vt ff. de orig. iu. l. ij.

ex[p] ſcripto, aut ex non ſcripto. vt[q] apd[r] grecos ſonai monoi. ¶ Scriptum autem ius eſt lex plebiſcita. ſenatuſconſulta. principum placita. magiſtratuũ edicta. reſpõſa prudentũ. Lex[s] ẽ qd̃ populus romanus ſenatorio magiſtratu interrogante veluti[t] conſule[v] conſtituebat. Plebiſcitũ[x] eſt qd̃ plebs plebeio magiſtratu interrogante veluti tribuno conſtituebat. Plebs autem a populo eo differt quo ſpecies[y] a genere. ¶ Nã appellatione populi vniuerſi ciues ſignificãt. cõnumeratis etiã[z] patricijs[a] ⁊ ſenatoribus. Plebis aũt appellatione ſine patricijs ⁊ ſenatoribus ceteri ciues ſignificant. ¶ Sȝ[b] ⁊ plebiſcita lege ortenſia[c] lata non min⁹ valere q̃ꝫ leges ceperũt Senatuſconſultum eſt. qd̃ ſenat⁹[d] iubet. atq꜒ ↄſtituit. Nã cum auct⁹ eſt ppl̃s romanus in eum modũ vt difficile ſit in

v ¶ Conſule. nã conſul vice ſenatoꝝ interrogabat pplm ⁊ ſic ipſi ſenatores vident interrogare. naȝ q̃ ꝑ aliũ facit ꝑ ſe facere videt. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. deieciſſe. ⁊. ff. de admini. tu. l. ita autẽ. §. geſſiſſeȝ. nã recte oĩa nr̃a facimus qui a nobis auctoritas ipartit. vt. C. de ve. iu. enu. l. omnia.
x ¶ Plebiſcitũ. veluti exẽplificatiue ponit. vt. ſ. §. ꝓxi. erat eñ vn⁹ noĩe tribun⁹ q̃ ꝑerat plebeioꝝ magiſtratui q̃ interrogauit plebeios. vt. ff. de orig. iu. l. ij. ⁊ multas leges habem⁹ de his. vt de. l. aqui. vt. j. ad. l. agni. §. ceteꝝ. ⁊. §. h̃ tantuȝ ⁊ ne p̃ſides accipiant niſi eſculẽta. ⁊. ff. de offi. ꝓcon. l. ſolẽt. §. fi. ff. de offi. p̃ſi. l. plebiſcito.
y ¶ Spẽs a gñe. ẽ aũt gen⁹ qd̃ p̃dicat de plurib⁹ differẽtib⁹ ſpẽ. vt aĩaliũ aliud rõnale. aliud irrõnale. ⁊ ſic ſe hȝ ppl̃s vt ſeq̃t ad nobiles ⁊ ignobiles. ſpẽs aũt q̃ p̃dicat de plibus differentib⁹ nũero. vt hõ ali⁹ titi⁹ ali⁹ ſeius. ſic ſe hȝ plebs. nã minores tantũ cõp̃hendit. vt ſequit.
z ¶ Etiã. q. d. nõ ſolũ plebei appellatõe ppl̃i ↄnumerant ſȝ
a ¶ Patritijs. qui erãt q̃ſi patres principis. etiã partitij vt. j. q̃ mo. ius pa. po. ſol. §. filius.
b ¶ Sed ⁊ plebiſcita. videbat min⁹ valere quaſi loco ſũpto ab auctãte. q̇ maior ẽ patriciorũ ⁊ ſenatoꝝ auctoritas. vt C. de leg. humanũ. ⁊. ff. de eden. l. ſi quis ex ar. §. j. ſȝ h̃ ſublatũ eſt ꝑ legẽ latã ab ortenſio rege vt ſequit. ⁊. ff. de orig. iu. l. ij. §. deinde cum eſſent.
c ¶ Ortenſia. ſ. compoſuit inter nobiles ⁊ plebeios. ⁊ inter eos ſic ſtatuit q̧ valet plebiſcitum.
d ¶ Senat⁹ cõſtituit. nã poterat facere legẽ. vt hic. ⁊. ff. de

leg. ⁊ ſena. con. l. nõ ambigit.
f Legis. nam idem eſt ſi ex alia. quia difficile erat tot homines ↄuenire. Accur.
g Cõſuli. i. interrogari. nã antea ppl'ſ interrogabat. vt. ſ. e. ti. §. plebiſcitũ. vt ſicut ppl'ſ interrogabat pri⁹. ſic poſtea ſenatores q̃ centum erãt nũero interrogabant a cõſule. vt C. de pet. her. l. fi. in prin.

vnũ eũ ↄuocare legiſ [f] ſaciẽde cã. equũ viſum ẽ ſenatũ vice ppl'i ↄſuli [g]. Sʒ [h] ⁊ qð principi placuit. legiſ hʒ [i] vigorẽ cũ lege regia [k] q̃ de ei⁹ imperio lata ẽ. popul⁹ [l] ei ⁊ i eũ oẽ imperiũ [m] ſuũ ⁊ ptãtem ↄceſſit [n]. Qðcũqꝫ igitur imperator per epl'am [o] ↄſtituit vel cognoſcẽſ decreuit [p] vel edicto [q] pcepit. legẽ [r] eẽ ↄſtat. He ſũt [s] q̃ ↄſtõeſ appellãt. Plane ex his q̃dã ſũt pſonales [t] q̃ nec ad exẽplũ trahũtur. qm̃ nõ hoc princeps vult. Naʒ qð ob [v] meritũ idulſit alicui [x]. vel ſi cui penã irrogauit [y] vel ſi cui ſine [z] exẽplo ſubuenit [a] pſonam nõ [b] trãſgredit. Alie aũt cũ generales ſint oẽs pculdubio tenẽt [c]. Pretor [d] quoqꝫ edicta. nõ [e] modicam obtinẽt iuriſ auctoritatẽ. Hoc etiã ius honorariuʒ ſolem⁹ appellare. qꝛ q̃ [f] honores gerũt id eſt magiſtrat⁹ [g] auctoritatẽ huic iuri dederũt [h]. Proponebãt [i] ⁊ ediles curules edictũ de quibuſdã cauſ. qð edictũ iuriſ honorarij [k] portio eſt. Reſpõſa [l] prudentum ſũt ſnĩe ⁊ opiniões [m] eoꝝ. quibus pmiſſuʒ erat iura ↄdere. Nã antiquitus ↄſtitutũ erat vt eẽnt qui iura publice [n] interptarent. quib⁹ a ceſare [o] ius reſpondẽdi datum eſt. qui iuriſ conſulti appellabãt. quorum omnium ſententie et opiniones eam auctoritatẽ tenebant vt iudici [p] recedere a reſponſo eorum non liceret. vt eſt conſtitutum [q]. Ex [r] non ſcripto ius venit quod vſus approbauit. Nã diuturni [s] moreſ ↄſenſu vtentiũ cõprobati. le-

emplo ſubuenire ſi cui ſimpliciter reſcribat. R̃n. ſic. dũmodo nõ ſit ibi aliqð ſignũ ex hiſ q̃ttuor q̃ dicũt. C. de leg. ⁊ cõ. l. iij.
b Nõ trãſgredit. ff. qꝛ q̃ſqꝫ iuriſ. l. j. ꝫ. ſʒ diſtingue. an ad ſui poſtulatõeʒ ſit ↄceſſuʒ. q̃ caſu trãſgredit vt ibi alſ nõ. vt h. vt. ff. qꝛ q̃ſqꝫ iuriſ. l. iij. ſʒ ſic ſoluit aliud ꝫ. C. de fruc. ⁊ li. ex. l. fi. vel ad vtrũqꝫ ꝫ qð ad alið extẽdit h nõ eſt dicere vt ali⁹ habeat puilegiũ. vel meli⁹ iʒ egrediat pſonã nõ ẽ tñ generale ius nec videt ali⁹. ſ. aduerſari⁹ pſus cum ſit ↄtingens occaſione ↄtrouerſie.
c Tenẽt. i. ligant.
d Pretor qꝫ edicta. q̃ ſcpta erãt i albo ptorio. vt. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. ſiqs id qð in pmo rñ.

b Sʒ ⁊ qð principi placuit cã faciẽdi cõeʒ legẽ. alſ nõ eẽt lex cõis vt ſeq̃t. ⁊ C de ſen. l. ex ſtipulatõe. nã ibi dr̃ nõ ois vox iudicis eſt ſnĩa ⁊ ſic nõ ois vox pncipis eſt lex.
i Habet vigorẽ. id eſt lex eſt ⁊ p lege ſeruat.
k Regia. hac lege cautũ fuit vt ptãs legiſ faciẽde trãſiret de ppl'o ad pncipẽ. vt h. ⁊. ff. de ori. iu. l. ij. §. deinde cũ eẽt et §. nouiſſime. ⁊ fac ad h. ff. de ↄſti. prin. l. j. vbi ſũt eadẽ vba ⁊ hãc legẽ regiã nõ habem⁹. nã facta fuit ſup regio. i. imperio transferendo.
l Popul⁹ ei. ſ. pncipi q̃ ad honorẽ. ⁊ i eũ q̃ ad onus.
m Impiũ. i. trãfferẽdo de ppl'o ad pncipẽ. nã fuit facta ſuper regio. i. imperio trãfferẽdo.
n Conceſſit. i. trãſtulit. ſic vt ipe ppl'ſ ãmodo nõ hẽat ſibi h ius. ſic. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. ſʒ h. ⁊ de le. ⁊ ſen. con. l. fi. Sʒ alij dicũt qꝛ ⁊ adhuc ppl'ſ põt facere legẽ. ⁊ qð dr̃ ſolũ pncipem h poſſe. veꝝ eſt ſol⁹. i. null⁹ ali⁹ ſol⁹ ſm Rich.
o Per eplam. vt. j. de his q̃ ſũt ſui vel alie. iuriſ. §. dñoꝝ. ⁊ ff. de ↄſti. prin. li. j. Accur.
p Decreuit. vt. C. e. ſi impialis.
q Edicto. vt. C. e. l. ij. ⁊ de ſcðis nup. l. hac edictali.
r Legẽ. generalẽ quã potes cogſcere q̃ttuor modis. vt. C de legi. ⁊ cõ. l. leges vel ſpecialẽ vt ſeq̃t.
s He ſũt. ſ. q̃ ↄſtituit impator.
t Perſonales dũmõ iuriſ corpe nõ ſũt clauſe. alſ oẽs ſunt generales. vt. C. de no. C. ↄfir. l. vnica. i. §. fi.
v Ob meritũ. qꝛ mĩtũ ſuierat pncipi. ⁊ iõ aliquã penã quã debebat ille pati ppter delictũ qð forte ferat ei remiſit.
x Alicui penã merẽti.
y Irrogauit. ſ. nõ merẽti vel merẽti. ſʒ maiorẽ qꝫ eẽt dignus vt pena ei⁹ mer⁹ ſit mitioꝝ. vt. ff. de penis aut facta. §. fi.
z Sine exẽplo. i. vt alij caperent exemplũ.
a Subuenit. vt clericiſ i q̃b⁹ mĩta ſunt ſpãlia. vt in auc. vt dei. l. apð pprios epi. ⁊. C. de epiſ. ⁊ cle. cũ clericiſ. ⁊ l. oẽs q̃ ⁊ curie ⁊ alijs vt. C. de leg. ⁊ cõ. l. iij. Sʒ nũq̃d itelligit ſine ex

e Nõ. modicã ſed magnã.
f Qð q̃. i. ideo qꝛ.
g Magſtrat⁹. ſ. ipſi ptores. vt. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. ius aũt ptoriũ. ⁊ l. ſ.
h Dederũt. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. eodẽ tpe.
i Proponebãt cauſis. vt de morb⁹ ⁊ morboſis ⁊ vitioſis aïalib⁹. vt pʒ. ff. de edil. edic. l. j.
k Honorarij. q̃liter. rñ. qꝛ edileſ erãt ex ptorib⁹. vt. j. de iu. ſti. §. ptorias. ⁊. ff. de v. ob. l. v. §. ptorie.
l Reſpõſa ſnĩe. ſnĩa eſt firma ⁊ indubitata rñſio. ſm Jo.
m Opiniões. opinio ẽ cũ dubitatõe rñſio. ſm Jo.
n Publice. i. q̃ꝝ interptatio fiebat publica auctoritate cõceſſa a pncipe. vt vulpia. papiñ. ⁊ ſiles q̃ fecerũt leges. ff. de origi. iur. l. ij. §. poſt originẽ. ⁊. §. iuriſ ciuil ſcientiã.
o A ceſare auguſto. vt. ſ. j. rñ. Accur.
p Ut iudici. ſcʒ nulli.
q Cõſtitutũ. i. ſicut ipi ↄſtituerũt.
r Ex nõ ſcpto ius venit. de iure ſcpto vidim⁹ qꝛ in ſex partes diuidit. ſequit de nõ ſcripto. vt. ſ. e. §. ↄſtat.

s Diuturni. ſʒ q̃nto tpe vſus facit mores vel ↄſuetudinẽ. R̃n. x. an. vt. ff. qui et a q̃. ma. li. l. cũ fideicõ. §. ariſto. ſʒ ſm quoſdã exigit tpſ cui⁹ nõ extat memoria. ar. ff. de aqua plu. ar. l. j. in fi. ⁊. ff de aq̃ coti. ⁊ eſti. l. iij. §. duct⁹. ⁊. C. q̃ ſit lon. ↄſuet. l. ↄſuetudies. ⁊. C. de ſacroſanc. ec. l. fi. Iteʒ que dicit longa. pʒ in rubrica. C. e. ⁊. ff. e. lõga. auc. x. an. dicitur. vt. j. de vſuca. §. j. ſequit qꝛ. x. an. ſit robuſta. Sʒ nunq̃d ſemel ſufficit. vt. j. x. annos. R̃n. nõ. imo dʒ ad min⁹ bis ſm eũ iudicare. vt. C. de epiſ. au. l. iij. in fi. vel querẽmoniã. vel libelluʒ poſitũ ↄtra ↄſuetudinẽ talẽ ſpernere. vt. ff. de leg. ⁊ ſena. cõ. l. cũ de ↄſuetudine. Nunq̃d ergo iudicat exẽplis. R̃n. non vt. C. de ſen. l. nemo iudex. ⁊ ſa. ff. de offi. pſi. ſed iʒ. ſed ex cõſuetudine que approbat exẽplis. ⁊ ſic ↄcedit aliquid p oblíquũ qð directo nõ ↄcedit. ſic ⁊. ff. q̃ reſ pig. ob. poſ. l. ariſto. in fi. ſic ecõtra peto ex pmiſſione q̃ pmiſſio pbat ex longo vſu. vt. ff. de vſur. cũ de in rem verſo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

r Conſenſu.al's.nõ põt eſſe ꝯſuetudo.cũ dicat̃ quaſi cõis ꝯſuetudo ⁊ error ꝯſuetudinẽ ĩpediat.vt.ff.de leg.⁊ ſe.cõ.ꝙ
a Imitat̃.i.tm̃ valet vbi lex ſcripta nõ ẽ ꝯtũ vbi =ñ rõe. lex ſcripta eſt.Et no.tres ꝟtutes ꝯſuetudinis imitandi legẽ vt h̃ interpretandi legẽ vbi lex ẽ dubia.vt.ff.e.ſi.de interp̃tatõe.in fi.Itẽ corrigendi.vt.ff. de le.et ſe.cõ.l. de qb⁹.in fi. ⁊.j.e.§.eo vero.qd̃ diſtingue.aut ẽ gñalis ꝯſuetudo p̃ totũ mũdũ.⁊ tũc vicit legẽ vbiq̃.vt.ff.e.d̃ q̃b⁹.§.fi.Aut ſpecial̃ ⁊ tũc vincit legẽ i eo loco vbi ẽ.vt.ff. cõmunia p̃dioꝝ.l. venditoꝝ.§.ſi ꝯſtat.dũmõ p⁹ legẽ fuerit inducta.al's vincit̃ a lege ſupueniente.vt ff.d̃ ſepul.vio.l.iij.§.diuus.In alio ãt loco ꝯſuetudo ſpecialis nõ vincit legẽ vt.C.e.l.ꝯſuetudis ⁊ h̃ ſm̃ Io.⁊ Py.lꝫ aliꝗ alit̃ diſtinxerũt.
b Et.idcirco h̃.§.cõis ẽ ad duo.ſ.dicta ſupra ad ſcriptũ ⁊ nõ ſcriptũ.iõ bene eſt hic.§.

gez imitantur[a]. Et[b] nõ ĩeleganter in duas ſpecies.ius ciuile[c] diſtributum eſſe videtur nam origo[d] eius ab inſtitutis[e] duarum ciuitatum athenarũ ſ.⁊ lacedemõioꝝ fluxiſſe vidẽ In his eñ ciuitatibus ita agi ſolitum erat.vt lacedemonij quidem magis ea q̃ p̃ legib⁹ obſeruarent memorie mandarent.athenienſes vero ea q̃ in legibus ſcripta comprehendiſſent cuſtodirent. Sꝫ[f] naturalia quidem iura q̃ apud omnes gentes peque obſuãt̃ diuina quadã ꝓuidentia cõſtituta.ſp̃ firma atq̃ immutabilia p̃manent.Ea vero q̃ ipa ſibi queq̃ ciuitas conſtituit[g]

c Ius ciuile large accipe.vt no.in.§.ꝯſtat.
d Origo.i.lex.xij.ta.q̃ fuit origo totius iuris ⁊ p̃ncipiuꝫ.
e Inſtitutis.i.ordinamẽtis.nã roman⁹ populus.x.viros ꝓ iſto iure miſit q̃.x.tabu.eburneas retulerũt.tã d̃ iure ſcripto athenienſiũ.q̃ȝ nõ reſcripto lacedemonioꝝ. Sꝫ qꝛ poſtea aliq̃d deerat qd̃ emendationẽ deſiderabat.data fuit poteſtas p̃ vnũ annũ bis decẽ viris.vt ius ⁊ leges corrigerẽt.addẽdo ⁊ detrahendo.⁊ ſi op⁹ eſſet interp̃tarent̃ ⁊ vt ea facerent q̃ duas tabulas addiderũt.⁊ ſic lex.xij.ta.ex accreſcenti dicta eſt.vt.ff.de origi.iu.l.ij.§.j.
f Sed naturalia hic.§.põt intelligi de iure naturali p̃mevo quo mouent̃ oĩa ad aliq̃d faciendũ.vt no.ſ.e.ti.§.in p̃n. ſed quod dicit eſſe imutabile.eſt ꝯ id qd̃ de ſeruitute dicit̃ q̃ eſt ꝯtra ius naturale.⁊ tñ p̃ualet.vt.ſ.e.§.ius aũt.ſed dic ñ derogat̃ ob hoc.lꝫ ñ ſeruet̃ in alio caſu nã nihilomin⁹ equũ et bonũ ẽ.Et eodẽ mõ rñdeo ad illud qd̃ dicit̃.j.de capi.di. §.ꝙ aũt.qd̃ eſt ꝯtra.vel vbi nõ tollit̃ cognatio ſꝫ ius ſuccedendi.Itẽ eodẽ mõ vt prius rñdeo ad illud qd̃ de vſuc.dicit̃.j.de vſuca.in p̃n.qd̃ ꝯſtat eſſe cõtra ius naturale. vt.ff. de cõdi.inde.l.nã natura.vel dic ꝙ iſte.§.loquit̃ de iuregentiũ.qd̃ patꝫ ex illa lr̃a.qd̃ apd̃ oẽs gẽtes.ſ.e.§.qd̃ ꝟo nat̃al.
g Cõſtituit.ſ.de ꝯſuetudiẽ ſpãli.vl' lege mũicipali ſcripta.
h Tacito.ſ.ꝯria ꝯſuetudiẽ.vt.de le.⁊ ſe.con.l.de qb⁹ i fi.
i Vel alia.i.ꝯria ſtatuto.⁊ ſic reddũt̃ ſingl'a ſingl'is.
k Omne.Quid ſit ius.⁊ qualiter diuidat̃ dixit nũc differentiã inter ipſa iura ponit.
l Vel ad p̃ſonas.de hoc dicet̃.j.in toto p̃mo libro vſq̃ ad titulũ de reꝝ diuiſione.
m Ad res.de hoc dicet̃.j.li.ij.⁊.iij.vſq̃ ad ti.de obli.
n Ad actiones.de his dicet̃.j.de actionibus.
o Perſone.nã hõ eſt res digniſſima creaturaruꝫ.vt.ff.de edil.edi.iuſtiſſime.vñ Ouid.Prona q̃ cũ ſpectãt aĩalia cetera terraꝫ.Os homini ſublime dedit celũq̃ videre.Iuſſit et erectos ad ſidera tollere vult⁹.Et i virgilio.Celeſtiſq̃ origo illi eſt. Igneus est illi vigor et celestis origo vj li. Eneid.
p Ignorent̃.⁊ ſic ſtatim ponit de iure p̃ſonarũ. Et no.hic ꝙ digniora preponenda ſunt.ſic.j.de bon.poſ.§.alia vero.

et p̃ hoc facimus multas formationes tituloꝝ.
q De iure perſonarum. Rubrica.
s Summa.i.prima.qꝛ ⁊ alie ſequunt̃.vt.j.de his q̃ ſunt ſui vel alie.iur.in p̃n.⁊.j.d̃ tutelis.in p̃n. Vel dic ſumm.i.maxima.qꝛ p̃tim eſt de iure naturali.vt libertas ⁊ partim de iuregentiũ.vt ſeruit⁹.quoꝝ vtrũq̃.ſ.ius naturale ⁊ gentiũ antiqui⁹ eſt iure ciuili.vt.j.d̃ reꝝ diui.§.ſingulorũ. Vel dic ſumma id eſt breuis.ſic.j.de obli.§.j.

ſepe mutari ſolent.vl' tacito[h] ꝯſenſu populi vel alia[i] p⁹ ea lege lata.Omne[k] ãt ius quo vtimur.l'[l] ad p̃ſonas p̃tinet.l' ad[m] res.vel ad[n] actões.Et p̃ri⁹ de p̃ſonis videam⁹.Nã parꝫ eſt ius noſcere.ſi p̃ſone[o] quaꝝ cã cõſtitutum ẽ ignorentur[p].

De iure perſonarum.

Summa itaq̃ diuiſio de iure p̃ſonarũ[q] hec ẽ.ꝙ oẽs hoĩes[r] aut liberi ſunt.aut ſui[s].Et libertas q̃dẽ ex qua etiã liberi vocant̃.ẽ naturalis facultas ei⁹ qd̃ cuiq̃ facere libet niſi ꝙ vi aut iure ꝓhibet̃.
Seruitus aũt eſt conſtitutio iuriſgẽtiũ q̃ q̃s dñio alie

r Hoĩes. Sꝫ pone ꝙ hic fuerũt duo homines.vnus liber.⁊ alius ſeru⁹.tunc hec ꝓpoſitio ẽ falſa.Dic ꝙ pluralis oratio cõuertit̃ in ſingularẽ ⁊ tũc eſt vera ⁊ nõ fallit.vt.ff.de cõdi.⁊ demon.l.falſa.§.fi.ff.de peti.her̃.diu⁹.in fi.⁊ d̃ ori.iu.l.ij.§.exactis.⁊.de ver.ſig.nõ eſt.econtra ſingularis ꝓ plurali.vt.e.ti.l.in ſumma.ff.de teſta.tu.ſi queſita.§.j.Et dic hic queſtiones poſitas.ff.e.l.iij.
s Aut ſerui. Sꝫ q̃d de ſtatu libero.videt̃ liber.vt ſi ex noxa.cã agat̃.l.fi.Sꝫ ꝯtra eſt.vt.ff.de ſta.lib.l.ſtatu liber.Itẽ q̃d de aſcripticio vel cẽſito.videt̃ ꝙ ſerui ſint.vt.C.de agri.⁊ cẽſi.l.fi.li.xj.⁊.C.in qui.ca.co.cen.l.fi. Sꝫ ꝯtra eſt ſm̃ Io. licet aliꝗ aliter diſtinxerunt cum poſſint fieri clerici ⁊ contra dominoꝝ voluntatẽ.qd̃ non eſt in vere ſeruis.vt.C.d̃ epiſ.⁊ cleri.iubem⁹.§.ſeruos.⁊ in aucten.de ſanctiſ.epiſ.§.aſcripticios.coll'.ix.Itẽ in dubio pro libertate iudicandum eſt. vt.ff.de regu.iur.l.libertas.⁊ quod in ꝯtrarijs legib⁹ cõtinetur.loquitur quo ad ſeruitia quibus eſt aſtrictus.qua potuerunt facere teſtamentũ ⁊ ferre teſtimonium.⁊ alios act⁹ ciuiles exercere.Nec aliẽare poſſunt ſine ſolo.vt.C.d̃ agri.⁊ cen.l.quemadmodũ.li.xj.Item quid de monacho vel regulari canonico.rñ.liberi ſunt.⁊ ideo poſſunt reddere teſtimonium.qd̃ dic vt dixim⁹ in aucten.de mona.§.cogitandũ coll'.j.licet quo ad actus quoſdam fingant̃ mortui.vt in aucten.de mona.§.illud.⁊.§.ſiquis aũt.coll'.j.⁊ in aucten.de nup.§.ſed occaſionẽ.coll'.iiij.
l Libertas.hec diffinitio trib⁹ modis põt legi.Primo ſꝫ Ir.vt diffiniat̃ libertas eo iure q̃ inuenta eſt.id eſt naturali ⁊ ſic etiã ſerui ſm̃ hoc ſũt liberi.naꝫ ⁊ ipſi p̃ñt facere qd̃ volũt niſi qd̃ vi.i.de facto.vel iure.ſ.q̃liber ꝓhibeat̃.⁊ hec ꝟba ex qua liberi ⁊c̃.p̃ñt eſſe d̃ diffinitione.nã ⁊ ipſi liberi vocant̃ ſm̃ idem ius.vt.j.de libe.§.j.Aliꝗ dicunt diffiniri libertatẽ liberi.nõ libertatem ſerui.qꝛ ex p̃ma vocant̃.ſ.hodie liberi non ex ſecunda.ſ.quã habent ſerui.Eſt ergo libertas alia in ſeruo.alia in libero.⁊ ſm̃ eos verbum vi exponit̃ vt ſ̃pus.Sed nec p̃ma nec ſecũda placꝫ ꝙ ſerui ſint hodie aliq̃ iure liberi.cũ iuſgẽtiũ in h̃ derogauerit iuri nat̃ali.vt.j.§.ſeruit⁹.⁊ expone vi.i.iuregentiũ qd̃ quadã neceſſitate induxit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeruitutem ſcꝫ per captiuitatem vt.ī.ti.j.§.ius autem.⁊ iure.ſ.ciuili quando maioꝛ.xxv.annis vendit ſe ad preciuꝫ participandum.vt.j.§.ſerui.q.d.quilibet liber eſt niſi fiat ſuꝰ iure gentium vel ciuili.⁊ hec verba.ex qua etiam liberi ⁊c. non oportet ꝙ ſint de diffinitione.ſed quendam effectum libertatis demōſtrāt.

⁊ qꝛ nō eſt locꝰ reſtitutōi vbi res mutat ſtatū ꝓꝑſus amittēdo.vt.ff.de mi.ſi ex cau.§.pamp.⁊.ff.ꝺ in inte.reſti.l.diuꝰ. Sꝫ nūqd pṙi vl'affini ꝑmittit̄ reuocatio.vl'ꝑ officiū iudicis vl'ꝑ rei vē.vtilē.cū ad eoꝝ ignominiā reſpiciat̄.vt.ff.de rei ver.l.j.⁊ de libe.ca.l.j.⁊.ij.iij.⁊.iiij.rñ.non.vt.ff.ꝺ ca.di.l. tutelas.§.ſi liberta te.lꝫ qdā dixerīt ꝯtra ar.dictaꝝ.l.ſꝫ certe nō mutauerat ſtatū ſꝫ mutare volebat.
h ¶ Venūdari.i.ſi q̄ liber alio ti. patiant̄ ſe trāſferri ī aliū. qꝺ eſt verū ſi aliqꝺ lucrū ſentiat.vt.ff.ꝺ libe.ca.l.ſi vſufr.⁊.C ꝺ lib.ca.l.miſteriū.

no ꝯtra[t] naturā ſubijcit̄. ¶ Serui aūt ex eo appellati ſūt.ꝙ īꝑatores captiuos vēdere iubēt ac ꝑ hoc ſuare[a] nec occidere ſolēt.q̄ etiā mancipia dicti ſūt. eo ꝙ ab hoſtibꝰ manucapiūt̄[b] ¶ Serui aūt aut naſcūt̄ aut fiūt[c]. ¶ Naſcūt̄ ex[d] ancill' nr̄is. Fiūt aūt iur̄ gētiū id eſt ex captiuitate[e] aut iure[f] ciuili. cū hō liber maioꝛ[g] vigīti ānis ad ꝑciū ꝑticipandū ſeſe venūdari[h] paſſus eſt. ¶ In[i] ſuoꝝ ꝯditōe nlla ē dr̄ia.ī liberis aūt multe[k] dr̄ie ſunt.aut eīm ingenui aut libertini ſūt.

¶ De ingenuis.

Ingenuus[l] eſt is q̄ ſtati vt natꝰ eſt.liber eſt.ſiue ex duobus[m] ingenuis matrimonio ꝯſtante editus eſt.ſiue ex libertinis duobus ſiue ex altero[n] libertino.⁊ altero ingenuo. ¶ Sed ⁊ ſi quis ex mr̄e naſcitur[o] libera.patre vero ſuo. ingenuus nihilominus[p] naſcitur.queādmodum qui ex matre libera[q] ⁊ in certo patre natus ē.qm̄ vulgo ꝯceptus eſt. ¶ Sufficit[r] aūt liberam fuiſſe mr̄em eo tp̄e quo naſcit̄ lꝫ ancilla ꝯceperit. ¶ Et ecōtrario ſi libera ꝯcepit.deinde ācilla fctā pariat placuit eū q̄ naſcit̄ liberū naſci qꝛ ñ dꝫ calamitas[s] mr̄is ei nocere qui ī vtero eſt. ¶ Et ex[t] his illud queſitum eſt ſi ancilla pregnans manumiſſa

v ¶ Cōſtitutio.id eſt vnū de ſtatutis iuris gen. nā ⁊ alia multa ſtatuit iusgentiū. vt ī.ti.j.§.ius autē ſed hodie dici pōt ſuitꝰ de iure ciuili formatōe.nā al's olim ⁊ al's hodie eſt hec ꝯtrās vt.j.ꝺ his q̄ ſunt ſui vl' alie.iur.§.pe.⁊ fi.q̄re eſt ꝺ iure gentiū inuentōe ſꝫ ciuili formatōe.vt.ff.de iuſti.⁊ iure.l.ius aūt Naturā.qꝛ de iure naturali liberi naſcebant̄. Accur.

l ¶ In ſeruoꝝ nulla dr̄ia. Sꝫ videt̄ ꝯ.nā qdā ſūt in dignitate qdā nō.vt.j.ꝺ iniur.§.ſꝫ pena.⁊.ff.de vſufru.⁊ ſi qd.§.j. Itē qdā ordinariū.qdā vicariū.vt.j.qꝺ cū eo.§.cū aūt. Itē aliꝗ veterani.aliꝗ. nouicij vt.ff.de edilic.e.l.fi.⁊.ff.de publi.l.interdū. Sꝫ dic ꝙ nullꝰ eſt magis ſeruꝰ ꝙ̄ alter lꝫ quo ad actꝰ ⁊ quo ad malicias ⁊ ſimilia ſit differētia.lꝫ olim magis vnꝰ ꝙ̄ alter eſſet ſeruus. vt C.de no.iur̄.q̄. tol.l.vna.nā oli qdā habebāt nudū dominium in ſeruis.qdā plenū qdā ſemiplenū.

x ¶ Dn̄o aliqñ ſine dn̄o.vt.ff.de reꝝ diui.l.j.§.j.⁊.ff.ꝓ derelicto.l.fi.⁊ adde.ff.de ſtip.ſer.l.ꝙ ſeruus.⁊.ff.de li.c.ſuis vſufru.

y ¶ Cōtra.naturā.i.ꝯ ius naturale.cū eo iure oēs liberi ſūt vt.j.de liberti.§.j.⁊.ī.ti.j.§.ius aūt.

a ¶ Seruare.no.ſeruū dici a ſuādo ⁊ nō a ſuiēdo ſm yſi. ſed tabellio ꝺr ſuus publicꝰ a ſeruiēdo.vt.ff.de ado.l.nec eū.⁊.l.nō aliter.⁊.ff.rēpub.ſal.fo.l.ij.q̄ tñ ſeruꝰ nō pōt eſſe vt.C.de tabellio generali.li.x.

b ¶ Capiūt̄.ff.de ſta.ho.l.iiij.in fi.

c ¶ Fiūt.ex accidēti ſerui. Accur.

d ¶ Ex ancill.lꝫ pr̄em liberū habeāt vt.j.ti.j.⁊.C.ꝺ rei vē.l.partū. Quid ſi ex aſcriptitio ⁊ libera. Rñ.ſeqt̄ vētrē vt in auc̄.cō.q̄ ex aſcꝑ.⁊.li.mu.§.j.colla.v.

e ¶ Captiuitate.q̄ occaſione belli ꝯtingūt.qꝺ eſt ꝺ iuregē. vt.ī.ti.pxi.§.ius aūt.

f ¶ Iure.⁊ eſt tertiꝰ modꝰ vt.C.de aſſer.tollēda.l.j.§.pe.⁊ eſt qrtꝰ.vt ꝑ ingratitudinē reuocatōis in ſuiturē.vt in auc̄. vt liberti de cetero.§.j.in fi.⁊.§.illud vero.

g ¶ Maioꝛ.in q̄ facta ſunt q̄ttuoꝛ.neceſſaria.ſ.ꝙ ſit maioꝛ. xx.an.vt h̄.⁊.C.de libe.ca.l.ſi ꝑ miniſteriū. Itē ⁊ vt eo aīo vt ꝑciū capiat ꝑtē.vt h̄.⁊.C.de libe.ca.l.nō iō. Itē ⁊ ꝙ vere habeat ꝑtē.vt.ff.quibꝰ ad libe.ꝓcla.nō lꝫ.l.j. Itē ꝙ vēdat̄ ignorāti ꝯditōeꝫ vēditi.vt.ff.ꝺ libe.ca.l.liberis.§.ſi q̄s ſciens. Itē ⁊ q̄ntū vt hic ſciat ꝯditionē ſuā vt.ff.ſi q̄s ingenuus eſſe di.l.ij.⁊ ſi qd eoꝝ defuerit iur̄ cōi ꝓuocat ī ingenuitatē al's nō poterit ꝓuocare in ingenuitatē etiāꝫ ſi manumittat̄. vt.ff.ꝺ ſta.ho.l.hō liber.⁊.ff.de libe.ca.l.cū pacto.niſi redderet ꝑcū ⁊ dn̄s ſpōte acciperet nec etiā dn̄s accipe cōpellit̄ ꝑciū.lꝫ qdā ꝯdicāt.vt.ff.ſi inge.eē di.l.ij.j.rñ.⁊.C.qñ lꝫ ab emp.di.l.j.⁊.j.ti.j.in fi. Sꝫ nūqd hꝫ ī integ.reſti. cū ſit maioꝛ xxv.an.maioꝛ tñ xx.an.rñ.nō.qꝛ ñ ē mutāda tāta ſolēnitas

k ¶ Multe.qdā ponūt h̄ falſaꝫ no.vt duo ſint multa. ar.ff. ad tl.l.j.§.h̄ rñ.ꝑt.ſꝫ certe ibi ſūt tria appellata nō duo tm̄. Dic ḡ ꝙ q̄ttuoꝛ ſūt dr̄ie liberoꝝ hoim.vt ingenui. ⁊ libertini.⁊ latini.⁊ dedititiꝗ.vt hic.⁊.j.ti.j.de lib.§.libertinoꝝ. ar. ff.vi bo.rap.l.iiij.§.j.ij.rñ.ꝓ prima ꝑte eſt in auc.ꝺ depoſitis.de deuiſctātōibꝰ.ibi.cū ⁊ mlta. Accur.

De ingenuis.

l ¶ Ingenuus.qñqꝫ aliter.qꝛ ꝑ ſñiam vt.ff.de ſta.ho.l. ingenuū. Item ꝑ reſtitutōeꝫ natalū.vt.ff.de reſti. natalium.

m ¶ Ex duobꝰ.ſic ꝯſtrue.ſiue ex mr̄imonio.ſubaudi.ꝯſtāte duobꝰ ingenuis editꝰ ⁊c̄.⁊ ſic expone oīa ſeq̄ntia capitula.

n ¶ Ex altero.ſic.C.de opis liber.l.ꝙ ex liberta.

o ¶ Naſcit̄.ſm ſe.

p ¶ Nihilominꝰ.qꝛ vētris ſtatꝰ ſꝑ ꝯſiderat̄ vt h̄.⁊ in auc̄.q̄ ꝯſtitutio ex aſcꝑ.§.j.colla.v.⁊.C.de rei vē.ꝑtū. niſi in caſu. vt.C.ꝺ ſer.fugiti.l.fi.⁊ niſi in murilegulo.vt.C.ꝺ murilegulis.l.q̄ cū pr̄e.li.xj.⁊.l.hi q̄.⁊ h̄ iure romano.ſecꝰ iure lōgobardoꝝ qꝛ ſꝑ in deteriorē ꝑtē ſtatꝰ ꝯtrahit̄.niſi ſit mr̄imonium aliꝺ ſi ꝯcubinatꝰ.nā tūc ſeruat̄ ius romanū.

q ¶ Libera.puta meretrice.

r ¶ Sufficit.quātū ad ꝯditōeꝫ.ſecꝰ quantū ad honores.vt ff.ꝺ ſenato.l filiā ⁊ liberos.§.fi.⁊ ſecꝰ q̄ ad patriā. vt. ff. ad munic̄.l.aſſūptio.§.filiꝰ.⁊.ff.mā.ſꝫ ꝓcuratorē.§.ꝓ ſocio.ex l.id qꝺ.§.ſi filiꝰ.⁊.ff.de nego.geſt.ſed an vltro.

s ¶ Calamitas.q̄ſi cadamitas.qꝛ iteꝝ fuit facta ancilla.

t ¶ Ex his.hucuſqꝫ dixit q̄liter ꝯtingat ingenuitas. nūc q̄liter ꝑſeueret.

a Liberā matrꝫ. facit ad h. C. ſi man. ita fu. ali. vt ma. l. fi. ſi ſuxta. b Medio tpe. ff. ꝺ acqui. re. do. adeo. §. cūꝗ ſpectanda. c Officit. niſi poſt manumiſſionē talē quinquēnio ſteterit. vt. ff. ſi inge. eſſe di. l. ij. ſed illud hodie correctū eſt. vt hic. ⁊ C. vbi cauſa ſtatꝰ. l. fi.
d In ſeruitute. i. in ſtatu ſeruili.
e Manumiſſū. ſ. de facto. Accur.
f Natalibꝰ. i. ingenuitati que ꝓbatꝛ ꝑ natales. Erāt aūt natales ſcripture cum annis dñi ⁊ ꝑconiſate q̄ dicebāt huc vſꝗ ēē natū ⁊ ingenuū ⁊ deinceps ſic erat niſi tunc ꝯtradiceret. Vñ ⁊ in legēdis ſanctoꝝ intitulatꝛ natiuitas ſancti nicolai qñ moritꝛ. q̄ſi tūc naſcatꝛ nunꝗ moriturus. ⁊ ſcribūt geſta in vita ſancti nicolai. Et ſcripta illa dicitꝛ natalis eiꝰ. ⁊ qd̄ fecerit i vita intitulatꝛ talis ſancti. vel dic ꝙ natale appellatꝛ prima natiuitas q̄ ē de iure naturali. ⁊ oēm hoīez dic eſſe liberū. vñ dicitꝛ ſeruꝰ iſte reſtituitur natalibꝰ. i. libertati quā hꝫ de iure naturali. ff. de nata. reſti. l. ij. ⁊ ff. de ſtatu ho. l. impatores.
g Offerre. niſi venderit ſe. vt. ſ. ti. j. §. pe. tūc eñ nō redit in ſtatū primū. vt. ff. de ſtat. ho. l. hō liber. que eſt ꝯ. Acc.

ſit. deinde ancilla facta peperit liberū aut huiꝰ pariatꝛ marcellꝰ ꝓbat liberū naſci. Sufficit eñ ei qui in vtero eſt. liberam[a] matrē vel medio[b] tpe habuiſſe. qd̄ verū ē. Cum autem ingenuus aliquis natus ſit. ñ officit[c] ei in[d] ſeruitute fuiſſe. et poſtea manumiſſum[e] eē. Sepiſſime enim conſtitutū eſt natalibus[f]. non officere[g] manumiſſionē.

De libertinis.

Libertini[i] ſunt qui ex iuſta ſeruitute[k] mānumiſſi ſunt. Manumiſſio[l] autē eſt datio libertatis. nam ꝗdiu aliquis in ſeruitute eſt manui et[m] poteſtati[n] ſuppoſitus eſt ⁊ manumiſſus liberatꝛ dñi poteſtate. Que[o] res a iuregentiū originē aſſumpſit. vtputa cū iure naturali oēs hoīes liberi naſcerētꝛ nec eſſet nota manumiſſio cū ſeruitꝰ eſſet incognita. ſꝫ poſtꝗ iuregentiū ſeruitꝰ ingenuitatē inuaſit. ſecutū eſt bñficiū manumiſſionis. Et[p] cum vno cōi nomine omnes homines appellarentꝛ. iuregentiū tria genera eſſe hoīm cepert. liberi. ⁊ his ꝯtrariū huic. ⁊ tertiū genus libertini. qui deſiderāt eſſe ſerui. Multis autē modis manumiſſio procedit. aut ex ſacris[q] cōſtitutionibꝰ in ſacroſanctis eccleſijs. aut vindicta[r] aut inter amicos[s] aut per epl̄aꝫ. aut per teſtamentum. aut alia qualibet[t] vltima voluntate manumittuntꝛ. Sed[v] ⁊ alijs modis libertas huic cōpetere poteſt. qui[x] tam ex[y] veteribus. ꝗ ex noſtris[z] ꝯſtōnibus introducti ſunt. Serui[a] vero a dominis ſepe mānumitti ſolent adeo vt vel in tranſitu[b] manumittantꝛ. veluti cum pretor. aut preſes. aut procōſul in[c] balneum vel in[d] theatrum eant. Libertinoꝝ[e] autē ſtatꝰ tripartitus antea fuerat. Nā qui manumittebantꝛ mō[f] maiorē ⁊ iuſtam libertatē cōſequebantꝛ. ⁊ fiebant ciues romani. mō minorē[g] ⁊ latini ex lege iunia norbāa fiebāt. mō inferiorē. ⁊ fiebāt ex lege eliaſcentia dedititiorum numero

h De libertinis. Rubrica.
i Libertini ſūt q̄ ex iuſta. i. vera. ſic econtra. vt. §. ti. j. §. ſcꝫ vel iuſta. qꝛ adeo iuſte ſeruierūt ⁊ ñō vt meruerūt manumitti. Vel dic iuſta. qꝛ eſt de iuregen. vt. ſ. ti. j. §. ſeruitꝰ. ⁊ ff. de iuſti. ⁊ iur. l. manumiſſiones.
k Seruitute. ⁊ huiꝰ manumiſſi filiꝰ eſt ingenuus. vt. ſ. ti. j. in prin. licet grāmatic dicāt eū libertinū. Sed ⁊ manumiſſum libertinū dicunt. Accur.
l Manumiſſio. i. detectio ſm Jr. ⁊ ff. ꝺ acq̄. re. do. l. adeo. §. cū q̄s in fi. Vel dic ſm pla. Jo. ⁊ Azo. qꝛ dat libertatē quā priꝰ ille ſeruus nō hēbat. alˢ ñ diceretꝛ dari. vt. j. ꝺ act. §. ſic itaꝗ. Sꝫ opponitꝛ. aut quā habebat ei dabat. ⁊ ſic illi quidē nulla remanet. cū nō habeat niſi vnā. aut quā non habebat. qd̄ eſt abſurdū. ſꝫ dic qd̄ dat qd̄ nō habebat. ⁊ h plerūꝗ cōtingit ꝙ quis dat qd̄ nō hꝫ. vt. j. qui alie. li. §. j. ⁊ ff. ꝺ vſufruc. l. ꝙ noſtrū. ⁊ ff. de acqui. re. do. l. non nos. Accu.
m Et. pro ideſt.
n Poteſtati. ff. de iuſti. ⁊ iure. alˢ manumiſſiones ex h.
o Que res. i. manumiſſio. Accur.
p Et cū tria genera. ſ. ꝗd erat vnū. ⁊ addita ſunt tria. ḡ ſunt q̄ttuor. Rñ. nō ſequitꝛ. nā ſi habeas tres filios ⁊ naſcatꝛ hodie vnus incipis habere quartū. ⁊ prius habebas tres. ḡ ſeptem quod falſum eſt qꝛ quod primo erat cōputatꝛ in ſequē

tem numerum. Accur.
q Sacris. ſ. ſub aſpectu populi ⁊ antiſtitis. ⁊ interueniente qualicunꝗ ſcriptura vice actorum. vt. C. de his qui in ec. manu. l. j. ⁊ ij.
r Vindicta. i. cā cognita corā ꝑtore. que iō dicitꝛ dari vindicta. qꝛ vindex qui dē ſeruꝰ in vice illorū primo ſic fuit manumiſſus. ff. ꝺ orig. iur. l. j. ⁊ ij. §. initiū. vel vt q̄dā dicūt ſꝫ Boetium. vindicta erat virga ꝑtoris q̄ ter ꝑcutiebatꝛ mānumiſſus. ⁊ dicebat ꝑtor ter aio te liberū. ar. C. ſi aduerſus liber. l. ij.
s Amicos. ⁊ in h ⁊ i ſe. c. neceſſarij ſūt v. teſtes. vt. C. de latꝛ. liber. l. j. §. ſcimus. ⁊ §. ſi quis. Accur.
t Qualibet in codicillꝛ. vel in teſtamēto minꝰ ſolēni. qd̄ valꝫ inter pr̄eꝫ ⁊ filios. vt. C. ꝺ teſt. hac ꝯſultiſſima. §. ex īpfec. Ac.
v Sed alijs. preter ſupradictos. Accur.
x Qui tam. ſ. modi.
y Ex veteribꝰ. ſ. ex legibꝰ īpatoꝝ. vt. C. ꝓ q̄. ca. ſꝫ ꝑ totum
z Noſtris. vt. C. cōia. de manu. l. fi. ⁊ i auc. ꝺ mā. ꝑn. §. ij. coll. iij. ⁊ i aucten. de mona. §. ij. coll. j. ⁊ i auc. ꝺ mona. §. j. coll. ij.
a Serui manumitti. quaſi di. quandocunꝗ etiā inuiti. vt. C. de teſta. ma. l. fi. §. ſi vero quidā. licet ſecus ſit in filijs. vt i auc. qui. mo. na. effi. ſui. §. generaliter. colla. vj.
b Tranſitu. id eſt dum tranſit. Et eſt ratio. quia ſine eo fieri poterat. vñ aliud eſt qñ manumiſſio non poterat fieri ſine pretore. vt. j. ti. j. §. eadem. Itē aliud eſt. in cōtentioſa iuriſdictione. que. ſ. redditꝛ. in inuitū. vt. ff. de ver. obli. inter ſtipu. §. j. ⁊ C. de dila. a procedente. Accur.
c In balneum. tūc enim videbatꝛ non valere. qꝛ pre gaudio cuilibet concederet.
d In theatrū. i. in locū vbi homines ſtant ad videndū et idem multomagis. ſ. alˢ quocunꝗ vadat. Accur.
e Libertinoꝝ. idē erat ꝺ huis. vt. C. mu. iu. q̄ tol. l. j. §. j.
f Modo. i. aliqñ. g Minorē. i. mediam. vt. j. de capi.

di.§.j.⁊.ff.an.⁊ arg.le.l.qui laudē.ſm Jo.
b Dedititioꝝ.idē vocabāt dedititij ⁊ erāt īducti hac.l.eliaſcētia q̄ ⁊ mlt̄a alia īduxit.⁊ erāt hi toto tp̄e vite ſue ſerui.⁊ tūc fiebāt liberi cū moriebāt qd̄ ꝓderat eiſ.qꝛ bona vt peculiū a dn̄o occupāt.ſꝫ ī latis aliť fiebat.vt colligiť hic.⁊ ex eo ꝙ min⁹ habebāt dedititij q̄ȝ latini. vt j.e.ď ſuc.li.§.fi.
i Pietas.i.nos q̄ ſumus pij.
k Cōſtōib⁹.vt.C.de dedit.li.tol.⁊.C.de lati.li.tol.l.j.

r Diſcriē.i.dr̄a habita nec etatiſ nec manumiſſi vt etiā infans poſſit manumitti imo etiā ī vētre cū q̄ſtū ad h̄ habeať ꝓ nato.vt.ff.ď ſta.ho.q̄ in vtero.nec dn̄i manumittētiſ duꝫ tn̄ habeat.xx.an.vt.j.ti.j.§.eadē.nec ī mō manumittēdi.ſ.ī teſtamēto ſeu inť viuos q̄q̄ mō.vt.ĩ.e.§.multis.

Sꝫ dedititioꝝ[b] q̄dem peſſima ꝯditio iā ex mltis tp̄ib⁹ in diſſuetudinē abijt.latinoꝝ vero nomē n̄ freq̄ntabať. Jdeoꝗ̄ nr̄a pietas[i] oīa augere.⁊ ī meliorē ſtatum reducere deſiderās duab⁹ ꝯſtōib⁹[k] hoc emendauit ⁊ in priſtinū ſtatū reduxit. Quia ⁊ a primis vrbis rome cunabulꝭ vna atqꝫ ſimplex libertas competebat[l] id eſt eadem quā habebat manumiſſoꝛ.niſi ꝙ ſcꝫ libertin⁹[m] ſit qui manumittiť licet manumiſſoꝛ ingenu⁹ ſit. Et[n] dedititios q̄dem ꝑ ꝯſtitutōnez nr̄am expulim⁹ quā ꝓmulgauim⁹ inť nr̄as deciſiōes.ꝑ quas ſuggerente nobis tribuniano viro excelſo queſtoꝛe nr̄o. antiq̄ iuris altricatōnes[o] placauim⁹. Latinos[p] aūt iunianos ⁊ omnē q̄ circa eos fuerat obſeruātiam.alia ꝯſtitutōe ꝑ eiuſdeꝫ queſtoriſ ſuggeſtionē correximus q̄ inter impiales radiat ſanctōes. Et omnes[q] libertos nllo nec etatiſ manumiſſi.nec dn̄i manumiſſoꝛis nec manumiſſiōis mō diſcriē[r] habito ſicut iā antea obſeruabať ciuitate roma.dōoꝛauim⁹. Multis modis additiſ[s] ꝑ quos poſſit libertas ſeruis cuꝫ ciuitate romana q̄ ſola[t] eſt.in[v] preſenti preſtari.

De his qui manumittere non poſſunt.

Non[x] tn̄ cuiqꝫ volēti manumittere lꝫ. Nā is qui in fraudem[y] creditoꝝ manumittit nihil agit[a] qꝛ lex eliaſcētia[b] īpedit libertatē. Licet[c] aūt dn̄o q̄ ſoluēdo nō eſt.ī teſtamēto ſe uū[d] ſuū cū libertate heredē inſtituere vt liber fiat.hereſqꝫ ei ſol⁹[e] ⁊ neceſſari⁹[f] ſi ei nemo ali⁹ ex eo teſtamento heres extiterit[g] aut quia nemo heres ſcript⁹ ſit.aut qꝛ is qui ſcript⁹ eſt qualibet ex cauſa heres nō extiterit. Jdqꝫ eadem[h] lege eliaſcentia prouiſum eſt.et[i] recte. valde enim perſpiciendum erat.vt egentes[k] homines quibus ali⁹ heres extiturus non eſſet.vel

s Additiſ.ſ.a nobis q̄ȝ habuim⁹.ĩ.e.§.multiſ āt.⁊ ſūt additi nonez. Prim⁹ ſi dn̄s egrotātē ſeruū ſuū deiecit. Scd̄s ſi ancillā vēdiderit ne ꝓſtituať ⁊ ꝓſtituta fuerit.vľ ſi venditoꝛ ſibi retinuerit man⁹ iniectōꝫ ⁊ eā ad ip̄m reuertenteꝫ ꝓſtituit poſtea. Terti⁹ ſi fuit pileati defūcti fun⁹ ꝓceſſerūt. Quart⁹ ſi etiā exp̄ſſit cuꝫ velle eſſe latinuꝫ. Quīt⁹ ſi ſub ꝯditōe relicta libertate heres añ cōditōnez manumiſit. Sext⁹ ſi ī iudicio liberali a dn̄o ſupať⁹ fuerit ⁊ p̄ciū ꝑ dn̄o ſolutum fuerit ⁊ ip̄e poſtea recepit. Septim⁹ ſi ancillā ſuaꝫ maritauerit alicui libero. Octau⁹ ſi corā actiſ filiuꝫ noīauerit ſuū ſuū. Non⁹ ſi inſtrumēta ſuitutiſ reddiderit ⁊ ꝓbātur hi mōi.C.ď la.li.tol.l.vna.§.ſed ſcim⁹ vſqꝫ in fi.l.
t Sola.ſ.libertas plena.
v Jn p̄ñti.i.in cōſuetudine.

l Cōpetebat.ſ.manumiſſis.ſm h̄ nota tria tp̄a in p̄mo ⁊ vltimo.ſ.deinceps idē iuris eſt.ſed ī medio h̄ ius peſſimū fuit inductum.vt.j.e.de ſuc.li.§.vlti.
m Libtin⁹.ex q̄ ꝯtingit mltiplex effect⁹ in p̄mis circa obſeq̄ales opas q̄ ſūt in faciēdo.vt ī aſſurgēdo ⁊ ſeruiēdo ſiue in nō faciēdo vt ď nō vocādo ī ius. q̄ ip̄a natura p̄rono debenť etiā ſine īpoſitōe ⁊ ſi vocauerit in ius p̄ronū ſine venia puniť i.l.aureis.ff.de in ius vo.l.pe.⁊ vl.q̄ aurei accipiunť q̄libet ꝑ vno ſolido.vt.j.de pe.te.li.§.fi.⁊ ex his iurib⁹ ſumať ar.ꝙ aure⁹ ꝓ ſolido accipiť in iure nr̄o.ex q̄ ꝑ eodē delicto tales ſnie ꝓmulgāť ⁊ edē intelligūť eē dāde filio emancipato.vt.C.de ī ius vo.l.venia.⁊.ff.ď ꝯdi.inde.ſi nō forte §.libert⁹.ītē reuocāť ī ſuitutē ꝓpter offenſaꝫ.vt.C.de li.⁊ eo.li.l.ſi manumiſſus.⁊ alia mlta.ſꝫ hodie hec oīa tolluť p̄terea q̄ ip̄a natura debeť vt ī auc. vt liberti de cetō.§.j.col.vj. Tu dic vt no.in.l.ſi manumiſſis.q̄ eſt ꝯ.
n Et dedititios.qd̄ dixerat ī genere nūc ponit ꝑ ſpēs vel qd̄ ꝯiūcti dixerat nūc diuidit.
o Altricatōes.q̄s nō hēm⁹. Sꝫ q̄re nō erāt ſui ſic illi q̄ peni⁹ ſūt ſui cū toto tp̄e vite ſue ſuire cogereť. Rn̄. ſm Jo. ꝙ erāt liberi lꝫ ſuire cogereť.vt.C.cōia.ď ma.l.j.§.ſin autē ꝓprietari⁹.
p Latinos.⁊ iunianos.i.ex lege iunia norbana inductos. vt.ĩ.e.§.libertinoꝝ.
q Oēs.ſic ꝯſtrue.⁊ oēs libertos donauim⁹.i.honorauim⁹ ciuitate roma.i.plena libtate.vt.ĩ.e.§.libertinoꝝ.

x Non tn̄ cuiqꝫ.ꝯ̄uis.ĩ.ti.j.§.mltiſ.⁊ §.fi.dictum ſit quēlibet manumittere poſſe.tn̄ ⁊c̄.ſic.j.ď exhere.libe.in p̄n.nā tūc eēt liber ⁊ heres.
y Fraudē.h̄ expone.j.§.in fraudem.
z Manumittit.ſ.inť viuos vľ in vltima volūtate.ſ.nō inſtituēdo.vt.j.ꝓxi.§.⁊.ff.q̄ ⁊ a q̄b⁹.l.ſi mortis.
a Agit.ſ.vt noceat creditoꝛib⁹.vt.ff.q̄ ⁊ a q̄.l.ſi mortiſ.ſibi tn̄ nocet ſi velit ſuocare.vt.C.ď ſer.pig.da.ma.l.ſi creditoribus.
b Eliaſcētia.ſilīs ē rō.qꝛ lex vult.j.ď vſuca.§.furtiue.
c Licet.i.licitum eſt.
d Seruū.ſ.vnū ⁊ nō pl̄es.ff.ď here.inſti.q̄ ſoluēdo.⁊ etiā ī fraudē creditoꝝ.vt.C.ď neceſ.ſ.l.j.ī p̄n.niſi ſpālr pignoratus fuerit.vt.ff.ď here.inſti.pignori.q̄ nō pōt fieri neceſſari⁹ niſi dn̄s creditori ſatiſfaciat.vt dicta.l.pignori.
e Solus.⁊ in caſu etiā cū alio.vt.ff.ď here.inſti.l.ſi ſi.⁊.l.ei q̄ ſoluēdo.
f Neceſſari⁹.qꝛ ſiue velit ſiue nolit cogiť eſſe heres.j.de he.quali.⁊ diſ.§.j.
g Extiterit.q̄ vltio caſu ſu⁹ ſubſtitut⁹ eſt heres.
h Eadē lege.ſ.q̄.ꝓhibuit eadē.⁊ ex iuſta cā ꝯcedit.vt h̄ ⁊ j.e.§.eadem
i Et recte.ſ.eſt prouiſum.
k Egentes.no.ꝙ prodeſt paupertas quia fauet paupertati.ſic.ff.de tranſac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cū h[illegible]·§·ſi in annos ⁊. C. de epi. ⁊ cle. ſi quis ad declināđū ·§· pe. ⁊. ff. de offi. p. [illegible]ſcitas·§·f. ar. ꝯ. ff. ð execu. tu. ⁊ cur. l. ſpadonē·§·fi. ⁊ in aucten. de teſti·§·j. ⁊ illud paup vbiq̄ latet. ecōtra dicat cantabat vacuus corā latrone viator.

a Uel. p ſaltem. b Haberēt. ſic. ff. de interro. act. l. et q̄ in prin. ſicut·ꝭ·de bo. poſ·§·p q̄s aūt.

c Aut hoc nō fac ente. i. nō ſatiſfaciet creditorib⁹.

d Eo ſeruo. nunc liberto facto.

e Serui quondā. ſꝫ mō eſt liber.

f In iuria. q̄ ad famā q̄ etiā p⁹ mortē q̄ñq̄ dānat. vt. ff. de ac. l. ⁊ iudicioꝝ.

g Ideoq̄. libtate n̄ q̄ dicat inſtituo te ſine libertate q̄ tūc n̄ eēt heres. vt ſtatī dicet in fi. hui⁹·§·ſꝫ p̄termiſit dationē libtatis. vt in fi·§·

h Conſtō. vt. C. ð ne. ſer. he. inſti. l. quidam in prin.

i Scriptura. ſic ex datione tutele. vt ꝭ q̄ da. tu. poſ in p̄n.

k Inſtōis. ar. q̄ aliq̄ ꝯceſſo illud ꝯcedit ſine q̄ illud eē nō p̄t. vt. ff. ð iu. o. iu l. ij. Accur.

l Cū n̄. hec ē noua rō de q̄ p̄diri mō. ſꝫ lex ipſa antiq̄ fuit. vt. ff. ð here. inſti §·j. q̄ eſt ꝯtra.

m In fraudē. ſic. ff. e. ti. ſ. q̄ ⁊ a qui. ma. li. nō fi. l. in fraudeꝫ.

ſaltē ſeruū ſuū neceſſariū heredē haberet[b] q̄ ſatis facturuſ eēt creditorib⁹[c] aut hoc eo[d] n̄ faciēte creditores res hereditarias ſerui[e] noīe vēdāt. ve i iuria[f] defūct⁹ afficiat. Ideoq̄[g] iuris ē. ⁊ ſi ſiñ libertate ſeru⁹ heres inſtitut⁹ ē. Qð nr̄a conſtitutio[h] nō ſolū i dn̄o qui ſoluendo nō eſt. ſed generaliter conſtituit noua humanitatis ratione. vt ex ipſa ſcriptura[i] inſtitutionis[k]. etiā libertaſ ei competere videbat. cum[l] n̄ ē veriſimile eum quem heredem ſibi elegit. ſi pretermiſerit libertatis dationem ſeruū remanere voluiſſe ⁊ neminē ſibi heredē fore. In[m] fraudem autem creditorū manumittere videtur. qui vel iā eo tempe quo manumittit ſoluē do[n] non[o] eſt. vel qui datis libertatibus deſiturus eſt ſoluendo eſſe. Preualuiſſe[p] tamē videt niſi animū quoq̄ fraudādi manumiſſor habuerit non impediri[q] libertates. quamuiſ bona eius creditoribus non ſufficiant. Sepe[r] n.

n Soluendo. cū ⁊ ſciāt ſe hr̄e creditores. vt·ꝭ·que in frau. cre. l. oēs·§·lucius.

o Non eſt. et nunc erit petus ſoluendo.

p Preualuiſſe. nā q̄dā dicebāt q̄ ſufficiebat ſol⁹ euent⁹. alij dicebāt q̄ exigebat vtrūq̄. ſ. fraus ⁊ euent⁹. ⁊ iſta ſnīa p̄ualuit. tn̄ ex p̄dictꝭ videbat ſuff. cerc euentū ſolum tn̄ ⁊c.

q Impediri. hic diligenter attēde q̄ ſi directa det libtas nō ſolū int̄ viuos ſꝫ etiā in vltima voluntate duo ſūt nc̄cria ſ. ꝯſiliū h̄ ē fraus ⁊ euētus. vt h̄. ⁊. ff. e·§·in fraudē. ⁊. C. e. l. j. in fideicōmiſſaria ſufficit euēt⁹. vt. C. q̄ manu. n̄ poſ. l. fi. Et rō eſt. q̄ facilius libertas de facto data ab herede reuocat q̄ a dfūcto cui⁹ videbat diſpoſitio. l. vt. ff. ð f. deicō. liber. l. iiij·§·ſi in fraudē. Alia rō notat. C. e. l. in fraudē. in alijs aūt alienationib⁹ q̄ in fraudē creditorum fiunt. dic vt·ꝭ·de ac·§·item ſi quis.

r Sepe. tn̄ tacite obiectōi quō pōt eſſe anim⁹ bonus cum ipſa veritate fraudet eos. Rñ. ſepe eñ ⁊c. Sꝫ ar. ꝯ. C. ð re ſc. n. ven. l. quiſquis. Accur.

s Cū vtroq̄. fraus. ſ. ⁊ euent⁹ interuenit vt ſubijcit. ⁊ fac ad h̄. ff. q̄ ⁊ a q̄. ma. li. l. ſi in fraudem.

t Conſilio. No. quē teneri de ꝯſilio. ſꝫ ꝯ. ff. mā. l. ij·§·fi. ſꝫ h̄ fuit fraus. ⁊ iō fuit tale ꝯſiliū obligatoriū. q̄ fraudulētū.

v Eadē. ſ. de q̄ eſt habita mentio. vt. ſ. e. in prin.

x Minori. ſufficit q̄ ſi nō ſit minor. xx. an. etiā ſi nō ſit maior. vt q̄ tetigit vltimum dié. xx. an. vt. ff. de manu. l. j. ſicut i teſtō fauore ſui. vt ff. de teſta. q̄ etate.

y Uindicta. hic expone. vt. ſ. ti. j·§·multis.

z Concilium. i. apud locū illū vbi habet ſup hoc ꝯſiliū. i. deliberatio. ⁊ ſic ponit id qð fit. p eo vbi fit vt. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. vl·§·fi. Uel dic apð eos q̄ p̄ſunt ꝯcilio vt ſūt oēs hn̄tes ordinarā iuriſditōꝫ et minimi. mgr̄at⁹ cū h̄ ſit ð volūtaria iuriſdictione. vt. ff. de of. ꝓcon. et le. l. ij. ⁊ in auctē. ð defen. ci·§·nlla coll. iij.

a Iuſte aūt cāe facit. ff. de manu. l. ſi minor. cū. l. ſe.

de facultatib⁹ ſuiſ amplius q̄ in his ē ſperant hoīes. Itaq̄ tūc itelligim⁹ ipediri libertatē cū[s] vtroq̄ mō fraudantur creditores. i. ⁊ conſilio[t] manumittentis. ⁊ ipſa re. eo q̄ bōa non ſunt ſuffectura creditoribus. Eadem[v] lege et aſcentia domino minori[x] .xx. annis n̄ aliter manumittere permittitur. q̄ ſi vindicta[y] apud concilium[z] iuſta cauſa manumiſſionis approbata fuerit manumiſſio. Iuſte[a] autem manumiſſioniſ cauſe he ſunt. veluti ſi quis patrem[b] aut matrem. filiū filiamue aut fratres ſororeſue natales[c]. aut pedagogum[d]. aut nutricē aut educatorē aut alumnū[e] alumnāue aut collactaneum[f] manumittat aut ſeruū pcuratoris habendi gratia. aut ancillā matrimonij habendi cauſa. duz tamen intra ſex menſes i vxorem ducatur[g] niſi iuſta cauſa[h] impediat. ⁊ ſeruus qui manumittitur pcuratoris habendi gratia. ſi mior. xvij.[i] ānis manumittat. Semel autē cauſa

b Patrē. Sꝫ qualit p̄t fili⁹ habere ſuū. ſ. p̄rē vel eꝯ. vel frater fr̄ēꝫ ſuū ſiue ſororē. rn̄. hn̄. vt q̄ inſtituit dn̄s filiū ſerui ſui heredē vel filiū ancille vel eꝯ. ⁊ ſic de alijs. q̄ caſu ſit inſtitut⁹ heres ⁊ dn̄s oīm bonoꝝ q̄ꝝ dn̄s fuerat teſtator. vt. ſ. e·§·j. ff. de acq̄. poſ. cum heredes. Itē p̄t eē vt ſi habeat q̄s filiū ex ancilla ſua. naꝫ eſt ſeruus ⁊ filius. vt. C. cōia. dele. ð ma. l. fi. ⁊ eꝯ ſi ſeruus hēat filiū ex dn̄a. nā fili⁹ ē. ⁊ liber ⁊ dn̄s cū vētreꝫ ſequat q̄ ad ſtatū. vt. C. de rei. ven. l. partū. lꝫ poſſit ipſe ⁊ dn̄a accuſari. vt. C. de mu. que ſe. p. l. j. ⁊ ꝭ de here. inſti·§·j.

c Naturales. ⁊ lēimos vel naturales tantū.

d Pedagogū. ſ. q̄ ab initio iſtruit pueros. a pedos qð eſt puer ⁊ gogos qð ē ducere q̄ſi ductor ſiū gubnator pueroꝝ.

e Alumnum. quem vel quam alumnus aluit vt differat a ſuperiori.

f Collactaneū. q̄ ſimul mecū lactauit quē fratrē bonon̄. appellant.

g Ducat. preſtito ſup hoc ſacramento. vt. ff. de ma. vin. ſi collactaneus. in fi.

h Cauſa iuſta. vt infirmitatis que tribuit dilationem. vt ff. ſi quis cautio. l. ij·§·iij. ⁊. iiij. ⁊. ff. de re iudicata. l. queſitum. vel alia qualibet iuſta. vt. ff. ex quibus cau. ma. licet. l. in fi.

i Decem ⁊ ſeptem an. Sed quomodo minor. xxv. an. poteſt eſſe pcurator. vt. C. de procura. exigendi. Et. ff. de procuratori. ſi minor. Rn̄de hoc ad nego.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

da fuit.nõ aũt in iudicio eẽ põt.ſic al's eſt dr̃ia int̃ hos ꝓcuratores.vt.ff.man.ſi ꝓcuratorẽ.§.j.Accur.

k ¶Semel approbata.ſ.manumiſſ.õis.⁊ apꝰ ↄſiliũ.Acc.

l ¶Siue falſa.q.d.ſi dixit filiũ lʒ nõ ſit.vl' p̄rem vl' filiam.lʒ hec ita nõ ſint ſm̃ quoſdã.qꝺ reprobo.cũ id qꝺ falſuʒ ſit nihil ſit nec ꝑſter cãm vt.ff.ꝺ ꝟ.ſig.paulꝰ.⁊.C.ſi ex falſ' iſtru.ꝑ totũ.⁊.ff.de exco.rei iu.l.q̃ agnitj.vñ dic ꝟa.i.iuſta.falſa id ẽ iniuſta.vt qꝛ dixi cũ ſociũ meũ fuiſſe in armis vl' i ſcholis.qꝺ inducebaʒ ꝓ iuſta cã.⁊ fuit tal' cã vl' ſilis approbata.lʒ nõ ꝺbuerit approbari.ſic.ff.de le.j.ſi fideiuſſor.§.fi.⁊.ff.ꝺ i integ.reſti.l.oẽs.ſic ecõtra iuſta ꝓ vera.vt.ĩ.ti.j.in pn̄.

approbata ſiue vera ſit.ſiue falſa nõ retractet[m]. ¶Cũ[n] autez certꝰ modꝰ manumittendi minorib'.xx.ãnis.dñis ꝑ legem eliaſcẽtiã ↄſtitutus ſit.eueniebat vt q̃.xiiij.ãnos etatis expleuerat licet teſtamẽtũ[o] facere poſſit.⁊ in eo ſibi heredẽ inſtituere legataq; relinq̃re poſſit.tñ ſi adhuc mĩoꝛ ſit.xx.annis libertatẽ ſuo dare nõ poterat.qꝺ nõ erat ferẽdũ.ſi enĩ is cui totoꝝ ſuoꝝ bonoꝝ in teſtamẽto diſpoſitio data erat.vni ſeruo dare libertatẽ nõ ꝑmittebat. ¶Quare nõ ſiliter ei queãdmodũ ⁊ al's res ita ⁊ ſeruos ſuos in vltima volũtate diſponere queãdmodũ voluerit ꝑmittimꝰ.vt libertatez eis poſſit ꝑſtare. ¶Sʒ[p] cuʒ libertas ineſtimabil' res ſit ⁊ ꝓpter hoc ante.xx.etatis annũ antiq̃tas libertatẽ ſeruo dare ꝓhibebat.ideo nos mediaʒ[q] quodãmodo viã eligẽtes nõ

m ¶Retractet.qꝛ nihil.facile imutãdũ eſt ex ſolẽnib'.vt.ff.de in integ.reſti.diuus.Sʒ ↄ̃.ff.de exco tu.l.ſed reprobari j.ri.Sʒ ꝺ fauore libertatis.illud fauore ſanitatis.

n ¶Cũ aũt ↄſtituꝰ.itã cũ dic̃ ſine cã nõ poſſe manumitti.ꝫ ecõtra cũ cã valet manumiſſio.ſic.ff.de eden.ſi q̃s ex.§.pretoꝛ.⁊.§.ꝓhibet ⁊.ff.de pact.iuriſgentium.§.ꝑtoꝛ ⁊.§.dolo malo.

o ¶Teſtamẽtũ.ſi eſt maſculꝰ.femĩa ꝟo in.xij.vt.ff.de teſta.quã etate.⁊.ff.de liber.l.aurelio.§.gaius.

p ¶Sed cũ libertas.vſq; nũc allegando innuit q̃ eodẽ tp̃e poſſit manumittere q̃ teſtari.nunc ecõtra duas rõnes ↄſiderãs.Et qꝛ ineſtimabilis ẽ libertas.tñ ſi vendat q̃s ſe ꝑcium ad venditorẽ ñ traſit.imo penes emptorẽ eundẽq; dñm remanet.vñ ẽ ineſtimabilis.vt hic.⁊.ff.de reg.iur.libertas.⁊ ff.de ta.ex.l.j.§.fi.Et qꝛ antiq̃tas aliter ſtatuebat cui ẽ deſeñdũ.vt.C.de teſta.l.teſtamẽta.q̃re viſis allegationibus ſoluit mediã eligẽs viã.ſic.j.de reꝝ diui.§.cũ ex aliena.lʒ ſit ar.cõtra.ff.de nego.geſt.neſennius.in fi.⁊.ff.de in rem ver.ſi ꝓparre.§.ideq;.

q ¶Mediã.no.mediã viã.ſic.ff.ſi ꝑs her.peta.l.antiq̃.Ac.

r ¶Impleuerit.lʒ hodie ex q̃ teſtari ꝑñt.⁊ libtates relinq̃re ꝑñt.vt i auc.vt ſpõ.l.ar.col.ix.§.j.qꝺ exaudioſi i vltĩa volũtate velit q̃s libtatẽ relinq̃re.qꝺ pʒ ex ꝟbo relinq̃re qꝺ i dicta auc.poſitũ ẽ.qꝺ ad moriẽtes tñ ſpectat.vt.ff.ꝺ ta.exhi.l.j.§.fi.Sʒ q̃d ſi int̃ viuos velit quis manumittere.Rñ.ñ põt.niſi habeat.xx.an.vl' niſi cauſa cognita.cũ nec liber iſte nec ane.loq̃t niſi i vltĩa volũtate.vñ ſeruat̃ tenoꝛ eiuſdẽ legis hic tñ.cũ nõ ſit correctꝰ.vt.C.de ap.l.ꝑcipimꝰ.in fi.

s ¶Antiquitas.ff.de poſtu.l.j.§.initium.

t ¶Poſtulare.i.deſideriũ amici ſui vel clientuli ſui corã iudicibꝰ exponere.vt.ff.ꝺ poſtu.l.j.§.j.nõ aũt ꝓ ſe poterit eẽ in iure.vt.C.de auc.ꝑſtan.l.claꝝ.⁊ rõ eſt.qꝛ qñ ꝓ alio accedit ſibi iputet̃ q̃ tali cõmittit cãʒ ſuã.vt.ff.ꝺ mã.l.cũ mãdato

v ¶Peruenire.interrogatiue legas.rñdeas non eſt rõ q̃re ſit diuerſũ.eſt ẽ ⁊ idem ius ſtatuẽdũ vt.ff.ꝺ ꝟ.obl'.l.a titio.in fi.nã vbi ẽ cad: rõ idẽ ius ſtatuendũ eſt.vt ff.ad.l.aq.l.illud.⁊ C.ad.l.falci.l.vlti.

aliter minori.xx.ãnis libertatẽ in teſtamẽto dare ſeruo ſuo ↄcedimꝰ niſi.xvij.annuʒ impleuerit[r] ⁊.xviij.annũ attigerit. ¶Cũ enĩ antiq̃tas[s] hmõi etati ⁊ ꝓ alijs poſtulare[t] conceſſerit.cur nõ etiã ſui iudicij ſtabilitas ita eos adiuuare crederet̃.vt ⁊ ad libertates dãdas ſeruis poſſint ꝑuenire[v].

De lege fuſia canina tollẽda.

Lege[x] fuſia canina certꝰ modꝰ[y] cõſtitutus erat in ſuis teſtamẽto manumittendis.quaʒ[z] quaſi libertates ĩpedientẽ[a].⁊ quodãmõ inuidã[b] tollendam eẽ cẽſuimꝰ.cũ ſatis fuerat inhũanũ viuos q̃dẽ licẽtiã habere.totã ſuã familiã[c] libertati donare.niſi alia cã[d] ĩpediat libertatẽ.moriẽtibꝰ[e] autẽ adimere[f] hmõi licentiã.

De his qui ſui vel alieni iuris ſunt.

¶De lege fuſia.

x Lege fuſia cania.certꝰ vt vlẽ duos vel tres forte nõ poſſet manumittere ĩ vltĩa volũtate.vt.j.c.i fi.

y ¶Modus.id eſt numerus.

z ¶Quã.ſ.l.fuſiã canĩnã forte a quodã q̃ canis noĩabat̃ inductã vt in publi.dicit̃ ⁊.j.de act.§.alie.naʒ canis ſeruabat naturã q̃ ſtat in palea q̃ nec ſibi põt h̃re palcã nec alij ꝑmittit accipere.ſic nec ſibi poterat tenere ſuos qꝛ moriebat̃.vt.j.de dona.§.ſiue falſa.nec libertatẽ patiebat̃ eis dari.vnde merito canina ꝺꝛ vt ſit ↄſequens nomẽ rei.vt.j.de dona.§.eſt ⁊ aliud.

a ¶Impedientẽ.i.impedimẽtũ afferẽtẽ.

b ¶Inuidã.no.ↄ̃ inuidos.ſic.C.ꝺ cadu.tol.in prin.

c ¶Familiã.i.oẽs ſuos q̃ familia dicũt̃.vt.ff.ꝺ ꝟ.ſig.pronũciatio.§.j.

d ¶Cauſa.vt fraus vel etas manumittẽtis.vt.ĩ.c.ti.i ꝑn.⁊.§.eadẽ.

e ¶Moriẽtibꝰ.Sʒ quõ põt aliq̃d adimi cuʒ nihil habeat.nam mors oĩa abſtulit.vt i auc.ꝺ nup.§.deinceps.col.iiij.Rñ.dic moriẽtibꝰ.i.ad mortẽ tendẽtibꝰ.qꝛ laborat i extremis vl' quaſi.vl' etiã erat ſanꝰ.ſʒ timore mortꝭ h̃ faciebat.vt ff.de dona.cã mor.l.iij.⁊.iiij.⁊.v.⁊.vj.

f ¶Adimere.no.h̃ ar.q̃ ea q̃ fiãt int̃ viuos trahũt̃ ad volũtates vltĩas.ſic ecõtra.ff.ꝺ pac.l.pactũ.

De his q̃ ſui vel alieni iuris ſũt.Rubrica.

Hic reſtringit̃ ꝑmũ mẽbꝝ ꝑme diuiſionis poſite ſup̃ de iure ꝑſonaꝝ vt nõ cõprehendat quoſdã liberos homines.ſ.filioſſa.Item ſtatim cũ dicit alieno iuri.ampliat ſcd̃m membrũ dicte diuiſionis vt cõprehẽdat etiã quoſdã liberos.ſcʒ filioſſa.cũ ergo fiat additio ⁊ detractio dicte diuiſionis.nam eſt de iure ciuili hec diuiſio.vt.ff.de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iuſti. ⁊ iure. l. ius aūt ciuile. aut ſupior ꝺ iure ꝑſonaꝝ ꝗ́ fuit ſꝫ ius naꝛale ⁊ gē. ⁊ ibi diximꝰ. ⁊ iō mutabile ē. vt. ſ. de iure na tu. gen. ⁊ ciuili. §. penul.

e ¶ Sequit. alia diuiſio q̄ eſt de iure ciuili cū in ea iuſgētiū diſtinguat. vt. ff. de iuſti. ⁊ iure. ius ciuile. ſupior autē quā habuimꝰ. ſ. de iure ꝑſo. j. rñ. ē de iuregētiū. cū nō ſit ſui tꝰ iure naturali cognita. vt. ſ. ꝺ liber. §. j. Accur.

a ¶ Iuris. q̄dā neutro iure tenent. vt fili q̄ꝛ patres ſūt capti ab hoſtibꝰ. vt. j. q̄ mo. iuſ pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibꝰ. nā ⁊ alie q̄dā ſūt in pēdēti. vt. ff. ꝺ vſufru. ſꝫ ⁊ ſi q̄s interdū. §. j. ⁊ in auc. de nō alie. §. hic aūt. col. ij. ⁊ hoc ſm quoſdā. Nos ꝺ nā ſui iuriſ ſūt. cū. n. pat ſit ſuꝰ hoſtiū ⁊ ī eoꝝ ptāte. vt. ſ. de iure ꝑſo. §. ſui. ergo aliū hr̄e nō pn̄t ī poteſtate. vt. ff. ꝺ acq. re. do. hō lib. §. quicquid. ff. de acq. poſ. l. cū heredes. circa mediū. vt. ff. ad. l. iuli. de adult. l. ſic eueniet. ⁊ ꝑterea eoꝛū rō vel ſnīa eſt abſurda q̄ dicūt ꝙ hec diuiſio recipiat mediū vt. C. de ſen. paſ. l. fi. circa prin.

b ¶ Ptāte. h̄ ꝟbū q̄nꝙ mōis accipit. vt. ff. de ꝟ. ſi. l. ptās.

c ¶ Sit. nā vt dicit ariſto. ꝯrioꝝ eadē eſt diſciplina. vt h̄ ⁊. j. de tutel. j. rñ. ⁊. ff. e. l. j. Et ē hic ar. ꝙ ꝑ noticiā vniꝰ imediatoꝝ ꝑuenit ad alteriꝰ noticiā. ⁊ faciūt ad hūc. §. ff. de ꝓcur. l. pōponius. §. pe. ⁊. ff. e. l. j. ⁊. ff. de ꝑto. ſtipu. l. j. §. ſtipulationū iſtaꝝ. j. de tutelis. circa prin.

d ¶ Gentiū. i. de iuregētiū introducta. vt. ſ. de iure ꝑſo. §. ſ

e ¶ Aīaduertere. i. in aīo vertere ⁊ cogitare. vt dicit =uitꝰ.

f ¶ Eſſe. impꝛopꝛie ponit ꝓ fuiſſe. vt ſtatim colli= =catho. git. ⁊. ff. e. l. j. ⁊ erat eadē pr̄is ī filiū. vt colligit ſm vnā lr̄ām ff. de libe. ⁊ poſtu. l. in ſuis. ⁊. j. de noxa. §. f. ⁊. C. de pa. po.

g ¶ Quodcūꝙ. ſ. iniuſte ſm quoſdā. vt. ff. de acq. =l. fi. poſ. ꝙ ſeruꝰ in fine. Sed certe h̄ eſſe nō pōt. nam ſi acquirit ergo dño. quia ſibi nō vt. j. per quas ꝑſo. no. acqui. §. itē ſerui. ⁊. ff. de acqui. here. placet. quare dic ꝙ ſemꝑ dño querit etiā ſi q̄d ꝑ dolū vel metū ſeruꝰ acquirat. vt. ff. ꝓ emptoꝛe. l. iij. §. celſus. ⁊. §. pap. ⁊. §. ſi ſeruus. Sed hoc ſolo inſpecto an q̄rat puta ſi ſuꝰ ſtipulet opas a liberto. vt. ff. de ſtipula. ſer. l. antepenul. vt ſi aliud factū ſit in ſtipulatōe. vt. j. de ſtipu. ſer. §. ſed cum factū. niſi in caſibus qō dic vt. j. de ſtipu. ſer. ſed cum nec ob. dicta. l. ꝙ ſeruꝰ. quia non querit dño vt ſibi remaneat. nā tenet reddere. Sꝫ nunq̄d libertas data a dño vel a lege qō fit interdū. vt. C. de ſer. qui ꝓ ꝑmio liber. ac ꝑ totū. ⁊ in auc. de mona. §. ij. colla. j. dño querit. rñ. non nā lꝫ querat ſeruo libero tn̄ nō pōt dari libertas. vt. ff. ꝺ fideicō. liber. generalr. §. ſi homini. tn̄ eo tp̄o momento ſic fit liber vt dn̄m nō habeat. ⁊ ſic hec oppoſitio eſt ꝺ puncto ſic ⁊ al's. vt hic vadit romā. ⁊ hic facit murū. nō eſt tn̄ veꝝ eum iuiſſe vel opꝰ feciſſe lꝫ ſit in vltimo momēto ꝑficiendi. Similis qō fit. ff. ꝙ me. cā. l. extat.

i ¶ Id dño. vl' quaſi dño vt fructuario ⁊ bo. fi. poſ. quibus

Sequit de iure ꝑſonaruꝫ alia diuiſio. Nā q̄daꝫ ꝑſone ſui iuris ᵃſūt. q̄daꝫ alieō iuri ſubiecte ſūt. Rurſus eaꝝ q̄ alieno iuri ſūt ſubiecte. alie ſūt in ptāteᵇ pentū. alie in ptāte dñoꝝ. ¶ Videamꝰ itaꝙ ꝺ his q̄ alieno iuri ſubiecte ſūt Nā ſi cognouerimꝰ q̄ iſte ꝑſone ſunt. ſilᶜ intelligemus q̄ ſui iuris ſūt. ac prius inſpiciamꝰ de his q̄ in ptāte dñoꝛuꝫ ſunt In poteſtate itaꝙ dominoꝝ ſūt ſerui. que quidē poteſtas iuriſgentiumᵈ eſt. Naꝫ apud omnes ꝑeque gētes animaduertereᵉ poſſumus. dominis in ſeruos vite neciſꝙ poteſtatem eſſeᶠ ⁊ quodcunꝙᵍ ꝑ ſeruum acquirit. idⁱ domino acquiritᵏ. ¶ Sedˡ hoc tempore nullis hominibus qui ſub imperio nr̄o ſūt: liceat ſine cā legibꝰ cognitaᵐ in ſuos ſuos ſupra modū ſꝫuire. Naꝫ ex nr̄a ꝯſtitutōneⁿ diui pij antonij q̄ ſine cā ſeruū ſuum occiderit. nō minꝰ puniri iubet. q̄ ſi alienū ſeruūᵒ occiderit. Sedᵖ etiam maioꝛ aſperitas dominorum eiuſdē principis ꝯſtitutione coercet. Nam antonius ꝯſultusᵠ a quibuſdaꝫ preſidibus prouinciarū de his ſuis qui ad edēʳ ſacra vl' ad ſtatuam principis ꝯfugiunt precepit vt ſi intollerabilis videat ſeuitia dñoꝝ. cogantˢ ſeruos ſuos bonisᵗ conditionibꝰ vendere. vt preciuꝫ dñis daretur ⁊ recteᵛ expedit enim reipublice ne ſua re quis male vtatur Cuius reſcripti ad helianum marcianū emiſſi verba ſt hec

querit ex duabꝰ cauſis. vt. j. ꝑ quas ꝑſo. no. acq. §. de his.

k ¶ Acquirit. no. hic duos effectꝰ dn̄ice ptātis. ⁊ ē tertius vt nō torqueat in dn̄m niſi in caſibꝰ. vt. C. de queſtionibꝰ. l. j. ⁊. l. ſeruos.

l ¶ Sꝫ ⁊ h̄. lꝫ. i. licituꝫ eſt legibꝰ. q2 ſi ſeruus ſciat inſidias dño parari. ⁊ ipē auxiliū nō tulerit. ſuppliciū dꝫ preſtare qō mortē interꝑtamur. ſꝫ et ſi accuſauerit eū criminalit excepto crimine maieſtatis. vt ſi dn̄m viderit ꝑiclitantē ⁊ eū nō adiuuerit. vel ſi imiſcuerit ſe vxoꝛi ſue vel alijs mo.

m ¶ Cognita. vt quis cū vxoꝛe inuenerit vel filī delicto. q̄ caſu etiā occidere licꝫ. vt. ff. de ꝟ. ob. q̄ ſeruum. ⁊. ff. de le. j. q̄d q̄. §. heres. ⁊. ff. ad. l. iul. de adul. maritato. §. j. ſi aūt. al's deliquit vel dño nō obedierit legitime eū corrigere pōt. non tn̄ vltra modū boni viri arbitrio cōꝑhēſum. vt. C. de emen. ſer. l. j. Sed nunq̄d ſine cauſa ꝟberare poteſt. rñ. ſic. modice ſm Io. vt. C. ꝺ emen. ſer. l. j. licet. Pla. dixerit ꝙ nō aliter tenet vendere vel dare. vt. ff. ad. l. coꝛ. de ſicca. vt hic ſequitur ⁊. ff. e. ti. l. j.

n ¶ Conſtitutione. cuius verba ſunt. j. e. §. fi.

o ¶ Seruū alienū. ſꝫ certe q̄ ſeruū alienū occidit lege aquilia tenet. vt. ff. ad. l. aqui. l. ij. in prin. ⁊. j. ad. l. aqui. in princi. q̄ actio hic hr̄e locū nō pt cū nō dño. imo ꝯtra dominū daretur. qō eſſe nō dꝫ. vt. ff. ad. l. aqui. Itē mela. §. legis. Sꝫ dic ꝙ hoc ē quātum ad criminalē penaꝫ. l. cornel. de ſica. vt. j. ꝺ pu. iu. §. itē lex. que pena tam in ſeruis q̄ in liberis locū habet. vt. ff. ad. l. coꝛ. ꝺ ſica. l. j. §. j. interdū. etiā ciuiliter tenet ſi alteriꝰ intereſt vt creditoꝛis. vt. ff. de pigno. ſeruū quem q̄s fructuarij. vt. ff. ad. l. aqui. ſꝫ ſi ꝓprietas. ⁊. ff. de dolo. ſed ⁊ eleganter. Accur.

p ¶ Sed ⁊ maioꝛ. i. magna. vel maioꝛ q̄ equū ſit.

q ¶ Cōſultus. i. interrogatus. ſic. ff. de pac. l. itē. q2. §. fi. vn̄ illud Cōſulo te querens. tibi conſulo cōſiliū dans.

r ¶ Edeꝫ ſacrā. ad que loca olim ⁊ hodie confugiunt. circa quod diſtingue vt diximꝰ in aucten. de man. prin. §. neꝙ autem. coll. iij.

s ¶ Cogat. no. h̄ ꝙ aliq̄s cogit vēdere rē ſuā bonis ſcilicꝫ vt preciū habeat ⁊ ad dominū primū nō reuertat. vt. j. pri. §. ⁊. §. fi. in fi.

t ¶ Bonis cōditiōibꝰ ne ſiſi pena anterioꝝ afficiant vel ne exponant vel deſtituant in eodē. vt. j. pri. §. ⁊. §. fi.

v ¶ Recte expedit. ſ. precepit. Accur.

x ¶ Vtat. q2 intereſt principis locupletes ſub ſe hr̄e ſubiectos. vt in auc. vt iudi. ſine q̄q̄ ſuffra. §. cogitatio. coll. ij. qō nō ꝯtingeret ſi cui libero ſuos ſuos liceret occidere. Et no.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q illud idem intereſt priuati principaliter et reipu. intereſt ſecundario. vt. s. diximus de iuſt. et iu. in fi. ar. ff. ſo. ma. etiam. §. licet. et l. ſi conſtante. §. ſi maritus. Accur. §. ſi dn̄s.

a Marcianū proconſulē. etice alias euetice vel ib. vt. ff. e. l. ij.

b Dn̄oꝝ. hincinde allegat. et duas pro dn̄is ratiões vel dicta ponit.

c Illibatā. i. nō diminutam.

d Intereſt. i. eis pro derit vt ſeruos nō perdant ſic denegetur. ſ. a nobis. vel dic intereſt. i. ad eos pertinet ne denegetur. ſ. a ſe dominis. cum forte vxor vel filij vel alij domini familiares inferāt hoc. ſed prima verior.

e Iniuriam. quam patiuntur iure naturali inſpecto non iure ciuili. vt. i. de iniu. §. ſeruus.

f Denegetur ſic. ff. de of. prefec. vr. l. i. §. cum autem.

h Infami. i. infamatoria ſeu magna iniuria

i Fraudem vel circumuentem. quia dn̄o nō obedit. vel callide dicens ſe non eſſe iſtum qui fugit.

Dn̄oꝝ[b] quidem ptātem i ſuos ſeruos illibatā[c] eſſe oportz. nec cuiq̄ hominū ius ſuū detrahi ſed dn̄oꝝ quidem intereſt[d] ne auxilium contra ſeuiciam vel famem vel intolerabilē iniuriā[e] denegetur[f] his qui iuſte deprecantur. Ideoq̄ cognoſce de querelis eorum qui ex familia iulij ſabini ad ſacram ſtatuam confugerunt. et ſi vel durius habitos q̄ equū eſt vel infami[h] iniuria affectos eſſe cognoueris. venundari iube. ita vt in poteſtatē dn̄oꝝ non reuertantur. Qui ſabinus ſi mee conſtitutioni fraudē[i] fecerit. ſciat me hoc admiſſum aduerſus ſe ſeuerius executurum.

De patria poteſtate.

In[k] ptāte nr̄a ſunt liberi nr̄i quos ex iuſtis[l] nuptijs procreauimus. Nuptie[m] autem ſiue matrimoniū eſt viri et mulieris coniūctio[n]. indiuiduā[o] conſuetudinē vite cōtinēs. Ius[p] autē poteſtatis quod in liberos habemus. proprium eſt ciuium romanorum[q]. Nulli autem alij ſunt hoies qui talem i liberos habeant poteſtatem. qualem nos habemus. Qui igitur ex te et vxore[r] tua naſcitur. in[s] tua poteſtate eſt. Item qui ex filio tuo et vxore eius naſcitur. id eſt nepos tuus et neptis. eque in tua ſunt poteſtate. et pronepos et proneptis. et deinceps ceteri. Qui tamē ex filia tua naſcuntur. in poteſtate tua non[t] erunt. ſed in patris eorum.

k De patria ptāte In ptāte hoc verbum multis modis ſumitur. vt. s. ti. proxi. diximus. §. i.

l Iuſtis. que ſunt iuſte dicitur. i. ti. proxi.

m Nuptie. et dicunt a nubēdo. i. velādo. quia velate incedere debent vt ait Iſido. ſed matrimoniū dicitur ideo quia mulier nubit vt matrefiat. et hec duo noia licet diuerſis ratiōibus idem ſignāt. Itē coniugiū et connubiū et conſortiū. vt. ff. de ri. nup. l. eo iure. §. hoc caput. licet hoc vltimū quoq̄ inter ſeruos accipitur. vt C. de ſer. fug. l. fi. inter quos proprie dicitur contuberniū. vt. C. de inceſtuoſ. nup. cū ancillis.

n Coniūctio. aioꝝ non corpoꝝ tm̄ vt. ff. de reg. iu. l. nuptias. et illa coniūctio aioꝝ ſignificat vnionem que conſiſtit inter deum et iuſtā aiam. Vn̄ apl's. Qui adheret deo vnus ſpūs eſt cū eo. reliquū. ſ. coniūctio corpoꝝ deſignat conformitatē que conſiſtit in carne inter chriſtū et ſctām eccleſiā. i. humanū genus. Vn̄ euāgel. Verbū caro factū eſt et habi. in no.

o Indiuiduā. quo ad affectionē. ſic. s. de iuſti. et iu. in prin. actu eni plerūq̄ fit ſeparatio iure tam veteri q̄ nouo permittēte vt. C. de repu. conſenſu. et in aut. de nup. §. ſi quis. coll. iiij. et in aut. vt li. ma. et aue. §. quia vero. colla. viij. Sed nunquid hāc affectionē hz aliquis ad concubinā. Nunq̄ certe ſic et ideo adijcias huic diffinitioni diuini et humani iure cōicatio. vt. ff. de ri. nup. l. i. Diuini quia eiuſdem ſecte debent eſſe vt non ſit vnus chriſtianus et alter iudeus. C. de iudeis. ne quis. Humani quia forum viri ſequitur vxor. vt. ff. ad municip. l. fi. §. ij. Sed ſecus eſt in concubina vel quelibet minus legitima vxore. vt. ff. ad municip. l. ſi de iure. §. fi. licet concubinatus iure permittēte ſit. ff. de concubi. l. in concubinatu. in fi. neq̄ valet oppoſitio de matre ad filium. quia ibi non eſt talis conſuetudo qualis ad vxorē vt. i. ti. i. §. ergo. et in aut. quomodo opor. epi. §. i. colla. i. et §. quinta ibi. ſed aut ſole etc. Accur.

p Ius autem. quod conſiſtit in ſeptem. Primo quia neceſſitate famis vendere poteſt vel obligare. vt. C. de pa. qui fi. di. l. ij. Secundo quia ab eo in ius vocare non poteſt. vt. C. de in ius vo. l. fi. Tertio quia nec cum eis agendo iudicium habere poſſumus. vt. ff. de iudi. l. ſi is. Quarto quia per eum acquirimus vt. i. per quas perſo. no. acqui. §. i. Quinto. quia in iudicio contra alium ſine licentia noſtra eſſe nō poteſt. vt. C. de bo. que li. l. fi. §. i. Sexto quia eo inuito ſua bona aduenticia adminiſtramus. vt. i. per quas pſo. no. ac. §. i. Quidam tamen dixerunt quod alimenta adinuicem preſtantur. quod falſum eſt cum in emancipatis hoc fit. vt. ff. de libe. agnoſ. l. ſi quis a liberis. in prin. Item ciuilis obligatio inter nos eſſe non poteſt. vt. i. de inuti. ſtip. §. item inutilis eſt. Et octauus vt poſſim petere filium in meam poteſtatem. Circa quod diſtingue quod ait a nullo detinetur. aut ab aliquo. ſi ab aliquo volens aut inuitus. Primo caſu petam eum per officium iudicis de libe. exhi. l. iij. §. hoc autem. et per iudiciali actione i rē agam. vt. i. de ac. §. preiudiciales. non interdicto niſi in caſu. vt ſi volo eum adire hereditatem in qua factus eſt heres. vt. ff. de acqui. here. ſi quis mihi. §. iuſſum. et de libe. exhi. ſi eum ſeruum in ſecundo eadem auxilia locum habent. et plura ſcilicet rei vendicatio de iure romanorum. vt. ff. de rei vendi. l. i. §. i. in tertio locum habet interdictum. de libe. ho. exhi. Item actio in rem de iure quiritum. vt. ff. de rei vendi. l. i. §. i. et de libe. exhi. l. i. i. reſo.

q Romanorum. id eſt omnium qui ſunt de romano imperio alie vero gentes quedam vt ſeruos tenent filios. vt ſclaui. alie vt prorſus abſolutos vt francigene. ideo caute dicit. i. talem qualem.

r Ex vxore. aliud ſi ex concubina. vt. i. ti. i. §. fi. vel inceſto coitu natus. vt in aut. qui. mo. na. ef. le. col. iiij. §. fi.

s In tua. ſi tamen tu ſis tui iuris non alias vt. ff. ad. l. iuliā de adul. ſi euenier.

t Non erunt. quia qui naſcuntur familiā ſequuntur. vt. i. de le. ag. tu. §. i. et in hoc ſequitur conditionem patris. vt. ff. de ſta. ho. l. cum legitime.

De nuptijs.

Iuſtas[v] autem nuptias inter ſe ciues ro. contrahūt qui ſcḋm precepta[x] le-

De nuptijs. Rubrica.

v Iuſtas. ciues. id eſt liberi homines. vt. s. de liberti. §. fi. ſerui ergo non faciunt matrimonium ſed contubernium vt hic. et C. de inceſt. nup. cum ancillis et in aut. de nup. §. ſi vero ab initio. colla. iiij. ſed aliud eſt iure canonum quod preualet. vt in aut. de eccle. ti. §. i. colla. ix. vbi dicitur quod canones ſunt ſeruandi pro legibus Accur.

x Precepta. que ſunt. i. e. ti. per totum vt colligimus i magna glo. i. e. §. ſunt alie. Accur.

a Puberes. i. maiores. xiiij. an. vt. i. qui. mo. tu. fi. in prin.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

b Potentes.ſ.maiores.xiiii.an.vt.j.qui.mo.tu.fi.l.i.rñ.ſed in ſponſalibus.vii.an.ſufficiunt.vt.ff.de ſpon.l.in ſponſalibus.ſed nunquid hodie.xv.an.ſunt neceſſarii ad mrimoniũ vt in aut.de tem.non ſo.pec.§.generalit.colla.vii.Rñ.lex il la ↄſuetudinē ⁊ frequentiam hominũ ponit. Item quid ſi aliqſ ante iſtud tēpus fit inuentus ſufficiens ad mrimoniuȝ.videt ꝙ nubere poſſit.vt.ff.quando dies leg.ce.l.pe.quaſi felice diplomate vſus.vt.ff.de.v.obli.l.ↄtinuuſ.§.cum ita.ſed ↄtradico.imo.l.iuli.de adulterio ⁊ ſtupro cōmiſſo poterit puniri.vt.ff.de adul.inter liberos.l.i.rñ.⁊ eſt ꝓ hoc.ff.de ↄcubi.l.i.§.fi.ſi autem de facto intra dictum tēpus vxorem quis acceperit.tunc erit vxor cum ad etatem p̄dictam peruenerit.ff.de ritu nuptia.l.minorem.Accur.

gũ coeũt.maſculi q̄dem puberes[a] femie āt viri potētes[b] ſiue p̄resfamilias ſint ſiue filiiſfami.dũ tñ ſi filiiſfami.ſint.⁊ cōſenſum habeant parentum[c] quoꝝ in[d] poteſtate ſunt.Naȝ hoc fieri debere.⁊[e] ciuilis ⁊[f] naturaliſ ratio ſuadet.intantũ vt iuſſus parentis p̄cedere debeat[g].
Unde[h] queſitũ eſt.an furioſi filia nubere.aut furioſi fili[9] vxorem ducere poſſit[i].cunꝙ ſup[k] filio variabat.noſtra ꝓceſſit deciſio[l].qua[m] permiſſuȝ eſt ad exemplũ filie furioſi[n] filiũ quoꝙ furioſi poſſe ⁊ ſine patris interuentu mrimoniũ ſibi copulare.ſm datum[o] ex noſtra ↄſtitutione modũ ¶ Ergo[p] nō omnes[q] nobis vxores ducere liceȝ Nam a quarũdaȝ[r] nuptiis abſtinendũ eſt.inter[s] eas eni pſonas que parentuȝ liberorũue locum intra ſe obtinent.ↄtrahi nuptie non pñt.veluti inter patrem ⁊ filiã.vel auũ ⁊ neptem.vel matrē ⁊ filiũ.vel auiam ⁊ nepotem.⁊ vſꝙ ad infinitum. ¶ Et ſi tales pſone inter ſe coierint.nepharias atꝙ inceſtas nuptias ↄtraxiſſe dicũt ¶ Et hec adeo vera ſũt.vt ꝗ̄

c Parentum.ſ.q̄ ſunt iuris ſui cuiuſcunꝙ etatis ſint.ſic et ma.fa.ſed filii ⁊ filie fa.qui ſunt in poteſtate cuiuſcũꝙ etatis ſint.ff.de his qui ſunt ſui iuris.l.nam ciuium.
d In ptāte.quid ergo de emancipatiſ videtur idem.vt.C.e.l.vidue.ſed illud ↄſilium eſt non preceptum.ꝙ autē poſſit filius emancipat⁹ dicitur.ff.de ↄ̄.ta.l.iii.§.ſi emancipatus.⁊.ff.de ri.nup.l.filius emanci.Accur.
e Et ciuilis.q2 ē in ptāte de iure ciuili romanoꝝ.vt.ſ.ti.i
f Et naturalis.quia pater vt.ff.de iuſti.⁊ iu.l.ii. §.ius.
g Debeat.alias non valet.vt.ff.de ſta.ho.l.paulus.i.rñ.videtur aũt ↄſentire niſi ↄ̄dicat exp̄ſſe.vt.ff.de ſpon.l.in ſponſalibus.in fi.
h Uñ queſitũ.q2 pr̄is ↄſenſus exigit.
i Poſſit.cũ pr̄ ñ poſſit ↄſentire.vt.ff.de iu.co.l.ii.§.furioſuſ
k Sup filio.nã de filia facile ↄceſſum fuit.quia forte calidior ſanguis eſt in ea.vt in aut.de non eli.§.cum igitur.colla.i.vel verius ꝓpter fragilitatem ſexus.ar.j.q̄ alie.li.in prin.ſȝ prima non placet.
l Deciſio.i.ſententia vel lex.vt.C.e.ſi furioſi.
m Qua.deciſione.
n Furioſi.idē ⁊ ſi captus fuerit ⁊ abfuit pr̄ p trienniũ vel ſi neſcitur an viuat vel nō.vt.ff.e.l.ſi nepos.§.fi.⁊.l.ſi ita.
o Scd̄m datum.ſ.cum auctoritate curatoris patris ⁊ dote ſm q̄ntitatem patrimonii patris data.vt.C.e.l.ſi furioſi.in fi.ſed iure canonum ſufficit conſenſus eorum de quorum matrimonio agitur.ſed illud forte i aliis non in filiis ſta.intelligit vel credo ꝙ hoc corrigitur.quia honeſta res eſt contrahere

matrimonium.ſicut ⁊ intrare monaſterium.vt in aut.de ſan.epi.§.nunc autem.colla.xi.
p Ergo.quia ſm precepta legum fiunt mrimonia q̄ ⁊c̄.
q Non omnes.ſ.mulieres.
r Quarundam.ſ.mulierum.

uis per adoptionē parentum liberorũue loco ſibi eſſe ceperint.non poſſunt inter ſe matrimonio iũgi.intantum vt etiaȝ diſſoluta adoptione idem[t] iuriſ manebat. ¶ Itaꝙ eam que tibi per adoptionē filia vel neptis eſſe ceperit.nō poteriſ vxorem ducere.q̄uis eam emancipaueriſ. ¶ Inter[v] eas quoqȝ pſonas que ex trãſuerſo gradu cognatiōis iniũgunt.eſt q̄dam ſimiliſ obſeruatio ſed nō tanta ¶ Sane eni inter fratrē ſororemue nuptie ꝓhibite ſũt ſiue ab eodē patre.eademqȝ matre nati fuerint.ſiue ex altero eoꝝ. ¶ Sed ſi qua p adoptionem ſoror eſſe tibi ceperit.q̄diu[x] quidē conſtat adoptio.ſane inter te ⁊ eam nuptie ↄſiſtere non pñt. ¶ Cum vero p emãcipationē adoptio ſit diſſoluta[y].poteriſ eã vxorē ducere. ¶ Sȝ ⁊ ſi tu emãcipat⁹ fueris.nihil eſt impedimēto nuptiis.⁊ ideo ↄſtat ſi q̄s generũ[z] adoptare velit.debere eũ[a] antea[b] filiam[c] ſuam emancipare.et ſi q̄s velit nurũ[d] adoptare.debere eũ[e] ante[g] filiũ ſuũ emancipare. ¶ Fratris[h] vero vel ſo

s Inter eas ad infinitũ.adeo vt ſi adã hodie viueret nō poſſet habere vxorē ſm Io.vt.ff.de ri.nup.l.nuptie.
t Idem iuris.vt ñ poſſint coniungi.
v Inter.ſed nō tanta.ſ.vſꝙ ad gradum ſeptimũ ſm canoneſ vt.xxxv.q.iii.c.ꝓgeniem.⁊.c.de ↄſanguinitate.⁊.c.in copulatione.⁊.c.nulli.ſȝ ſm.l.vſꝙ ad quartũ vt.j.e.§.fratris.ideȝ hodie iure canonico vt ex̄.de ↄſang.⁊ af.c.vlti.ſed tamen alit accipitur gradus ſȝ canones q̄ ſm nos.vt dices.j.de g̃dib⁹.
x Quamdiu.ſic.ff.de v̄bo.obliga.l.ſi ſtipul.in fi.ſi.ff.de libe.⁊ poſthu.ſi quis poſthu.in fi.
y Diſſoluta.quia ipſa eſt emancipata vt differat a ſequenti caſu.
z Generum.id eſt.maritum filie.

a Eum.ſcilicet patrem.
b Ante.id eſt.primo.
c Filiam.hoc ideo quia emãcipatione facta deſinit eſſe agnata patri.ergo per patrem non poteſt fieri agnata tali adoptiuo vt.ff.de adop.l.qui i adoptione.hodie vero non deſinit vt.j.de leg.ag.ſucc.§.fi.⁊ ita hoc conſilium hodie non valet.
d Nurum.id eſt.vxorem filii.vt ꝓbat.j.e.§.affinitatis.
e Eum.ſcilicet patrem.
g Antea.id eſt.primo.

h Fratris.cuius.ſed opponitur filiam aui vel auie nō poſſum ducere tamen neptem poſſum que eſt mihi conſobrina.vt.j.e.§.duorum.Rñ.hanc regulam ſtricte intelligi in eo caſu in quo loquitur.⁊ in omni ſimili.ſcilicet quando ego ⁊ illa cuius filiam ducere non poſſum ſumus in gradu ſecundo ad ſtipitem.⁊ in poteſtate eiuſdem.⁊ ſic cuius.ſcilicet fratris vel ſororis mee filiam ⁊c̄.⁊ hoc in naturalibus.ſecus in adoptiuis.vt.j.proxi.§.
i Huic.ſic conſtrue.non videris impediri du.vx.fi.e.
k Ciuili iure.ō naturali ↄſtat.ō ciuili ſic ꝓbo illa filia ſoro

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ris adoptiue nõ eſt in ptãte mr̃is. vt. ꝭ. de here. quali. ⁊ diffe. §. qua de cauſa. ꝗ nõ tranſit in ptãtẽ illius ꝗ̇ adoptat matreʒ licet mater tranſeat. qꝛ illi trãſeũt cũ alijs qui ſunt in poteſtate. vt. ꝭ. ti. i. §. illud. ⁊ ff. de adop. ſi pater. at ipſa mater adoptata eſt mihi ↄiũcta ꝑ agnationẽ ꝑ patrem in cuius ptãte eſt. ff. ꝺ adop. l. ꝗ adop.

nones etiam ſine nuptijs. Sed cum vxoꝛ videatur affinis viro. quare permittitur matrimonio. vt. i. rñ. non eſt affinis ſed cauſa affinitatis.

r Quarundam. mulierum.

s Priuignam. hec nõia exponuntur ſtatim proxi. in ver. ꝙ ita ⁊c̃.

l Duoꝝ. h̃ ſm. l. vt hic. ⁊ C. e. celebrandis. ſecus iure canonum. vel dic hũc. §. loqui de adoptiuis. ſecus in naturalibꝰ.

m Item amitam. que eſt ſoroꝛ patris.

n Adoptiuam ab auo paterno.

o Item materteram. no. caute. qꝛ nõ repetit adoptiuã materteram ⁊c̃. qꝛ matertera vel auũculus ñ ſit adoptione vt h̃. ⁊ ꝭ. e. §. eius. ⁊ ff. eo. ſi qua. §. ſi qua. §. ſi. alias. l. adoptio Sʒ cõtra videtur. ff. de ri. nup. l. per adoptionem. §. ſi. Rñ. illud intelligit qñ adopto in nepotem ꝗ̃ſi ex filia natum vel in ꝓnepotem ex nepote nato ex filia. qḋ poſſuʒ ſicut ſi nullũ haberẽ filium. vt. ꝭ. ti. i. §. licet. tunc eni ſoroꝛ et frater eius loco cuiꝰ filij facta eſt adoptio eſt matertera ⁊ auũculus. alij mihi filij ſunt. vt patet ⁊ ſic non imitatur naturam. quia aliter nepos ex filia naturali ⁊ legitima non eſt in poteſtate. hic autem cuʒ ſuis concoꝛ. loquitur quando aliquam adopto in filiam. hec quidem non erit matertera filijs natis ex alia mea filia naturali ⁊ legitima. Sed que eſt ratio diuerſitatis. Rñ. quia altero caſu ſcilicet quando adopto in nepotem ex filia eſt cõmodum matertere ⁊ auũcl'o. quia maioꝛes quidem parentes imperant minoꝛibus. quod ſecus ẽ in aduerſo caſu. ⁊ ex hac pẽdet alia. vt naturales ⁊ legitimi ſint adoptiuo ſubiecti. ⁊ ẽ ridiculum econtrario caſu eſſet equum.

roꝛis filiã vxoꝛẽ ducere nõ licet. ſʒ nec neptẽ fr̃is vel ſoroꝛis ꝗs ducere pt̃ ꝙuis quarto gradu ſint. Cuiꝰ eni filiã vxoꝛẽ ducere nõ licet. neqʒ eiꝰ neptẽ pmittit. Eius[l] vero mulieris quã pr̃ tuꝰ adoptauit filiã. nõ videris impediri vxoꝛẽ ducere[k] qꝛ neqʒ naturali. neqʒ ciuili iure tibi ↄiungit. Duoꝝ ꝗ̃t fratrũ vel ſoroꝝ liberi vel fr̃is et ſoroꝛis ↄiũgi pñt. Itẽ[m] amitam licet adoptiuã[n] ducere vxoꝛem nõ licet. Itẽ[o] nec materterã qꝛ in loco parẽtũ habet. Qua rõne verũ ẽ. magnã quoqʒ amitã ⁊ mr̃terã[p] magnã ꝓhiberi vxoꝛẽ ducere. Affinitatis[q] quoqʒ veneratiõe ꝗrũdã[r] nuptijs abſtinere neceſſe ẽ. vt ecce priuignã[s] aut nurũ in vxoꝛem ducere ñ licet. qꝛ vtreqʒ filie loco[s] ſunt ꝙ ita ſcʒ accipi[t] debet ſi fuerit nurꝰ aut priuigna tua. Nã ſi adhuc tua nurus[v] eſt. id ẽ ſi adhuc nupta[x] ẽ filio tuo. alia[y] rõne vxoꝛẽ eam ducere nõ poſſis qꝛ eadẽ duobus nupta eẽ nõ põt. Item ſi adhuc priuigna tua ẽ. id eſt ſi mr̃ eiꝰ tibi nupta ẽ idõ eã vxoꝛẽ ducere ñ poteris qꝛ duas vxores eodẽ tpe hr̃e ñ licʒ[z] Socrũ[a] quoqʒ ⁊ nouercã ꝓhibitũ[b] eſt vxoꝛẽ ducere. qꝛ mr̃is loco ſũt qḋ ⁊ ipſum diſſoluta demũ affinitate[c] ꝓcedit. alioquin ſi adhuc nouerca[d] eſt. id ẽ ſi adhuc pr̃i tuo nupta ẽ cõi iure impedit tibi nubere. qꝛ eadeʒ duobus nupta eẽ nõ pt̃. Itẽ ſi adhuc ſocrus ẽ. id ẽ ſi adhuc filia eius tibi nupta ẽ. idõ impediũtur tibi nuptie. qꝛ duas vxores hr̃e nõ[e] potes. Mariti[f] tñ filiꝰ ex alia vxoꝛe. ⁊ vxoꝛis filia ex alio marito[g] vel contra matrimonium recte contrahunt licet habeant[h] fratrem ſoroꝛem ue ex[i] matrimonio poſtea[k] contracto natos. Et ſi qua vxoꝛ tua poſt diuoꝛtium ex alio

t Loco ſunt. ſa. ad hoc. ff. ſo. ma. quia.

t Accipi debet. ſcilicet hec ꝓhibitio.

v Nurus eſt. que ↄtineantur appellatione iſtarum. dic vt ff. e. l. adoptiuus. §. videamus.

x Nupta eſt. ar. ſumitur hic ex proxi. rñ. ꝙ ſi quis habʒ generale auxilium non poteſt petere ſpeciale. vt. ff. de mino. l. i cauſe. ⁊ ꝺ verbo. obliga. doli ⁊. ff. ꝺ edẽ. l. quedam ſunt.

y Alia ratione. nõ ſolum ſupradicta.

z Licet. imo efficit infamis. vt. C. ad. l. iuli. de adul. l. cuʒ ꝗ.

p Et materteram magnam. magna martera ſoroꝛ auie materne eſt. amita magna ſoroꝛ aui paterni eſt. vt. ꝭ. de gra. affi. §. ij. ⁊. iiij. Sed quid de fratre aui materni. Rñ. eſt patruus magnus. vt. C. de ſucceſſoꝛio edicto. l. i. licet. Pla. contra. vt ibi no. Sed cum ſint in quarto caſu quare ꝓhibentur. vt. ꝺ. e. §. fratris. Rñ. quia he perſone ſunt de ſupioꝛibus trãſuerſalibus que habentur loco parentum. vt in hoc. §. ⁊ quia ipſa eſt in primo gradu ſtipitis. vt no. ꝺ. e. §. ſed nec nepotem. et ſic nota caute. quia oꝛdo tranſuerſaliũ ſubdiuidit in tres partes. ꝺ. ꝭ. ⁊ ex latere. vt. ꝭ. de gra. §. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. ⁊. v. ⁊. vi. ⁊ maioꝛ eſt abſtinentia verſus ſuperioꝛes. vt hic ⁊ inferioꝛes. vt. ꝺ. e. §. fratris. ꝙ tranſuerſaliũ. vt. ꝺ. e. §. duoꝛum. Accur.

p Affinitatis. Eſt autem affinitas regularitas perſonarum ex nuptijs coniũctarum omni carens parentela ſanguinis. vt ff. de gradi. non facile. §. affines. ⁊. §. ſciendũ eſt. Ideo dicit ex nuptijs quia ſine nuptijs contrahi non poteſt. ſed ſm ca-

a Socrum. que ſunt he perſone. dic vt. ff. e. ti. de ri. nup. l. adoptiuus. §. nunc videamus.

b Prohibitum. iure affinitatis. ⁊ ad hoc refertur illud qḋ et quod ipſum ⁊c̃.

c Affinitate. hec littera ſibi ↄtraria videtur. nam diſſoluta eſt affinitas. non ergo debent nuptie ratione affinitatis ſeperari vel impediri. ſed dic diſſoluta ⁊c̃. id eſt. diſſoluto matrimonio propter quod contingit affinitas. ſʒ ipſa affinitas nõ eſt diſſoluta.

d Nouerca ſic dicta. quaſi nocens arcus. vel quia non eſt arca ſine fructu. ⁊ ſa. ff. ꝺ inoffi. teſt. l. iij. in fi. ⁊. l. iiij.

e Nõ potes. al's nõ poſſis. ſ. eodẽ tpe ſubaudi. vt. ꝺ. ꝓx. §.

f Mariti. licet inter ſe frater ⁊ ſoroꝛ prohibeant. vt. ꝺ. e. §. inter eas quoqꝫ ⁊c̃.

g Vel econtra. i. econtrario.

h Habeant. illi minoꝛes.

i Ex matrimonio. maioꝛum.

k Poſtea ſcilicet natiuitatem iſtoꝛum. ⁊ ſic aduerbiũ poſt determinat dictionem contracto. Uel dic ꝙ determinet verbum habeant. ⁊ dic contracto ſcilicet prius. nam qui ex matrimonio ſcilicet maioꝛum naſcũtur fratres ſunt ex parte matris illi qui natus eſt vel nata prius ex femina. ideʒ dicas ecõtra ꝙ erit frater vel ſoroꝛ ex parte patris illi qui fuerat ex illo patre natus. ⁊ tamen iſti nullo iure ſibiinuicem iunguntur viro enim cognati vxoꝛis iunguntur. ⁊ non alijs cognatis viri. Idem econtra ꝙ nati viri vxoꝛi iunguntur. non autẽ alijs cognatis vxoꝛis. vnde reprobatur quoꝛundam opinio qui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dixerunt ꝙ nullus de arbore ducit alium. nam l ea ꝯtinentur cognati viri vxoris. ⁊ tamen iunguntᷣ vt hic dicitur. nec inter ſe ante mr̃imoniũ inter duos cognatos viri ⁊ vxoris contractus ſuccedunt. vt. C. cõia de ſuc. amite. nec poſtea niſi ſicut facit vir vxori deficiente omni parẽtela ⁊ excluſo fiſco. vt. C. vnde vir ⁊ vxor. l. i. et in autᷣ. ibi ſignata. Accurſius.

l Et ſi qua vxor nõ eſt priuigna. quia illa eſt priuigna mea que ex mea vxore eſt nata anteꝗ̃ eſſet vxor. ⁊ femine ille eſt ꝓuignus qui ex marito natus fuit anteꝗ̃ ſuus eſſet maritus. vt. ſ. e. §. affinitatis. et. §. ſocrum. ſed hec poſtea fuit nata. tamẽ dicit Iulᷣ. abſtinẽdũ ratione boneſtatis. vt ſubijcit. ⁊. ff. e. l. ſi qua. §. ſi vxor. ⁊. l. ſi vxor. ⁊. l. ſemper. ⁊ ad hoc inducit duo argu. nam ⁊c.

filiã ꝓcreauerit. hec ñ eſt q̃dẽ priuigna tua. ſꝫ iulian⁹ ab huiuſmodi nuptijs abſtinere debere ait. Nã ꝯſtat nec ſpõſam filij nurũ[a] eẽ. nec pr̃is ſpõſam nouercã eẽ. recti⁹[b] tñ ⁊ iure facturos[c] eos q̃ hmõi nuptijs ſe abſtinuerũt. Illud[d] certũ ẽ ſeruiles quoꝗ̃ cognatiões[e] nuptijs impedimẽto eẽ. ſi forte pr̃ et filia. aut frater ⁊ ſoror mãumiſſi[f] fuerint. ſunt[g] ⁊ alie pſone q̃ ꝓpt diuerſas rõnes nuptiaſ ꝯtrahere ꝓhibentᷣ q̃s in libris digeſtoꝝ ſeu pãdectarũ ex veteri iure collectarũ enũerari ꝑmiſim⁹. Si aduerſus ea q̃ diximus[h] aliq̃ coierint. nec vir. nec vxor. nec nuptie. nec mr̃imoniũ. nec dos intelligitᷣ. Itaqꝫ[i] hi q̃ ex eo coitu naſcũtᷣ. in ptã-

a Nuruꝫ eſſe. licꝫ ſit ſpõſa tñ nõ eſt nurus anteꝗ̃ fiat vxor et econtra. licet ſit ſponſa patris. quia vxor non eſt patris adhuc. ideo non eſt filij nouerca vt hic. ⁊. ff. e. de ri. nup. ſi qua. §. i. ⁊ tamen licet nulla ſit affinitas eſt abſtinendũ vt ſubijcit

b Rectius. a ſimili concludit in caſu propoſito primo in ƀ. §. Accurſius.

c Facturos. ſcilicet ſcimus.

d Illud ſeruiles. id eſt. dum durant ſerui ⁊c.

e Cognationes. i. ꝯſanguinitates que ſunt inter ſeruos et impediunt nuptias inter eos. Item affinitates vt hic. ⁊. ff. e. adoptiuus. §. ſeruiles. Sed quomodo hoc cum nulla cognatio ſit inter eos. vt. j. de cap. di. §. ꝙ autem. Sed illud in iure ſuccedendi ⁊ in tutela vel hereditate dicitur. hoc autem a iure ſanguinis quod nullo iure ciuili tolli poteſt vt hic. ⁊. ff. de regu. iur. l. iura ſanguinis. ⁊ per ꝯſequens eſt in ꝓhibitione matrimonij. Sed nonne ⁊ alia ratione inter eos matrimoniũ impeditur. quia ſunt ſerui. vt. ſ. e. §. i. i. rñ. ⁊. C. d̃ inceſt. nup. cum ancillis. Rñ. durante ſeruitute hic ſunt duo impedimẽta ⁊ eis manumiſſis durat hoc vnum vt ſequitur.

f Manumiſſi fuerunt. vel ambo. ⁊ tunc vnũ eſt impedimẽtum ſanguis vel vnus tm̃. ⁊ tunc ſunt duo que impediunt vt

g Sunt ⁊ alie enumerari. pñt autem modo dicimus. enumerari. xiiij. modi cum his quos ſcilicet hoc ti. habem⁹. Primus eſt ratiõe ſeruitutis. vt. ſ. e. i. rñ. ⁊. C. d̃ inceſt. nup. l. cum ancillis. Secundus eſt ratione etatis vt mares minores. xiiij. an. femine minores. xij. vt. ſ. e. i. rñ. Tertio ratione ſanguinis qḋ in tria diuiditᷣ. aſcendẽtes. deſcendẽtes. ⁊ collaterales. vt. ſ. e. §. ergo. ⁊. §. inter eas. ⁊ §. fratris. ⁊. §. eius. et. §. duoꝝ. Quarto ratione adoptiõis. vt. ſ. e. §. ergo. ⁊. §. inter eas. in fi. vtriuſꝗ̃. Quinto ratione affinitatis preſentis ꝑterite ⁊ future. vt. ſ. e. §. affinitatis. ⁊. §. ſocer. ⁊. §. ſi vxor. Sexto ratione mr̃imonij. nam ſi habet vnam non debet habere alterã eodẽ tpe. alias ẽ infamis. vt. ſ. e. §. ſocrum. in fi. ⁊. §. affinitatis. in fi. ⁊. C. ad. l. iulᷣ. de adul. cuꝫ. Septimo ꝑ ſena. cõ. qḋ vetat fieri matrimoniũ inter tu. ⁊ cu. ⁊ filios eorũ ad q̃n-

dam pupillam vel adultam ſuam vel patris. vt. C. d̃ interdi. ma. inter tu. l. i. Octauo ꝑ. l. pap̃. ⁊ iulᷣ. ſcilicet inter ſenatores et eorum libertos ⁊ libertas. vel alias vilis ꝯditionis feminas. vt. ff. de ri. nup. l. pap̃. ⁊. C. de nup. l. ſi libertam. quod capitulum hodie correctum eſt. vt in autᷣ. vt li. de ce. §. ſi q̃s autem. colla. vi. Nonus eſt vt inter preſidem ⁊ ſibi ſubiectaꝫ ratione iuriſditionis vt. C. de nup. ⁊ ſi cõtra. ⁊. C. ſi quacunꝗ̃ pre. po. l. i. Decimus eſt per ꝯſtitutionem principis. vt cum ea quam quis de ſacro fonte leuauit. vt. C. de nup. ſi quis altiꝫ in fi. Idem ſeruatur de ipſa cõmatre. licꝫ noſtro iure cautum non reperiatur. Undecimus eſt ratione honeſtatiſ. vt. ſ. e. §. ſi vxor. ⁊. ff. e. l. ſi q̃. Eſt ⁊ duodecim⁹ ratione ordinis annexi vt cum clericis in ſacris ordinibus conſtitutis. vt in autᷣ. q̃modo opor. epiſ. §. neꝗ̃ autem. ⁊ in autᷣ. de ſanc. epi. §. ſi quis. Eſt ⁊ tertiuſdecimuſ vt in monachis. conuerſis. monialibus. licet non ſint in ſacris ordinib⁹ conſtituti vt in autᷣ. de mona. §. antepenul. colla. i. ⁊ in autᷣ. de nup. §. ꝑ occaſionem. colla. v. Eſt ⁊ decimuſquartus in muliere rapta que proprio nubet raptori. quod prohibetur. vt in auten. de rap. mu. que pro. ra. nu. §. i. colla. ix.

te pr̃is nõ ſunt. ſꝫ tales ſunt q̃ꝫ tum ad[k] patriã ptãtẽ ꝑtinet. q̃les ſunt hi quos mr̃ vulgo[l] cõcepit. nã nec[m] hi pr̃eꝫ hr̃e intelliguntᷣ. cũ ⁊ his pr̃ incert⁹[n] eſt. Unde ſolẽt filij ſpurij appellari. vel a greca[o] voce ſpãdon. id ẽ vulgo ꝯcepti. vel q̃ſi[p] ſine pr̃e filij. ſequitur[q] ergo vt diſſoluto tali coitu nec dotiſ exactiõi[r] locus ſit. Qui[s] autẽ ꝓhibitas nuptias ꝯtrahũt ⁊ alias pẽas patiuntᷣ que ſacris ꝯſtitutionibus cõtinentur[t] Aliquando[v] autem euenit. vt liberi qui ſtatim vt nati ſunt i poteſtate parentum non fiant. poſtea autẽ redigantur in poteſtatem patris. qualis eſt is qui dum naturalis[x] fuerat. poſtea curie[y] datus poteſtati patris ſubij-

h Diximus. vt. ſ. e. per totũ. ⁊ etiam adiecimus in prox. §.

i Itaꝗ̃. bene infertur. vt. ſ. ti. i. in prin.

k Ad patriam poteſtatem. propter hunc caſum ponit de nuptijs poſt titulum de patria poteſtate.

l Vulgo. ſcilicet qui patrem demonſtrare non poſſunt. vel illicitum. vt. ff. de ſta. ho. vulgo.

m Nec hi. ſcilicet vulgo concepti. vel dic hi de quibus loquitur ſcilicet illicite conceptis.

n Incertus eſt. cui pater eſt populus pater eſt ſibi nullus. et omnis cui pater eſt populus non habet ille patrem. ⁊ ſm hoc dic is ſcilicet vulgo conceptis. vel dic is ſcilicet inceſtuoſis. ⁊ tunc tu dic iuris fictione eſt incertus. Accur.

o A greca ſpandon. ſpandon grece dicuntur latine ſine patre filij.

p Quaſi ſine. iure ciuili inſpecto.

q Sequitur. bene infert. cum eni ſine mr̃imonio eſſe non poteſt. ſcilicet dos. ⁊ vbi non eſt dos. actio dotis non eſt. vt. C. de dona. ante nup. l. fi. ibi. ſicut enim ⁊c.

r Exactioni. ſcilicet per actioneꝫ ex ſtipulatu que datur ex dote. vt. j. de act. §. fuerat. Sed quid ſi per conditionem ſine cauſa vel ob cauſam quaſi ob cauſam datum fuerit nec cauſa fuerit ſecuta. Rñ. ꝓ. ſic ſiue ignorans ſiue ſciens dederit. vt. ff. de condi. ſine cauſa. l. fi. ſm Io. datur conditio ignorãter non ſcienter danti. vt. C. de condi. ob cau. l. i. ⁊. ff. de condi. ob cau. l. i §. fi. ⁊. l. ij. nec imerito. cum turpiter danti nulla ſit repetitio. vt. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. l. ſi ob turpem. Accur.

s Qui autẽ ꝓhibitas. ꝑ aliquẽ de. xiiij. modis licet Ir. has penas impoſuit tm̃ eis q̃ inceſtas nuptias faciũt vel nefariaſ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non alias inutiles. vt in aut. de inceſt. nup. §. i. colla. ij.
t Continentur. vt eſt amiſſio bonoꝝ ⁊ infamie. C. de inceſt. nup. l. qui ↄtra. ⁊ l. ſi quis inceſti. hodie ꝟo ⁊ ↄfiſcatio bonorum ⁊ exilium ⁊ cinguli ſiue dignitatis depoſitio ⁊ verberatio ſi vilis eſt imponitur. vt in aut. ꝺ inceſt. nup. §. i. colla. ij.

legitimi. ſed nunc ſunt. i. efficiuntur duobus modis. vt i aut. quibus mo. na. ef. ſui. §. i. ⁊ . ſ. ti. i. in fi.
f Adoptamus. ſi in poteſtate noſtra ſunt. ⁊ hoc iure veteri vt hic. ⁊ ff. e. l. i. ſed hodie diſtinguit. vt. ı. e. §. ſed hodie.
g Adoptio. eſt autem adoptio ſm pla. ⁊ Jo. legalis actio ad ſolatium eoꝝ q̄ liberos non habent pene. i. fere naturam imitans. ſed certe et ab his q̄ liberos habēt fit adoptio. vt. ff e. l. nec ei. §. preterea et. ı. e. §. licet. quare poteſt ſic ſimpliciter diffiniri. adoptio eſt legitimus actus per quem fit quis filius qui non eſt pene naturam imitans. ⁊ eſt hec veritas. vt. ff. e. l. i. ⁊ ı. e. §. minorem.
h Reſcripto. hoc eſt vel ante ipſuꝫ p̄n cipem vel ante aliuꝫ magiſtratum. delegatione facta per reſcriptum a principe. vt. C e. l. ij. in fi. ⁊ l. arrogationes. ſed quid ſi imperator non ē. Rñ. non poteſt fieri licet imperium ſemper ſit vt in aut. quō opoꝛ. epi. §. fi. colla. i.

v Aliqū parētū. h̄ mirabile ꝓ duo probat exempla.
x Naturalis. ſ. tm̄
y Curie. cum eniꝫ vult aliquis naturalem filiū tm̄ q̄ in ptāte patris non eſt. vt hic. ⁊ . ſ. ti. i. in prin. facere in ptāte detur in ſeruitio impatoris vel p̄ſidis ꝓuincie. nam i ptāte loco meriti patris efficit legitim⁹ loco meriti ſi lij vt hic ⁊ in aut. q̄. mo. na. ef. ſui. §. ſi q̄s igitur. colla. viij.
z Nemō ſi. nūc ponitur aliud exempluꝫ
a Interdictuꝫ. nā aliam vxorem nō habuit tempore concubinatus. alias cōtra vt. C. de concu. l. i.
b Conſtitutiōe. vt C. de na. li. l. cum q̄s

citur. nec nō ⁊ is q̄ a muliere libera ꝓcreat. Cui⁹ mrīmoniuꝫ minime legib⁹ interdictū[a] fuerat ſed ad quā pater ↄſuetudineꝫ habuerat. poſtea ex nr̄a ↄſtitutione[b] dotalib⁹ inſtrumētis[c] cōpoſitis in ptāte p̄ris efficit. Quō ⁊ alijs liberis q̄ ex eodem mrīmonio poſtea fuerint procreati ſimilit noſtra ↄſtitutio[d] prohibuit.

De adoptionibus.

Non ſolū[e] aūt naturales liberi ſm ea q̄ dixim⁹ in ptāte nr̄a ſunt. verūetiam hi quos adoptam⁹[f] Adoptio[g] aūt duob⁹ modis fit aut principali reſcripto[h] aut impio magiſtrat⁹[i] Impatoris auctē adoptare q̄s p̄t eos caſue. q̄ queue ſui iuris ſunt. q̄ ſpēs adoptionis d̄r arrogatio[k] Impio magiſtratus adoptam⁹ eos. caſue q̄ queue in ptāte parētū ſunt. ſiue primū gradū liberoꝝ obtinēt. qualis ē fili⁹ filia. ſiue inferiorē[l] qualis ē nepos neptis ꝓnepos ꝓneptis. Sed[m] hodie ex nr̄a ↄſtitutiōe cū filiuſfamilias a p̄re naturali[n] extranee pſone i adoptionē dat. iura ptātis naturalis p̄ris minime diſſoluunt. nec q̄cq̄ ad patreꝫ adoptiuum tranſit. nec in poteſtate eius eſt. licet ab inteſtato iura ſucceſſionis ei a nobis tributa[o] ſint. Si[p] vero p̄r naturalis[q] nō extraneo. ſꝫ auo filij ſui mr̄no vel ſi ipſe p̄r naturalis fuerit emācipat⁹[r] etiā auo vel ꝓauo ſimili mō[s] p̄rno vel mr̄no filiū ſuū dederit i adoptionē. i hoc caſu q2 ↄcurrūt[t] i vnā pſonā ⁊ naturalia ⁊ adop-

c Inſtrumentis. ſed nunquid ſine inſtrumētis ē mrīmoniū tale. Dicūt quidā q̄ non. vt pla. ⁊ ala. qn̄ decorati maioris dignitatib⁹ faciūt mrīmoniū. vt in aut. vt li. ma. ⁊ auie. §. quia vero legem dudū. colla. viij. melius aūt q̄. mo. na. ef. le. §. h̄ q̄ caſta. colla. vi. Sed dic q̄ mrīmoniuꝫ nudo ↄſenſu p̄ficit ſine ſcriptura. vt in aut. de nup. §. nuptias. ⁊ ff. de re. iu. l. nuptias. Sed filij p̄mogeniti non ſunt legitimi ſi dotalia inſtrumenta nō ſunt facta vt h̄. ⁊ facit ad h̄. C. de nat. li. l. cū q̄s. ⁊ l. nuptias. ⁊ l. impatoꝛ. ⁊ l. fi. ⁊ in aut. de here. q̄ ab inteſta. defe. §. i. ⁊ in aut. de fi. ante do. inſtru. natis. colla. iij. ⁊ in aut. de inceſt. nup. §. fi. colla. ij. ⁊ de trien. ⁊ ſemiſ. §. fi.
d Conſtitutio. C. de na. li. l. nuper. ſed ſi non fecerit ſibi vxorem adhuc huiuſmodi naturales ſunt alendi a patre. Item ſuccedunt ex teſtamento in toto ſi pater vult legitimis nō exiſtentibus vel parentibus iam defunctis alias liberi in vnam vnciam tantum permittunt naturales ſuccedere ſuperiores quando ipſi tantum ſuperſunt non impediunt eos niſi in ſua legitima que ſuperioribus debent. ab inteſtato ꝟo duas habent vncias paterne ſubſtantie. cum matre eorum viriliter diuidendas quando non ſunt aſcendentes nec deſcēdētes a lr̄ et ipſi patrem. ⁊ hoc in licite natis. ſed ſi illicite nati ſunt. non imo omni beneficio ſunt excluſi. vt in aut. quibus modis na. effi. ſui. §. diſcretis vſq̄ in fi. ↄſtitutionis. colla. vij.
e Non ſolum. ⁊ naturales ſubau. ⁊ legitimi. quare diſtingue quia filiorum alij ſunt naturales ⁊ legitimi vt ex legitimo matrimonio nati vt hic. ⁊ . ſ. de pa. poteſta. in prin. Alij naturales tm̄ vt nati ex cōcubina. vt. ſ. ti. i. §. fi. Alij legitimi tm̄ vt adoptioni de quib⁹ hoc titu. loquitur. Alij nec naturales nec legitimi iuris pſumptione vt inceſtuoſi. vel alias illicite nati vt in aut. quib⁹ modis natu. ef. ſui. §. fi. colla. vij. Alij ſunt qui prius non fuerūt

i Magiſtratus. ſ. cuiuſcunq̄ ordinarij etiam defenſoris ciuitatis qui minus eſt. vt in aut. de defen. ci. §. nulla. nec miꝝ cum ſit de voluntaria iuriſdictiōe. vt. ff. de of. ꝓcon. ⁊ le. l. ij.
k Arrogatio. quia adoptatoꝛ interrogat an velit euꝫ queꝫ adoptat ſibi iuſtum filium eſſe. ⁊ adoptatus an id fieri patiat vt. ff. e. l. ij. Unde verſus. Arrogo qui ſuus eſt ſed habet meus eſſe neceſſe. Patris adopto ſuum ſed patris ꝑmanet idē.
l Inferiorem. i. ſequentem.
m Sed hodie ↄſtitutiōe. vt. C. ꝺ adop. cū in adoptiuis. Ac.
n Naturali ⁊ legitimo.
o Tributa. i. in predicta ↄſtitutione. ⁊ facit ad hunc. §. ı. de here. qui ab inteſt. §. aliquem. alias. §. inuenimus. ⁊ ı. de exhere. li. §. circa adoptiuos. ⁊ ı. de inof. teſta. §. ij.
p Naturalis ⁊ legitimis.
q Si vero pater. materno. in cuius poteſtate prius nō erat ſed modo efficitur vt ſubijcitur. vt. ſ. de pa. po. in fi.
r Emancipatus. alias cum eſſet in poteſtate aui quomodo adoptaret eum quem habet. certe non poteſt plus eſſe q̄ filius vel nepos. vt hic. ⁊ ff. e. ſi pater. §. qui duos. ⁊ intelige emancipationis tempore filium non eſſe conceptum qui nūc dat in adoptionē. alias in ptāte aui remanſiſſet. vt. ı. ti. i. §. fi.
s Simili mō. i. ſilem facias diſtinctionē. nā mr̄no ꝓauo indiſtincte. p̄rno ꝟo ſm q̄ mō diſtixit i auo dat in adoptionem
t Concurrunt. ſed ſi ego adoptem filiuꝫ fratris mei. nunq̄d poteſtati mee ſubijcitur. Rñ. ſm Jo. q̄ non ⁊ quod hic dicit naturalia expone. i. natiualia. quia ab eo auo ↄtrahit natiuitatem ⁊ originem quod non eſt in filio fratris mei. Accur.
a Iura. vn̄ preferēdus ē ei in quē vna tm̄ ↄcurrit. ⁊ ſic due ratiōes ꝓualēt vni. vt in aut. de ↄſang. ⁊ vte. fra. §. i. coll. vi. et. C. de edi. di. adri. tol. l. fi. niſi vna ſit melioꝛ duabus vt colligitur. ff. de inoffi. teſta. nā etſi. ⁊ ff. vnde liberi. l. ſcripto.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

b ¶ Cum aũt reſcriptũ. vt quia ſui iuris eſt. vt. ȝ. c. in prin.
c ¶ Cognita. que aũt in cauſe cognitiõe vertunt̃ p ordinẽ ſcripta ſunt. ff. e. l. ſi pater. § in arrogatiõib⁹. ⁊. l. ſe. vſq; ad. §. fi. et q̃dã etiã hic dicunt̃ in pſona in pluribꝰ q̃ ⁊ ibi dicuntur.
d ¶ An honeſta. i. nõ eo ꝓpoſito vt eius res deuoret. vt. ff. e. l. nec ei. §. eorum.

tionis iura[a] manet ſtabile ius patris adoptiui. ⁊ naturali vinculo copulatũ. ⁊ legitimo adoptionis modo conſtructum. vt ⁊ in familia ⁊ ĩ poteſtate huiuſmodi patris adoptiui ſit.

¶ Cum[b] autem impubes per principale reſcriptum arrogatur cauſa cognita[c]. arrogatio fieri permittitur. ⁊ exquiritur. cauſa arrogationis. an[d] honeſta ſit. expediatq; pupillo. Et cum quibuſdam ꝯditionibus arrogatio. id eſt. vt[e] caueat arrogator perſone[f] publice hoc eſt tabellioni ſi intra pubertatem pupillus deceſſerit reſtituturũ[g] ſe bona illis qui ſi adoptio facta non eſſet. ad ſucceſſionem eius venturi eſſent. ¶ Item[h] non alias emancipare eos põt arrogator. niſi cauſa cognita digni emancipatione fuerint. ⁊ tunc ſua bona eis reddat. ¶ Sed[i] ⁊ ſi decedens pater eum exheredauerit. vel

e ¶ Ut caueat. id eſt vt cautionem ꝓmittat cum fideiuſſione tamen. vt. ff. e. nec ei. §. fi. ⁊. C. de verbo. ſig. ſancimus.
f ¶ Perſone. qui ſeruus publicus dicit̃. vt. C. e. l. ij. alias eñi ſeruus purus tabellio eẽ non poteſt. vt C. de tabel. generaliter. li. x. ſed certe ĩõ ſic dicitur quia publice ſeruit.

g ¶ Reſtituturum. alias venturi. vel iure ſucceſſionis ex teſtamento vel ab inteſta. vel titu. vlĩ vel ſingulari vt legatarijs omnibus eñi cõſulitur hac cautione pupillo decedente ĩ pupillari etate alias ſi poſtea pupillaris ſubſtitutio euaneſcit vt hic. ⁊. ff. e. non aliter. ⁊. l. his verbis. et. ĩ. ꝺ pupil. ſub. §. i. Sed nõne ſine hac cautiõe facta admittunt̃ ſupradicte perſone ex teſtamento. R̃n̄. non cum teſtamentũ ſit ruptum ca. di. ſcȝ arrogatione. vt. ĩ. qui mo. teſta. infir. §. non tamen Itẽ nũquid legitimi ſine hac cautione admitterent̃. R̃n̄. non. quia pater arrogator omnia iura peculij occuparet. vt. ff. de caſtren. pecu. l. i. Nec tamẽ cautio omiſſa pro facta habetur. vt ff. e. l. his verbis. in fi. vt ⁊ alias. C. de rei vxo. ac. l. vna. §. i. Sed quare legitimi non ſtipulantur etiam vltra pupillarem etatem cum ⁊ poſtea ſunt admittendi ad ſucceſſionem ſi adoptio facta non eſſet. R̃n̄. illud eſt de fortuna ⁊ aduenticium erat. vnde non fuit conſiderãdũ. vt. ff. qui ⁊ a quibus. l. iulia potuiſſet enim poſt pubertatem teſtamentum feciſſe. vt. ȝ. q̃. ex cau. §. cum ergo.
h ¶ Item cauſa. veluti ſi ita heres inſtituitur iſte adoptatus ſi emancipatus fuerit. ⁊ tunc quartam perdit quam deberet habere de bonis arrogantis. vt. ĩ. proxi. r̃n̄. ⁊. ff. eo. ſi quis in fraudem patris. l. fi. ẜm quoſdaȝ. Uel dic ꝙ tunc non perdit quartam. vt. ĩ. proxi. r̃n̄. probatur quod cum iſto continuat̃ et quod dicta lege continetur intelligitur quando erat iuſta cauſa contra filium. vt quia prouocabat patrem ad iram et intantum vt etiam exhereditari potuerit ⁊ beneficium collatum vel conferendum reuocari. vt. C. de reuo. do. l. fi. ⁊ ĩ auten. vt libe. dece. §. illud. ꝟ. quibus etiam. colla. vi. ⁊ ẜm hoc intellige proxi. r̃n̄. quod ſequitur.
i ¶ Sed ⁊ ſi exheredauerit vel p̃terijt. vt. ff. e. ſi arrogator.
k ¶ Iubetur. nõ non cauet ſe ſic relicturum. tunc enim non valeret. vt. C. de inuti. ſtipu. l. ex eo. ⁊. C. de inoffi. teſta. ſi qñ i. r̃n̄. ſed ei iubetur per. l. vt ſic faciat.

l ¶ Bonor. quid ergo ſi alios filios ſex vl' plures habeat nũquid hic plus q̃ alij habet. R̃n̄. ſic ẜm Guil. quaſi debeat imputari ei quare arrogauerit. Uel dic vt puto quartam ſue partis per condi. ex. l. diui pij petit vt hic ⁊. ff. ſi arrogator. et. ff. de inoffi. teſta. pap̄. §. ſi quis alias. ſi quis impuberes ꝺ his ⁊ h adinſtar naturalium ⁊ legitimorum. vt. ff. de inoffi. teſta. pap̄. §. quoniã. et. C. de inoffi. teſta. cuȝ queritur. ⁊. l. parentibus. abſurdum eſt enim hunc legitimum plus iuris habere q̃ naturalem et legitimum v. ȝ. e. §. ſed hodie. in fi.

viuus ſine iuſta cauſa cũ emãcipauerit. iubetur[k] quartã partem ei bonorũ[l] ſuorũ relinquere. videlicet p̃ter bona que ad patrem adoptiuũ tranſtulit. ⁊ quorum cõmodũ[m] ei poſtea acquiſiuit. ¶ Minorem[n] natu maiorem non poſſe adoptare placet. Adoptio enim naturã imitatur[o]. ⁊ pro[p] monſtro eſt. vt maior[q] ſit filiꝰ q̃ pater. ¶ Debet itaq; is qui ſibi filium per adoptionẽ vel arrogationem facit plena pubertate. id eſt. xviij. annis[r] precedere. ¶ Licet[s] autem ⁊ in[t] locum nepotis ⁊ ꝓnepotis. vel neptis vel ꝓneptis. vel deinceps adoptare. Quis filium quis non habeat. Et tam filium alienuȝ quis in locũ nepotis adoptare poteſt q̃ nepoteȝ ĩ loco filij ¶ Sed ſi quis nepotis loco adoptet. vel quaſi ex eo filio quẽ hȝ iã adoptatũ. vel quaſi ex illo quẽ naturalẽ ĩ ſua p̃tãte hȝ

m ¶ Commodum repete. ⁊ preterea bona ſcilicȝ aduenticia cõmodum quorȝ filius arrogatus poſt arrogationeȝ acquiſiuit p̃ri ſcilicet vſuȝfruc. nam ⁊ hic acq̃ſita reſtituit. non dico vſumfructum ipſum quem debet lucrari pater vt. C. de bo. q̃ libe. cum oportet. §. non autem. adinſtar mariti in rebus dotalibus. vt. ff. ſa. herc. l. ſi filia. §. i. ⁊ ſic hoc verbum p̃ter nõ excludit vt hic. ⁊. ff. de pig. ac. l. i. in fi. ⁊. ff. ꝺ procu. ſed he. §. pe. ⁊ fa. ff. de vul. ſub. ſed ſi plures. §. in arrogato.
n ¶ Minorem natu. i. natiuitate. ſic. ff. de mino. l. ij. §. i.
o ¶ Imitatur plerũq;. quandoq; tamen non. vt. ĩ. e §. ſed ⁊ illud. ⁊. §. in plurimis.
p ¶ Pro monſtro eſt. id eſt. non ẜm naturam ſed contra naturam. vt ⁊ alias. ff. de ſta. ho. non ſunt liberi.
q ¶ Maior. ſcilicet tempore non perſona.
r ¶ Annis. i. tot annos debet habere plus adoptanſ q̃ adoptatus qui faciunt vnam plenam pubertatem tanti temporis Sed nunquid qui plures adoptat debet pluribus vicibꝰ p̃cedere in tanto tempore. R̃n̄. non. vt puto cum ẜm naturam etiam in vno anno ex diuerſis feminis vel etiam vna poſſit habere filios plures. ⁊ ĩ hoc adoptio imitatur naturam vt h Et nota pluribus modis dici plenam pubertatem. nam interdum. xiiij. anni vt. ĩ. qui. mo. tu. ſi. §. i. ⁊. ȝ. ti. ij. i. r̃n̄. alias. xv. an. vt in aut. de tem. non ſo. pec. ſuper dote. §. generalit̃. col. vij. alias. xvij. an. vt. ȝ. qui ma. accu. non poſ. §. fi. ⁊. ff. de poſtu. l. i. §. pueritia. interdum. xviij. an. vt hic. ⁊. ff. de alimen. ⁊ ci. le. l. mela.
s ¶ Licet quis non habeat. vel licet vxorem non habeat quo caſu tamen eſt contra naturam vt. ff. e. l. qui vxorem.
t ¶ In loco. Item nepotem ex vno quaſi ex altero natum vt ff. e. ſi pater. §. qui duos. non autem loco fratris. vt. C. de here. inſti. nec apud.
v Conſentire. Sed videt̃ ꝙ ſic. nam leditur filius ĩ duobꝰ ĩ hereditate ſiue ĩ bonis q̃ ad filiũ ſuũ ꝓponebat ex voto traſ-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mittere.vt.ff.vnde lib.l.ſcripto here.qđ non facit.vt.j.đ here.que ab inteſt.de.§.at hi.ꝛ qꝛ in ptãtem illius trãſit quare in patris ſui naturalis ptãtem non redit vel recidit iure iſto veteri.vt.s.e.i.rñ.Et ad primũ rñdeo.qꝛ alio modo poteſt euitare inſtituendo eũ.Ad ſcđm dico ꝙ nõ poteſt eſtimari patria poteſtas.vt.ff.de le.i.filiusfa.§.ſcđz vulgarez.ſed hodie vtrõq; timor ceſſat.nam ꝛ ſuccedet ꝛ in ſua ptãte recidet.vt C.de adop.cum i adoptiuis.ꝛ.s.e.§.ſed hodie.

x Cõſentire.qđ nõ eſt in aliis cognatis q̃ poſſent ſparere ſucceſſionẽ.vt.ff.e.l.cũ adoptio.ꝛ ſi quidez filius ꝯſentiat bñ eſt et recidat nepos adoptiuus in ptãtẽ ſuã ſcz filij mortuo pr̃e.vt.ff.e.l.ſi q̃s nepotem.ſi aũt nõ ꝯſentiat filius.tũc agnaſcitur.i.appropinquat ſeu agnat⁹ fit ei.id ẽ auo.hic nepos ꝛ ſu⁹ efficit heres.etiã filio inuito nec recidit in ptãtẽ ei⁹ ſiue dicaſ eũ ſuccedere vt filiũ licet nõ ſit filius.ſiue vt nepotem quaſi ex altero filio pr̃e mortuo natum quo caſu equaliter cũ patruo admittitur vt.j.đ here.ab inteſt.§.cũ autem.Alij dicunt hoc totum eo inuito.id ẽ filio inuito.ꝛ agnaſcitur.id eſt.iuxta eum quaſi naſcitur quo ad ſucceſſionem quod ſatis in idem redit. Alij hoc totum eo inuito.id eſt.auo inuito qui voluntate filij ꝓpoſuerat adoptare.nunc autem contra ſuũ ꝓpoſitum facit.ꝛ ſic dicitur inuitus ratione ꝓpoſiti primi.ꝛ ſm iſtos hic nepos inuito auo ꝛ filio adoptatus non ſuccedit vna cum filio.ſed demũ eo mortuo.prima verior eſt.Sed quare hic filius impediret mrĩmonium ſui filij etiam auo volente ꝛ non impedit hunc ciuilem actum.vt.ff.de ri.nup.l.oratione.§.i.Rñ.quia mrĩmonium eſt vinculum magis indiuiduũ.vt.s.de pa.po.i.rñ.

in eo caſu ꝛ fili⁹ ꝯſentire[x] debz ne ei inuito ſuus heres agnaſcat. Sz ex ꝯtrario ſi auus ex filio nepotẽ det in adoptionem nõ eſt neceſſe filiũ ꝯſentire[x]. In[y] plurimis aũt cauſ aſſimilatur is q̃ adoptat⁹ vel arrogat⁹ ẽ ei q̃ ex legitimo mrĩmonio nat⁹ eſt.ꝛ iõ ſi q̃s p imperatorem vel apud ptorẽ vl p̃ſidem ꝓuincie nõ extraneũ[a] adoptauerit.põt eundem in adoptionẽ alij dare. Sz ꝛ illud vtriuſq;[b] adoptiõis cõmune ẽ ꝙ ꝛ hi qui generare non[c] pñt.quales ſunt ſpadões[d] adoptare pñt caſtrati cui non poſſunt. Femine[e] quoq; adoptare nõ pñt.qꝛ nec naturales liberos in ſua ptãte hñt[f] ſed[g] ex indulgentia principũ ad ſolatiũ liberoꝝ amiſſoꝝ[h] adoptare pñt. Illud[i] ꝓpriũ eſt adoptiõis illi⁹ q̃ p ſacrũ oraculũ fit.ꝙ is q̃ liberos i ptãte hz.ſi ſe ad arrogandũ dederit.nõ ſolũ ipſe in ptãte arrogatoris ſubijcit ſz etiã liberi[k] ei⁹ in eiuſdẽ fiũt poteſtate tanq̃ nepotes. Sic etiam diu⁹[l] auguſt⁹ nõ antea tiberiũ adoptauit.q̃ is[m] germanicum adoptauit.vt[n] ꝓtinus adoptione facta[o] incipiat germanicus auguſti nepos eſſe. Apud catonẽ bñ ſcriptum refert antiq̃tas ſerui ſi a dño adoptati[p] ſint.ex hoc ipſo poſſe liberari. Vñ ꝛ nos eruditi i noſtra ꝯſtitutiõe[q] etiã eũ ſeruum quẽ dñs act[r] interueniẽtib⁹ filiũ ſuũ noiauerit.liberũ eẽ cõſtitutum licet hoc ius filij accipiendũ ei nõ ſufficit.

Quibus modis ius patrie poteſtatis ſoluitur.

Videam⁹ nũc q̃bus modis hi q̃ alieno iuri ſunt ſubditi.eo iure liberant ꝛ q̃dẽ quemadmodum liberãtur ſerui a poteſtate[a]. Ex his intelligere poſſumus que de ſeruis manumittẽdis ſupiuſ expo

y In plurimis.quandoq; enim contra.vt.j.de here.ab inteſt.§.minus.ſm Azo.Item in eo quod adoptiuus pater nõ tenetur eum inſtituere.vt.j.de here.ab inteſta.§.aliquam.et §.ea differentia.

a Extraneũ.vt ſic tranſeat in ſuã ptãtẽ.vt.s.e.§.ſed hodie

b Vtriuſq;.vna eſt quarum hodie vocatur arrogatio alia adoptio.vt.s.e.§.in prin.

c Non poſſunt caſtrati.qui omnes eunuchi vocantur.ſed ab hoc genere detrahit caſtratos.quia generare nõ poſſunt.id eſt.caſte ſic natos.vt nunq̃ potuerũt generare.

d Spadones.quib⁹ genitalia abſciſa ſunt cultello vel ſpata poſſunt adoptare.ꝛ eſt ratio.quia fortius impedimentum eſt nature q̃ accidentis vt hic.ꝛ.ff.de poſtu.ꝛ libe.l.ſed ꝛ q̃ſitum.§.i.ꝛ.ij.Et nota ꝙ vulgariter ꝓmiſcue appellantur.

e Femine non pñt.ſed ipſi arrogari pñt.vt.ff.e.nã femine.

f Habent.nota feminas nõ habere filios in ptãte.ꝛ fac ad hoc.ff.de ſuis ꝛ le.nul'a.ꝛ.j.de here.qua.ꝛ diffe.§.extranei.et.ff.de ꝯtra.ta.l.illud.§.ad teſtamenta.Accur.

g Sed ex indulgẽtia de nouo ꝯcedẽda.vt.C.e.l.mulierem

h Amiſſoꝝ.in acie principis.vt hic innuit.ꝛ.j.đ excu.tu.§.ſed ꝛ ſi in bello.ff.de inoffi.teſta.l.ſi ſuſpecto.§.fi.Sed nunq̃d et tunc habebit i poteſtate.videtur ꝙ ſic cum bñficia ſint extẽdenda.vt i auť.ꝯſti.que de dig.§.pe.ꝛ.ff de ꝯſti.prin.l.fi.ſed tamen ꝯtradico ad inſtar.ſ.naturalium.nam naturam imitatur adoptio.vt.s.e.minorem.ꝛ facit ad hoc.C.e.mulierum.

i Illud ꝓpriũ oraculum.id eſt.per prĩcipem vt de eo q̃ ſui iu.eſt.ꝛ ideo tranſit etiam hodie in poteſtatem arrogationis vt.s.e.in prin.ideo ſic dictum.quia oramus ſiue deprecamur eum.vt in talibus p̃ſtet auctoritatem.

k Liberi.omẽs nati ꝛ naſcituri ꝛ etiam reuerſi ab hoſtibus.vt.ff.eo.ſi paterfa.i prin.ꝛ.ff.de opi.li.l.opere.

l Diuus.hic imperator volebat adoptare quendam nomine germanicum.ꝛ hic germanicus noluit conſentire.vnde nõ poterat procedere adoptio.vt.j.ti.i.§.ſed ſi pater.ꝛ.ff.e.l.ij.in prin.Unde Auguſtus callide ſuaſit cuidam nomine Tyberio.vt illum Germanicũ adoptaret.quod fecit.ꝛ hunc Tyberium poſtea arrogauit princeps.quare ꝛ per conſequens habuit Germanicum loco nepotis.

m Quam is Tyberius.

n Vt protinus.id eſt.ſtatim.

o Facta a principe.

p Adoptari.ſcilicet a domino.ab extraneo autem non poteſt etiam libertus.vt.ff.e.ſi pater.in fi.

q Conſtitutione.vt.C.de lati.li.tol.l.vna.§.ſimili quoq; modo.Accur.

r Actis.id eſt.coram iudice dicendo hec verba.veni huc fili.ſm Azo.vel vt puto coram iudice agebatur vt filius fierz adoptiuus.ꝛ inde fuit facta ſcriptura non tamen res peruenit ad perfectionez.vt differt a proxi.caſu ſuperiori.aliud ſi extra iudicium talia fierent vel agerentur.vt.C.de li.cau.l.pe.et ſic collige ex hoc ꝛ ſuperiori verſu.ꝙ ſi id quod ago nõ valet vt ago.valet tamen vt valere poteſt ſic.C.de lati.liber.tol.l.vna.§.ſimili quoq; modo.argu.ꝯ.ff.de iure codicil.l.i.

Quibus modis ius patrie poteſtatis ſoluit. Videam⁹.ꝛ quidem.q.d.q̃d fit circa ſeruos de abſolutiõe ptãtis eoꝝ diximꝰ.s.đ lib.§.i.ꝛ.§.multis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a Poteſtate ſunt. ſubaudi dñica.
b Hi parētis. ſtricte accipe pro his qui ſunt ſuperiores ex linea maſculina. nam femine non habent in poteſtate filios. vt. ꝟ. ti. i. §. femine. generalius accipitur. ꝟ. ti. ij. §. i.
c Eo ſcilicet parente. Accurſius.
d Diſtinctionem. ſcilicet ꝙ dixi morte ſuperioris inferiores effici ſui iuris.
e Patre. ſcilicꝫ fa. ſubaudi ſupra quem nullus eſt ratione poteſtatis.
f Omnimodo. id ē generaliter.
g Sed ita. fiūt ſui iuris.
h Itaq̄ eorum. ſ. nepotum.
i In poteſtate ⁊ non exiuit. nam ſi exiuit ⁊ poſtea non redijt. quia eſt arrogatus. non recideret filius in poteſtatem eius. vt. ff. de adop. ſi pater filium ⁊ eſt ratio vt ibi no.
k Is ſcilicet filius predictus.
l Mortuus eſt. ſcilicet filius predictus
m Sui iuris. niſi caſu vt quando per dignitatem filius ſui iuris factus fuiſſet. vt in auꝫ. conſt. que de dig. §. iſtud. colla. vi.

ſuimus. Hi vero qui in p̄tāte[a] parentū[b] ſunt. mortuo eo[c] ſui iuris fiunt. ſed hoc diſtinctionē[d] recipit. Nā mortuo p̄re[e] ſane oīmodo[f] filij filieue ſui iuris efficiuntur. Mortuo vero auo nō oīmodo nepotes. nepteſq̄ ſui iuris fiūt. ſed[g] ita ſi p⁹ mortē aui in p̄tāte p̄ris ſui recaſuri nō ſunt. Itaq̄[h] ſi moriēte auo p̄r eoꝝ viuit. ⁊ in[i] p̄tāte patris ſui ē. tūc poſt obitū aui i p̄tāte p̄ris ſui fiūt. Si vero is[k] quo tpe auus morit̄ aut iam mortuus[l] ē. aut p̄ emācipationem exijt de p̄tāte p̄ris. tūc hi q̄ in p̄tātem ei⁹ cadere nō p̄nt ſui[m] iuris fiūt. Cū[n] autē is q̄ ob aliqđ maleficiū in inſulā deportatur[o] ciuitatem amittit. ſeq̄tur vt q̄ eo[p] mō ex nūero ciuiū romanoꝝ tollit̄. perinde ac ſi[q] eo mortuo deſinānt liberi in p̄tāte ei⁹ eē. Pari[r] rōne. ⁊ ſi is q̄ in p̄tāte parētū ſit. in inſulā deportat⁹ fuerit. deſijt eē in p̄tāte parētū ſꝫ ſi ex indulgētia principis[s] reſtituti fuerint p̄ oīa priſtinū ſtatū recipiūt. Relegati[t] aūt p̄res in inſulā in p̄tāte liberos retinēt. ecōtrario liberi relegati in p̄tāte parētuꝫ remanēt. Pene[v] aūt ſeru⁹ effectus filios i p̄tāte hr̄e deſunt. ſerui autem pene efficiuntur. qui in[x] metallum damnant̄. et qui beſtijs ſubijciuntur. Filiuſfamilias ſi militauerit. vel ſi ſenator. vel conſul factus fuerit. manet in poteſtate patris. militia eni vel ꝯſularis dignitas de p̄ris p̄tāte filiuꝫ non li-

n Cum autem. dictuꝫ eſt. ꝟ. qualiter ſoluitur pa. pote. morte naturali. nunc ponit quando morte ciuili.
o Deportatur. hic no. ꝙ hec ſententia deportatiōis vt valeat. i. ſtatū ⁊ ciuitatē perdat. non poteſt dari niſi a quattuor iudicibus. ſ. ab imperatore. vel ab eo q̄ eius vice iudicat. ⁊ a p̄. pre. ⁊ prefecto vr. vt. ff. de penis. l. ij. §. i. ⁊ de le. iij. l. i. §. a p̄fectis. ⁊. ff. de inter. ⁊ rele. l. inter penas. §. i. Idem credo in ſenatoribus qui parem ſententiā. id eſt. parem habēt effectū principi. vel maiorē q̄ꝫ predicti. vt. ff. a qui. ap. non li. l. i. §. i. ſi autem alius iudex talem ſententiā det non valet nec mādatur executioni niſi princeps approbet eam vel inſulam ſiue locum aſſignet. vt. ff. de le. iij. l. i. §. ij. ⁊. §. deportatos. ⁊. ff. de iniuſt. rup. ⁊ ir. te. l. ſi quis. §. eius. Que autē ſunt delicta pro quibus in inſulā debeāt deportari. dicem⁹. ꝟ. de pu. iudi. p̄ totū ti. ſed relegare pōt q̄libet q̄ hꝫ merū imperiū. vt. ff. de inter. ⁊ rele. l. relegatoꝝ. i. rn̄. Et nota ꝙ primo de media. ſecundo de maxima. tertio de relegatione dicit. Prima ⁊ vltima tollunt paternam poteſtatem. ſed relegatio non ſic. cum ibi ſtatus non eſt mutatio. nec ca. di.
p Eo. id eſt. per iſtam deportationē in inſulam.
q Si mortuo. nota deportatū mortuū. ſ. ciuiliter ſic. ff. de contra. ta. l. i. §. filium. ⁊. ff. pro ſocio. l. verum. §. ſocietas.
r Pari. hic nota vbi ē eadē vel ſimilis ratio idē ius ꝯſtituatur. ſic. ff. de. ꝟ. ob. l. a titio. in fi. ⁊. ꝟ. quod cum eo qui in ali. po. §. iſtas. ⁊. ff. de edendo. l. quedam. §. nūmularios. ⁊. ff. ad l. acquil. l. illud. ar. ꝯ. ff. de coll. bo. l. ſi quis. in fi. i. rn̄.
s Principis. alias principali. Sed nunquid per alium poterit reſtitui. Rn̄. nō. niſi forte per ſenatorem. qui poteſt reſtituere ſtatum. vt. ff. de poſtu. l. i. §. de qua. ⁊. §. an autem.
s Statim. ſ. q̄ntū ad honores vel ordines ⁊ ſimilia. vt. C. d̄ ſen. paſ. l. i. ergo ⁊ patriā poteſtatem. ⁊ hoc vult hic dicere. Sed contradicunt. C. de ſen. paſ. l. inſulam. ⁊ l. ſi pater. Sol. hic ſpecialiter ad omnia fuit reſtitutus. ſm̄. M. ⁊ ſic facis p̄ſtum ibi per omnia. hanc reprobo. q2 ſemper intelligitur ad omnia reſtitui niſi contradixerit expreſſim. nam verbum reſtituo generale eſt. vt. ff. de vſur. videamus. §. ⁊ in fauiana. Alij hoc intelligunt ad patrem reuertentem tm̄ referendum cui debet reſtitui in poteſtate. ſed filio reſtituto non ſic. quia ſic noceret ei reſtitutio. ar. C. de le. ⁊ cō. quod fauore. ſꝫ hāc opinionem reprobo nam libertus deportatus ⁊ reſtitutus in libertatē recidit. vt ff. de iu. pa. ſiue patroni. dic ergo intereſſe vtrum princeps dicat hec verba. reſtituo te ⁊ tūc ad oia reſtitutus videat̄ vt hic. an hec. indulgeo tibi. quo caſu de pena tm̄ remittenda cogitaſſe videatur. vt i contrarijs arg. C. de ſen. paſ. l. generali. ⁊ l. tutor. alias cum indulgentia. vt. C. de generali. abo. l. fi.

t Relegati retinent. nota differentiam inter hunc relegatum ⁊ deportatum quo ad familiam. vt hic. ⁊. ꝟ. proxi. §. Itē hic bona tenet. ille non. vt. ff. de inter. ⁊ relega. l. i. Item hic ciuitatem retinet ille non. vt. ff. de inter. ⁊ relega. l. relegatorum. §. ſententiam. ⁊. §. ad tempus. Itē ꝙ hic ad tempus vel in perpetuum ille autem tantum in perpetuum deportatur. vt. ff. de inter. ⁊ relega. l. relegati. ⁊ l. relegatorum. §. hec differentiā. ſed in libertate non eſt differentia. nam vterq̄ liber remanet. vt. ff. de bo. dam. l. ſed ſi. Sed bannitos noſtri temporis quibus comparamus. Rn̄. ſi propter maleficium. vt etiam cum ciuitate ⁊ bona ſua publicentur vel de iure vel de ꝯſuetudine ciuitatum. tunc deportato comparabo. alias relegato. vt ar. ff. de bo. dam. l. i. non autem dico ꝙ poſſit deportari a preſide de iure. vt. ꝟ. §. proxi. diximꝰ. nec relegari a defenſore ciuitatis. cum ſit de imperio mero. vt i auꝫ. de defen. ciui. §. nulla. in fi. §. Accur.
v Pene. id eſt. ſupplicij. ſupplicium enim ſuus dominus ē non fiſcus. vnde ei nihil querit. vt. ff. de his qui p̄ non ſcrip. ha. l. iij. ſed nouo iure nemo ingenuus fit ſeru⁹ ex ſupplicio. vt in auꝫ. de nup. §. ꝙ autem. ⁊. §. quia vero. colla. iiij.
x In metallis. id eſt. in opere metalli ad fodiendum metallum. vel etiam deportandum. ⁊ vt etiam ne fugerent ligabātur. ⁊ pondere quodam opprimebantur vt ferro. vel alio modo. Alij vero erant qui dicebantur damnari in opere metalli et hi non tanto pondere opprimebantur. ⁊ qui hinc fugiebāt in metallum ponebantur. Alij vero erant qui in miſteriū vel in ſeruitiū metalloꝝ ponebant̄. ⁊ hoc ſi p̄petuo fieret erat ſeruus. alias ꝯtra. vt. ff. de penis. l. aut dam. §. inter eos. ⁊. §. ſi quis. ⁊. §. in miniſteriū. Sed quid ſi p̄uincia non habeat metalla aliqua vel ferri vel ſimilis conditionis. Reſpon. in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vicinã ꝓuinciã mittebantᷓ.vt.ff.de pe.l.aut dã.§.ē pena metalli. Alij ſūt in op⁹ publicū ꝑpetuo dati vl' ad tp̄s q̄ ſūt ſiles relegatis.vt.ff.ꝺ pe.q̄dē.ſ3 hmōi pene hodie nō ſunt in vſu.
y Qui beſtijs.deducēdis forte vel etiã vt comederet cum eis vel alia beſtialia faceret.de hac pena dic vt.ff.de penis. l.q̄ vltimo.nota

ꝓpter iuris fictionē.nã quo ad veritatē ſui iuris ē fili⁹.vt.ff de teſt.lege cor.in fi.ꝛ.ff.de libe.ꝛ poſthu.l.pen.ꝛ.C.de ſen.paſ.l.fi.ſ3 ibi ē qꝺ maxime.ꝛc̄.vt.ff.ad mace.l.i.§.i.nã pater ſeruus ē hoſtiū.vt.ꝭ.de iure ꝑſo.§.ſerui.ꝫ aliu3 in ptāte hr̄e nō pōt.vt.ff.ad.l.iul.de adul.l.ſic euenier. Dic ergo ꝙ nulla

berat. Sed ex ꝯſtōne[a] nr̃a ſūma patriciat⁹[b] dignitas illico[c] imperialibus codicillis ꝑſtitꝭ filium a patria poteſtate liberat[d]. Quis[e] enim patiatᷓ patrem quidem poſſe per emancipationis modum poteſtatiſ ſue nexibus filiū liberare Imperatoriã autem celſitudine3 non valere eum quem ſibi elegit[f] patrem ab aliena eximere poteſtate. Sed ſi[g] ab hoſtibuſ captus fuerit parenſ q̄uis ſeruus hoſtium fiat tamen[h] pendet ius liberorum ꝓpter ius poſtliminij[i]. Nā hi qui ab hoſtib⁹ capti ſunt ſi reuerſi fuerit omnia priſtina iura recipiūt: idcirco[k] reuerſus etiã liberos habebit in poteſtate. quia p⁹liminium fingit eum qui captus[l] eſt in ciuitate ſemper fuiſſe. Si[m] vero ibi deceſſerit exinde ex quo captus eſt pater: filius ſui iuris eſſe videtur. Ipſe quoq3 filius nepoſue ſi ab hoſtibus captus fuerit: ſimiliter dicimus propter ius poſtliminium: ius quoq3 poteſtatis parentis in ſuſpenſo eſſe. Dictum eſt poſtliminiu3 a limine et poſt. vnde eu3 qui ab hoſtibus captus eſt: ꝛ in fines noſtros poſtea ꝑuenit poſtliminio reuerſum recte dicimus: nam limina ſicut in domo finem quenda3 faciunt: ſic ꝛ imperij finem limen eſſe veteres voluerūt. Hinc ꝛ limes dictus eſt quaſi finis quidam et terminus ab eo poſtliminium dictum eſt: quia ad idem limen reuertebatur qꝺ amiſerat. Sed ꝛ ſi captus quis victis hoſtibus recuperatur poſtliminio rediſſe extimatur.
Preterea[n] emancipatōe quoq3[o] deſinunt liberi ī poteſtate eē parentu3: ſed emancipatio antea quidē vel per antiqua3 legis obſeruatione3 procedebat[p] que p[q] imaginarias venditiōes ꝛ īterceedentes manumiſſiōes celebrabatᷓ vel ex imperia reſcripto[r]. Noſtra autē ꝓuidētia ꝛ hec in melius ꝑ conſtitutionē reformauit: vt[s] fictione priſtina exploſa[s] recta[t] via apud competētes iudices vel[v] magiſtratus parentes intrent[x] ꝛ filios ſuos et filias vel nepotes vel neptes: ac deinceps a ſua[a] manu dimittant[b]. et tunc ex[c] edicto pre

3 Filiuſfami. militauerit.i.miles fact⁹ fuerit.ad quod multa ſunt neceſſaria. vt in auc̄.de man.ꝑn.§.fi.col.iij.dixim⁹. vel dic militauerit.i.ī exercitio militie fuerit.
ꝛ Nō liberat. ħ iu reſiſto.nã nulla dignitaſ pcter patriciatum releuat filium a ptāte pr̄is vt ſubijcit ſed hodie.xij.ſunt dignitates que liberāt aliquē curialē a curi ali ꝯditione.vt.C.ꝺ cur.l.fi.li.x.ꝛ ſile heredem liberant a patria poteſtate. vt in auc̄.conſti.q̄ ꝺ dig.§.i.ꝛ.§.generaliter.col.vi. Unde cu3 ibi ſit cōſul corrigitᷓ.qꝺ hic de eo dicitur.
a Conſtitutiōe. vt C.de ꝯſul.l.fi.li.xij.

b Patriciat⁹.erat eni patritius q̄ſi pn̄cipis pr̄. vn̄ Saluſtius. O pr̄es cōſcripti nã ſcripta erāt coru3 noīa in aliq̄ loco vel in corona capitis eorum vel alias.

c Illico. ħ ē ſpāle ī patritio ꝛ ꝯſule hodie etiã vt ſola collatiōe vel datione codicilloꝝ ꝛ dignitatis ſcripte. vel ꝑ aliqꝺ priuilegiū fiat ſui iuris etiã ſine adminiſtratione. In alijs.x. tunc demū cu3 cepit adminiſtrare.vt in auc̄.q̄ſti.de dig.§.i. col.vi.q̄ ē.C.de epi.ꝛ cle.auc̄.ſed dignitas.vt.C.de cur.l.fi. Itē in tertio caſu cū ordinatᷓ ep̄s q̄ ē etia3 vltra ſupradictos caſus.vt in auc̄.cōſti.que de dig.§.palam.col.vi.

d Libertas.i.dignitas.
e Quis eni.q.d.ſi quilibet pr̄ etiã viliſſimus filiū ſuū emancipat qn̄ vult.vt.ꝭ.e.§.admonendi.ꝛ.§.p̄terea.quare hoc imperator nō poterit facere vt hic in caſu electi patricij.q.d.cū ipſe pater patricij poſſit emancipare ꝛ ad hoc compellitur cum alapis ꝛ verberibus.vt in auc̄. conſti.que de dig.i.rn̄.quare ꝛ ipſe imperator.ꝛc̄.
f Elegit.qꝺ raro fit.vt.C.de conſu.l.fi.li.xij.ſm.M.

g Si ab hoſtib⁹.hoſtes ſūt q̄b⁹ popul⁹ roman⁹ bellū indixit.vel ipi ppl'o romano.vt.ff.ꝺ cap.ꝛ.poſtli.reuer.l.hoſtes
h Tamen pendet. hic colligunt quidam quoddam hominum genus eſſe in pendenti.vt diximus ſupra de his qui ſūt ſui vel alie.iuris.§.i.ſed certe quod dicit pendet. verum eſt.

p̄terita vel preſentia pendent iaſpecto ſtatu pn̄ti ſed futuro vt.ꝭ.de v̄bo.obli.§.cōditiones.
i Poſtliminium.ē aūt poſtliminiu3 ius amiſſe rei recuperande ab extraneo moribus ꝛ legib⁹ cōſtitutum. vt colligitᷓ.ff.ꝺ cap.ꝛ poſtli.l. poſtliminium.
k Idcirco.quia reuerſi omnia iura recuperant.
l Capt⁹ ꝛ reuerſuſ vt.ff.ꝺ capiti. retro
m Si vero victis.ꝭ.fines nr̄os. nec vltra deductos. ꝛ ita ī propria reuerſus ꝺr poſtli. vel dic capt⁹ fuerit vltra fines. et tunc dicitᷓ etiã rediſſe ante q̄3 ad limia redeat.q2 ſic recupat. ſtatum l3 ī propue.ꝛ facit ad hunc.§.ff.de cap.in bello.§.i. Itē ad idem. ff. de vi. et vi.ar.l.q̄ poſſeſſiōe3
n Preterea non ſolum ſupradictis modis. ſ3 preterea. ꝛc̄.

o Quoq3 liberi. generale nomen ē ad omnes inferiores.vt.ꝭ.ti.ij.§.fi.
p Procedat.i.ita demum ad effectum perducebatur.
q Per imaginarias.i.ficticias.ſic.ꝛ.ff.ꝺ re. iur.l.imaginaria nã pater vendebat filiū ꝓ vno nūmo forte ꝛ emptor cum manumittebat. vt hic.ꝛ.ff.de cap.l.liberos.§.i.ꝛ.C.e.l.fi.i.rn̄.ꝛ facit ad hoc.ꝭ.de teſta.§.i.ꝛ ꝓpter ħ dicebatᷓ fili⁹ capite minui.ſed cum hodie talia nō fiant vt ſequitur.nunquid dicitur capite minui. Rn̄.ſic quia ſtatum mutat ad minus. vt.ꝭ. de ca.di.i.rn̄.ꝛ.§.minima.
r Reſcripto.ꝛ ħ mō etiam ſine venditiōe fiebat. vt puto vt C.de eman.li.l.fi. Accur.
s Ut fictione.al's functiōe.i.vſu al's fictione.al's factōe
s Exploſa.i.expulſa.ſic.ꝭ.de fideicōmiſ.heredi.§.ſed quia ſtipulationis.
t Recta via vl' indirecta.nō curo.vl' dic.i.recto iure

v Uel magiſtrat⁹.q̄ſlibet etiã ſi nō hn̄t merꝫ imperium vel mixtum.vt in auc̄.ꝺ defen.ci.§.nulla.ꝛ etiã extraordinarios vt duo bonoꝝ.cor̄ iudice mutinē.vt.ff.de ma. vin.l.etiam.
x Intrent.ſi iudex §.fi.ꝛ.C.de iudi.l.vl.al's.penul. eſt in domo idemq3 vbicumq3 ſit. dummodo non in loco

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

turpi. vt. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. pe. ff. de ar. l. ſi cum dies. §. penul.

a ¶ Sua manu. i. dꝫ capere cū ꝑ manū ⁊ relaxare eū ꝑ v̾ba. ad h̾ idonea. vł dic manu. i. ꝑtāte. nā q̄nq̄ ⁊ nō capta manu emā

b ¶ Extūc. i. extūc. nā pu⁹ cipat̄. vt. C. de emāci. li. l. pe. occuparet pr̄ oīa iure peculij. vt. j. q̄ nō ē ꝑmiſ. fa. teſt. §. i. ⁊ ē ſi. ff. de cōdi. ⁊ dele. l. iij. in fine. ⁊. ff. ſi cer. pe. l. lecta. ff. de vul. ſub. in pupillari. §. i.

c ¶ Ex edicto. ſ. poſt to. ff. ſi q̄s a pa. fue. ma. l. i. in fi. i. rn̄.

d ¶ In bonis. acquirēdis vel acq̄ſitis ſ'a pr̄e ſibi nūc collatis

e ¶ Manumiſſus. i. emācipat⁹. i pꝓprie enim ponit̄. vt. ff. q̄n ac. de pec. eſt an. l. i. §. alienatio.

f ¶ Pꝛono. pꝛonus aūt ſuccedit liberto i toto ab inteſtato filiis nō extantibus. ex teſtō in tertia ꝑte bonoꝝ liberti liberiſ exiſtentib⁹ in nihil licꝫ oli cēt alit̄. vt. j. ō ſucceſ. li. §. i. ⁊. ij. et §. ſꝫ nr̄a. ſic erit hic i pr̄e. ſꝫ h ſilitudo interdū fallit. nā interduꝫ hꝫ totū pr̄. vt ſi fili⁹ tur pē ꝑſonā inſtituit. vt ff. ſi a pa. q̄s ſue ma. l. pꝛonus. in prin. interdū nihil ex ſucceſſione. vel alio mō in ſex caſib⁹ vt q̄n p̄ciū emācipationis accepit pr̄ a filio. Itē q̄n filius eſt miles ⁊ hꝫ caſtrenſia. vt. ff. ſi a pa. q̄s fu. ma. l. i. §. ſi parēs. ⁊. §. ē ⁊ alius ⁊. ff. de teſta. mili. ſi a milite. §. fi. ⁊. l. ſe. itē filijs alijs pr̄is licꝫ heredibus nō dat̄. vt. ff. ſi a pa. q̄s fue. ma. l. i. §. fi. ſec⁹ ē in filijs pꝛoni. Itē q̄n emācipauit coact⁹. vt. ff. ſi a pa. q̄s fu. ma. l. fi. Itē caluiſſiana nō ita pr̄i vt pꝛono dat̄. vt. ff. ſi quis a pa. fu. ma. l. i. §. ſi parēs. ⁊. l. nō vſq̄. Itē nec opas a filio vt a liberto pꝛonus hꝫ. vt. ff. ſi a pa. fu. ma. l. pe. lꝫ hec p̄dicta ſpecialia in pꝛono vero nō ſint vt colligit̄ ex generali capite illius ti. ſi q̄s a pa. l. i. i. rn̄. ⁊. ij. ⁊ in ſpālib⁹ caſibus q̄ in illo ti. ponūtur. vt dictū ē. ſꝫ ſm̄ h ſemꝑ videt̄ pr̄ amittere cū ſꝑ premiuꝫ emācipatiōis habeat hodie. vt. j. ꝑ q̄s ꝑſo. no. ac. §. h q̄. ⁊. C. de bo. que li. cum oportet §. pe. ſed dic illud legale nō ꝯuentionale ꝑmium eſſe. ⁊ ideo licitum nec puniendum. vt. C. ō admi. tu. l. ſancimus. ⁊. C. ad. l. iul̄. de adul. l. gratus.

toris in[b] hmōi filij vł filie vel nepotis vel neptis bonis: qui queue a parēte manumiſſus[c]. vł manumiſſa fuerit eadē iura ꝑſtāt parēti q̄ tribuūt̄ pꝛono[f] i bonis liberti ¶ Et ꝑterea ſi ipubes ſit fili⁹ vel filia vł ceteri: ipe parēs ex[g] manumiſſiōe tutelā ei⁹ nāciſcit̄[h] ¶ Ammonendi[i] aūt ſum⁹ liberū arbitrium eē ei qui filiū ⁊ ex eo nepotē vł neptē in ꝑtāte habebit[k] filiuꝫ quidē de ꝑtāte dimittere nepotē vero vł neptē retinere vł ecōuerſo filiū quidē i ꝑtāte retinere: nepotē vel neptē manumittere[l]: eadē ⁊ de ꝓnepote ⁊ pꝛonepte dicta eē intelligantur: vel[m] omnes ſui iuris efficere vel quoſdaꝫ retinere. ¶ Sed[n] ⁊ ſi pater filiū quem in poteſtate habet auo vel ꝓauo naturali ſcd̄m noſtras conſtitutiōes ſup his habitas in adoptionē dederit: id ē ſi hoc ipſum actis interuenientibus apud cōpetentem iudicē manifeſtauerit preſente[o] eo qui

g ¶ Ex manumiſſione. id eſt ex emancipatione.
h ¶ Nāciſcit̄. ꝯcoꝛ. huic v̾bo. j. ō le. pa. tu. ⁊. j. ō fidu. tu. i ꝑn.
i ¶ Admonendi. liberum eſſe niſi in caſibus. vt. j. e. in fi. dicemus. ⁊ facit ad hunc. §. ff. de adop. l. libertini.
k ¶ Habebit. vt. ſ. de pa. po. §. qui igitur.
l ¶ Manumittere. id eſt emancipare.
m ¶ Vel omnes. repete liberum eſſe.
n ¶ Sed ⁊ hoc inter conſtitutiones. vt. C. de adop. cum in adoptiuis. ⁊. ſ. de adop. §. ſed hodie. ⁊. §. ſi vero.
o ¶ Pr̄e pn̄te. niſi ſit infamis. vt. C. de emā. liber. l. pe. Ac.
p ¶ Contradicente. Nota patientiam conſenſui comparari. ſic q̄ tacet affirmat ſic. ff. ō pig. l. ſi fideiuſſoꝛ. §. pater. ⁊. ff. ſo. ma. l. ij. §. fi. ar. ꝯ. ff. de adop. l. ij. §. i. ⁊ ō ꝓcura. filiuſfa. §. i.
q ¶ Tranſit. ergo non tollit̄ pa. po. ſed transfertur. Ad quid ergo hic caſus hoc ti. ponitur. Rn̄. quia ⁊ ſi non tollit̄ incommutabiliter. tollitur tamen quo ad primum. idē dico in eo q̄ iudicatur in poteſtate mea non eē. nā nō efficit̄ ſui iuris cum ſententia non faciat ius immo remanet i ꝑtāte licꝫ quo ad me ꝓ emancipato habeatur. vt. ff. de condi. inde. l. iul. i ꝑn. et. l. vlti.

adoptatur ⁊ nō ꝯtradicente[p] necnō eo qui adoptat: ſoluit̄ quidē ius ꝑtātis pr̄is naturalis. tranſit[q] aūt in hmōi parētē adoptiuuꝫ in cui⁹ perſona adoptionē eē pleniſſimam antea diximus[r]. Illud[s] autem ſcire oportet ꝙ ſi nur⁹ tua ex[t] filio tuo cōcepit ⁊ filiū poſtea emancipaueris: vel in adoptionē dederis pregnante nuru tua nihilomin⁹ qđ ex ea naſcitur: in poteſtate tua naſcitur[v] ¶ Qđ ſi poſt emācipationeꝫ vel adoptionē cōcept⁹ fuerit patris ſui emancipati vel aui adoptiui poteſtati ſubijcitur. Et[x] quidem neq̄ naturales[y] liberi neq̄ adoptiui pene[z] vllo modo poſſunt cogere parētes de poteſtate ſua eos dimittere.

De tutelis.

T[t]Ranſeamus nunc ad aliam diuiſionē perſonarum. Nam[a] ex his ꝑſonis que in ꝑtāte non[b] ſunt

r ¶ Diximus. vt. ſ. ti. i. in ꝑn. §. ſi vero.
s ¶ Illud. hic. §. tradit duo p̄cepta. vt. ſ. de adop. §. ſꝫ hodie.
t ¶ Ex filio. ſ. naturali et legitimo. ſecus in legitimo tm̄. vt in adoptiuo. nam tunc filio emācipato etiā nepos ex eo emancipat⁹ videt̄ ſm̄ q̄ſdā vt. ff. de cap. di. l. libertos. §. emancipato. ⁊. ff. de adop. l. ſꝫ etiā nepos. vł meli⁹ dic in eo idē quod in naturali. vt in fi. huius ti. ⁊. ff. de adop. l. liberuꝫ. ⁊. ff. ō cap. ⁊ poſtli. reuer. l. ſi me
v ¶ Naſcitur. ſecus in ancillam pregnante manumiſſa vł alienata. vt. ſ. de inge. §. ſufficit. ⁊. ff. de acqui. re. do. l. fi. ⁊. C. de pꝛobat. l. matrem.
x ¶ Et qđ. hic ē ſecūdū p̄ceptū. ⁊ repetes ſcire oportet.
y ¶ Naturales. ſubaudi. ⁊ legitimi. nam naturales tantū non ſunt in poteſtate. vt. ſ. de nup. §. fi.

z ¶ Pene vllo. hic nota talem regulam ꝙ nullus filius poteſt compellere patrem vt emancipet eum qđ fallit i quattuoꝛ caſibus. ⁊ ideo dicit pene. vt ſi pater agnouerit legatū ſibi relictum hac contemplatione vt liberos emanciparet. nam tunc compellitur extra oꝛdinem emancipare. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. ſi cui. Item ſi titius adoptauit preuignum ſuum compellitur emancipare cum eo pubere facto ſi pꝛobauerit ſibi non expedire eſſe in poteſtate. vt. ff. de adopt. l. nunq̄. ⁊. l. ſe. idem in quolibet adoptiuo. vt. ff. de minoꝛ. l. iij. § ſi quis miꝛ. Item ſi filie peccandi neceſſitatem imponat. vt. C. de epi. au. l. ſi lenones. Item ſi filium male ⁊ contra pietatem affecerit. vt. ff. ſi quis a pa. l. fi. Iteꝫ econtra filius non poteſt compelli vt emancipetur. vt in auc̄. qui. mo. natu. ef. ſui. §. generaliter. col̄. vij.

De tutelis. Rubꝛica.

T[t]Ranſeamus aliam. nam diximus duas. vt. ſ. eo. de iure perſo. in princi. ⁊. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in princi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quedã vel in tutela ſunt vel in curatiõe: q̃dã neutro[c] iure tenent. Videamꝰ ergo de[d] his q̃ in tutela vł curatiõe ſũt ita[e] eni intelligimꝰ ceteras perſonas q̃ neutro iure tenentur ac priꝰ deſpiciamꝰ de his q̃ in tutela ſũt[f]. Eſt[g] aũt tutela vt ſeruius diffiniuit: ius atq̧ ptãs[h] i capite libero[i] ad[k] tuẽdũ eum q̃ propter[m] etatẽ ſe defendere nequit: iure[n] ciuili data[o] ac ꝑmiſſa[p]. Tutores[q] autem ſunt qui eaʒ vim ac poteſtatem habent: ex[r] qua re ipi nomen acceperunt. Itaq̧ appellant tutores quaſi tuitores atq̧ defẽſores[s] ſicut editui alias editui dicunt qui[t] edes tuentur. Permiſſũ[v] ẽ itaq̧ parentibꝰ liberĩ ĩpuberibꝰ[x] quos in[y] poteſtate hñt teſtõ[z] tutores dare ⁊ hoc in filios filiaſue ꝓcedit oĩno. Nepotibꝰ tamen neptibuſq̧ ita demum parẽtes pñt teſtõ tutores dare: ſi pꝰ mortẽ eorum in poteſtate patris ſui nõ ſũt recaſuri. Itaq̧[b] ſi filius tuꝰ mortis tue tempe in poteſtate tua[c] ſit nepotes ex eo nõ pñt teſtõ tuo tutores[d] hr̃e quãuis in ptãte tua fuerint ſcʒ q̄ mortuo te in ptãte patris ſui recaſuri ſunt. Cũ autem in[e] cõpluribus alijs caſibus poſthumi pro iam natis habent et in hac cauſa placuit: nõ minus poſthumus q̃ iam natis teſtamento tutores dari poſſe: ſi modo in ea cauſa ſint: vt ſi viuis parentibus naſcerentur ſui: ⁊ in poteſtate eorum fierent[f]. Sed[g] et ſi emancipato filio tutor a patre datus fuerit teſtamento: confirmandus eſt ex ſententia preſidis. omnimodo id eſt ſine inquiſitione[h]:

a Ex his. no. q̃ q̄ hic diſtinguit illud mẽbrũ quidã ſui iuris ſunt qđ eſt oppoſitũ quidam alieno iuri ſubiecti ſunt. vt. ſ. ď his qui ſunt ſui iuris vel alieni.

b Nõ ſunt. q̃ q̃ in tutela vel cura ſũt ſui iuris ſunt. ff. filiuſfa. ergo nõ pōt hr̃e tutor vel cu. vt hic. ⁊. C. ď cu. tu. l. ſi. i pñ. Sed ꝯ. C. ď ſen. paſ. l. ſi §. i. q̄ filiꝰ eius q̃ ẽ apud hoſtes eſt i tutela ⁊ tñ nõ ẽ ſui iuris vt. ſ. tit. i. §. ſi ab hoſtibꝰ ſed ibi vere non erat in ptãte cum pr̃ adoptatus eẽt. vt diximus. ſ. ti. i. §. cũ aũt

c Neutro. nec tutela nec cura.

d De his. de alijs aũt dicet. j. de cu.

e Ita eni q̄ ꝯria ꝑ eadẽ ẽ diſciplina. vt hic ⁊. ſ. de his q̃ ſũt ſui vel alie. iur. i pñ.

f Tutela ſũt. de alijs dicet. j. de cu.

g Eſt aũt tutela vt ſeruius nomẽ ẽ iuriſconſulti. ⁊ fa. ad hũc §. ff. e. l. i.

h Ptãs. i. violẽta ptãs. nã daꝛ tutor inuitus. cum enim non ſit munus publicum vt. j. ď excu. tu. ⁊ cu. in pñ. q̃ inuitꝰ daꝛ vt C. de cu. l. nullus. li. x. Itẽ inuito daꝛ. vt. ff. ď tuto. ⁊ cu. da. ab his. necnõ. ff. de tutel. l. ij. vñ pʒ q̄ hic eſt alia ptãs q̃ pr̃is in filiũ. ⁊ dñi in ſeruũ cũ illa ad cõmodũ. vt. j. ꝑ quas pſo. no. ac. §. i. ⁊. ſ. de his qui ſui vel alie. iuris ſunt §. ij. hic vero ad onus. tenetur eni de dolo ⁊ lata culpa. vt. C. ar. tu. l. ij. Item per hoc q̄ datur inuito differt a curatore que volenti datur. vt j. de cu. §. item inuiti. ⁊. ff. e. l. iij. §. ſi pupillus. vel dic. vis ad cogendum poteſtas ad impandum.

i Libero. nã niſi ſit liber pupillus nõ pōt hr̃e tutorẽ cum ſi ſeruus ſit nõ ſit ſui iuris. qđ ẽ neceſſe. vt. ſ. e. in pñ. itẽ ⁊ ſi dubius ẽ pōt hr̃e curatorẽ. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. ei q̃. eſt tñ caſus vbi ſeruo daꝛ tutor. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab. l. ſi ipuberi. i. rñ. cui tñ legi ſignatur. ꝯ. ff. ad treb. l. ſi res aliena. §. ſi ſeruꝰ. ⁊. l. cogi. §. ſi ⁊ his duabꝰ ẽ alia ꝯ. ff. e. ti. l. mulier. §. nõ ẽ que legũ ꝯrietas ita ſoluiꝛ cũ libertas fideicõ. ⁊ hereditas relinquiꝛ ab eodẽ p̄ſtanda. poterit ſeruꝰ cogere vt inſtitutus hereditatẽ adeat. ⁊ tunc datur etiaʒ ſeruo tutor. vbi vero ab vno hereditas ⁊ ab alio libertas relicta eſt nõ poteſt niſi priꝰ p̄ſtita ei libertate. tunc enim coget alium heredem hereditatem adire ⁊ ſibi reſtituere. ſm Jo.

k Ad tuendum. propter hoc etiam remouet pa. po. q̃ non eſt ad tuendum ſed ad gubernandum prout vult vel ſibi ad acquirendum.

m Propter etatem. ad differentiam curatorum qui datur furioſis ⁊ mentecaptis. que propter morbum ſe defendere nõ poſſunt. vt. j. de cu. §. item furioſi.

n Iure ciuili. no. tutelã eẽ de iure ciuili. lʒ oẽs fere ꝯctus ſint de iuregen. vt. ſ. de iure na. §. ius autem.

o Data. ſ. a lege vel iudice.

p Permiſſa vero a teſtatore dicitur. vt. j. e. §. permiſſum. vel dic data perſone principaliter ꝑmiſſa ſecũdario rebꝰ. vt. j. ti. i. §. certe. ⁊. j. de excu. tu. §. datus.

q Tutores. eã que dicta ẽ. ſ. proxi. §.

r Ex qua re. i. vi ⁊ poteſtate.

s Defenſores. ⁊ ſcḋm hoc etiã curatores ſunt tutores. ſm Jo. ⁊ plerũq̧ ſic appellant. vt. ff. de ex. iij. cum filio §. i. ⁊. ff. ď mino. l. i. §. ij.

t Qui edes. vt ẽ p̄fectus vigilũ ⁊ q̃ cuʒ eo de nocte vadunt. vt. ff. de offi. p̄. vi. l. iij. §. ſciendum.

v Permiſſũ ẽ. itaq̧. q̄ quedã generaliter vidimꝰ ď tutelis ⁊ oĩs tutela ẽ vel teſtamẽtaria vel datiua vel legitima itaq̧ priꝰ de teſtamẽtaria vtpote de digniore. videamꝰ in hoc ti. ⁊ ſe. De legitima autẽ dicet. j. de legiti. ag. tu. vſq̧ ad ti. de atti. tu. de datiua dicet. j. de attil. tu. ꝑ totum.

x Impuberibꝰ etiam inuitis. vt. ff. de tuto. muto. h̄ etiã p̄tori ⁊ p̄ſidi lʒ. vt. ff. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. nec manda nte. §. ſi.

y In ptãte. naturalibꝰ etiã dare pñt in his que ſibi relinquuntur. vt. C. de confir. tu. l. ſi.

z Teſtõ vł codicilł. teſtõ ꝯfirmatis. vt. ff. de teſt. tu. l. iij.

a Tutores. ſed curatores. vt. j. de cur. in prin.

b Itaq̧ ſi filiꝰ. lʒ miles ſit teſtator vt. ff. ď teſt. tu. l. ij. Acc.

c Tua ſit. ⁊ nũq̃ exuiuit filiꝰ. alioq̄n nõ recidit vt. ff. ď adop. l. ſi pater. ⁊. l. ſi filius. ⁊ de hoc dixi. ſ. ti. i. §. i.

d Tutores. ſi auus emãcipatus ẽ vel mortuꝰ. tũc nepotes ex eo ſunt ſui iuris mortuo auo. vt. ſ. ti. i. in ſi. vnde ex teſtõ aui poſſunt habere tutorem vt hic innuitur.

e In cõpluribꝰ. vt q̃tiẽs de ꝯmodo eoꝝ q̄riꝛ vt. ff. de ſta. ho. q̃ i vtero. nõ ſi de cõmodo alioꝝ. vt. ff. de ꝟ. ſig. qđ dicimus. vel ſi de incõmodo mr̃is. vt. ff. de ſta. ho. l. impator.

f Fierẽt. vt q̄ ex vxore naſciturus erat vel nuru. aliud ſi ex cõcubina niſi i his q̃ ſibi dimitteret: vt. C. de ꝯfir. tu. l. ſi. tales enim non naſcerentur in poteſtate. ſ. de nup. §. ſi.

g Sed ſi emancipato. ꝯfirmandus nõ q̃ valebat datio per ſe cum non eẽt in ptãte. vt. ſ. e. §. permiſſum. Sed nunquid hic tutor ꝯfirmatus ď teſtamentariꝰ qđ ſi eẽt p̄ferreꝛ legitimo. vt. j. ti. ij. in prin. an datiuus qđ pōt admitti. ⁊ fac. ꝓ hoc ff. de. ꝟ. ſig. l. lege. ⁊ in auꝛ. de deſen. ci. §. ſi de cetero. colł. iij. ⁊ ita legitimus tutor huic p̄fertur. vt j. de attil. tu. in princi. ⁊ ideo gloſauit. P. i. ſine inquiſitione. non q̄ vellet eum confirmari ſi alius eẽt legitimꝰ. ſʒ q̄ nõ queriꝛ an ſit locuples vł nõ ſʒ. ar. ꝯ. ff. de cu. fur. ſi furioſo puberi.

h Inquiſitione. i. quia non ſatiſdat ſcilicet rem pub. ſal. fo. Itẽ locuples ſit vel nõ hoc eni nõ queriꝛ vt. ff. de ꝯfir. tu. l. i. Sed aliud in matre dante tutorem filio. ibi enim ⁊ ſi non ſatiſdetur. tñ ⁊ cum inquiſitione datur. vt dicta. l. dicitur. ⁊. C. de confir. tu. l. i. ſed quare diuerſum in matre dante tutorem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

filio. Rũ. i memoriã pcedentis pratis. vt. ff. de queſtio. l. vni us. §. ſeruus. ꝛ. ff. de cur. l. fi. ꝛ. fa. ad hoc. ĩ. ꝺ ſatiſda. tu. ꝛ cu. in prin. ꝛ. ff. de lib. ag. l. i. §. iul. ꝛ. C. de epi. au. l. de creationi bus. ſed ar. cõtra. ff. in litem iuran. l. videamus.

Qui in teſtamento tutores dari poſſunt.

h D Ari aũt patfamilias idẽ niſi ſit mutus vel ſurdus. qꝛ tutor ꝛ loqͥ ꝛ audire dꝫ. vt. ff. ꝺ tutel. l. i. §. pe. ꝛ. §. fi.

c Filiusfamilias. cũ eni tutela ſit ius publicũ. vt. ĩ. de ex. cu. tu. in prin. non curaẗ ius pa. po. vt. ff. ad tre. naꝫ qꝺ. i. rñ. ꝛ. ff. de his q̃ ſunt ſui vel alie. iur. filiusfa. quo caſu pater ꝺ peculio tenetur niſi agnoſcat tunc eni. ſ. qñ agnouit inſolidũ. vt. ff. de tute. l. ſi filiꝰ. ꝛ. ff. de admini. tu. l. lucius. titius.

d Teſtõ. intelligas ſed a pſide tutor dari nõ põt ſeruꝰ. vt. C. q̃ da. tu. poſ. l. i. Fuiſſ

Qui in teſtamento dari tutores poſſunt.

D Ariᵇ aũt tutor pt teſtamẽto nõ ſolũ pꝛfami. ſꝫ ꝛ etiã filiusfamiᶜ. Sꝫ ꝛ ſeruꝰ ppꝛiꝰ teſtõᵈ cũ libertate recte tutor dari põt. Sꝫ ſciendũ ẽ eũ ꝛᵉ ſine libertate tutorẽ datũ tacite libertatẽ directaꝫᶠ accepiſſe videri: ꝛ p hoc recte tutorẽ eẽ. Planẽ ſi p errorẽ quaſi liber tutor datꝰᵍ ſit: aliꝺ dicẽdũ ẽᵇ. Seruꝰ aũt alienꝰ pure inutiliter teſtõ daẗ tutorⁱ ſꝫ ita cũ liber erit vtiliter daẗ. Propꝛius autẽ ſeruus inutiliẗ eoᵏ modo daẗ tutor. Furioſusᵐ vel minor. xxv. an. tutor teſtõ datus: tutor tunc erit cũ cõpos mentis aut maior. xxv. an. fuerit factus. Adⁿ certũ tẽpus vel exᵒ certo tpe vel ſub cõditione velᵖ ante heredis inſtitutionem poſſe dari tutorẽᑫ non dubitatur. Certeʳ autẽ rei vel cauſeˢ tutor dari nõ poteſt: quia perſoneᵗ nõ cauſe vl' rei tutor daẗ. Siᵛ qs filiabus ſuis vl' filijs tutores dederit: etiã poſtume vel poſtumo dediſſe videẗ. qꝛˣ filij vl' filie appellatõe ꝛ poſthumꝰ ꝛ poſthumã cõtinenẗ. Quid ſi nepotes ſint an appellatione filioꝝ ꝛ ipſis tutores dati ſint. dicẽduꝫ ẽ vt ꝛ ipſis quoqꝫ dati videãẗ ſi modo liberos dixerit. Ceterũ ſi filiosʸ dixerit: non continebunẗᶻ aliter eni filij. aliẗ nepotes appellanturᵃ. Planẽ ſi poſthumis dederit: tam filij poſthumi: qᵇ ceteri liberi continentur.

e Et ſine libertate. nõ expſſo hoc qꝫ ſit e liberta e det ſi omiſit libertatis datio nez. vt. ꝺ. qui manu. nõ poſ. §. licet in fi. ꝛ. C. de neceſ. ſer. l. quedam. §. illo.

f Directã. imo videtur qꝫ fideicõmiſſariam. vt. C. de fideicom. li. ꝛ ſi non aſcripta. contra. Sꝫ certe hic teſtõ hoc fit. ibi alia voluntate. puta codicillis vel per eplam. Uel dic qꝫ ibi alienum credebat hic ſuum ſciebat. Itẽ alia rõne non videẗ valere datio. qꝛ ille ſolus daẗ tutor qui teſtamenti habet factionem. vt. ff. de teſta. tu. l. teſtamẽto. alias incipit ſiquidem. Rñ. illud intellige in paſſiua ſignificatione. in qua etiam ſeruus dicitur habere teſtamenti factionem. vt. ĩ. de here. quali. ꝛ dif. §. teſtamenti.

g Datus ſit. ſ. propꝛius ſeruus. lꝫ hoc nõ ſit veriſiẽ. vt. C. de reſcin. ven. l. ſi quis. Sed forte ex cauſa hereditaria nouiter habebat. vt. ff. de regu. iuris. l. qui in alterius. ꝛ. ĩ. de vſu cap. §. quod autem.

h Dicendum eſt. ſ. vt neqꝫ liber neqꝫ tutor ſit. idem multomagis in alieno. vt. ff. de fideicom. lib. l. generaliter. §. ſi quis tutorem. ꝛ. ff. e. ſi quis tutorem.

i Seruus inutiliter. ſ. vt ſtatim ſit. ſed cuꝫ liber erit datur. qꝛ directo nõ erit liber. ſed per fideicõ. vt. ff. ꝺ teſta. tu. l. ſi hereditas. §. fi. ꝛ. C. de fideicom. l. ꝛ ſi non aſcripta.

k Eo modo. nã nõ erit tutor. inutilis enim dicitur ſtipulatio propter inutilẽ adiectionẽ. vt. ff. de ſtipula. ſer. l. ſed ſi ſibi vel aliter inutiliter. quia p non adiecta habetur ꝛ erit tutor ac ſi non eẽt adiecta. vt ꝛ alias. ĩ. de here. inſti. §. impoſſibilis. Uel dic tertio ſm. P. non erit tutor nunc. ſed conditione extante. hoc non placet. quia ſic non eẽt dĩa inter ſuum ꝛ alienũ. ſed prima verior eſt. vt. ff. de regu. iur. l. actu.

l Datur. ſcꝫ cum liber erit.

m Furioſus compos. ſiue hoc dictum fuerit a teſtatore ſiue non. vt. ff. e. ſi hereditas. §. cum furioſus. ꝛ facit ad hoc. ff. de iudi. cum furioſus. i. rñ.

n Ad certum tempus vſqꝫ ad paſca.

o Ex certo. ſ. a paſcate in antea. vt. ff. de ac. ꝛ oblig. l. obligationum. §. i.

p Uel ante heredis contra videbaẗ. ĩ. de le. §. heredis.

q Tutorẽ. a teſtatore nõ a iudice. vt. ff. de regu. iu. l. actus.

r Certe aũt rei. ſcꝫ rei affrice vl' ſiriace vtiliter datur. vt. ff. e. l. in teſtamento.

s Cauſe. ſ. certe vt ad rei ven. ſed videẗ ꝯ. C. de in lit. da. tu. l. ad litẽ. ſed ibi tutor p curatore ponitur. Itẽ videẗ ꝯ. ff. de tute. l. ſi tñ. al's ſi teſtõ. Sed ibi vniuerſitati rei daẗ nõ rei certe.

De legitima agnatorum tutela.

Q Uibusᶜ autẽ teſtamẽto tutor datꝰ non ſit. his ex lege. xijᵈ. ta. agnati ſũt tutores qui vocãtur legitimi. Sunt autem agnatiᵉ

t Perſone. ſcꝫ pupilli pncipaliter. vt cum inſtruat bonis moribꝰ. ꝛ etiam ſalaria preſtet magiſtris eiꝰ. vt. ff. de admini. tu. cũ plures. §. i pu mis. ꝛ. C. de ali. pũi. l. fi. ad hoc enim principaliter datur ſecundario autem rebus datur. vt. infra de excu. tu. §. datus. ſed in curatore econtra. nam principaliter rebus ſecundario perſone datur. vt. C. de nup. l. in copulandis.

v Si quis poſthumo. ſcꝫ filio.

x Quia filij. hec dictio filij cõpꝛehendit poſthumum ꝛ poſthumã. cũ maſculinũ poſſit concipere femininũ. ſed hec dictio filie nõ ꝯpꝛehendit vtrũqꝫ. ꝛ ſic nec poſthumũ cũ femininũ nõ cõcipiat maſculinũ. vt. ff. de le. i. ſi ita aſcrip. ꝛ. C. de le. iij. qui duos. ꝛ. l. ſeruis legatis. Item nota appellatione natoꝝ etiam non nati continenẗ cum de eorum cõmodo tracteẗ. vt ff. de ſta. ho. qui in vtero. ꝛ. ꝺ. ti. i. §. cum autem. ꝛ fa. ff. de teſta. tu. l. ſi quis ita. §. i. ꝛ. l. ſi quis filiabus. ꝛ. l. qꝫ ſi.

y Si filios. ſ. dixerit.

z Continebuntur. ſ. nepotes.

a Appellantur ab omnibus in vſu vel conſuetudine. ſꝫ ſm verã ſignificationẽ verbi. qꝛ filiꝰ dꝛ a filos qꝺ ẽ amor etiam nepos dꝛ filiꝰ ꝛ etiã quilibꝫ quẽ aliquis diligit pꝛna dilectione vt. ff. de ꝟ. ſig. l. liberoꝝ. §. ſed ꝛ papinianꝰ q̃ videẗ contra

b Quã ceteri. etiã nati ſm quoſdã qꝺ falſuꝫ eſt. vt. ff. de ꝟ. ſig. nomen. Dic ergo ceteri ſcꝫ ex filijs naſcituri qui filij ſui poſthumi ſunt. per. l. vell. vt. ff. de iniuſt. rup. teſt. l. poſthumorum. ꝛ. ĩ. de exhere. li. §. poſthumi. ꝛ. ff. de lib. ꝛ poſthu. l.

De legitima agnatoꝝ tutela Rubrica gallꝰ. i. rñ.

q Quibus. ſ. pupillis.

d xij. tabu. quos ipſa lex vocat verbis ꝛ ſnĩa. ꝛ ſi gerãt eoꝝ periculo agiẗ. vt. ff. e. lege. legitimos. alias autem qñqꝫ ex ſnĩa legis danẗ non ex verbis. vt. ĩ. ti. ij. ꝛ. iij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c Agnati ſunt. ſi ſint maiores. xv. an. vt. ĩ. de fidu. tu. l. fi. et minores. lxx. an. excuſant. vt. ĩ. de excu. tu. § itē maiores.
f Cognati. nomē q̄ cognatiōis generale ē. agnatiōis nomen ſpeciale. nam omnis agnatus ē cognatus. ſed non cōuertitur vt hic. ꝛ. ĩ. de leg. ag. ſuc. l. rñ. ꝛ. ff. c. l. ſunt autem.
g Ex eodē filio fr̄is
h Patruꝰ. repete ſi fuerit natꝰ eodē patre cum pr̄e tuo. alioq̄n ē cognatus. vt. C de le. here. l. fi § ſed nec. ꝛ. § cum autem.
i Agnati etiā ſi maſculus interueniat. vtputa ſi ſit duo fratres vterini. filiꝰ vnius fr̄is ſui pr̄is ñ erit agnatꝰ ſed cognatus inſpecto femineo ſexu pꝑter qđ ad inuicē3 ſunt cognati ſm Jo.
k Itaqꝫ amite. ſed ipſa amita eſt tibi agnata. qꝛ p pr̄em tuū3 tibi coniungitur.
l Iure. ſ. agnatiōis
m Familiam. i. agnationē l3 ꝛ al's multas habeat ſignificationes hec dictio famil. vt. ff. de. x̄. ſig. l pnunciatio. § famil. ꝛ fa. C. de. x̄. ſig. l. fi. ꝛ. s̄. đ pa. po. § fi

cognati[f] p virilis ſexꝰ cognatione ꝯiūcti qſi a pr̄e cognati: veluti frat exs eodē pr̄e natus fr̄is filiꝰ nepoſue ex eo. Itē patruꝰ[b] ꝛ patrui filiꝰ nepoſue ex eo. At q̄ p feminini ſexꝰ pſonas cognatōe iūgūt agnati[i] ñ ſūt ſ3 alias ſunt naturali iure cognati. Itaqꝫ[k] amite tue filiꝰ nō ē tibi agnatꝰ. ſ3 cognatus ꝛ inuicē tu illi eodē iure[l] cōiūgeris. qꝛ q̄ naſcunt: patris nō matris familiam[m] ſequūt. Qđ[n] autē lex. xij. tabu. ab inteſtato vocat ad tutelā agnatos: nō hanc habet ſignificationē3: ſi[o] omnino non fecerit teſtamētū is qui poterat tutores dare: ſed ſi q̄tum ad tutelam pertinet inteſtatus deceſſerit quod tunc quoqꝫ accidere intelligit cū is qui datus eſt tutor viuo teſtatore deceſſerit. S3[p] agnationis q̄dem ius oibꝰ[q] modis capi. di. plerunqꝫ pimit. Nam[r] agnatio iuris ciuilis ē nomen. Cognatiōis vero ius nō omnibꝰ modis cōmutat. quia ciuilis ratio ciuilia q̄de3 iura corrumpere poteſt naturalia[s] vero non vtiqꝫ[t]

De capitis diminutione.

Eſt[u] aūt ca. di. prioris ſtatꝰ cōmutatio[x]. Eaqꝫ tribꝰ mōis accidit. Na3 aut maxima eſt capitis diminutio: aut minor: quam q̄dam mediam[y] vocant aut minimā. Maxima[z] capitis diminutio ē: cum aliquis ſimul ꝛ ciuitatem ꝛ libertate3 amittit: quod accidit in his qui ſerui pene efficiun

n Quod autem. ſignificationem ſc3 tantum.
o Si oio. vel aliud ꝯtingat qđ tātūdē valeat qđ diximꝰ. ĩ. de here. ab inte. l. rñ. ꝛ fa. ff. ꝙ cuiuſqꝫ vni. no. l. i. § ꝛ quidem
p Sed agnationis q̄dē ius. nota diligent hunc. §. ē aūt ius agnatiōis ꝛ ius cognationis ſiue cognatoꝝ. agnati eni habēt ius pꝛogatiuū ad cognatos. ſ. vt pferant i hereditatibꝰ mortuoꝝ. vt. ĩ. de le. ag. ſuc. l. rñ. Itē pferunt in tutelis agnatorū puloꝝ. vt. s̄. e. t. l. rñ. His aūt deficiētibꝰ i hereditatibꝰ ꝛ tutelis cognati ſuo iure admittunt. int̄ q̄s etiā agnati vocātur q̄ deſierūt eē i iure agnatoꝝ vl' deſierūt hr̄e iura agnatoꝝ. vt p ca. di. vt. ĩ. de here. ab inte. § admonēdi. illud aūt ius pꝛogatiuū qđ hūt agnati. qꝛ vltra iura cōia hūt p. l. x. tab. facile
q Ut oibꝰ modis. i. p oēm ca. di. vt p maximā pdunt vel p mediā de q̄bus duabꝰ nō ē dubiū. cū ꝛ iura cognatiōis pdent vt. ĩ. ti. i. § ꝙ aūt. itē p minimā tollit ius agnatiōis. vt hic dr. ꝛ. ff. de ca. di. tutelas. niſi in duobꝰ caſibꝰ tm̄ vt inter fr̄es l3 alter emancipet. vt. C. de leg. tu. legitimos. § fi. vnde locus ē iudicio tute. qꝛ finita ē ca. di. int̄ fr̄es. l3 alter emancipet. vt. C. de leg. tu. l. iiij. Itē int̄ pr̄em ꝛ filiū. vt. ĩ. de leg. ag. ſuc. § fi. ꝛ pꝑter hos duos caſus q̄ de mima ca. di. excipiuntur dicit hic plerūqꝫ. at iura cognatiōis nō cōmutant oibus modis. qꝛ nō tollunt mima ca. di. ꝛ eſt rō vt ſubijcit.

r Nā p qꝛ. agnatio nomē iuris. ſ. ciuil' ē. i. a lege. xij. tab. eſt inducta hec pꝛioꝛitas agnatoꝝ. ſ3 ius cognatiōis ē naturale nomē. nā rōne ſanguinis h̄ nomē ipoſitū ē. vñ ꝛ vnū ius ciuile pōt ꝛ aliud facile tolli. vt hic. ꝛ. ff. de reg. iur. l. nihil eſt.
s Naturalia. i. iura ꝯgnationis ſic dicta. qꝛ ea quis conſeq̄tur per natiuitatem. vt. s̄. de adop. § ſed hodie in fi. § non ſic de facile tolluntur.
t Utiqꝫ. i. certe nō tolluntur cum ſint immutabilia hec iura. vt. s̄. de iure natu. § ſed naturalia. Item nec ea q̄ naturalem equitatem hūt. vt. ff. de ca. di. eas. ꝛ. l. legatu3. Itē nota

qꝛ ꝛ cognatio ē ciuilis tm̄ vt p adoptionem. vt. ff. de adop. l. qui in adopt. item naturalis tm̄ vt ad filios naturales tm̄. itē naturalis ꝛ ciuilis vt ad eos qui legitimi ſunt. ꝛ de hac q̄ legitimi ſunt intelligitur hic. vt. ff. de gra. nō facile. § i. Itē no. qꝛ ꝛ ciuili iure hec. ſ. tutela ꝛ hereditas tribus modis deferūtur. vt ex verbis ꝛ ſētentia legis. xij. tab. vt in agnatis. Itē ex ſñia tm̄. vt. ĩ. de leg. pa. tu. ꝛ. ĩ. đ fidu. tu. itē ex alijs legibꝰ veteribus vel nouis vt. ff. de ca. di. l. tutelas quā quidā mediā vocant. nūq̄d ergo hec omnia facile pdunt. p omnē cap. di. Rñ. ſic in duobus primiſ tm̄. nō i tertio vt hic ꝛ in. l. tutelas. Item quero an futuras tutelas acq̄rēdas ꝛ hereditates tātū tollat an etiā pteritas adimat. Rñ. futuras tātū. vt. ff. vñ liberi. l. fi. quid enim poterit diuinare lex deferēs hereditatē vl' tutelā đ futura ca. di. vt. C de teſt. l. iubemus. i fi. certe nullo modo vt. ff. mā. l. fideiuſſor l. rñ. Hodie vero iſtā differentiam agnationis querere non opoꝛtet. cum agnati ante cognatos nihil habeant. vt in auc. de here. que ab inteſt. de. § ab his. col. ix. Item nota ꝙ licet pdicta iura cognationis tollantur maxīa ꝛ media ca. di. ipſa conſanguinitas tamē nō tollitur. vt. ff. đ re. iur. l. iura ſanguinis. Accur.

De capitis diminutione. Rubrica.

Eſt autē ſtatus. hic ſtatus ꝯſiſtit in tribus. in libertate ciuitate ꝛ familia. cū eni pmū3. i. libertatē q̄s pdit p ꝯñs ꝛ duo vltia pdit. ꝛ nūc magna3 ca. di. patit. cum vero ſcōm pdit ꝛ p ꝯſequēs pdit ꝛ vltimū ſed nō pꝛimū. ꝛ tunc dicit media ca. di. Cū vero vltimum pdit non perdunt duo pma. ꝛ tunc minimā ca. di. patiet vt. ĩ. § i. ij. ꝛ. iij. ꝛ. ff. e. l. fi. ſed Pe. dixit ſtatum hominis. i. conditionem in qua plurimum quis poteſt.
x Cōmutatio. nō ergo accipit hic ad lr̄am vt dicatur capi. di. qñ caput abſcindit ſed quando ſtatus mutatur. vt caput. ſtatus dicat. vt. ff. ad tertul. l. i. § capitis. ſed videt hec diffinitio nō conuerti cū ſuo diffinito. nam moꝛte patris filiꝰ mutat ſtatum. qꝛ fit ſui iuris. vt. s̄. qui mo. ius pa. po. ſol. § i. nō tamē dicit ca. minui. vt. ff. ad mace. ſi filiuſfa. § fi. ſed dic ſubaudiri hic facto hominis interueniente vt emancipatōne vel depoꝛtatione pr̄is vel filii modo vel etiā quaſi facto. qđ dico pꝑter filios arrogati. qꝛ vna cū pr̄e mutāt ſtatū. vt. ff. e. l. liberos. ꝛ. s̄. de adop. § pe. ar. ꝯ in auc. cōſti. q̄ de dig. § pala3 vbi nō ab hoie ſed a lege quis efficit ſui iuris ac moꝛiente patre non interuenit factū hois. imo magis dei. Quid ſi interficiat pr̄. rñ. idē qꝛ moꝛs ſp dei diſpoſitiōe aduenit.
y Mediam. ſic. ff. de aur. ꝛ argen. le. qui lancem. ꝛ. s̄. de libertinis. l. libertinoꝛum.
z Maxia atrocitate. ē āt atrox ꝛ dura hec ſñia l3 iuſte ferat v. s̄. qui. mo. ius. ꝛc. § pene aūt. ſ3 hodie pꝑt h̄ penas nemo

ꝗngenu⁹ ſit ſeru⁹. vt in auc̄. de nup. § ſi vo col. iiij. ⁊ §. ꝙ autē
a ¶ Libertis. i. ꝯdēnatis vt ſubijcit. ⁊ ꝙ dic̄ igratis al's eſt in grati. i. ingratitudinis q̄ reuocatio fit ꝑ ac. ingrati vt dicunt qdā. vt. C. de lib. ⁊ eoꝝ li. l. fi. al's pe. vl' ꝑ vtilē reiuen. ſm alios ad inſtar donationis cā mortis q̄ reuocat̄. vt. ff. de do. cā mor. ſi mortis cā res cū. l. ſe. vel qd̄ veri⁹ ē actio ē extraordinaria ꝑ quā officiū iudicis implorat̄. vt. C. d̄ li. ⁊ eoꝝ li. l. ij. ⁊ fit hec reuocatio ꝓpter omnē offenſaȝ etiā leuē C. de li. ⁊ eoꝝ li. l. ij. non autē fit propter omiſſionē obſequij. vt. C. de li. cā ſolo. niſi in caſu vt cum denegat alimenta. vt. ff de li. ag. l. alimenta. § impatoris. nā tūc ⁊ occidere velle videtur eū. vt. ff. d̄ li. ag. necare. ⁊ hoc niſi remiſerit ius ꝓnatuſ tūc enī ex his ſolū reuocat̄ cauſis ex qb⁹ ⁊ donatū. vt in auc̄. vt li. dece. § illd̄ col. vi. ⁊ hec vera ſūt cū q̄s ex volūtate propria manumittit. vt C. de li. ⁊ eoꝝ li. l. ij. ſed dicit̄ quis non reuocare. vt. C. de lib. ⁊ eorum li. l. i. Sȝ q̄d

tur atrocitate ſnīe vel libertis[a] vt ingratis circa ꝑronos condēnatis vl' q̄ ſe ad ꝑcuȝ ꝓticipādū venūdari paſſi[b] ſunt.

Minor ſiue media capit̄ diminutio ē: cū ciuitas quidem amittit̄: libertas vero retinet̄. qd̄ accidit ei cui aqua ⁊ ignis interdict⁹[c] fuerit vel ei qui in[d] inſulā deportat⁹ ē. ¶ Minima capitis diminutio ē cū ciuitaſ retinet̄ ⁊ libertas. ſȝ ſtat⁹ hominis cōmutat̄ qd̄ accidit in his q̄ cum ſui iuris fuerint: ceperunt alieno iuri ſubiecti[e] eē vel ecōtra. veluti ſi filiuſfamilias a patre emancipatus fuerit. ⁊ eſt capite diminutus.

Seruus[g] autem manumiſſus capite nō minuit̄: quia nulluȝ caput habuit. ¶ Quibus[h] autem dignitas magis q̄ ſtatus ꝑmutat̄: capite non minuit̄. ⁊ iō a ſenatu motos capite minui nō cōſtat[i]. Nō[k] autem dictū eſt manere cognatōnis[l] ius etiā p⁹ capit̄ diminutiōȝ hoc ita ē ſi minima capitis diminutio interueniat: māet enī cognatio[ll]. ¶ Nā ſi maxia capit̄ diminutio intercurrat ius quoq; cognatōis perit: vtputa ſeruitute alicui⁹ cognati. et nec quidē ſi[m] manumiſſus fuerit: recipit cognationē. ſed[n] et ſi in inſulam deportatus quis ſit cognatio[o] ſoluitur. ¶ Cuȝ[p] autem ad agnatos tutela pertineat: nō ſimul ad omnes ꝑtineat ſed ad eos tantum q̄ ꝓximiores gradu[q] ſunt. ⁊ ſi pl'es eiuſdem gradus ſunt: ad oēs pertinet: veluti ſi[r] plures fratres ſunt qui vnum gradum obtinent. ideo pariter ad tutelam vocantur.

ſi manus in patronum eiecit. R̄n̄. damnatur in metallum. ſi vero conuicia dixerit mittitur in exilium. vt. ff. de iurepa. l. i. que cauſe ſunt iurate. vt. C. de reuo. do. l. vi.

b ¶ Paſſi ſunt. hic multa ſūt nec̄ria. vt. ſ̄. de iur. ꝑſo. § pe.

c ¶ Interdictus. hanc penā in vſu nō habem⁹ ſed eius loco ſuccedit deportatio. ff. ad. l. iul. repe. l. iij. ſed inſtar excōmunicatorum habebant quibus talia denegantur. Sed videtur hunc etiā fieri ſeruum licet hic denegetur. vt. ff. de va. cog. l cognitionum in fi. cōtra. ſed perdit̄ libertas vt ibi d̄r vt non poſſit facere teſtamentum cui ſic ē interdictū. vt. ff. de iniuſt. rup. teſt. ſi q̄s filio. § eius. non ꝙ fuerit vere ſeruus.

d ¶ In inſulam. ſec⁹ ſi in metallū. vt. ſ̄. qui. mo. ius pa. po. ſol. § pene. in caſu tn̄ etiam libertatem perdit damnatus i inſulam. vt. C. vt nemo pri. l. ij. § cum autem.

e ¶ Subiecti eſſe. vt in arrogatis.

f ¶ Vel cōtra. al's ē in lr̄a ſi fili⁹ a pr̄e emācipat⁹ fuerit ē capite minutus. ⁊ ſm hoc eſt expoſitio huius verbi vel ꝯ. al's vero hoc totum deeſt. ⁊ tūc idē ſubintelligo. Alij dicunt qn̄ ſui iuris non ē transferat̄ in ꝑtātem alteri⁹ puta aui materni vel etiā paterni. vt. ſ̄. de adop. § ſed hodie. qui caſus ē ꝯuerſus illi qn̄ qui ſui iuris ē in arrogationē dat̄. Sed quare filiuſfa. d̄r cū emancipat̄ capite minui. R̄n̄. ꝓpter imaginariā venditionem que fiebat. vt. ſ̄. qui. mo. ius. pa. ſol. § ꝑterea in ꝑn. Sed cum hodie nō fiat hec venditio. vt in. e. § cōtinet̄. videt̄ ꝙ hodie nō minuat̄ capite. ſed certe illa ſola nō erat rō imo ⁊ alia q̄ mutat familiā. vt. ff. e. l. liberos. in prin.

g ¶ Seruus nō minuit̄. i. ei⁹ ſtat⁹ nō mutat̄ cū primo nullum habuerit ſtatū. vt hic. ⁊. ff. e. l. liberos. in fi. ⁊ l. ſe. Sed ꝯ ē. C. de bonis ꝓſcrip. l. i. Sed dic ꝙ ibi crimine capitali ſeruus accuſatur. i. tali ꝙ eēt al's in liberto capitale. Item quid ſi qn̄q; habuit caput. q̄ fuit liber ⁊ nunc ſeruus eſt ⁊ manumittatur R̄n̄. idem quia preſens tempus conſidero.

h ¶ Quibus autem. dixi aliquem aliquo de tribus modis capite minui. vt. ſ̄. e. in prin. Autem pro ſed.

i ¶ Conſtat. vt. ff. de ſena. l. iij. ⁊ hoc ſi fuerit reſtitutus propt̄ turpitudinē nō pōt iudicare vel teſtimonium dicere. vt. ff. ad l. iul. repe. l. eadem. § i. ⁊. ff. de ſena. l. ij

k ¶ Nō aūt. dictū ē ſ̄. ti. proxi. § fi.

l ¶ Cognationis. id eſt ius ſuccedendi. ⁊ ad tutelā vocādi perit. ſed ipa cōſanguinitas nō perit. vt. ff. de reg. iur. l. iura ſanguinis cū ſit de iure naturali. vt. ſ̄. de iure natu. § pe. cōtra ⁊ ſ̄. de nup. illud. Sed qualiter cognatis d̄ fert̄ imo agnatis. vt ſ̄. ti. i. in prin. R̄n̄. p⁹ agnatos. vt. ī. de here. ab inteſt. § admonendi.

ll ¶ Cognatio. i. ius cognationis a ꝑtore introductum ex quo ad bonoꝝ poſ. vocātur vnde cognati.

m ¶ Sed ſi manumiſſus. aliud ſi reſtitut⁹ ſm Io. vt. ff. ad tercul. l. i. § qui mortis cauſa. ⁊. C. de ſentē. paſ. l. i. contra. ⁊. ff. de contra tabu. l. i. ⁊. l. ij. Item contra eſt in eo ꝙ hic dicit tolli ius cognationis per maximā capitis diminutionem. ff. de rebus du. ſi cognatis. ſed aliud in legato i quo vertitur ius naturale. vt. ff. e. l. legatū. vel ibi loquit̄ de cognatione iuris ciuilis que per adoptioneȝ conſtituitur. vt ff. de adop. l. qui in adop. hic vero de naturali cognatiōe. vt ff. de gra. cogna. non facile. § i. ⁊ ſic ibi de minima capitis diminutione loquitur. Item contra. ī. de ſerui. cogna. i fi. i. rn̄. Solu. hic loquitur in rebus que primo fuerūt liberi ⁊ poſtea ſerui. quod eorum delicto contingit vnde non debent habere cōmodum. vt. ff. ſolu. matrimo. ſi ab hoſtib⁹. § i. ⁊ ff. de mio. l. papinianus. § exuli. ibi indignum. ⁊c̄. licet ibidē illa rō corrigat̄. i. nō ſemp fuerūt ſerui. vel illa noua corrigit iſtā. nā ex greca conſtitutione illa eſt extracta. vt ibi dicitur.

n ¶ Sed ⁊ ſi in inſulam. hic ponit exemplum de media ſed ſupra poſuit exemplum de maxima.

o ¶ Cognatio. i. ius cognationis. vt. ſ̄. proxi. § diximus.

p ¶ Cum autem. pertineat. vt. ſ̄. ti. i. i. rn̄.

q ¶ Gradu. facit ad hunc. § ff. de le. iij. l. ſi plures. ⁊ ī. de leg. agno. ſuc. § ſi plures. ⁊. ff. de ſepul. viola. l. iij. § ſi ad plures. hodie vero hic § corrigitur quia equaliter tam ad agnatos q̄ cognatos defertur tutela ſicut hereditas. vt in auc̄. de here. ab inteſt. § ex his. col. ix. Accur.

r ¶ Si plures. al's iſti duo verſiculi deſunt. ſi plures ſūt qui vnum gradum obtinent. ideo q; pariter ad tutelam vocant̄. ſed ego habeo. Accur.

¶ De legitima patronorum tutela. rubrica.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

t ¶ Ex eadem. ſcꝫ per interpretationeꝫ non ex verbis eiꝰ vt ſubijcit. ⁊ ff. de le. tu. l. tutela. i. reſpon.
u ¶ Libertorum. ſcilicet impuberum.
x ¶ Ad patronos. quocūqꝫ modo manumittētes niſi libertaſ detur a lege. vt. ff. de le. tu. l. tutela. vſqꝫ ad §. fi.
y ¶ Que ⁊ ipſa. q. d. nō ſolū alie q̄dā legitime ſunt ſed ⁊ iſta.
z ¶ Legitima. ſcꝫ ex mente. l. non ex verbis. nō tñ ſatiſdāt niſi eorum perſone ſint vulgares aut minus honeſte vt aut modꝰ tutele. vt qꝛ magnuꝫ patrimoniū vt qꝛ ſit magna tutela nimis aut qꝛ ſuſpecta perſona aut qꝛ non diligit pupillū. aut qꝛ pſona nō honeſta. aut cū admittat. i. recipiat ſatiſda. vt. ff. e. l. legitimos. §. i. ⁊. ij. l. et aliȷ̄ legitimi indiſtincte ſatiſdēt. vt. j. de ſatiſda. tu §. i.

De legitima pronorū tutela

Ex eadē lege. xij. tabu. libertoꝝ ⁊ libertaꝝ tutela adx pronos liberoſqꝫ eoꝝ ptinet. quey ⁊ ipſa legitima tutela vocat̃. nō qꝛ noīati in ea lege d̄ hac tutela caueat̃ ſꝫ qꝛ p inde accepta ē p interp̄tationeꝫa: ac ſi verbis legiſ introducta eſſet. eo enī ipō quo hereditates libertorū libertarūqꝫ ſi iteſtati deceſſiſſēt: iuſſerat lexb ad pronos: liberoſue eoꝝ ptinere: crediderunt veteresc noluiſſe legēd etiā tutelas ad eos ptinere: cū ⁊ agnatos quoſ ad hereditatē lex vocate eoſdē ⁊ tutores eē iuſſitf. Qꝛ plerūqꝫg vbi ſucceſſiōis ē emolumentū ibi ⁊ tutele onꝰ eē dꝫ. Ideoqꝫ autē diximꝰ plerūqꝫ qꝛ ſi a femina impubes manumittatur: ipſa ad hereditateꝫ vocatur: cum alius eſt tutorh.

De legitima parētum tutela

a ¶ Interp̄tationeꝫ ſcꝫ iuriſcōſultorum.
b ¶ Lex. ſ. xij. tabu. ſ. vt. j. de ſuc. le. ag. i. reſpon.
c ¶ Veteres. i. ſapiētes.
d ¶ Legem. ſ. eādeꝫ xij. tabula.
e ¶ Vocat. ſ. lex. xij. tabu. vt. j. de leg. ag. ſuc §. i.

f ¶ Iuſſit. vt. ſ̄. de leg. ag. tu. §. i. i. rñ. ⁊ ſic notabis hic ꝙ vbi ē eadē eq̄tas idē ius dꝫ ſtatui. ſic. ff. ad. l. aq̄l. l. illud. ⁊. ff. de fur. l. i. §. i.
g ¶ Plerūqꝫ. quare hoc dicit ſtatim ſubijcit. ⁊ facit ad hanc regulam. ff. de regu. iu. l. ſcd̄m naturam. ⁊. j. de contrahen. emp. §. cum autem. ⁊. C. de fur. l. fi. §. ſed cum in ſecunda. ⁊. C. de cadu. tol. l. i. §. pro ſecundo. al's in pro nō ſcripto. ⁊. ff. de peri. ⁊ cō. rei ven. l. id quod.

h ¶ Tutor. ⁊ ita apud aliū ē hereditas ⁊ apud aliū eſt tutela. ſ. agnatū vl' cognatū vt hic. ⁊. ff. de leg. tu. l. i. §. i. Itē minor. xxv. an. manumittēs ſuccedet i hereditate vt pronus non tñ erit tutor. vt. j. de fidu. tu. in fi. ⁊. C. de leg. tu. l. vl. §. fi. accur.
¶ De legitima parentum tutela. Rubrica.

Exemplo. recepta. ſ. p interp̄tationē iuriſcōſultorum vt. ſ̄. cū deſinebat eſſe agnatus niſi contracta fiducia emancipet. quod hodie ſemper preſumit̃. vt. j. de le. ag. ſuc. §. ſi vnde hodie eſt ſemper legitimus.
i ¶ Tutor erit. ſ. qui emācipauit ſi ipē maiorē. xxv. an. vt. j. ti. i. in fi. ⁊ facit ad hoc. ſ̄. ti. i. quibus mo. ius. pa. po. ſol. §. ⁊ p̄terea ſi impubes. ⁊. j. ti. i. i. reſpon. accur.

De fiduciaria tutela. Rubrica.

k ¶ Eſt ⁊ alia tutela. id eſt alio noīe vocata.
l ¶ Appellatur. de qua dicetur. j. in. §. quo defuncto.
m ¶ Impuberes. nam ſi puberes non erit eorum curator legitimus. vt. ff. de excu. tu. amiciſſimos. §. lucius. ar. contra. in auc. vt hi qui ob. per. §. i. col. vi. Io.

n ¶ Manumiſerit. i. emācipauerit. vt. ff. q̄n ac. de pecu. ē an. l. i. §. i. ⁊ facit. ſ̄. ti. i. ⁊. ff. e. tutela. §. fi. ⁊. l. ſequenti.
o ¶ Quo. ſ. patrefa. qui erat tutor filiorum ⁊ nepotum.
p ¶ Si liberi. qui remanſerunt in ptāte patris. idē puto ⁊ ſi filij fuerunt emancipati. ſi autē tam impuberes q̄ꝫ puberes remanſerunt in ptāte. ipſo iure recidunt in ptātem ſui patris illi qui filij ſunt. ſed fr̄es recidūt in tutelam fiduciariā ſemp. vt. ſ̄. qui. mo. ius pa. poſ. ſol. §. i. ⁊. ſ̄. de tutel. §. permiſſum.
q ¶ Filioꝝ ſuoꝝ. ſcꝫ nepotem defuncti.

Exemplo pronoꝝ recepta ē alia tutela q̄ ⁊ ipſa legitima vocat̃. Nā ſiq̄s filiū aut filiā nepoteꝫ aut neptē ex filio: ⁊ deinceps ipuberes emācipauerit: legitimꝰ eorum tutor erit.

De fiduciaria tutela.

Eſtk ⁊ alia tutela q̄ fiduciaria appellat̃l: nā ſi pr̄ filiū vl' filiā nepotē vl' neptē vl' deinceps ipuberesm manumiſeritn legitiaꝫ eorū tutela nāciſcit̃. Quoo defūcto ſi liberip virilſexꝰ eius exiſtāt fiduciarij tutores filiorūq ſuoꝝ vl' fr̄is vl' ſororiſr vel ceteroꝝ efficiunt̃. Atq̄s prono legitimo tutore mortuo liberi quoqꝫ eiꝰ legitimi ſūt tutores. Quoniā filiꝰ q̄dem defuncti ſi nō eēt a viuo pr̄e emancipatꝰ poſt obitum eius ſui iuris efficeretur: nec in fratruꝫ poteſtatē recidereti: iōqꝫ necv in tutelā. Libertꝰ aūt ſi ſeruꝰ manſiſſet vtiqꝫ eodē iure apud liberos

r ¶ Sororis. ſed certe frater videt̃ eē legitimus. vt. c. de excep. l. aduerſus. que ē ꝯtra. ſed certe q̄ fiduciarius ē legitimꝰ ē p interp̄tationeꝫ. lꝫ aliud nomē habeat. ſcꝫ fiduciarius ⁊ illū reſpectū habuit ibi. vt legitimū fiduciarium appellaret.

s ¶ Atqui. pro certe al's atquin. ⁊ tūc dicat p ſed. ⁊ quin pro certe. ⁊ ē oppoſitio quare filij pronorū ſūt legitimi. vt. ſ̄. de le. pa. tu. i. rñ. ⁊ iſti filij nō ſic ad qd̄ r̄ndet q̄ niā filius. ⁊c. ſed hec rō nō tenet niſi inter fratres qui ñ dicunt̃ recidere in ptātem fratrum ſuoꝝ ſed filij. i. nepotes erant recaſuri in ptātem. ergo in tutelam legitimā. ſed r̄ndeo nō recidunt filij iure hereditario in ptātem ſed iure paternitatis et filiationis. at ſeruus ſi non eēt manumiſſus iure hereditario erat futurus ſeruus apud filios dñi. ⁊ niſi eſſet heredes non eēnt domini ſed filius ⁊ ſi nō ſit heres patris tñ filiū in ptāte habet. vt. ſ̄. qui. mo. ius. pa. po. ſol. §. i. Erat ⁊ alia rō iure veteri. qꝛ emancipatione tollebat̃ ius agnatiōis minima ca. di. etiam inter patrē ⁊ filium. niſi eēt emancipatus contracta fiducia nedum inter fratres. vt. C. de leg. tu. l. iiij. ⁊. ſ̄. d̄ le. ag. tu. §. fi. ſed hodie corrigit̃. vt dicta. l. C. ⁊. j. de le. ag. ſuc. §. fi. Unde dicunt quidam vt Azo. hodie fiduciariā eē legitimam ex verbis ⁊ ſnia. l. xij. tab. ex quo hec ſecūda ratio ceſſat. Sꝫ poteſt dici contra. quia remanet prima. Accur.
t ¶ Recideret. dicunt quidam ꝙ ſi non eſſet emancipatꝰ non erat futurus in poteſtatem patris. ⁊ ſicut erat patris. ⁊ ideo emancipatus nō ita erit apud fratrem. ſicut erat apud patrē primo in ſimili tutela. Io.

v ¶ Nec in tutelam. id eſt legitimam ſed fiduciariam. libertꝰ enim eſt in poteſtate filij patroni iure hereditario. filius i poteſtate patris. iure patro. po. Accurſius florentinus.
a Si pfecte. i. xxv. an. nā quotiens fit mētio d̄ etate pfecta

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vel de maiore an de .xxv. intelligitur. vt. C. de his q̄ ve. eta. impe. l. fi. ⁊ ff. de le. iij. cum filio. §. filio.
b Cōſtitutio. vt. C. de legi. tute. l. fi.
c Precepit. ſ. vt ſit perfecte etatis. ⁊ ē rō. vt. ĵ. de ex cu. tu. §. miores. xx. an.
d De attiliano tutore. i. de eo tutore qui dabatᷣ p legē factam ab attiliano. vt in textu exponitur.
e Si cui nullus ſcꝫ ex teſtō. nam q̄diu teſtamētaria tutela ſupereſt. nō ē locꝰ alijs. Itē nec legitima. nā nec datiua tūc locuꝫ hꝫ. vt. C. qui da. tu. poſ. l. ſi ſororis.
f Et maiore. i. duobus. erāt enim tres. vt ar. C. de of. pre. l. ij. ⁊ ff. de ori. iur. l. ij. §. iſdem temporibꝰ
g Die certo. vt a paſcha in antea ſis tutor.
h Poterat. ⁊ hodie datᷣ. vt. ff. de te. tu. l. ſi quis ſub ↄdi.
i Itē nemo. nā ⁊ ſi vnus de pluribꝰ heredibꝰ adierit valet tutela. vt. ff. d̄ teſta. tu. l. ſi nemo. Idē in libertate teſtō relicta. vt. ff. de teſta. manu. l. teſtō.
k Erat. alˀs extiterat. ſed quid ſi nullus fuit inſtitutus cū pupillo ſed tm̄ pupillꝰ ē heres. Poteſt dici q̄ auctoritate iudicis adeat. vt. C. de iur. deli. l. ſi infanti. ⁊ ex tunc valebit tutela. ⁊ incipit tutor adminiſtrare
l Deſinebat. i. ille q̄ ſic erat datꝰ in ſubſidiū deſinebat cū teſtamentarius venit vt ſubicit.
m Cōditio. hic tutor tacite vſq; ad diē vel cōditionē exiſtētem datus expreſſe non poteſt. vt. ff. de reg. iur. l. actus.
n Ab hoſtibus. petebatur. nec erat locus legitime. vt. ff. d̄ leg. tu. l. i. §. ſi apud.
o Qui deſinit. i. iſte talis qui erat datus in ſubſidium.

ros dn̄i pꝰ mortē eiꝰ futurꝰ eēt. Ita tn̄ hi ad tutelā vocanᷣ: ſi pfecte[a] ſint etatꝭ: qđ nr̄a ↄſtō[b] in oībꝰ tutelis ⁊ curationibus obſeruari generaliter p̄cepit[c].

De attiliano tutore vl' d̄ eo q̄ ex lege iulia vel titia dabitur.

Si[e] cui nullus oīno tutor datus fuerat ei dabatᷣ q̄dē in vrbe romana a p̄tore vrbano ⁊[f] maiore pte tribunoꝝ plebis tutor ex lege attilia. In pu̾incijs vero a p̄ſidibꝰ pu̾inciarū ⁊ lege iulia ⁊ titia. Sꝫ ⁊ ſi teſtō tutor ſub ↄditiōe aut die[g] certo datꝰ fuerat: q̄diu cōditio aut dies pēdebat ex eiſdē legibus tutor dari poterat[h] item[i] ſi pure datus fuerat: q̄diu ex teſtō nemo heres exiſtat tamdiu ex eiſdē legibus tutor petendus erat[k] qui deſinebat[l] eſſe tutor. ſi cōditio[m] extiteret: aut dies veniret aut her eſ exiſteret Ab[n] hoſtibus quoq; tutore capto ex his legibus tutor petebatᷣ. quiꝰ deſinebat eſſe tutor. ſi is qui captus erat in ciuitatē reuerſus fuerat. naꝫ reuerſus recipiebat tutelaꝫ iure poſtliminij[p] Sed ex his legibus[q] tutores pupillis deſierunt dari poſteaq;[r] primo[s] conſules pupillis vtriuſq; ſexus tutores ex[t] inquiſitione dare ceperūt. deinde pretores ex cōſtitutionibus. Nam[v] in ſupraſcriptis legibus neq; de cautione a tutoribus exigenda: rem ſaluā pupillis fore[x]. neqꝫ de[y] compellendis tutoribus ad tutele adminiſtrationem quicquā cauebatur. Sed[z] hoc iure vtimur. vt rome quidem prefectus[a] vrbis vel pretor ſcđm ſuam iuriſditionem[b] in pu̾incijs autem preſides ex inquiſitione tutores crearent[c] vl' magiſtratus iuſſu[d] preſidum: ſi non ſint magne pupilli facultates. Nos[e] autē per cōſtitutionem noſtram ⁊ huiuſmodi difficultatem hominum reſecātes nec expectata iuſſione[f] preſidum diſpoſuimus. ſi facultates pupilli: vel adulti: vſqꝫ ad quingentos ſolidos[g]

p Poſtliminij. quo iure etiam omnia alia recuperat. vt. ſ. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibus nec de adminiſtratis interim tenetur hic reuerſus. vt arg. ff. ſi quis cautio. l. iiij. §. Item ſi quis.
q Legibus. ſ. attilia ⁊ iulia ⁊ titia. vt. ſ. e. ti. in prin.
r Poſteaq;. nunc recitat nouum ius. nam quattuor ſunt iura que hoc titulo notari poſſunt.
s Primum. alˀs q̄ primum.
t Ex inquiſitione. ſ. inquirendo facultates eoꝝ. an ſint pares oneri adiuncto. vt ĵ. de excu. tu. §. ſed propter. Itē bona conuerſatio requiritur vt alˀs in patre arrogatore. vt. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum. ⁊ ſ. de adop. §. cum autem. Accur.
v Nā ſupra. bn̄ dico q̄ deſierūt p has leges tutores dari. poſteaq; cōſules dederūt ex inquiſitione. ⁊ bonū fuit pp̄ter duas rōnes quas ponit. nam pro quia. ⁊c̄.

x Fore hanc cautionem preſtant tu. ⁊ cu. vt. ff. rem pu. ſal. fo. l. non quaſi. §. i. ⁊ l. ſed ⁊ ſi ad ſpeciem.
y De cōpellendis. i. captis pignoribꝰ. vt. ĵ. de ſatiſda. tu. §.
z Sed hoc iure vtimur. hic eſt tertiū ius qđ erat tēpore Iuſtiniani ⁊ hodie ē quartū additū qđ eſt. ĵ. proxi. §. pe.
a Prefectꝰ. ad prefectū cognitiōes criminales ad p̄torem ciuilia negocia veniebant. vt pꝫ. ff. d̄ of. p̄. vr. p totū ti. ⁊ ff. d̄ offi. pre. p̄. p totum. ti. ſed tutelam dabit vterq; vt hic.
b Iuriſditionem. p̄fecti vrbis eſt iuriſditio vſq; ad. c. miliaria. ſꝫ p̄toris rome tm̄ vt. ff. de offi. pre. vr. l. i. §. cum vrbem. ⁊ in ſum. Azo. de of. p̄. ro. dabūt ḡ cū ⁊ ei qui ē de ſua iuriſditione. vt ſtatim in preſide notabis.
c Crearent. ſ. cum qui eſt de ſua iuriſditione dabit. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. l. ius dā di. ſi vero ibi non inueniebanᷣ idonei. etiam in alio loco q̄ret ⁊ preſidi nūciabit. vt ff. e. l. diuus. item ei qui ſit de ſua iuriſditione vel rōne originis. vl' rōne poſſeſſionis. vel rōne domicilij. vt. ff. e. l. i. §. vlt. ⁊ l. diuus. ſi autē in altero hoꝝ triū locorū nō inuenitᷣ. ſꝫ i quarto loco reducēdus ē ad alterum locuꝫ de his tribus ⁊ ibi tutelam accipiat. vt. C. qui pe. tu. vel cu. l. i.

d Iuſſu ergo delegatur. Sed contra. ff. de tu. ⁊ cu. da. nec mandante. ſed ibi mandatum eſt quod non importat neceſſitatem. hic iuſſus qui importat. vt. ff. quod iuſſu. l. i. §. i. ⁊ ff. man. l. i. vel ibi erant magne facultates pupilli hic parue. Sꝫ certe ⁊ ſi ſint parue. adhuc videtur idem. nam datio tutele ē mixti imperij. vt. ff. de tutelis mutus. §. tutoris datio. vbi dicitur q̄ tutoris datio illi ſoli competit cui nominatim hoc dedit. vel lex vel ſenatuſconſul. vel princeps. ergo non poteſt delegari. vt. ff. de offi. eius cui man. eſt. iur. l. i. i. Rn̄. Sꝫ dic q̄ non poteſt delegari non habenti iuriſditionem ſed habenti ſic. vt. ff. e. l. ius dandi. vt hic dicitur. Sed que ſunt magne facultates. Rn̄. quinquaginta aurei. vt. C. de deſen. ciui. l. i. vel decem aureorum. vt in auten. de appella. §. ij. vel. ccc. aureorum. vt in auten. de deſen. ciui. §. ⁊ iudicare. col. iij. vel verius vſq; ad quingentos ſolidos ſi ſint parue. ſi vltra ſint magne. vt. ĵ. proxi. §. Accur. florentinꝰ.

e Nos autem. per conſtitutionem quam non habemus.
f Iuſſione. i. delegatione ſiue precepto. nā in hoc differt a

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mandato. q: mandatũ ex voluntate eſt ſed iuſſus neceſſitatis vt. ff. quod iuſſu. l. i. §. ij. ⁊ ff. man. l. i.
g Solidos. i. aureos vt. j. ꝺ pe. te. lit. §. fi. q̃rũ. lxx. ⁊ duo faciunt librã auri. vt. C. de ſuſcep. ⁊ ar. quotiens.
h Una. id eſt. ſimul.
i Uel alias. h quã do extra ciuitatẽ vt in municipio. nã magiſtratus municipalis dabit. Accur.
k Alexãdrine. h qñ tutor daƚ in ciuitate alexandrina.
l periclo. ſ. tabellionũ ⁊ alioꝝ. nõ vo ipſoꝝ maioꝝ iudicũ q̃ hñt ptãtẽ dãdi tñ vt. j. de ſatiſ. tuto. vƚ cu. §. pe. ⁊ §. fi. q̃ ſũt cõtra Accur.
m Qui cam. ſ. ſatiſdationem.
n Impuberes. hic §. eſt generalis ad oẽs ti. pcedẽtes ti. ꝺ tutelis.
o Iuri. i. equitati.
p Gerũt. alias egerũt. i. gefferunt.
q Pubtatẽ. ſed et ea finita tutela fuerit pu⁹. vt. ff. de tu. et ra. diſ. l. niſi finita. alias niſi ſit finita tutela non naſciƚ actio tutele ſed alie actiones nate ſunt. ſʒ ñ exercẽƚ. vt. ff. ꝺ tuteƚ. ⁊ ra. diſ. l. ſi tutor. §.

valeãt. ꝺfẽſoreſ ciuitatũ vna[h] cũ eiuſdeʒ ciuitatꝭ religioſiſſimo antiſtite vƚ alias[i] publicas pſonas. id ẽ magiſtrat⁹ vel iuridicũ alexãdrie[k] ciuitatꝭ tutores vel curatores creare legitima cautela ſm eiuſdẽ ꝯſtitutionis normã pſtãda videlʒ eoꝝ periculo[l]. q̃ eã[m] accipiũt. Impuberes[n] aũt in tutela eẽ naturali iuri[o] ꝯueniẽs ẽ. vt is q̃ pfecte etatꝭ ñ ſit. alterius tutela regaƚ. Cũ ergo pupilloꝝ pupillarũq; tutores negocia gerũt[p] poſt pubertatẽ[q] tutele iudicio[r] ratione reddẽt.

De auctoritate tutorum.

Auctoritas aũt tutoris in q̃buſdã cauſ neceſſaria[s] pupillis eſt. in q̃buſdã nõ ẽ neceſſaria. vt ecce ſi q̃d dari ſibi ſtipulenƚ. nõ ẽ necẽia tutoris auctas. Qꝺ ſi alijs pmittant[t] pupilli necẽia ẽ tutorꝭ auctas. nãq; placuit meliorẽ q̃dẽ ꝯditionẽ licere eis facere etiã ſine tutorꝭ auctẽ. deteriorẽ vero ñ aliter q̃ tutorꝭ auctẽ. Unñ in his cauſ ex q̃b⁹ mutue obligatiões naſcũƚ. vt i emptioĩbus vẽditioĩb⁹[v] locatioĩb⁹. ꝯductionib⁹. mãdati. depoſiti[x] ſi tutoris auctas ñ interueñat. ipſi q̃dẽ qui cũ his ꝯtrahunt obliganƚ[y] adinuicẽ. pupilli ñ obliganƚ. Neq;[z] tñ hereditatem adire neq; bonoꝝ[a] poſſeſſionẽ petere neq; hereditatẽ ex fideicõmiſſo[b] ſuſcipe aliter pñt niſi tutorꝭ[c] auctẽ. q̃uis illis lucroſa[d] ſit nec[e] vllũ dãnũ habeant[f] Tutor[g] aũt ſtatim i ipſo ne-

r Iudicio. i. actiõe tutele. q̃ daƚ in ſim- fi. ⁊ l. ſʒ ñ danƚ. plũ. ⁊ ppẽ dolũ ⁊ culpã latã ⁊ leuẽ. Eſt ⁊ alia actio q̃ tutor tenetur. ſ. de rõnib⁹ diſtrahẽdis. ſic eñi noiaƚ. vt. ff. de ꝯ. ac. tuteƚ. l. ij. ⁊ daƚ in duplũ ⁊ ppẽ dolũ tñ ⁊ in duplo ꝯtineƚ rei pſecutio. prior tñ ꝯ tutorẽ ⁊ ꝯ heredes. poſterior ꝯ tutorẽ tñ. vt. ff. ꝺ tu. ⁊ ra. diſ. l. i. §. pe. ⁊ l. ij. Itẽ vna intẽtata altera denegaƚ. licet plus ſit i ea. ⁊ ecõtra. ſecus i act. tutele. ⁊ furti. ff. de tu. ⁊ ra. diſ. l. i. §. in tutela. De auctoritate tutoꝝ.
Auctoritas. vt. C. de ꝯhẽ. ⁊ cõmit. ſti. l. neq;.
s Neceſſaria. i duob⁹ caſib⁹ obligaƚ pupillus ſine tutoris auctẽ. vt. ff. de act. ⁊ ob. furioſus. vbi. ſ. ex
t promittãt q: tũc ẽ veriſiſe q̃ male re actio veit agat. ⁊ facit ad h. j. q̃b⁹ ali. licet vel nõ. §. nũc admonẽdi. ⁊ §. ſed ecõtrario. ⁊ j. de inuti. ſti. §. pupillus. ⁊ ff. de acq̃. re. do. pupillus. ⁊ ff. de pac. ꝯ ius. Idẽ ꝺ muliere ſup dote paciſcẽte. vt. ff. de pac. dotali. l. de die. Idẽ in alimẽtario traſigente vt. C. de traſac. l. cũ hi. §. q̃d g̃. Itẽ fa. C. ꝺ ꝯhẽ. ⁊ cõmit. ſtip.
v Uenditioĩb⁹. ſi tñ pupillus petat rẽ ex venditiõe. l. neq; repelliƚ exceptiõe doli mali. niſi pciũ dare velit. vt. ff. de rei vendi. l. ſi id qꝺ. §. vl. in fi.
x Depoſiti. pupillus tñ doli capax teneƚ depoſiti ſi q̃d doli cõmiſit vel locupletior factus vt. ff. depoſiti. l. i. §. in pupillũ
y Obliganƚ. ⁊ ſic no. q̃ cõtractus claudicat qñ vt h ⁊ ff. de act. emp. iul. §. ſi q̃s a pupillo. Arg. ꝯ. ff. de arbi. l. litigatores. §. pe. ⁊ fi. ⁊ in auƚ. ꝺ nõ eli. ſcꝺo nu. §. pſpexim⁹. Itẽ h eſt veꝝ niſi locupletior ſit pupillus alias excipiƚ ſi agat. ⁊ ꝯ eũ poterit agi. vt. C. de admi. tu. ſi miores. ⁊ C. p emp. l. fi. ff. e. l. v. §. i. ⁊ de reſcin. vendi. ſi id quod. §. fi.
z Neq; hereditatẽ. que ex teſtamento vel ab inteſtato defertur. ſ. iure ciuili. vt. ff. here. pe. l. i. ij. iij. ⁊ hereditas eſt ſucceſſio in vniuerſum ius quod habuit defunct⁹ tpe mortis ſue deducto ere alieno. vt. ff. de verbo. ſig. l. nihil.
a Bonorum poſſeſſionẽ ex teſtamẽto. vt ſm tablas. vel ab inteſtato. vt vnde liberi ⁊ ſimiles. que ſunt omnes de iure ptorio. vt. j. de bo. poſ. §. quos auteʒ. ⁊ eſt bonoꝝ poſſeſſio ius pſequendi retinendiq; patrimoniũ qꝺ cuiuſq; fuerit cũ is moritur. vt. ff. de bono. poſ. l. iij. §. bonorum hoc tamen in bonoꝝ poſſeſ. fallit. in caſu cum pupillus nõ habet tu. tunc eñ ptor auctoritateʒ tutoris poteſt ſupplere. vt C. qui admit. ad bo. poſ. l. bonoꝝ. Item i hereditate. vt. C. de iu. deli. ſi infanti. i fi.
b Ex fideicõmiſſo. vt per ſe. cõ. treb. vt j. de fideicõ. here. §. ſed quia. Ideʒ dico et ſi bona velit recipere cauſa ſeruanda rum libertatum cuʒ ſibi poſſit timere dãnum. quia eſt ſucceſſio in vniuerſum ius vt. j. per quas per no. acquiritur. §. fi.
c Tutoris. i. adminiſtratoris cui adminiſtratio ſit conceſſa in teſtamẽto. alioq̃n ñ valʒ. naʒ ⁊ ſi ab eo q̃ tutelã ñ gerit ſciẽs aliũ gerere eiuſ dñs nõ efficiar. vt. ff. e. l. iiij. Iteʒ nunq̃d curatoris ſufficit auctoritas ad adeundam hereditatem vel bonoꝝ poſſeſſionẽ delatam pupillo. Rñ. non. vt. ff. de ap. cum in vna. §. tutor vſq; i fi. legis.
d Lucroſa ſit. i. licet appareat lucroſa. ne occaſione lucroſe adeat damnoſam. Lucroſa. quia adeundo oneratur legatis et fideicõmiſſis ⁊ alijs oneribus. ⁊ ita obligatur. ſed non poteſt obligari ſine tutoris auctoritate. vt. ꝯ. e. i prin. Uel ſi obijciatur ceſſante cauſa ⁊c̃. hoc raro accidit q̃ hereditas nõ ſit oneroſa. ⁊ ad ea que frequentius accidunt adaptantur iura. vt. ff. de le. ⁊ ſe. con. nam ad ea.
e Neq; vllum. eſt alia ratio etiam ſi ſit lucroſa. quia litibus et ſumptibus vexaretur. vt. ff. de mino. l. minorib⁹. xxv. an. et his eiſdem etiam rationib⁹ nec in iudicijs ciuilib⁹ vel criminalibus poteſt eſſe ſine tutoris auctoritate. vt. C. ſi aduerſus rem iudi. l. ⁊ cum minores. ⁊ C. de auc. p. clarum. niſi in quattuor caſibus vt in poſſeſſione momẽtaria. vt. C. ſi p vim vel alio modo. l. i. ⁊ C. qui legit. per momẽtarie. Item in violato thoro minor ſine curatore accuſat. vt. ff. de adul. ſi maritus. §. lex. ſed hoc in adulto. Item ſi veniam etatis impetret vt. C. de his qui ve. e. im. l. i. ⁊ ij. Item in interdicto de li. bo. exhi. vt. ff. de li. bo. exhi. q̃ ⁊ lex. §. ſed ſi mulier.
f Habeant. quia forte ſubeſt es alienum latens.
g Tutor. autor fieri. i. pbare ⁊ laudare quod fit per pupillum. vt. ff. e. l. etiam.
a Feſtinauerit. alias filius non poteſt adire hereditatẽ ſine voluntate patris. vt. C. de bo. que libe. l. fi. §. pe. non eñi compellitur. primo quia eſt iniquũ. ſecũdo quia tenetur pupillo damnum reſartire tutor. vt. ff. e. ſi tutor.
b Poſt tempus ſcilicet modicum. alias valet auctoritas. vt. ff. de acquiren. here. ſi quis mihi. §. iuſſum. que eſt contra

gocio pñs debet actoꝛ fieri ſi hoc pupillo ꝓdeſſe exiſtimauerit[a]. poſt[b] vero tempus vel per nunciũ aut[c] epiſtolam interpoſita auctoritas nihil agit Si[d] autem inter tutorẽ pupillumue iudiciũ agendũ ſit. qꝛ ipſe tutoꝛ in[e] rem ſuam actoꝛ[f] eſſe non poteſt non ꝑtoꝛius tutoꝛ vt olim ꝯſtituit᷑. ſed[g] curatoꝛ in locũ eius datur. quo curatoꝛe interueniẽte iudicium peragitur et[h] eo peracto curatoꝛ eſſe deſinit.

Quibus modis tutela finit᷑.

Pupilli[k] pupilleqꝫ cũ puberes eſſe ceperit a tutela liberantur. Pubertatẽ aũt veteres quidẽ nõ ſolum ex ãnis ſed etiã ex habitu[a] coꝛpoꝛis in maſculis extimari volebant. Noſtra autem maieſtas dignum eſſe caſtitate nr̃oꝝ tpoꝝ bene putauit qð in feminis etiã antiq̃s impudicũ eſſe viſum ẽ id ẽ inſpectionẽ habitudĩſ coꝛpoꝛiſ. hoc[b] etiã ex habitu ĩ maſculos extẽdere. ⁊ ideo ſancta ꝯſtitutiõe[c] ꝓmulgata pubertatem in maſculis poſt. xiiij. annum cõpletũ ilico initiũ accipere diſpoſuim⁹ antiq̃tatiſ noꝛmam in feminis ꝑſonis bñ poſitam ſuo oꝛdine relinq̃ntes. vt poſt. xij. ãnos completos viri potẽtes eſſe credant᷑[d]. Itẽ[e] finit᷑ tutela ſi arrogati ſint adhuc impuberes vel deportati. Itẽ[f] ſi in ſeruitutẽ pupillus redigat᷑. vł ſi ab hoſtib⁹ capt⁹ fuerit. Sed[g] etſi vſqꝫ ad certam ꝯditionẽ datus ſit tutoꝛ ĩ teſtamẽto[h]. eque euenit vt deſinat eſſe tutoꝛ exiſtẽte ꝯditiõe. Simili modo finitur tutela morte[i] pupilloꝝ vel tutoꝝ. Sed[k] ⁊ capitiſ diminutiõe tutoꝛis. ꝑ quã libertas vel ciuitas[l] eius amittit᷑. omis[m] tutela perit. Minima aũt capitiſ diminutiõe tutoꝛiſ. veluti ſi[n] ſe in adoptionẽ dederit. legitia[o] tñ tutela ꝑit cetere[p] ñ pereunt

et eſt ratio. quia videntur ineſſe que incontinenti fiunt. vt. ff. ſi cer. peta. l. lecta.
c Per epiſtolam. nota caute. ⁊ redde ſingula ſingulis nam dixerat duo ſcilicet ſtatim. ad quod refertur poſt tempus ⁊c. Item in ipſo negocio preſens ad quod refertur hoc per epiſtolam que inter abſentes mittitur vt. ĩ. de obli. ex ꝯſenſu. §. fi. Idem ⁊ ſi alio modo inutiliter auctoriſetur. vt. ff. ea. l. i. §. fi. ⁊. l. vlti. ſcilicet ſi inuitus detinetur
d Si autem iudicium. ſ. reiuẽ. vel alterius perſonalis vel realis act. preter actionem tutele vel neg. geſt. que cõtra tutorem erit danda. q̃ durante officio non datur. vt. ff. de tu. et ra. diſtra. niſi. §. fi. et l. ſi cum adhuc. ⁊ idẽ in vtili generali neg. geſ. que datur cõtra curatorem adultis. vt. ff. de admi. tu. l. cum curatore. ⁊. C. de admi. tu. l. ij. ⁊. l. rationes. Sed certe nec alie videntur interim poſſe intendi. vt. ff. de tu. ⁊ ra. diſ. l. ſꝫ ñ dant᷑. ſꝫ illud intellige vt ipſemet exerceat non dantur. ſed per procuratorez ſic vt hic dicitur. Item nunquid hec correcta ſunt hodie per auten. vt in auten. vt hi qui ob. per. re. mi. §. i. coll᷑. vi. cũ nullus creditor vel debitor poſſit eſſe tutor vel curator. ꝶ. Rñ. ſic niſi in tutore teſtamẽtario in quo poterit adhuc hodie hic. §. loqui. cum fides talis tutoris ab ipſo teſtatore ſit comprobata. vt. ĩ. de ſatiſda. tu. vel cura. §. i. ⁊. C. de epi. audi. de creationibus. vel idem in eo quod in aliĳs. vt in predicta auten. diximus. ſed magis credo contrariũ vt dixi in auten. vt hi qui ob. per. re. §. i. Item ⁊ circa reales actiones hunc §. hodie facimus loqui cum in eis non ſit obligatio. vnde ceſſat actio. vt. ĩ. de actio. §. i.
e In rem ſuam. ⁊ pupilli que ſua dicitur cum bene adminiſtrat. vt. ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam.
f Actor. facit ad hoc. ff. de. v. ſig. l. quod dicimus. ⁊. C. ne quis ius in ſua cauſa. l. vna. ⁊. C. de teſti. l. omnibus. ⁊. ff. e. l. v. i. rñſo. ar. ꝯ. C. de fideicõ. li. l. fi. ibi iudex ⁊c. ne ſequeret᷑ inconueniens vt in eodem negocio eſſet actor ⁊ reus. nam olim ĩ tali caſu dabatur tutor ꝑtorius quod hodie non eſt vt h̃ dr̃.
g Sed curator. C. de in litem dan. cu. l. i.
h Et eo peracto. ſ. iudicio.
i Quibus modis tutela finiatur. Rubrica.
Hic videndum eſt quibus modis tutela finiatur. Nouem modos ponit. pubertate. arrogatione. ⁊ ſeruitute. ꝯditione. morte. capitis diminutiõe. ſi ad certum tp̃s datus ſit. ⁊ ſit finitum tempus. ſuſpitione. excuſatione.
k Pupilli. Pupilli ſunt qui de ptãte patris impuberes exierũt vel morte vel emãcipatiõe. vt. ff. de v. ſig. ſi pupillos. i. rñſo. licet improprie dicatur aliquando pupillus qui eſt in poteſtate. vt. ff. de. v. ob. l. fi. §. ſi pupillus
a Habitu. i. aſpectione vtrum haberet barbã vnam vel alteram. vt. ĩ. innuit. et fa. ff. de mino. l. minor. xxv. an. vel adito ꝑſide ex aſpectu corpis ⁊c. ⁊ no. pro opi. M. qui ſm ꝯſcientiam dicebat iudicem debere iudicare et fa. ff. de fer. l. ij. in fi. ⁊. ff. ſiñ. regũ. l. ſi ruptione. §. fi.
b Hoc etiã. ſ. ꝙ ſit iudicãdũ impudicũ.
c Conſtitutiõe. vt C. quando tu. vel cura. eſſe deſi. l. fi.
d Credãtur. facit ad hoc. ṡ. de nup. i. rñſo.
e Item finitur impuberes. i. in pupillari etate adhuc exiſtentes vt hic. ⁊. ff. de adop. nec eius. §. eorum. ⁊ hoc cum ꝯſenſu oĩum tutoꝝ. vt. C de aucto. ꝑſtan. l. fi.
f Itẽ ſi redigat᷑ ex ingratitudie ſi ſit doli capax non autem ex venditione vt. ĩ. per quaſ per. no. ac. §. pe. quia non niſi ſit maior. xx. an. poteſt per venditionem fieri ſeruus. vt. ṡ. de iur. perſo. §. pe. Contra eſt. C. de inoffi. teſta. l. ſi quis. §. fi. ſed ibi de eo dicit qui doli capax non eſt.
g Sꝫ ſi vſqꝫ ad certã. i. ſpecificatã vt qñ titi⁹ erit ꝯſul.
h Teſtamento. no. quod dixit in teſtamẽto. nam a lege vel a iudice non ſic. vt. ff. de regu. iu. l. actus.
i Morte naturali. nam de ciuili iam dixit. ṡ. proxi. ſ. vbi dixit de deportato ⁊ ſeruo facto per ingratitudinẽ quia mors omnia ſoluit nedum tutelam. vt in auten. de nup. §. deinceps
k Sed ⁊ capitis libertas. ⁊ tunc maxima.
l Ciuitas. ⁊ tũc media. vt. ṡ. de ca. di. §. maxima. ⁊. §. minor.
m Ois tutela. i. teſtamentaria vel datiua. cum ea que ſunt iuris naturalis tollantur. vt. ṡ. de ca. di. §. ꝙ autem.
n Si ſe in adoptione ſed emancipatiõe filĳ legitima tutela non finitur. quia filiuſfa. legitimus tutor eſſe non poteſt. cum ſ. pater eũ precedat. vt. ṡ. de ca. di. §. fi. niſi in caſu vt cũ manumittit ſeruũ matnũ delatum ſibi. vt. ṡ. de legi. pa. tu. §. ſed forte. ⁊ tũc defert᷑ cũ ſui iuris erit. vt. ff. fam. her. ſi maritus.
o Legitima. ſed quare hic legitima tñ perit. ꝶ. Rñ. quia agnatio perit mĩma capitis diminutione. vt. ṡ. de legi. ag. tu. §. ſi. ⁊ legitima inter agnatos tantum conſiſtit. vt. ṡ. de legi. ag. tu. i. rñſo.
p Cetere. ſ. teſtamentaria ⁊ datiua. ſm. M.
q Licet mĩma. vt quia detur in arrogationem. vt. ṡ. e. §. i.

Sed pupilli ⁊ pupille capitis diminutio licet minima ſit. oēs tutelas tollit. Preterea q̄ ad[a] certū tps teſtō danꝫ tutores. finito eo deponūt tutelā. Deſinūt[b] aūt tutores eſſe q̄ vel remouenꝫ a tutela ob id ꝙ ſuſpecti[c] viſi ſunt vel q̄ ex iuſta cauſa ſeſe excuſant ⁊ onus admiſtrāde tutele deponunt. hinc ea q̄ inferi⁹ ꝓponemus.

De curatoribus.

Maſculi[d] q̄dē puberes ⁊ femie viri potētes vſq; .xxv. an. cōpletū curatores accipiūt. q̄ licet puberes ſint. adhuc tñ hui⁹ etatiſ ſunt vt ſua negocia tueri nō pñt. Dant aūt[e] curatores ab eiſdē magiſtratib⁹ a q̄buſ ⁊ tutores. Sed curator teſtamēto nō datur. ſed datus[f] ꝯfirmaꝫ decreto p̄toris[g] vel p̄ſidis. Itē in uiti adoleſcētes curatores nō accipiūt. p̄terq̄ in litem[k] curator[l] eni ⁊ ad certā cauſam dari pōt. Furioſi[m] quoq; ⁊ ꝓdigi licet maiores .xxv. an. ſint. tñ in curatiōe ſunt agnatorū ex lege .xij. tabu. ſed[n] ſolent rome p̄fecti vrbis vel p̄tores ⁊ in ꝓuincijs p̄ſides ex inq̄ſitione[o] eis dare curatores. Sed et mente captis ⁊ ſurdis ⁊ mutis et q̄ ꝑpetuo morbo laborant. q; reb⁹ ſuis ſupeſſe nō pñt curatores dandi[p] ſunt. Interdum[q] autē ⁊ pupilli curatores accipiūt vtputa ſi legitim⁹ tutor nō ſit idone⁹ qm̄ hñti tutorem tutor dari[r] nō pōt. Itē[s] ſi teſtamēto dat⁹ tutor. vel a p̄tore aut a p̄ſide idone⁹[t] non ſit ad miſtratione ñ tñ fraudulēt negocia adminiſtret ſolꝫ ei curator adiūgi. Itē[v] loco tutor q̄ nō ī ꝑpetuū. ſꝫ ad tps a tutela excuſāꝫ. ſolēt curatores[x] dari.

a Ad certum. idem ſi ad incertum tempus. ſ. ad conditionē vt. ſ. e. §. ſed ⁊ ſi. que conditio ad eſſe ⁊ ad non eſſe ſe habere poteſt. vt. ī. de. v̄. obli. §. conditiones.

b Deſinūt. excuſant in perpetuū. vt quia mutus. quod dic vt. ff. de mino. l. verū. §. ex facto. nam ſi ad tps. non deſinūt eē tutores. vt. ī. d̄ excuſa. tu. ⁊ cu. §. item q̄ reipublice.

c Suſpecti. inferi⁹ vt. ī. de ſuſpe. tu. per totum. ⁊ ī. de excuſ. tu. §. cura. Et no. ꝙ eiſdē modis finitur cura ſi q̄s habeāt pupilli curatores. ⁊ eodem tpe vt. C. quando tu. vl' cu. eſſe de. l. i. adultorū v̄o curatores tūc finiūꝫ cū virilē vigorē cōpleuerit mior. ſ. xxv. an. vt ff. de mino. l. fi. in fi. et. ī. ti. p̄mo. i. rñ. niſi ad certam cauſā vl' ſpeciem fuerint dati nam ⁊ tunc finito negocio finitur officiū vt. ſ. ti. i. §. fi. Itē curatores alioꝝ. vt. ī. t. i. §. furioſi. ⁊ §. alioꝝ et. §. ſed ⁊ mente captis. tunc deſinūt quādo ſanam mentē p̄dicte pſone recipiunt. vt. ff. de cu. fu. l. i. §. i. ⁊ §. fi.

pelleretur prorſus. vt. ī. de ſuſpe. tuto. §. penul. ⁊ fi. ⁊. C. d̄ ſuſpe. tuto. l. pietatis. bene dico cu. ⁊ non tu. quia ⁊c̄.

r Dari non poteſt. fallit hec regula in caſibus. vi. vt ſi deꝫ tutor loco tutoris ſurdi vel muti vel furioſi. vt. ff. de tutelis. l. penulti. Item ⁊ ſi habet tutorem ratione rerum vnius prouincie. poterit habere alium ratione reꝝ quas habet in alia. vt. ff. de excu. tu. l. ꝓpter litem. alias. l. licet. §. fi. ⁊. C. in quibus ca. tu. ha. da. cura. l. fi. Itē ⁊ mater anteq̄ nubat tutrix exiſtens alium petit tutorem dari. vt i auten. de nup. §. ſi vero tutelam. ſed ratio eſt quia abire nunc ſperatur. vt. C. cōia. de le. l. fi. §. ij. Itē ⁊ qñ ad tempuſ eſt relegatus vl' excuſatus vl' remotus. nam interim tutor datur. vt C. in quibus ca. tu. ha. l. penulti. Item ſi quis tutor ſit apd̄ hoſtes. non vt ſeru⁹ ſed vt legat⁹ vel trāſfuga. alius datur. vt ff. de tu. l. ſi quis tutor. Item ſi reipublice cauſa abſit poteſt alius dari vt. ff. d̄ tutelis. l. queſitum. et ff. de ſuſpec. tu. l. iij. §. ſi quis abſuturus ſed ſm̄ ꝓ. in his omnibus caſibus tutor pro curatore accipitur. ⁊ hec regula nō fallit. ſed cum littera in omnibus ſupradictis legibus de tutore faciat mentionem ab ea non diſcedamus. vt. ff. de le. iij. non aliter. ⁊. ff. de exer. l. i. §. igitur. Sed que ē ratio cū vbiq; dari poſſit curator habenti curatorem vel tutorem. ſed nō tutor poteſt dari habenti tutorem. Rñ. ꝙ tutor qui prius dabatur habebat plenam poteſtatem. ī. ti. ij. §. dat⁹. ⁊. ſ. d̄ tutelis. §. i. ⁊ ita ꝙ alium ſecum in eadem plenitudine admittere nō poteſt. ſed non ſic in curatore qui rebus datur. vt. C. d̄ nup. l. incupulandū. vnde tutor auctorizaꝫ hereditatem adeundo qd̄ in curatore pupilli non eſt. vt. ff. de ap. l. cum in vna. §. tutor. Sed nonne tota die inuenimus vnum pupillum plures habere tutores. vt. C. de adminiſtra. tuto. l. ij. Rñ. illud ē qñ ſimul dantur. nam quedam fiunt ſimul bene que non valent ſi fiant ſeparatim. vt duorum reorum obligatio vt. ī. de duobus reis ſti. §. i. Accur.

De curatorib⁹

d Maſculi. xxv. an. niſi impetrent a principe veniā etatis maſculi in. xx. annis. femie. in. xvij. vt. C. d̄ his qui ve. eta. impe. l. i. ⁊ ij.

e Dantur autem a mgr̄atibus. i. a pretore p̄ſide ꝓconſule p̄fecto egypti. vt de tu. ⁊ cu. l. i. Item a p̄fecto vrbis et a defen. ciuita. vl' iuridico alexandrine. vt. ſ. de attili. tu. §. pe. alias fi. ⁊ in auten. de defen. ciui. §. nulla. colla. iij. ⁊ §. d̄ offi. p̄fec. vr. l. i. §. ſolent.

f Sed datus de facto.

g Pretoris. ſcilicet in vrbe.

h Preſidis in prouincia.

i Itē accipiūt. ſec⁹ in tutore. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. l. necnon. et de tutel. l. ij. vt dixim⁹. ſ. de tutel. §. eſt aūt. Itē videꝫ ꝯ. ff. de mino. l. i. in fi. ſed qd̄ ibi dicit non cōmittit eis adultis res ſuas. bñ gerētib⁹. añ. xxv. an. verū ē vt ſint rata q̄ fiunt ꝑ eos cōmittunꝫ tñ vt h̄. ſed reſtituūꝫ vt ibi. ⁊ ī. de act. §. ſi q̄s agēs

k In litē. tūc eni cogiꝫ. ſꝫ pupillus i litē nō cogiꝫ. vt. ff. d̄ tu

l Curator. q̄ſi tel. l. q̄ bꝫ. §. ſi pupillus. qd̄ expone vt ibi. dicat ñ dubites de h̄ lꝫ aliud ſit ī tutore. vt. ſ. q̄ tu. da. poſ. §.

m Furioſi. nō hos duos accipe curatorē a lege. certe. alij oēs ſunt datiui. vt caute h̄ colligiꝫ. ⁊ ī. pxi. §. ⁊. C. d̄ epi. audi. l. de creatiōib⁹. Accur.

n Sꝫ ſolēt. ſ. agnatis deficientib⁹ vel nō habilib⁹ ꝯſtitutis. vt. C. d̄ cu. fu. l. fi. §. ſinaūt

o Inq̄ſitiōe. ⁊ h̄ rōne furoris vl' demētie. niſi iſte ꝑſone ſint miores. xxv. an. ⁊ tūc rōe etatis tu. vel cu. accipiūt. vt. ff. de tutel. q̄ bꝫ. §. ꝙ aūt Itē niſi ſint in ptāte. vt. C. d̄ cu. fu. l. fi. §. i.

p Dandi ſunt. ſcilicet ab his q̄s modo i ſuꝑiori. §. diximus

q Interdum idoneus. vel ratione pauptatis. vel quia non eſt induſtrioſus vt decet. fidelis tamen eſt ⁊ diligēs. alias re

s Item ſi teſtamento. poſuit exemplum de legitimo. nunc de datiuo ⁊ teſtamentario minus idoneo.

t Idoneus. id eſt ſufficiens.

v Item ad tempus excuſantur. nam aliquis quandoq; in perpetuum quandoq; ad tempus vt patet per multa exēpla ī. de excu. tu. ⁊ cu. §. i. ⁊ quaſi per totum titu.

x Curatores. vel etiam tutores. vt. ſ. proxi. §. dixi. ſcilicet prout iudici videbitur. vt. C. in quibus ca. tu. ha. l. i. ⁊. ij. Sꝫ quid ſi tutor pupillo non ſit an dari poſſit cura. rñ. ſic vt ar.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ɔtrario ſenſu ſumit᷑.vt.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab.l.curator.qḋ ē validum vt.ff.de off.eius cui mā.eſt iur᷑.l.i.§.i.

a ¶ Nō ſi aduerſa.i.infirmitate que valitudini ꝛ ſanitati cō-

b ¶ Neceſſitate.vt qꝛ longo tp̄e abſutur⁹ eſt vel traria eſt ſua maiora negocia habet pertractare. vel alias ſimiles neceſſitates vt.ff.d̄ ꝓcu.l.filius.fa.§.fi.et l.ſe.ꝛ.l.poſt litem.et l.ſe.vſq ad.l.q̄ oīa.et niſi hmōi neceſſitas ſit non poteſt ſm quoſdam vt.C.q̄ da ri tu.ve cu.l.curato rē.ꝛ.l.curator.imo certe ꝛ ſi quecunq alia ſit iuſta quoquo modo vt.ff.de admi ni.tu.decreto.ꝛ hec eadem ſunt in curatore vt.C.de ap.ſi actor.

Nō[a] ſi tutor adūſa valitudine vel alia nccitate[b] impedit᷑. quo min⁹ negocia pupilli adminiſtrare poſſit.ꝛ pupillus vel abſit[c] vel infans ſit que ʒ velut auctorem periculo ipſius tutoris pretor.vel qui prouicie p̄erit decreto conſtituet.

De ſatiſdatione tutorum vel curatorum.

Ne[e] tm̄ pupillorū pupillarūue.ꝛ eorū q̄ queue i curatiōe ſūt negocia a curatoribus tutorib⁹ue ɔſumāt᷑[f] vł diminuāt᷑[g].curet ptor[h] vt tutores et curatores eo noīe ſatiſdēt[i]. ſʒ hoc ñ eſt generale ꝑpetuū[k]. Nā tutores teſtō dati ſatidare nō cogūt᷑.qꝛ fides eoꝝ ꝛ diligētia ab ipſo teſtatore ꝓbata[l] ē. ¶ Itē[m] ex inq̄ſitiōe tutores vel curatores dati ſatiſdatione non onerant᷑ qꝛ idonei[n]

c ¶ Abſit.ſi eni pñs ſit ꝛ habet intellectū etiam ꝓcuratorē cū aucte tutoris facere poteſt.vt.C.de ꝓcura.l.neq abſit.idem in ſex menſibus.

d ¶ Velit.ſ.pretor vel preſes vt ſequit᷑ et qḋ hic dicitur actor alias adiutor dicitur.vt.ff.de tutel᷑.l.ſolʒ.alias curator.vt.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.l.in oēm.alias ꝓcurator.vt.C.de ꝓcura.l.neq.et nota hic varia noīa eorum.qui aliorum facta agunt vt actor vt hic dictū eſt. Itē tutor qui datur pupillis.ſ̄.de tutel᷑.§.eſt autem. Item curator qui datur adultis vel furioſis vel ſimilib⁹ vt.ſ̄.c.in pri.et.§.furioſi.ꝛ.§.ſed ꝛ mente captis. Itē ꝓcurator qui aliena negocia cum mandato.vt.ff.de ꝓcura.l.i. Item negociorūʒ geſtor qui ſine mandato gerit vt.ī.de oblig.ex quaſi ɔtrac.§.i. Item yconomus cui res eccleſiaſtica gubernanda mandatur ab epo cum conſenſu fratrum vt.C.de ſacroſan.l.iubemus.ꝛ.C.de epi.ꝛ cle.l.omnes.§.hoc ꝓculdubio. Et nihilominus dicitur hypocriſarius vt in aut᷑.quō op.ep.§.non aliter.ꝛ.§.neq autem.ꝛ.§.ſi vero vt preſertim. Item ſyndicus qui ſic grece dicitur latine ſinguloꝝ cauſam dicens.vt.ff.de mu.ꝛ ho.l.munerū.§.defenſores.quāq tamen actor ꝛ ſyndicus pro eodem ponunt᷑.vt.ff.q cuiuſq vniuer.l.al᷑.ij.§.quibus.ꝛ.§.penul.ꝛ.l.item eorūʒ.§.actori.facit ad hoc.C.d̄ auctoritate tu.vel cu.per totum.vel etiam dic q differunt vt et ibi no.ſ.in dicta.l.q cuiuſ.vni.ꝛc̄.

De ſatiſdatione tutoꝝ vel curatoꝝ. Rubrica.

e ¶ Ne tamen.diximus dādos tutores ꝛ curatores ratione etatis ne tamen ꝛc̄.

f ¶ Conſumantur.in totum.

g ¶ Diminuantur pro parte.

h ¶ Pretor.ſic ꝛ p̄.vt.ꝛ p̄ſes ꝓuincie.vt.ſ̄.ti.i.§.ij.

i ¶ Satiſdent.rempu.ſal.fo.vt diximus.ſ̄.de tute.§.i.vł cū fideiuſſore.vt.ff.rempu.ſal.fo.non quaſi.in prin.ꝛ.ff.de preto.ſti.l.pretorie.ꝛ.ff.qui ſatiſda.cogun.l.i.

k ¶ Perpetuum.i.generale.ſic.C.de eden.l.edita.alias pro tempore ponitur.vt.ff.pro ſocio.l.i.ꝛ.ī.d̄.X.ob.§.at ſi quis.

l ¶ Approbata.idem in curatoribus in teſtamēto datis.licet curatores non dentur in teſtamēto regularit᷑.tm̄ ſi dati fuerit ɔfirmantur decreto p̄toris vł p̄ſidis.vt.ſ̄.ti.proxi.§.ij.ꝛ tūc liberant᷑ a ſatiſdando vt tutores vt hic.ꝛ.ff.de ɔfirma.tu.l.ſi filio.ꝛ.l.in ɔfirmando.ꝛ.l.ſe.ꝛ.l.vtilitatē.ſecus in dato a mr̄e.vt.ff.de ɔfirmā.tu.l.i.ad finem legis.al᷑.C.e.ti.l.i. Sed quare ſecuſ.rn̄.quia firmū eſt ɔſiliū pr̄is et non matris.vt ar.ī.qui.ali.licet.īſi.i.rn̄.ꝛ.ī.de iniur.§.i.ꝛ quod dicit in teſtamēto idem ꝛ in tutorib⁹ et in codicillis datis dicam.vt.ff.de teſt.tu.l.iiij.alias.l.iij.et fac᷑ ad hoc.C.d̄ epi.audi.de creationib⁹

m ¶ Item ex inquiſitione.id eſt dati a iudice cum inquiſitione.vt.ſ̄.de attil.tuto.§.i.ſʒ h̄ iure dicit᷑

n ¶ Idonei.i.p̄ſumptione iuris contra quam non admittit᷑ ꝓbatio in ɔtrarium ſed ſi contra apparʒ tenebitur ille qui dedit.vt.ī.e.§.ſciendūʒ ſed hoc fallit in curatore furioſi qui ſatiſdat ſi nō habeat idoneam ſubſtantiam.licet ſit cum inquiſitione datus.vt.C.d̄ cura.fu.l.fi.ꝛ.§.ſi quidem.et.§.ſi vero nō talis. Item debent iurare iſti omnes bene agere.id eſt non pretermittere vtilia ꝛ non facere inutilia.vt in auten.vt hi qui ob.reſ.per.mi.§.fi.colla.vi. Si ergo non teſtamentarij nec datiui ſatiſdant.qui erunt illi qui ſatiſdant. Rn̄.legitimi niſi in caſu ſcilicet patron⁹ pro liberto vt ff.de tute.l.legitimos.§.i. Item datiui quando non fiunt cū inquiſitione vt.C.de aucto.preſtan.l.fi.ꝛ niſi ſatiſdent nō adminiſtrant.vt.C.de tuto.vel cura.qui ſatis non de.l.i.ꝛ fi.et ſm hoc ſunt quattuor genera tutoꝝ.ſcilʒ teſtamentarij. Iteʒ legitimi. Item datiui cum inquiſitione. Item datiui ſine inquiſitione vt dictum eſt.

electi ſunt. Sʒ[o] ſi ex teſtō vł inq̄ſitiōe duo pluresue dati fuerint tutores poteſt vn⁹ offerre ſatiſdationē d̄ indēp̄nitate pupilli vel adoleſcētis ꝛ ɔtutori ſuo vel curatori p̄ferri.vt ſol⁹ admiſtret.ꝛ ɔtutor ſatiſ offerēſ p̄ponat᷑ ei.vt ꝛ ipſe ſolus adminiſtret. ¶ Itaq[p] per ſe non poteſt petere ſatiſdationem a cōtutore ſuo vel ɔcuratore.ſʒ offerre debet vt electionē ɔcuratori det vel contutori ſuo.vtrū velit ſatis accipe vel ſatiſ dare. Nō ſi nemo eoꝝ ſatis offerat ſiquidē aſcriptū[q] fuerit a teſtatore quis gerat ille gerere debet. Quod ſi non fuerit aſcriptum quem maior pars[r] elegerit.ipſe gerere debet vt[s] edicto pretoris cauetur. Sin autem ipſi tutoreſ diſſenſerint circa eligendum eum vel eos qui gerere debent.pretor partes[v] ſuas interponere debet.

o ¶ Sed ſi ex teſtamento.duo ponit ꝛ vnum tm̄ nunc ꝓſequitur.ſcilicet de teſtamentario.ſed in fi.§.dicit de alio. Itē hec eadem in curatoribus pluribus locum habent.vt.ff.de admini.tuto.l.iij.§.q in tutoribus. Item quid in legitimis. Reſpon.idem cum ſit eadem ratio.ne deterius negocia per plures exerceantur.vt.ff.de adminiſtra.tuto.l.ſi plures.§.apparet igitur.

p ¶ Itaq vel ſatiſdare.ſic.ī.de inuti.ſtipula.§.alteri.in fi.

q ¶ Aſcriptum.ſcilicet in teſtamento.vel aliter apparet eiuſ voluntas euidenter.quia dixit in ſatiſdatione quis preferri debet.

r ¶ Maior.dūmō oeſ velint p̄ vnū admiſtrare.alias eni non cōpellerent᷑.ſed oēs gerere pn̄t ſi velint.vt.ff.de admi.tu.ſi plures.§.fi.ꝛ.l.vel in partes.ꝛ no.hic argu.q ſtatur maiori parte.ſic.ff.de pac.l.iuriſgen.§.vlti.ꝛ.l.maiorem.ꝛ.l.precedente.§.fi.ꝛ.ff.de teſtibus.l.iij.§.ij.alias nūer⁹ teſtiū.ꝛc̄.Ar

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Idẽ[x] et in pluribus ex inq̄ſitione datis cõꝓbandũ eſt. vt maioꝛ pars eligere poſſit ꝑ quẽ adminiſtratio fiet. Sciendũ[y] aũt eſt non ſolũ tutores vel curatoreſ pupillis vl' adultis ceteriſq̄ ꝑſonis ex adminiſtratiõe rerũ teneri. ſ3 etiã in eos qui ſatiſdatiõẽ accipiũt[z] ſubſidiariã[a] actõẽ eſſe. q̄ vltimũ eis[b] ꝑſidiũ poſſit afferre. Subſidiaria aũt actio daẗ in eos. q̄ vl' omnino a tutoribus ſatiſdare nõ curauerit aut nõ idonee[c] paſſi eſſent caueri. q̄[d] q̄dem tã ex prudentũ reſpõſis[e] q̄ ex[f] ꝯſtõib⁹ imperialibus in heredes eoꝝ extẽdiẗ. Quibus[g] ꝯſtõib⁹ et illud exprimiẗ vt niſi caueãt[h] tutores et curatores ꝓ pignoribus captis coerceanẗ[i]. Neq̄[k] aũt prefectus vrbis neq̄ p̄toꝛ neq̄ p̄ſes prouincie neq̄ quiſq̄ alius cui tutores dandi ius eſt. hac actione tenebiẗ: ſ3 hi tantũmõ qui ſatiſdationẽ exigere ſolent[l].

De excuſationibus tutorum et curatoꝛum.

Excuſanẗ[n] aũt tutores vl' curatoreſ varijs ex cauſis. plerũq̄ ꝓpter liberos. ſiue in p̄tãte ſua ſint. ſiue emãcipati[o] Si eni tres liberos ſupſtites ratõne[p] quis habeat. vl' in italia. iij. vel in[q] ꝓuincijs. v. a tutela vel cura poteſt excuſari. exemplo ceterorum munerũ[r]. Nã tutelam ⁊ curã placuit publicũ mun⁹[a]

contra. ff. de ſeruí. ruſ. pre. l. fundũ. ⁊. ff. cõia. p̃. l. fi.

s Ut. edicto. q̄ ſi nõ fuerit aſcriptũ quem maioꝛ pars elegerit ille gerere debet.

t Ut edicto p̄toꝛis. ſ. q̄ non habemus. Accur.

v Partes ſuas. i. ſe et officiales ſuos. et milites iuſticie. Sed cur nõ ꝯmittiẗ fortune vt alias. C. cõia de le. l. fi. i. rñ. et. ſ. de ele. §. adoptõnis. Rñ. nõ ita alterius factũ. ſ. pupilli poſſũt fortune ꝯmittere vt ſuũ ꝓprium et cõcoꝛ. huic. ff. de le. j. huius. §. fi. ⁊. ff. de vſufru. l. ſi cuius. §. ſed ſi inter duos. Ar. ꝯ in. e. ti. quotiens duob⁹. j. rñ.

x Idẽ in plurib⁹. idẽ et ꝑ oĩa. vt. s̃. niſi qꝛ hic a teſtatoꝛe nõ potuit ſcribi q̄s gereret cũ mihi dixerit de tutela. nã nõ darenẗ ex inquiſitio ne ſi eſſent teſtamentarij. vt. s̃. de attil. tu. j. rñ.

y Sciendũ ceteriſq̄. vt furioſis ⁊ mẽte captis. vt. s̃. ti. j. §. furioſi. ⁊. §. ſed ⁊ mente captis

z Accipiunt. inferioꝛes. vt magiſtratus. qđ dic vt diximus. j. e. §. neq̄ aũt.

a Subſidiariã. ſc3 tutele vtilis ꝯtra eu3 qui male dederit tutoꝛẽ. vel vtilis neg. geſ. qñ malũ curatoꝛẽ. nam eadem vtilis in magiſtratu3 daẗ que in adminiſtratoꝛẽ directa daẗ. et vſure veniũt vt in prima. vt. ff. de magiſtra. con. l. fi. ⁊. C. e. l. pe. Subſidiaria aũt diciẗ penalis aptitudine. vt. l. acqui. actio đ penalis aptitudine. vt. j. ad. l. aq̄. §. is autẽ. nam nec illa ſemꝑ penalis eſt. nec hec ſemꝑ in ſubſidiũ datur. qꝛ qñq̄ agitur anteq̄ ꝯueniantur omnes tutores. vt colligitur ex his que dicunẗ in hac gloſa circa finẽ. Quare ad hoꝝ euidentiã diſtingue. aut fiat vnus tu. vl' cu. aut plures. primo caſu ꝯueniẗ prius tu. vel cu. et poſtea magiſtratus vt hic. ſi vero plures tunc aut oẽs geſſerũt tutelã aut curã aut nullus. aut alter tñ. primo caſu oẽs ꝯueniunẗ ante magiſtratũ vt. ff. đ admi. tu. lucius. §. pe. et de magiſtra. cõ. l. duo. in ſecũdo idẽ. vt. ff. de admi. tu ſi plures. in tertio ſubdiſtingue. aut fuit diuiſa tutele adminiſtratio ꝑ iudicem vl' teſtatoꝛem aut nõ. primo caſu ꝓ ſua geſtione q̄libet teneẗ. et non ꝓ alterius et poſtea magiſtratus in ſubſidiũ. vt. ff. de admi. tu. lucius. §. pe. ⁊. C. de diui. tu. l. ij. Sed tñ in quattuoꝛ caſibus vnus ꝓ alterius ꝑte teneẗ. tñ poſt magiſtratũ. ſc3 ſi tutore3 vt ſuſpectũ remouendũ non remouit vel tarde remouit vel remouendo iura pupilli ꝓcedit. vl' non exegit ſatiſdatione3 rem pub. ſal. fo. cũ videret eũ non ſoluendo. vt in. d. l. C. de diui. tu. l. ij. et. ff. de admi. tu. lucius. §. pe. In ſecundo caſu ꝯueniẗ primo gerẽs. ſcđo magiſtratus. tertio ñ gerens. niſi in dictis quattuoꝛ caſib⁹. vbi conueniẗ etiã qui nõ geſſit añ magiſtratũ. vt. C. de diui. tu. l. ij. et. ff. de admi. tu. l. etiã. ⁊. l. emilius. in fi. ⁊. l. tutores tres.

b Item eis. ſc3 pupillis. et ſimilibus.

c Idonee. aduerbiũ eſt et facit ad hoc. ff. de magiſtra. cõ. l. j. §. ſciendum. ⁊. §. exigere.

d Que quidẽ. ſ. tutele actio ſubſidiaria vel neg. geſt. vt diximus. Accur.

e Reſponſis. vt. ff. de magiſtra. con. l. j. §. ſciendũ eſt. ⁊. l. q̄ ad herede3.

f Ex conſtõibus. vt. C. de magiſtra. con. l. ij. et in alijs grecis ꝯſtitutionib⁹. ſed aliter heres teneẗ. qꝛ de dolo et lata culpa tñ. aliter defũctus qui etiã de leui culpa teneẗ. ff. de mgr̃a. con. l. non ſimiliter. Accur.

g Quibus. ꝯſtitutionibus. ſc3 grecis.

h Caueant. ſc3 rẽ pub. ſal. foꝛe.

i Coerceantur. fa. ad hoc. ff. de admi. tu. l. j. j. rñ. ⁊. ff. de dã. infec. l. iiij. §. iij. et. ff. de li. agñ. ſi q̄s ali. §. ſi q̄s ex his et. C. de ſuſpec. tu. l. iij. et. ff. de ven. inſpic̃. l. j. §. ſi q̄d ergo Accur.

k Neq̄ vrbis. ſc3 romane ꝑ excellentiã. vt. s̃. đ iure. na. §. ſ3 quotiẽs. Item facit ad hũc. §. ff. de mgr̃a. con. l. j. Sed ꝯtra eſt. ff. de admi. tu. l. emilius. S3 diſtingue tria genera iudicũ. quidam poſſunt dare tutore3. et non exigere ſatiſda. de q̄bus hic loquiẗ Alij ⁊ dare et exigere de quib⁹ ibi diciẗ Alij exigere ⁊ nõ dare. vt tabelliões et aliquis miles iuſticie cui talia ꝯmittanẗ ⁊ iſti tenenẗ in ſubſidiũ. vt. s̃. de attil. tu. §. pe. ⁊. C. đ mgr̃a. con. l. fi. Item extimatoꝛes patrimonij pupilloꝝ ꝓpter quorũ prauã extimatiõem viliores fideiuſſoꝛes accepti ſunt. vt ff. de magi. con. l. j. §. diuus. qui erant dandi ꝓ rei qualitate vt. ff. de in ius vo. l. j. et qui ſatiſda. co. ſi vero. §. j.

l Solent. alias debent. ſ3 iſti non debent nec ſolent. vt diximus. Accur.

m De accuſationib⁹. tu. et cu. Nunc dicitur q đ. s̃. quib⁹ mo. tute. fi. §. fi. ꝓmiſit.

n Excuſantur. liberos ſupſtites et incolumes. vt. ff. đ vaca. mu. l. ij.

o Emancipati. niſi pater filio emancipato curatoꝛ petatur. tũc enim nõ excuſaẗ a cura emancipati. vt. ff. e. amiciſſimos. §. fi. vel dic q̄ licet faciat ꝯtra ſtimulos naturales. tñ poteſt bene vt ibi innuitur.

p Rome. hoc eſt in ciuitate romana. et vſq̄ ad cẽteſimu3 miliariũ. vt. ff. de offi. pre. vr. l. j. al's. iij. §. cum vrbem.

q In ꝓuincijs quinq̄. Sed nunquid ille ꝓuincie que alias habent ius ciui. italie et hoc habebunt. Rñ. nõ. qꝛ illud ꝓpter tributa conceditur eis. vt. ff. de cenſi. l. j. ⁊. l. fi.

r Munerũ. i. oneru3 ciuiliũ. vt decurionatus. ſecus ſi patrimonij ſit onus. vt. ff. de va. mu. l. ſextu3. §. numerus. ⁊. §. que patrimonioꝝ. ⁊. l. his oneribus. j. rñ. ⁊. C. qui mi. non poſ. l. j. li. x. Item ſecus in oneribus. vt. ff. de va. mu. l. iiij. ⁊ l. in honoꝛibus. Item ſecus in oneribus q̄ honoꝛi inherent. vt. C. de va. mu. l. ſextũ. §. numerus.

a Munus. publicũ auctoꝛitate. nam datur inuitis. vt. C de cur. l. nullus. li. x. et fa. ff. de ver. ſig. l. ſi pupillus. §. munus. Sed ꝯtra. ff. e. athlete. §. tutela. Sed eſt publicum munus vt ibi dicitur vtilitate. l3 auctoꝛitate ſicut hic dicitur. ſ3 vtilitate publicum eſt ſecundario. quia expedit rei publice ⁊c̃. vt. s̃. de his qui ſunt ſui vel ali. iuris. §. fi. Itẽ ꝯtra. ff. eo. ſpadonẽ. §. qui accepit. ⁊. l. non tantũ. §. non oĩa. Sed licet ibi generaliter remiſſionẽ publicoꝝ numerum habuit. tñ

ex generali remiſſione nō ↄtinet tutela vl' cura fauore pupil loꝝ et adultoꝝ ſicut ⁊ alias de generali dicto quedā excipiuntur. vt. ff. de le. iij. l. vxorē. §. feliciſſimo. ⁊. ff. de ꝑcu. pom. j. rñ. ⁊. ff. de li. le. l. Aurelio. §. Sai⁹.
b ¶ Non ꝓſunt. et hoc dico ad excuſatiōez ſed bñ acquirebāt ei. ſ. patri adoptiuo. vt hic. ⁊. ff. de va. mu. l. ſextū. §. adoptiui. maxime hodie cū nihil ad p̄rez adoptiuum trāſeat. vt. ſ̄. de adoptī. §. ſz hodie. Accur.
c ¶ Naturaliū. licet adoptiuo nō ꝓſint. vt. ſ̄. ꝑxi. j. rñ. ⁊ ſm hoc pūctua ibi. dati Uel dic dati in adoptione naturali patri. i. auo vel ꝓauo.
d ¶ Proſunt. ſcʒ arroganti cū trāſeāt i familiā eius. vt. ſ̄. ꝺ adopt. §. ſed hodie. in fi. §. ⁊. §. ſe. et ſm h fiet mentio illi⁹ noui iuris et pūctabis ibi naturali patri. Accurſi.
e ¶ Item. nepotes patrī apparet ꝙ eo mortuo tm̄ ꝓſunt. eo aūt viuo non ꝓſunt vt hic cū dicit. in locū patris. ⁊. C. de his qui numero. li. l. iiij. li. x. Sed nū quid oēs loco vni⁹ ↄputātur. Rñ. quidā ꝙ non. Sed ↄtra dicunt leges expreſſe. nam loco vni⁹ numerant quotcūqꝫ ſunt. vt i greca lege. ff. e. l. ij. §. quotcunqꝫ. nā et in ſucceſſione loco vnius computantur. vt. j. de here. que ab inteſt. §. cum filius.

eſſe. ¶ Sʒ adoptiui liberi nō[b] ꝓſunt i adoptiōez aūt dati naturali[c] patri ꝓſunt[d]. ¶ Item[e] nepotes ex filio ꝓſunt vt in locū p̄ris ſuccedāt ex filia nepotes nō[f] ꝓſunt. ¶ Filij āt ſuperſtites[g] tm̄ ad tutele vl' cure muneris excuſatōez ꝓſunt. defūcti[h] autē non ꝓſunt. ¶ Sed ſi in bello amiſſi ſunt queſitū eſt an ꝓſint. et ↄſtat eos ſolos ꝓdeſſe qui[i] in acie amittuntur. ¶ Hi enim qui pro republica cecīderunt in perpetuum per[k] gloriam viuere intelliguntur. ¶ Et[l] diuus marcus in ſemeſtribus reſcripſit eum qui res fiſci adminiſtrauerit a tutela vel cura q̄diu adminiſtrat[m] excuſari poſſe. Item[n]. ij. qui rei publice cauſa abſunt a tutela et cura excuſantur[o] et ſi fuerit tutores vel curatores dati. ſi rei publice cauſa abeſſe cepe

f ¶ Non ꝓſunt. qꝛ nō ſunt in p̄tāte ſua. vt. ſ̄. de pa. po. §. fi. Hec rō non ē bona vt. ſ̄. e. in p̄in. dicit enī de emancipato. vnde dicas non ꝓſunt auo materno qꝛ alij ꝓſunt. vt. C. de mili. teſt. l. v. et fi.
g ¶ Superſtites. i. viui.
h ¶ Defuncti. idē et in non natis lʒ ↄceptis qꝛ quo ad hunc caſum nō ſunt ꝓ natis. vt. ff. e. l. ij. §. qui aūt in ventre.
i ¶ Qui in acie. ſcʒ principis vt. ſ̄. de adop. §. feminam.
k ¶ Per gloriā. nō mortuū viuere ꝑ glaʒ. vt. ff. ad. l. aq̄li. l. qua actione. §. ſi quis in colluctatione. et ecōtra q̄s fingitur mortuus qui viuit ꝑ vituperiū vt deportati. vt. ff. de ↄtrata. l. j. §. j. et. §. pe. in fi. ⁊. ff. de dona. inter vi. ⁊ vx. l. cū Her. §. ſi donator aīs. §. ſi ſuus. vbi ſuus viuit. ⁊ ꝓ mortuo reputat q̄ ad ius ciuile. ff. de re. iur. qō attinet. ⁊. l. ſeruitute.
l ¶ Et. in ſemeſtrib⁹. i. in ſex menſib⁹ q̄bus dabant operam ſtudio. nam alijs ſex menſib⁹ dabāt opam imꝑatores bello et ſtudio. vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. ex his. in p̄in. vltime charte. Uel dic ꝙ nouem erant libri in illis ſex menſibus compoſiti qō in idem recidit.
m ¶ Adminiſtrat. qui dicitur ꝓcurator fiſci. et fac ad hūc. §. ſ̄. de cura. §. item in locum.
n ¶ Item. qui abſunt vel abfuturi ſunt. vt. ff. de ꝓcu. l. filiuſfamilias. §. j.
o ¶ Excuſantur. hoc primū. Rñ. loquit qñ eo exñte in abſentia reipub. cauſa fuit dat⁹ tutor vel curator. quo caſu ꝑpetuo excuſat ſi ꝑ. xx. ann. militauerat vel ↄpleuerat mili

tie ſpatium. et nō ignominioſe ſubmiſſus eſt. alias qui. j. q̄n quēnniʒ miſſus eſt. puta qꝛ infirmus nullā hʒ excuſatiōeʒ q̄ poſt. v. annos habet annū. qui poſt octo annos hʒ bienniuʒ qui poſt. xij. hʒ trienniū. qui poſt. xj. hʒ quadrienniū. q̄ poſt xx. excuſatiōeʒ ꝑpetuā hʒ vt dcm̄ eſt. et. ff. e. ſed ⁊ ſi milites. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. ⁊. v. ⁊. §. quāqꝫ vſqꝫ ad. §. qꝫ quidē in neceſſarios.

rint a tutela et cura excuſant[p] quatenus reipublice cauſa abſunt ⁊ iterea curator locoꝝ eorū datur. qui ſi reuerſi fuerint recipiūt onus tutele. nam nec anni habent vacatōem. vt papinianus reſponſorū libro q̄nto ſcripſit. ¶ Naʒ hoc ſpatiū habent ad nouas tutelas vocati. ⁊ q̄ poteſtatem[q] aliquam habent ſe excuſare poſſunt. vt diuus marcus reſcripſit. ſed[r] ſuſceptam tutelā deſerere non pñt. Item[s] ꝓpter litem quam cum pupillo vel adulto tutor vel curator habet excuſari nemo pōt. niſi forte de omnibus bonis vel de hereditate[s] ↄtrouerſia fiat. Iteʒ[t] tria onera tutele non affectate vel cure preſtant vacationem quādiu adminiſtrantur vt tamē plurium pupillorum tutela vel cura eorundē bonorū veluti fratrum

p ¶ Excuſant. ſi h̄ poſtulauerint ⁊ prius aliū actorē vl' curatorē petierint al's nō vt. C. ſi tutor reipub. cā. l. j. et. ff. de adm̄. tu. tutores. § qui ſe.
q ¶ Ptātem. vt q̄a ſit ꝑfectus vigilū vl' annone. vt. ff. e. l. administrantes. et ſimiles qui p̄tātes vocātur vt. C. ꝺ mō mul. l. eos. ſecus ſi ſit circa latus principis. ceptā enī non ↄpleuit. vt. ff. eo. l. iuriſperitos. Accur.
r ¶ Sed acceptam. vt. ſ̄. ꝑxi. §.
s ¶ Item. ꝓpter litem niſi forte immo et ſine forte vel etiā ſi de maiori ꝑte bonorū pupilli ſit cauſa. vt. ff. e. l. ꝑ litē. j rñ. et facit. C. e. ſi vt allegat. et. ſ̄. de au. tu. §. fi. ⁊. C. qui da. tu. l. creditorī. ſed hodie nō pōt creditor vel debitor eſſe tutor. vt in auten. vt hi qui ob. ꝑ. §. j. col. j.
s ¶ Hereditate. ſcʒ ipſi pupillo a patre delata vel a quocūqꝫ non curo. ꝓpter magnitudinem enim litis ponit de hereditate.
t ¶ Item tria onera. nota dicit onera. quattuor enī poſſʒ habere tutelas que ſibi excuſationeʒ non darent. ſi ſint leues vel leuiſſime vt hic. Item nota ꝙ ꝺr tria onera. tres enī poſſet habere et tm̄ ꝓ vna ↄputantur. puta fratruʒ vt ſequitur. non enim numerus pupilloꝝ plures tutelas facit. ſed patrimonioꝝ ſeparatio. vt. ff. e. tria. et. l. ſi is. Item qō dicit non affectate. nō nam ſi dediſſet operā et ſic affectaſſet eas habere. ar. ff. ſi quis cau. l. ij. §. ſi. non ꝓdeſſet. qꝛ non viderentur onerose vt ⁊ alias qui data opera reipub. cā. abeſt. vt. ff. ex qui. cau. ma. l. et qui data. et fa. ff. ſi quis. cau. l. ij. §. ſi tm̄. et ff. ad. l. cornel. de fal. l. vxori. §. j. Item hec tria onera in domo vna eſſe ſufficit. vt ſi pater vel filius gerat omnes excuſentur ſed non ↄputentur nec ad alium tutorem teneantur vt. ff. e. l. diximus. §. fi. ⁊. ff. de ritu nup. ſi quis tutor. Item onerarius hoc noīe non ↄputatur. vt. ff. e. l. ſpadonē. §. ſi ciuitatis. ⁊. l. ſi quis tutor. Accur.
v ¶ Imparem. i. ſi nō hʒ tm̄ in bonis quantū ⁊ pupillus cui datur tutor. vt hic. et. ff. e. l. paupertas. alias aūt ꝺr pauper qui non habet quinquaginta aureos in bonis. vt. ff. de accuſa. nōnulli. Uel dic veri⁹ eū eſſe hic paupem et imparem oneri q̄ ſic laboribus eſt implicit⁹ ꝓpter paūptatē vt tutele ſupeſſe non poſſit cum forte in agro tota die eſſe oporteat. nec enī placet prima expoſitio cum hoc munus magis obſequio ꝑſone q̄ꝫ in aliqua erogatione cōſiſtat. vnde paupertas talis n̄ noceʒ dūmō poſſit ſupeſſe tutele. vt. ff. ꝺ mu. ⁊ ho. cu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

.§. inops. ⁊ ĩ. ti. j. §. fi.
x ¶ Docere. l. ꝓbare. Accur. Floren.
y ¶ Itē ꝓpter aduerſam. vt ſi eſt ſurdus vel mutus. vel perpetua valitudine. detentꝰ. vt. C. qui mor. l. j. q̄ morbus ꝑpet duraverit excuſat. ſʒ furor nō excuſat. ſʒ interim curator datur ſcrutinio. vt. ff. e. l. nō ſolū. §. fi. ⁊ ſe. duabuſ. l. vſqʒ ad. §. ſunt aūt. Sed q̄daʒ ex ſupdictis etiam ſi velint nō admittū tur. vt ſurdus ⁊ mutus. vt. ff. de tutel. l. j. §. pe. ⁊ §. fi. quare dic ꝙ q̄ntū ad eos improprie ponit̄ excuſatio. vt. ĩ. e. §. minores.
z ¶ Neſciret. hoc ſi ſimplices ſunt vl̄ rudes. aliud ſi ſint ſagaces i negocijs tūc enim nō excuſantur vt ſubijcit q̄uis ⁊c. vt. ff. co. athlete. §. pe. et fi. Et nota litteratū ad aliqua admitti ad quē non recipit̄ illiteratꝰ. vt C. de poſtu. l. ij. ⁊ in aucte. ꝺ iudi. §. j. Et notat̄ melioris cōditōnis eſſe ſapiens q̄ ſtultus. Accur.
a ¶ Item. ſi ꝓpter vt q2 ſic dixit ideo eū do tutorē. vt debitꝰ ſupponat̄ ⁊ a pupillo vexetur. Et nō ꝙ tribus caſibus excuſat inimicitia. vt ſi ideo dedit vt dictū eſt vt hic. Item ⁊ quādo interuenit pꝰ teſtamentū. Item ſm̄ quoſdā etiam q̄n̄ ante teſtamentuʒ ſi tn̄ fuit capitale certamē. In quarto caſu nō vt ſi ante teſtamentum facta fuit et nō capitalis q2 videt̄ remiſiſſe. ex quo in teſtamento dedit tutorē. vt. ff. e. athlete. §. dat remiſſionē pro ut eſt ibi in lr̄a prius. vt. ĩ. e. §. inimicitie.

ꝓ vna ɔputet̄. ¶ Sʒ ⁊ ꝓpter pauptatem excuſatiōeʒ tribuitā diui fr̄es q̄ ꝑ ſe diuus marcus reſcripſit ſi q̄s imparē[y] ſe oneri iniūcto poſſit docere[x]. Itē[y] ꝓpter aduerſā valitudinē. ꝓpter quā nec ſuis q̄dē negocijs intereſſe pt̄ excuſatio locū hʒ. ¶ Similiter eū qui litteras neſcit[z] eſſe excuſandū diuus pius reſcripſit. q̄uis et imperiti lr̄aꝝ poſſunt ad adminiſtratōeʒ negocioꝝ ſufficere. ¶ Itē[a] ſi ꝓpter inimicitiā aliquē teſtō tutorē pat̄ dederit. hoc ip̄m p̄ſtat ei excuſatōeʒ Sicut ꝑ ɔtrariuʒ nō excuſant̄ q̄ ſe tutelā patri pupilloꝝ adminiſtraturos ꝓmiſerāt[b] ¶ Nō eſſe aūt admittendā excuſationē eius q̄ hoc ſolo vtit̄ ꝙ ignotus[c] patri pupilloꝝ ſit diui fratres reſcripſert. ¶ Itē ꝓpter inimicitias quas q̄s cū patre pupilloꝝ vl̄ adultoꝝ exercuit ſi[d] capitales fuerit nec recōciliatio iteruenerint. a[e] tutela l̄ cura ſolent excuſare. ¶ Itē[f] is q̄ ſtatꝰ ſui ɔtrouerſiaʒ a pupillorū p̄re paſſus ē. excuſat̄ a tutela. ¶ Itē[g] maior ſeptuaginta ānis. a tutela ⁊ cura ſe p̄t excuſare. ¶ Minor āt. xxv. ānis olī quidē excuſabat̄ a nr̄a aūt ɔſtōne ꝓhibet̄ ad tutelā vl̄ curā ſpirare. adeo vt nec excuſatiōe opus fiat[h]. qua ɔſtōne[i] cauet̄. vt nec pupillꝰ ad legitimā tutelā vocet̄. nec adultꝰ. cum erat in ciuile eos q̄ alieno auxilio in rebꝰ ſuis adminiſtrandis egere noſcunt̄. et ſub alijs regunt̄ alioꝝ tutelā vl̄ curā ſubire[k]. Idē[l] ⁊ in milite obſuandū eſt. vt nec volēs[m] ad tutele onuſ admittat̄. Itē[n] rome grāmatici rhetores et medici et q̄ in p̄ria ſua hāc artē exercēt. et intra numeruʒ ſunt a tutela et cura hn̄t vacatōeʒ. ¶ Qui āt vult ſe excuſare ſi plures hēat excuſatōes. ⁊ de quibuſdā nō ꝓbauerit. alijs vti intra[a] tp̄a[b] ɔſtituta non ꝓhibet̄. ¶ Qui[c]

b ¶ Promiſerant. lʒ alias habēt excuſatiōeʒ. vt hic. ⁊ ff. de tutel. ex ſententia in fi. et hoc vbi ꝓmiſit vel ſic ſe iactauit. Quid aūt ſi in teſtamento ſe tutorē ſcripſit. R̄n̄. non erit tutor. niſi vel euidenter idoneus appareat. vel pater eum confirmauerit. vt in dicta. l. ex ſententia. et. ff. ad. l. corne. de fal. vxori. §. j. Accur.
c ¶ Ignotus. ſed is excuſatur qui ibi domicilium nō habet vbi datus eſt. vt. ff. co. l. fi. in fi.
d ¶ Si capitales. capitales accipe. vel q2 accuſabat euʒ de aliquo crimine qd̄ ingerebat penam capitis. i. ſtatus. vel q2 inſidiabat̄ morti ipſius ſm̄ Az. Et nota hic fieri aliquid rōe inimicitie qd̄ non fieret alias. ſic. ff. de arbi. non diſtinguemꝰ. §. cum quidā. ⁊ l. licet aūt. ⁊ ff. de liber. cau. ſi pariter. nam inimicus iudex eſſe non poteſt. vt. ff. de ꝓcu. l. filiuſfami. §. fi. ⁊ l. vel exilio.
e ¶ A tutela. vel datiua vel legitima. ſi autem teſtamētaria. dic. vt. ſ. in glo. vt q2 ⁊c̄.
f ¶ Item. et pupilloꝝ. vt q2 pater pupilloꝝ q̄n̄qʒ dixit hunc quē dat modo tutorē ſuum ſ̄uum fuiſſe. vel libertū. iſte enī ſunt queſtiones de ſtatu. vt. ĩ. de act. §. p̄iudiciales et eſt ratio q2 mortis accuſationi hec queſtio ſimulat̄. vt. ff. qd̄ me. cā. iſti. §. j. Idem eſt econtra. ſed hic mouet queſtionē ſtatus ipſis pupillis. vt. ff. e. athlete. §. amplius. Accur.
g ¶ Item ſeptuaginta. ſ. iam cōpletis. vt. ff. ꝺ iure immuni. l. iij. et ad tre. qui filiū et filiam. §. j. alias non eſſet maior. vt ff. de mino. l. iiij. §. minorem. ſʒ in alio ꝑſonali publico munere ſtatuit̄ tp̄s. l. v. alias. lx. an. vt. C. qui etate. l. fi. li. x. Et nō rōne ſenectutis aliq̄ fieri. que al̄s non fierent vt hic. et. ff. de iure immu. l. ſemp. ĩ rn̄. ⁊ C. de poſtu. ꝓuidendum.
h ¶ Fiat. ſed in larga ſignificatiōe. etiā qui ꝓhibentur excuſantur. vt. ff. de poſtu. l. j. §. pe. ⁊ ĩ. e. §. pe. et fi. et fa. ad hoc ff. ꝺ re. iu. l. eius eſt nolle. Accur.
i ¶ Conſtitutiōe. C. de legi. tu. l. fi. et fac̄ ſ. de fidu. tute. §. fi.
k ¶ Subire. fac̄ ad hoc in auctē. ꝺ ſan. epi. §. j. colla. ix. ⁊ ff de eden. l. ſi. vnꝰ ex ar. §. pe. alias fi.
l ¶ Idem. et in milite. i. i militia exiſtēte. ſecus i veterano. quod dic vt diximꝰ ſ. e. §. Item qui reipublice. Ad hoc aūt ꝙ aliquis ſit miles. vi. ſūt neceſſaria. vt diximus in auten. ꝺ man. prin. §. fi.
m ¶ Volens. et ita ipſo iure nō tenet datio vt hic et. C. que da. tu. poſ. l. militū. niſi a cōmilitone detur. vt. ff. e. ꝓpter magiſtratuʒ. §. fi. Aliud in celeſti milite. vt in clerico. qui admittitur vſqʒ ad quartum gradū. vt in aucten. de ſan. epi. §. preſbyteros. quaʒ habes. C. de epi. et cle. ſuper. l. generaliter.
n ¶ Item rome grāmatici. id eſt magiſtri de grammatica. et idem dicas de ſequentibus. et adiunge his ſophiſtas. id eſt dialeticos. ita vt omnes qui docent triuium excuſentur. vt hic. ⁊ ff. e. ſi duas. §. j. ⁊ hoc ſi doceant rome vbi eſt communis patria. vt. ff. ad muni. rome. vt hic. Item ſi in patria ſua. vt hic ſubijcit. Item oportet ꝙ ſit intra numerum. habebat enim quelibet ciuitas numerū ſm̄ quantitateʒ. et ſophiſtas et grāmaticos et dialeticos. rhetoricos ſiue medicos. ita tamen ꝙ nulla vltra. x. haberet quibus hāc immunitatem daret. vt. ff. e. ſi duas. §. fi. Sed aliud videt̄ in his qui docent quadruuium. vt muſicam et aſtronomiā et geometriam et arithmeticā. nam non vident̄ habere excuſationem. vt. ff. e. geometri. Quid eſt legū doctoribus. Nō excuſantur niſi rome. vt. ff. co. ſed reprobari. §. fi. et. §. pe. vel niſi in conſilium principis ſint aſſumpti. vt. ff. co. iuriſperitos vltra numerū autem vel extra patriam ſuam nemo excuſat̄. niſi ſint multum diſciplinati. vt. ff. e. ſʒ reprobari. §. amplius. Itē phōs qui docent in naturalibus conſtat excuſationem habere. vt ff. co. ſed reprobari. §. j.
a ¶ Intra tp̄a. dūmodo in initio omēs ꝓpoſuerit ſm̄ quoſdam alias non poteſt. vt. ff. co. ſcire oportet. §. ſcire autem. vel qd̄ verius eſt ſm̄ Io. dic ꝙ illud qd̄ ibi dicit ꝙ ſimilis ē

ei qui ſe non excuſauit. ſcȝ ꝙ omnes prius nō ꝓpoſuit. verū eſt quo ad nō nominatos qꝛ oportet ꝙ adhuc ꝓponat ſi nō eſt lapſum tp̄s vt hic. et. ff. e. ꝑpter litem. §. j. ⁊. ff. de excep. nemo. ⁊. ff. de tranſac. l. §. ſi pretor. ꝯ. C. de inof. teſt cōtra ma. Sed ibi ab initio duas ꝓponere non potuit. qꝛ ſibi eſſȝ contrarius.

autem excuſare ſe volūt. non appellant. ſed intra quinquaginta dies ꝯtinuos ex quo cognouerunt[e] ſe eſſe tutores vel curatores datos ſe excuſare[f] debent cuiuſcunqȝ generis ſint: id eſt qualitercunqȝ dati[g] fuerint tutoreſ. ſi intra centeſimū lapidem[h] ſunt ab eo loco vbi tutores dati ſunt. ſi vero vltra centeſimū lapidem habitāt dinumeratione facta. xx.[i] miliuȝ diurnorum ⁊ amplius. xxx. dierum[k] quod[l] tamē vt dicebat ſceuola ſic debet computari[m]. ne minus ſint q̄ȝ quinquaginta dies. ❡ Datus[n] autem tutor ad vniuerſum patrimoniū datus eſſe creditur. Qui[o] tutelaȝ alicuius geſſit inuitus

b ❡ Tp̄a. q̄ ſunt iſta tp̄a hēs. j. ꝓxi. §. e.

c ❡ Qui autē appellant. Sed ꝯtra. ff. d̄ ap. cum in vna. §. tutor. Sed ibi appellatū fuit ab ipſa ſententia lata cōtra excuſationē ſed ab ipſa datione appellari nō poteſt. vt hic ⁊ ff. quando ap. ſit. l. j. §. ſi quis tutor. ſed in alijs muneribus cōtra. qꝛ a datione appellatur. vt. C. de ap. l. hi qui. ⁊. C. de tem. et re. l. j. ⁊. C. d̄ cur. l. ij. li. x.

d ❡ Intra quinquaginta dies. ita tamē ꝙ infra. iiij. menſes contineanꝫ iſti quinquaginta dies licet cognouerit ſe forte datum circa finem. iiij. menſiuȝ. vt. ff. e. quinquaginta. ar. eius qd̄ eſt. ff. ad. l. iul. d̄ adul. l. mariti. §. pe. ⁊ hoc ſm̄ quoſdā. Uel dic ꝙ hi quattuor menſes currūt a die cognitionis ſicͭ in quinquaginta. et hoc quantū ad curſum cauſe. ſȝ initium eſt vſqȝ ad. l. dies. ⁊ ſic parū vltra menſes duos pōt hec cā durare poſt quinquaginta dies. ⁊ ſic intelligiꝫ predicta. l. quinquaginta. Et qd̄ ibi dicit in fi. a die nominationis intra ſubaudi. ⁊ cognitionis. alias ꝯo regulariter triēnio durant lites. vt. C. de iudi. ꝓperandū. in prin.

e ❡ Cognouerūt. ſed nunq̄d in dubio p̄ſumetur euȝ ſcire vl' ignorare ſemp. Rn̄. videꝫ ꝙ ſemp ſcire preſumaꝫ etiam ex die nominationis ſaltē extunc qn̄ ad eum noticia venire potuit niſi ꝓbet ſe ignoraſſe. vt. C. de peri. tu. ſi tutor. Sed tn̄ cōtradico. ſcȝ vt p̄ſumatur ſemp eum ignoraſſe niſi ꝓbetur eius ſcientia. vt. ff. de admi. tu. hic autem. ⁊. C. qui mili. non poſ. ſup ſeruis. li. xij. et. ff. de ꝓba. verius. Nec ob. pre. l. ſi tutor. qꝛ ibi publice erat notum. vnde nec iſte tutor potuit ignorare. vt. ff. de iu. et fa. ignorantia regula. vel qd̄ dicit ibi id quod liquidum ꝓbationis oſtendit. ſcȝ eo ꝙ non ꝓbetur contra. vel aliter vt ibi ſolet dici ⁊c̄.

f ❡ Excuſare. ſcȝ dando initiū excuſationi vt modo diximꝰ. et redigendo eam in ſcriptis p libelluȝ. vt. ff. e. ſcire oportet non tn̄ ſolus libellus hic ſufficit niſi et ꝓbet excuſationeȝ q̄ ibi continetur. vt. ff. e. l. excuſari.

g ❡ Dati fuerint. ſiue a teſtatore ſiue a lege ſiue a iudice. j. ti. j. §. ij.

h ❡ Lapidem. i. miliariū. lapidibus eni ſignabanꝫ miliaria.

i ❡ Uiginti miliū. vt ꝓ vnoquoqȝ die. xx. miliaria computētur. vt. ff. ſi quis cautionibus. l. j. Accur.

k ❡ Dierum. ſcȝ debet dari terminus infra quē ſe excuſent. Uel dic excuſare ſe debent.

l ❡ Quod tn̄ repete. debēt ſe excuſare intra illos. xxx. dies

m ❡ Cōputari. caueas ne fallaris in hac ꝯputatione. ſi enim per centū miliaria abeſt vel minus. tn̄ habet dies quinquaginta. ſi aūt abeſt vltra etiā p vnū miliariū hȝ ꝓ quibuſlibȝ xx. miliaribꝰ vnam dieȝ. et ſic ꝓ centū miliaribꝰ hȝ. v. dies. cum quinquies. xx. faciāt. centū. Iteȝ forte per vnū. dieȝ qꝛ vltra eſt per miliariū vnum vel parū plus. Item. xxx. dies habet. et ſic habet. xxxvj. dies. et ita eſt in deteriori ꝯditione qui remotior eſt. ſed tamē vt ſubijcit ita eſt facienda computatio ne ſint minus q̄ȝ quinquaginta dies. et ſic apparet ꝙ niſi p. xvj. dietas vel plus ſit. et ſic vltra centeſimū miliarium non ꝓdeſt adiectio. xxx. dierū. vt hic et. ff. eodem ſcire. §. aliud autē.

curator eiuſdem fieri nō compellitur. in tn̄ vt licet paterfamilias: qui teſtamento tutorē dederit adiecerit ſe eundeȝ curatorem dare. tamen inuitum eum curam ſuſcipere non[p] cogendum diuus ſeruus et antonius reſcripſerunt. ❡ Item[q] reſcripſerunt maritum vxori ſue[r] curatorem datum excuſare[s] ſe poſſe licet ſe immiſceat[t]. ❡ Si[v] quis autem falſis allegationibus excuſationem tutele meruerit non eſt liberatuſ onere[x] tutele.

De ſuſpectis tutoribus.

Sciendū[y] eſt ſuſpecti crimen ex[z] lege. xij. tabularꝫ deſcendere. ❡ Datū eſt autem ius remouendi tu/

n Datus. patrimonium facit. ff. e. ꝑpt litem. §. fi. Sed contra. ſ. qui da. tu. po. §. certe. ſolue vt ibi

o ❡ Qui. tutelā cōpellitur quaſi ſufficiat ei tantum ſeruiſſe. vt. C. de ne. ge. tutor.

p ❡ Non cogendū. fa. ad hoc. C. e. ti. curator. Sed ꝯ eſt ad hunc. §. C. e. libertos. §. fi. Sed ſpāle eſt in liberto. vt non excuſetur licet tutor fuerit. Accur.

q ❡ Item maritum. idem de ſponſo. vt. ff. e. l. j. §. fi.

r ❡ Siue curatorē. ſed ꝓcurator p̄t eſſe. vt. C. de ꝓcu. l. maritus. ideo aūt non ponitur hic tutorem qꝛ aliqua vxor non eſt pupilla. vt. ſ. de nup. in prin.

s Excuſare. improprie poniꝫ. nā ⁊ ſi vellet nō admittereꝫ vt. C. qui. da. tu. poſ. l. maritus. ⁊ eſt ratio. qꝛ ꝑpter affectū oīa ſibi remittit. Et hec omnia ſunt vera niſi datus ſit curator poſtq̄ȝ fuit ſponſus vel maritus. ſi vero prius fuit tutor vel curator nō poſſet poſtea eſſe maritus. vt. C. de interdi. ma. p to. ti. Item hic maritus qui poſt matrimoniū fuit datus curator. ignorans forte alium dȝ petere ſubſtitui. vt. C. eo. ampliſſimi. ⁊. l. licet.

t ❡ Immiſceat. ſed ſi alius ſcȝ de p̄dictis qui excuſationem habent ſe immiſcuit nō poſſȝ ſe excuſare. vt. C. ſi ex fal. alle. l. ij.

v ❡ Si quis falſis. vbi veritas fuit mutata. nam falſum nihil aliud eſt q̄ȝ immutatio veritatis. vt in aucten. de fi. inſtru. in prin. coll'. vj.

x ❡ Onere. imo ex tp̄e donatōis teneꝫ. vt. C. ſi ex fal. alle. l. j. in fi. ⁊ fa. ad hūc. §. ff. de re iudi. diuus. et de except'. q̄ agnitj. ⁊. C. ſi ex fal. per to. ti. Quid eſt ſi eſt iniuſta excuſatio lȝ nō falſa vl' gratioſa. Rn̄deri p̄t adhuc idem vt n̄ teneaꝫ i minoris preiudiciū. vt. C ſi ex fal. alle. l. vl. lȝ alias ſn̄ia gratioſa teneat. vt. ff. ad tre. Fuo inuito. §. cum p̄tor.

❡ De ſuſpectis tutoribus.

y Sciendum eſt ſuſpecti. i. huius criminis accuſatio. ſ. de ſuſpecto. vel ſimplicius crimen ſuſpecti. id eſt ſuſpitionis.

z ❡ Ex lege. ex quo eſt lr̄imū crimē nunq̄d inſcribet q̄ accuſabit. Rn̄. p̄t dici ꝙ ſic. vt. de priua. delic. l. fi. et de mu. ⁊ bo. reſcripto. §. ſi quis. Alij ꝯ. vt. ff. e. l. iij. §. penl'. Sed illud pōt intelligi quando ſine accuſatore res ꝓcedit. aliud eſt ſi cum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

accuſatoꝛe vt dictū ē. ſ. Sꝫ q̄ erit hic pena talionis. cū accuſatoꝛ nō ſit tutoꝛ vt remoueat̄. R̄n̄. infamia. vt. j. e. §. ſuſpectus. Itē q2 qn̄qꝫ erat puniēdus vltra remotionē. vt. j. e. §. ſed ſi qs preſens. §. ſed nec. ſed certe ſi iuraret in litē ꝓ filio plus matri cōmittit̄ q2 quaſi eſſet iudex. qꝫ ſi filie nomine accuſaret. cum magis ſit iudicis arbitrio vtrū ſit ſuſpectus iudicandꝰ vel nō. ſꝫ nō ſic ſacr̄m eſt in arbitrio iudicis maxime iure nouo ſm q̄ non refrenatur ſm quoſdā poſtqꝫ ē ꝯſtitutū. vt i auē. de iudi. §. opoꝛtet. col. vj. vel ʒ poſtea taxet̄ raro vel paruū minuit de eo qd̄ iurauit.

toꝛes ſuſpectos rome[a] ꝑtoꝛi[b] et in prouincijs p̄ſidibꝰ[c] earū et[d] legato ꝓconſulis. Oſtēdimus[e] q̄ poſſunt de ſuſpecto cognoſcere. nunc videamus q̄ ſuſpecti fieri poſſūt. Et oēs equidem tutoꝛes[f] poſſunt fieri ſuſpecti. ſiue ſint teſtamētarij ſiue non ſiue alterius[g] generis tutoꝛes. quare et ſi legitimus fuerit tutoꝛ accuſari poterit. Quid ſi patronꝰ adhuc idem erit dicēdū[h] dūmō meminerimus fame patroni parcendū[i] eſſe licet vt ſuſpectꝰ remotus fuerit. Cōſequēs[k] eſt vt videamꝰ q̄ pn̄t ſuſpectos poſtulare. Et ſciendū ē quaſi publicā eē hāc actōnē. hoc ē oibꝰ patere. qnimo ⁊ mlieres admittūt̄ ex reſcripto diuoꝝ ſeueri ⁊ antonini ſed he ſole q̄ pietatis neceſſitudīe ducte ad hoc ꝓcedūt[l] vtputa mr̄ nutrix quoqꝫ et auia pn̄t pōt ⁊ ſoroꝛ Sꝫ ⁊ ſi qua alia mulier fuerit cuius ꝑtoꝛ ꝑpenſā[m] pietatē intellexerit nō ſexus verecūdiā egredientis[n] ſꝫ pietate ꝓductā nō cōtinere[o] iniuriā pupilloꝝ admittit eam[p] ad accuſationē. Impuberes[q] nō pn̄t tutoꝛes ſuos ſuſpectos poſtulare. puberes aūt curatoꝛes ſuos ex ꝯſilio neceſſarioꝝ ſuſpectos pn̄t arguere. ⁊ ita diuus ſeuerꝰ ⁊ antoninꝰ reſcripſerunt. Suſpectꝰ[r] āt ē q̄ n̄ ex[s] fide tutelā gerit lꝫ ſoluēdo ſit vt iulianꝰ quoqꝫ reſcripſit Sꝫ anteqꝫ incipiat tutelā gerere tutoꝛ poſſe eum quaſi ſuſpectū remoueri[t]. idē iulianꝰ ſcripſit. ⁊ ſm eum conſtitutū eſt. Suſpectus[v] autem remotus ſiquidem remotus ob do

a Rome. ſic in auē. de defen. ciui. §. nō hn̄te. coll. iij.

b Pꝛetoꝛi. ⁊ illi cui a ꝑtoꝛe mādata eſt iuriſditio. vt. ff. e. l. j. §. ij. Sꝫ dicunt qdā qꝫtū ad cognitōnem. nō qꝫtū ad remotionē. ⁊ dicūt tn̄ eſſe ſpeciale in legato a proconſule. vt ipſe poſſit remouere nō ſic in legato a p̄ſi. de. ſꝫ cognoſcere tātū pt.

c Preſidibꝰ. ſub h̄ vocabulo ꝯtinet̄ ꝓcōſul. vt ff. de offi. p̄. l. j.

d Et legato. i. delegato a ꝓcōſule. ſꝫ hic nō hꝫ oꝛdinariā iuriſditionē. ğ remouere nō pt. vt. ff. ad turpil. l. j. §. ſuſpecti q̄ ē ꝯ. Sꝫ dicūt qdā nomē p̄ſidis ibi generale eē. vt. j. d̄ le. vt ſic omnē delegatū ꝯꝑhendat. vt ff. de offi. p̄ſi. l. j. ſed verius eſt in hoc legato duo eē ſpecialia. vnū ē vt de h̄ crimine poſſit ꝯgnoſcere ⁊ diffinire. vt hic. ⁊ ff. e. l. j. §. j. ⁊. §. cui aūt. ⁊ ff. de of. eiꝰ cui man. ē iuriſdi. l. cognitio. Itē ⁊ aliud vt de oi crimīe cognoſcat. lꝫ nō ꝓnūciet. vt. ff. de of. ꝓcon. l. ſolēt. reſtat ergo vt ꝑ aliū delegatū h̄ fieri nō poſſit. niſi per iſtū ⁊ ꝑtoꝛis. vt ſ. ꝓxi. dixi.

e Oſtendimꝰ. vt. ſ. ꝓxi. ⁊ ff. de ſuſpec. tu. l. j. §. oſtendimus.

f Tutoꝛes. i. oīs generis tutoꝛes. ſiue ſint teſtamentarij. ſiue datiui. ſiue legitimi. nō aūt oēs id eſt boni ⁊ mali. quia boni etiā ſi paupes ſint nō remouēt̄. vt. j. e. §. vl. ponit ergo genera ſinguloꝝ tutoꝝ. ⁊ non ſingula ſub generibus poſita ſeu ſingula generū. ſic ⁊ als. ſ. q̇. mo. tu. fi. §. ſed ⁊ capi. ⁊. j. de fideiuſ. in prin. ⁊. ff. de pecul. qꝫ tuberonis. §. peculiū. et ff. de iuſti. ⁊ iur. l. j. §. ius naturale. Sed nunquid cadeꝫ ſeruant̄ in quolibet alio curatoꝛe puto furioſi vel ꝓdigi. R̄n̄. ſic. vt. ff. e. l. iij. §. non tn̄. ⁊. §. ſed et quis.

g Alterius. puta datiui.

h Dicēdū. ſ. vt poſſit accuſari ⁊ remoueri. Sꝫ certe imo videt̄ debere curatoꝛ adiungi tam ꝑrono qꝫ cuilibet legitimo. nō aūt remoueri. vt. ff. e. l. ſi tutoꝛ. que eſt huic ꝯ. R̄n̄. illud eſt cōſiliū nō ꝑceptū. ſic ⁊ als. C. de nup. l. vidue.

i Parcendū. ſed qualiter parcet̄ cū cōdemnatus ob dolū ſtatim ſit infamis. vt. j. e. §. ſuſpectus aūt. R̄n̄. quia cā non exꝑmit̄ in ſententia. vt. ff. e. he. in prin. j. rn̄.

k Cōſequēs. publicā ideo dicit quaſi. q2 nō cuilibet indiſtincte de ea accuſare ꝑmittit̄ vt ſtatim ꝓbat̄. publica autē d̄r quaſi populica. i. cuilibet de populo competens. vt. j. d̄ publi. iudi. §. j.

l Pꝛocedunt etiā publice. ⁊ fac̄ ad h̄. C. e. pietatis. §. fi. et ff. e. l. fi. ⁊. ff. e. l. j. §. conſequens. ⁊. ff. de ꝓcu. l. femis. Sed ꝯ. ff. de re. iur. l. ij. cū ſuis ꝯcoꝛ. So. hoc ē ſpeciale. Iteꝫ in eo q̄ dicit matrē admitti ē ꝯ. ff. de in litē iur. l. videamus.

m Perpenſā. i. magnam

n Egredientis. qd̄ fecit calphurnia. vt ff. de poſtu. l. j. §. ſexū.

o Cōtinere. ſubaudi poſſe.

p Eā. ſ. feminam.

q Impuberes. neceſſarioꝝ. ſ. parētū et facit. ff. de in liteꝫ iur. l. videamus. §. adoleſcēs

r Suſpectus. ſic. j. e. §. nouiſſime.

s Ex fi de. ſ. bōa.

t Remoueri. quia foꝛte i alijs tutelis male ſit verſatus. vt. ff. e. l. iij. §. ſi autē. ⁊ dic remoueri ſed nō accuſari. vt. ff. e. l. he. i fi. q̄ huic ē ꝯ. vl̄ ibi nō poſſunt accuſari ſuſpecti ex verbis le. xij. ta. ſꝫ ex ſnīa ſic. vt h̄ d̄r. vl̄ dic q̄ anteqꝫ gerat ex dolo tātū accuſat̄ ſuſpectus. vt. C. e. l. iij. ꝓ culpa nō. ⁊ qd̄ d̄r in d. l. he. hoc verū eſt quando ob ignauiam fecerunt. i. adminiſtrauerunt. poſtqꝫ vero ceperit gerere ⁊ ꝓpter dolū. ⁊ ꝓpter culpā pōt accuſari ſuſpectus. vt. j. ꝓxi. §.

v Suſpectus. ob dolū expꝛeſſum in ſententia. puta ſic remoueo te quia in dolo tali fuiſti.

x Famoſus. excepto patrono. vt. ſ. e. §. oſtendimus in fi. §. ⁊. ff. e. l. j. §. oſtendimus. Sed quid ſi remouetur ſimplr̄ non expꝛeſſo dolo vel culpa. Videtur q̄ ſemper remaneat integre fame. vt. ff. e. l. iij. i fi. ⁊. l. he. §. qd ğ poteſt tn̄ diſtingui vtrum accuſatus fuerit ob dolum an ob culpaꝫ aut ob vtrūqꝫ. in pꝛimo fit famoſus. in ſecundo non eque in tertio intelligit̄ ſemper ob culpā. niſi in contrariū ꝓbet̄. pene eīn non ſunt augende ſed demoliende. vt. ff. d̄ penis. l. pe. ⁊. ff. de excep. rei iudi. l. ſi ex teſt. ⁊. ff. de libe. ⁊ poſthu. l. cuꝫ quidam. ⁊. ff. e. l. iiij. j. ij. ⁊. iij. rn̄.

y Ob culpam. ſcilicet leuem vel leuiſſimam. ſecus ſi ꝓpter latam. quia tunc videtur infamis. vt. ff. e. l. impuberibus. §. ſi fraus. ⁊ eſt ratio quia dolo comparatur. vt. ff. ſi menſ. fal. mo. dixe. l. j. §. hec actio. ⁊. ff. de ꝑca. l. iiij. §. eam quoqꝫ. ff. depoſiti. l. quod nerua. niſi in duobꝰ caſibus. Pꝛimus in criminibus publicis. vt. ff. ad. l. coꝛ. de ſica. l. in lege. Secūdus in ſacramenti delatione in litē. vt. ff. de in litē iur. l. in actōnibus. §. ſi iudex. in fi. his eīn caſibꝰ lata culpa dolo non comparatur. vel dic ſm Azo. et delata etiā intelligi. vt ſicut in perditione perſone dolo non cōpatur. vt dictum eſt. ſic in ꝑditione fame nō fiat infamis. Nec ob. d. l. ff. e. impuberibus. quia de dolo intelligitur. vt. j. ſtatim dicaꝫ in glo. j. et non ſimiliter in fi.

a Nō eq̄. i. nō ſilr̄ ſit famoſus dānatꝰ ob culpā leuē ſicut

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ille qui remouetur ob dolū.ſit t̄n infamis de facto.ſic ⁊ al's quis ſit famoſus d̾ facto ſolo vt in conditionibꝰ ex turpi cā deſcēdētibus.vt.ff.de ac.⁊ ob.l.ceſſat. Itē interdictis ex famoſa ſil'i cā veniētibꝰ.vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.neqꝫ vn̄ vi. Sꝫ videt̃ ꝙ etiam ex culpa leui quis ſit infamis.vt.ff.de his ꝗ no.infa .l.liberoꝝ ·§·notat̃.ꝗ eſt huic ꝯ.in eo qd̾ dicit ibi ignorātiā iuris non excuſare ab infamia Sꝫ certe pōt dici ꝙ iuris ignorantia ſit lata culpa.qd̾ ſic ꝓbo.q2 oēs dn̄t ſcire iura exceptis paucꝭ ſcꝫ mulieribꝰ minoribꝰ ⁊ militibus .vt ff.d̾ iur.⁊ fac .igno. l.regula. ⁊.C.de le. et cō.l.leges.⁊.C.d̾ iur.⁊ fac.igno.l.conſtitōnes.ẽ ſi ꝗs ignorat ē ī culpa lata.cū cl'pa lata ſit id ignorare qd̾ oēs ſciūt.vt ff.d̾ v̾.ſig.l.late culpe.nō ē ẽ mirū ſi eſt infamis.vt.ff.e.l.impuberibꝰ.§.fi.vl' verius ſm̄ Azo .lata culpa nō infamat ꝑ ſniam dānatū.ſꝫ ipo facto ſic.ſi ē tale factū.vt in.d.l.liberorū·§·notat̃.⁊ ſic ſūt tres caſus vbi lata culpa non cōpat̃ dolo vnus hic.duo in glo.ſupiori.ſ.leuem ⁊c. b Si ꝗs aūt interdicit̃.ar.vt donec ꝑlatus accuſat̃ ꝙ non debeat adminiſtrare eccleſiaſtica bona.⁊ facit ad h̾ C.de ſen.paſ.l.fi.⁊ .ff.e.impuberibus .C.e.l.cū quē vt ſuſpec.⁊.ff.de ſol'.ꝙ ſi forte·§·j.

lum famoſus[x] eſt ſi ob[y] culpam non[a] eque. Si[b] quis autem ſuſpectus poſtulatur quoad[c] cognitio eius finiatur.interdicitur ei adminiſtratio vt papiniano viſum eſt.ſꝫ[d] ſi ſuſpecti cognitio ſuſcepta fuerit. poſteaqꝫ tutor vel curator deceſſerit[e] extinguit̃[f] ſuſpecti cognitio. Si[g] ꝗs tutor copiam ſui non faciat vt alimenta pupillo decernantur[h] cauetur in epiſtola diuorum ſeueri et antonini vt in poſſeſſionem bonorum ei[i]ꝰ pupillus mittat̃[k] ⁊ ꝗ mora deteriora futura ſūt dato curatore diſtrahi iubent̃ ergo vt ſuſpectꝰ remoueri poterit qui nō preſtat alimenta Sed ſi[l] quis preſens negat ꝓpter inopiam alimenta poſſe decerni[m] ſi hoc ꝑ mendaciū[n] dicat remittendū[o] eum eſſe ad prefectū vrbis puniendū placuit[p] ſicut ille remittit̃[q] qui data pecunia miniſterium tutele acquiſiuerit vel redemerit Libertus quoqꝫ ſi fraudu-

c Quoad.id eſt donec.
d Sed ſi ſuſcepta.id eſt incepta.
e Deceſſerit.accuſatione pendente.
f Extinguit̃.q2 non niſi ab ea remoueat̃ intendit̃. ſed ex ꝗ mortuus eſt vere remotꝰ eſt.⁊ qd̾ hic dicit̃ ſi tutela morte tutoris finiat̃.idem eſt ſi quocunqꝫ alio modo finita tutela ſit.vt.ff.e.l.pe·§·pe.
g Si ꝗs tutor. vt in poſſeſſionē.ſꝫ ⁊ multa indici poterit.vt.ff.de arbi.l.nō diſtinguemꝰ·§·ſi arbiter.⁊ facit.ff.e. impuberibꝰ·§·fi. h Decernantur.per iudicem.
i Eius .al's eſt tutoris in textu.al's non eſt ſꝫ t̄n ſubaudit̃ vt.ff.e.l.impuberibꝰ.ſed aliȷ̄ dicūt eius.ſ.pupilli vt ita adminiſtratio tutori auferatur.
k Mittat̃.cā cuſtodie nō vt ex eis alat̃ ſꝫ vt cautū ſit pupillo ſi male geſſit tutor.ſꝫ de ſuo.vt.ff.vbi pu.edu.l.fi.ī fi.
l Si quis preſens.ſ. tutor.
m Decerni.puta ſi negat alimēta poſſe decerni.i.dari.et qd̾ ſequit̃ ſi hoc ꝑ mendaciū ⁊c.ſit d̾ rn̄ſione.
n Mēdaciū.ꝗd ſi nō dicat ꝑ mendaciū imo verū dicat nū ꝗd de ſuo alere tenet̃. Rn̄.nō.vt.ff.vbi pue .edu.l.iȷ̄·§·fi.
o Remittēdū.ſꝫ nō remouēdū.vt.ff.e.l.tutor·§·tutor.
p Placuit.hoc iō q2 maior' pena imponet̃ ꝗ̄ remotio.vt ff.de offi.ꝑ.vr.l.j·§·item ſolent.

q Remittit̃.ſ.puniendū extra ordinē.vt.ff.de tute.l.in cos.no.hic ar.ꝯ eos doctores ꝗ pecunia data ſibi acꝗrunt ſcholares.vt.ff.de of.ꝑ.vr.l.j·§·itē ſolent.⁊ in auc.vt ea ꝗ dicunt̃ inſinuata·§·j.coll'.v.
r Remittunt̃.ob hoc etiā vt mg̃ratꝰ accuſari pōt.vt.C. de liberti.⁊ coꝝ lib. l.liberti.⁊ facit.C.e. l.j.⁊.iȷ̄.al's.ff.e.l.libertus.
s Nouiſſime.i.in vltia pte huiꝰ ti.ſic. ff.de inſti.l.nouiſſiā ⁊ ibi ī vltia parte tractatus ſui vulpianus ponit nouiſſime. t Craſſandi id eſt aiendi ad deliquēdū ſic.ff.d̾ pe. l.capitaliū·§·craſſatores .inde craſſoris.i.nitor ad malū
v Preſtat .fac̃.ff. e.l.ſuſpectꝰ.⁊.l.ꝗa ſatiſdatio.⁊ facit in ar.ad ꝗōnē talem ſi emi librū ⁊ anꝗ̄ ſoluā ꝑciū cōpiā alienū vel vitioſū ꝙ nō tenear ſoluere ꝑcium. q2 expedit potiꝰ nō ſoluere ꝗ̄ cautōem de reddendo in cām euictōnis vl' vitiȷ̄ recipe ꝗbus cōſonat. ff.de cōpēſa.l.iȷ̄.al's tiȷ̄. Preterea lex dic̄ ꝙ nō dꝫ quis ſe committere fragilitati cautionis.ff.ad tre. l.cogi·§·idem ꝗrit. et.C.ꝗ ca.inter re.l. fi.⁊.C.vt vnicuiqꝫ liceat.l.iȷ̄.al's.j.

lenter tutelā filioꝝ vl' nepotū patroni geſſiſſe ꝓbetur ad ꝑfectum vrbis remittitur[r] puniendus. Nouiſſime[s] autem ſciendum eſt eos qui fraudulenter tutelā vel curā adminiſtrant.etiā ſi ſatis offerant remouendos eſſe a tutela.q2 ſatiſdatio tutoris ꝓpoſitū maliuolum nō mutat ſed diutius craſſandi[t] in re familiari facultatem ꝑſtat[v]. Suſpectum[x] enim eum putamus qui moribus talis eſt vt ſuſpectus ſit. Enimuero tutor vel curator ꝗ̄uis pauper ſit fidelis t̄n et diligens remouēdus[y] nō ē quaſi ſuſpectus.

Incipit liber ſecundus De rerum diuiſione.

S[z]Uperiore[a] libro d̾ iure ꝑſonaꝝ expoſuimꝰ.mō[a] videamus d̾ rebus ꝗ vel in noſtro patrimonio[b] vel extra patrimonium

x Suſpectū.nā tutorē ſuſpectū nō facultates parue .ſed fraudulenta vel callida conuerſatio in rebus pupillaribus cōmendat id eſt ꝓbat.heres vero ſolis facultatibus paruis ſuſpectus habetur creditoribus vt hic.⁊.ff.de priuile. credi.l.ſi creditores.
y Remouendus non eſt.imo videt̃ ꝙ ſic .vt.C.de tu.et cu.qui ſa.nō da.l.iȷ̄.que eſt huic ꝯ. So.ibi non repellit̃ ꝓpter pauptatem.ſed quia non ſatiſdabat.hic aūt ſatiſdedit poſſet t̄n iſte ſe excuſare qd̾ dic vt dixi.ſ.ti.j·§·ſꝫ et ꝓpter pauptatē. Eſt t̄n huic curator adiungendus.vt.ſ.de cur·§·interdū.⁊.C.e.l.pietatis.⁊ .C.de pi.tu.l.j.

z De rerū diuiſione Ru. Ex quo dictū eſt de perſonis ſequitur de rebus vt promiſit.ſ.de iurena.gen.⁊ ciui·§·de quibus dicit vſqꝫ ad ti.de ob. Et in hoc medio dicitur qualiter acquirūt̃ res iure naturali .vt·§·ſingulorū vſqꝫ ad ti. de vſuca. Item qualiter iure ciuili vt abinde in antea. Itē qualiter iure ſingulari vſqꝫ ad ti.de teſtamentis. Item qualiter per vniuerſitatem vt ex teſtamento vel inteſtato. vel ſimili modo vt a ti.de teſta. vſqꝫ ad ti.de obliga. Accur.

a Superiore libro de iure perſonarum.ab illo ti.d̾ iur.perſo.vſqꝫ ad hunc.
Modo ſicut ꝓmiſimus.ſ.de iurena·§·fi.
b Patrimonio.ſcꝫ aptitudine.apte enim ſūt eſſe in patri-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf